

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'. 1.

ΑΝ ΑΡΧΗΙ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. α ἡ δὲ γῆ ὡς ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος. καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου. καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τῷ ὕδατι. καὶ εἶπεν ὁ θεός. γινέτω φῶς. καὶ ἐγένετο φῶς. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς τὸ φῶς, ὅτι καλόν. καὶ διεχώρισεν ὁ θεὸς ἀνὰ μέσον τῆς φωτὸς, καὶ ἀνὰ μέσον τῆς σκότους. καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν, καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσε νύκτα. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα μία. καὶ εἶπεν ὁ θεός. γινέτω τὸ στερέωμα ἐν μέσῳ τῶν ὑδάτων. καὶ ἔστω διαχωρίζον ἀνὰ μέσον ὕδατος καὶ ὕδατος. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸ στερέωμα. καὶ διεχώρισεν ὁ θεὸς ἀνὰ μέσον τῶν ὑδάτων, ὃ ὡς ὑποκάτω τῆς στερώματος. καὶ ἀνὰ μέσον τῶν ὑδάτων, τὰ ἐπάνω τῆς στερώματος. καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὸ στερέωμα, οὐρανόν. καὶ εἶδεν ὁ θεός, ὅτι καλόν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα δεύτερη. καὶ εἶπεν ὁ θεός. β συναχθήτω τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τῆς οὐρανοῦ εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ ὀφθήτω ἡ ξηρά. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ συναχθήτω τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τῆς οὐρανοῦ εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν, καὶ ὀφθήτω ἡ ξηρά. καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὴν ξηρὰν, γῆν. καὶ τὰ συστήματα τῆς ὑδάτων ἐκάλεσε θαλάσσας. καὶ εἶδεν ὁ θεός, ὅτι καλόν. καὶ εἶπεν ὁ θεός. γ ελασθησάτω ἡ γῆ ἐστάνῳ χόρτου γαστρὶ ἀνὰ σπέρμα κατὰ γένος καὶ κατ' ὁμοιότητα, καὶ ἐξύλον καρπὸν ποιοῦν καρπὸν, οὗ τὸ σπέρμα αὐτῶν ἐν αὐτοῖς κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐγένετο ἡ γῆ βοτάνῳ χόρτου γαστρὶ ἀνὰ σπέρμα κατὰ γένος καὶ κατ' ὁμοιότητα, καὶ ἐξύλον καρπὸν ποιοῦν καρπὸν, οὗ τὸ σπέρμα αὐτῶν ἐν αὐτοῖς κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶδεν ὁ θεός, ὅτι καλόν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα τρίτη. καὶ εἶπεν ὁ θεός. γινέτωσαν φωστῆρες ἐν τῷ στερωματι τῆς οὐρανοῦ εἰς φαῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ διαχωρίζον ἀνὰ μέσον τῆς ἡμέρας καὶ ἀνὰ μέσον τῆς νυκτός. καὶ ἔστωσαν εἰς σημεῖα, καὶ εἰς καιροὺς, καὶ εἰς ἡμέρας, καὶ εἰς ἐνιαυτοὺς. καὶ ἔστωσαν εἰς φαῦσιν ἐν τῷ στερωματι τῆς οὐρανοῦ, ὥστε φαίνεν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τοὺς δύο φωστῆρας τοὺς μεγάλους. τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας, καὶ τὸν φωστῆρα τὸν ἐλάττω εἰς ἀρχὰς τῆς νυκτός, καὶ τοὺς ἀστέρας. καὶ ἔθετο αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν τῷ στερωματι τῆς οὐρανοῦ, ὥστε φαίνεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ

Α ἀρχὴν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός, καὶ διαχωρίζον ἀνὰ μέσον τῆς φωτὸς καὶ ἀνὰ μέσον τῆς σκότους. καὶ εἶδεν ὁ θεός, ὅτι καλόν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα τέταρτη. καὶ εἶπεν ὁ θεός. δ ελασθησάτω τὰ ὕδατα ἐρπετὰ ψυχῶν ζώων, καὶ πετεινὰ πετόμενα ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ τὸ στέριμα τῆς οὐρανοῦ. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐποίησεν ὁ θεός τὰ κτήνη τὰ μεγάλα, καὶ πᾶσαν ψυχὴν ζώων ἐρπετῶν, καὶ ἐλάσθησεν τὰ ὕδατα κατὰ γένος αὐτῶν. καὶ πᾶν πετεινὸν πτερόν κατὰ γένος. καὶ εἶδεν ὁ θεός, ὅτι καλόν. καὶ εὐλόγησεν αὐτὰ ὁ θεός, λέγων. ἀὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὰ ὕδατα ἐν ταῖς θαλάσσαις. καὶ τὰ πετεινὰ πληθυνέσθωσαν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα πέμπτη. καὶ εἶπεν ὁ θεός. ε ελασθησάτω ἡ γῆ ψυχῶν ζώων κατὰ γένος. τετραπόδα καὶ ἐρπετὰ καὶ θεία τῆς γῆς κατὰ γένος. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐποίησεν ὁ θεός τὰ θηρία τῆς γῆς καὶ γένος, καὶ τὰ κτήνη κατὰ γένος αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ ἐρπετὰ τῆς γῆς κατὰ γένος. καὶ εἶδεν ὁ θεός, ὅτι καλόν. καὶ εἶπεν ὁ θεός. ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ κατ' ὁμοίωσιν. καὶ ἀρχέτωσαν τῷ ἰσχύον τῆς θαλάσσης, καὶ τῷ πετεινῶν τῆς οὐρανοῦ, καὶ τῷ κτευνῶν, καὶ πάσης τῆς γῆς, καὶ πάντων τῶν ἐρπετῶν τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐποίησεν ὁ θεός τὸν ἄνθρωπον. κατ' εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν. ἄρσεν καὶ θήλυ ἐποίησεν αὐτοὺς. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς ὁ θεός, λέγων. ἀὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς. καὶ ἀρχετω τῷ ἰσχύον τῆς θαλάσσης, καὶ τῷ πετεινῶν τῆς οὐρανοῦ, καὶ πάντων τῶν κτευνῶν, καὶ πάσης τῆς γῆς, καὶ πάντων τῶν ἐρπετῶν τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶπεν ὁ θεός. ιδού δέ δωκε ὑμῖν πάντα χόρτον σπόριμον σπέρμα ἀνὰ σπέρμα, ὅσων ἐπάνω πάσης τῆς γῆς. καὶ πᾶν ἐξύλον, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ καρπὸν σπέρματος ἀπορίμου, ὑμῖν ἔσται εἰς ἐσθῆσιν. καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τῆς οὐρανοῦ, καὶ παντὶ ἐρπετι ἐρπόντι ἐπὶ τῆς γῆς, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ ψυχὴν ζωῆς, καὶ πάντα χόρτον χλωρὸν εἰς βρώσιν. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ εἶδεν ὁ θεός τὰ πάντα, ὅσα ἐποίησε. καὶ ιδού καλὰ λίαν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα ἕκτη.

α Ἡ δὲ γῆ ὡς ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος] Aquila, κένωμα καὶ οὐδέν. Symmachus, ἀρχὴν καὶ ἀδιέκλειτον. Theodotio, κενὸν καὶ οὐδέν. β [Συναχθήτω τὸ ὕδωρ] A. & S. σῆτω. γ [Σπείρον σπέρμα] A. σπέρματιζον εἰς τὸ γένος αὐτῶν. δ [Εἰς φαῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς] L.V. εἰς φαῦσιν τῆς γῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'. 2.

ΚΑΙ συνετελέθησαν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, καὶ πᾶς ὁ κόσμος αὐτῶν. καὶ συνετέλεσεν ὁ θεός ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε. καὶ κατέπαυσε τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ἐποίησε. καὶ εὐλόγησεν ὁ θεός τὴν ἡμέραν τὴν ἐβδόμην, καὶ ἡγάσεν αὐτήν. ὅτι

Α ἐν αὐτῇ

ἐν αὐτῇ κατέπαυσεν ὑπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτῆς, ὧν ἤρξατο ὁ θεὸς ποιῆσαι. αὕτη ἡ βίβλος γινέσκει οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὅτε ἐρχέτο, ἢ ἡμέρα ἐποίησε κύριος ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ πᾶν χλωρὸν ἀγροῦ περὶ τῆς γῆς ὅπου τῆς γῆς. καὶ πάντα χόρτον ἀγροῦ περὶ τῆς ἀνατέλλου. οὐ γὰρ ἐβρέχεν ὁ θεὸς ὅπου τὴν γῆν, καὶ ἀνθρώπος οὐκ ἔργαζέσθαι αὐτῷ. ἡ πηγὴ δὲ ἀνέβαινεν ἐκ τῆς γῆς, καὶ ἐπότιζε πᾶν τὸ περὶ αὐτὸν τῆς γῆς. καὶ ἐπλασεν ὁ θεὸς τὸν ἀνθρώπον, χεῖρ ὑπὸ τῆς γῆς. β. ὁ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πνεῦμα αὐτῆς πνεῦμα ζωῆς, καὶ ἐρχέτο ὁ ἀνθρώπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. καὶ ἐφύτρετο ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον γ. ἐν ἡμέρᾳ καὶ ἀνατολῆς. καὶ ἔειπε τὸν ἀνθρώπον, ὃν ἐπλασε, καὶ ἐξάνετειλεν ὁ θεὸς ἐπὶ ἐκ τῆς γῆς πᾶν ξύλον ὠραῖον εἰς θεάσιν, καὶ καλὸν εἰς βρώσιν. καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τῶν ὡραίων σου, καὶ τὸ ξύλον τῆς ἐίδεναι γνώσεως καλοῦ καὶ πονηροῦ. ποταμὸς δὲ ἐκπορεύεται ἐξ ἐδὲμ ποτίσκει τὸν ὡραίων σου. ἐκείθεν ἀφορεύεται εἰς τέσσαρας ἀρχάς. ὄνομα πρῶτον, Φισὼν. ἐξ ἧς ὁ κυκλὼν πᾶσαν τὴν γῆν διέλκε. ἐκείθεν οὐ γὰρ τὸ χρυσίον. τὸ δὲ χρυσίον τῆς γῆς ἐκείνης καλόν. καὶ ἐκείθεν ὁ ἀνθρώπος καὶ ὁ λίθος ὁ περὶ σινος. καὶ ὄνομα πρῶτον ποταμοῦ πρὸς δούβρω, Γεὼν. ἐξ ἧς ὁ κυκλὼν πᾶσαν τὴν γῆν ἀποπίνει. καὶ ὁ ποταμὸς ὁ τρίτος, Τίγρις. ἐξ ἧς ὁ περὶ σινος κατέκρηται ἀσσυρίων. ὁ δὲ ποταμὸς ὁ τέταρτος, Εὐφράτης. καὶ ἔλαβε κύριος ὁ θεὸς τὸν ἀνθρώπον ὃν ἐπλασε, καὶ ἔειπε αὐτὸν ἐν τῷ ὡραίων σου τῆς ξυφῆς, ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν. καὶ ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς τῷ ἀδὰμ, λέγων. ὅτι πᾶν τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν τῷ ὡραίων σου βρώσιν φαγῇ. ὅτι τὸ ξύλον τῆς γνώσεως καλὸν καὶ πονηρὸν, ἐφάγεσθαι ἀπ' αὐτοῦ. ἢ δ' αὖ ἡμέρα φάγηται ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ὑποθανεῖσθαι. καὶ εἶπε κύριος ὁ θεός, οὐ καλὸν ἔστι τὸν ἀνθρώπον μόνον. ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν. καὶ ἐπλασεν ὁ θεὸς ἐπὶ ἐκ τῆς γῆς πάντα τὰ θηρία τῆς ἀγροῦ, καὶ πάντα τὰ πετεινὰ τῆς οὐρανοῦ, καὶ ἡ γὰρ αὐτὰ περὶ τὸν ἀδὰμ, ἰδοὺ τὴν καλέσθαι αὐτὰ. καὶ πᾶν ἐξ αὐτῶν ἐκάλεσεν αὐτὸ ἀδὰμ ψυχὴν ζῶσαν, ὅτι ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἐκάλεσεν ἀδὰμ ὀνόματα πᾶσι τοῖς κτήνεσι, καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τῆς οὐρανοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς ἀγροῦ. πρὸς δὲ ἀδὰμ οὐκ εὗρεθαι βοηθὸς ὁμοίος αὐτοῦ. γ. καὶ ἐπέβαλεν ὁ θεὸς ἐκαστὸν ὅπου τὸν ἀδὰμ, καὶ ὑπνωσε. καὶ ἔλαβε μίαν τῆς πλευρῆς αὐτοῦ, καὶ ἀνέπλησσε σάρκα ἀπ' αὐτῆς. καὶ ῥηκοδόμησεν ὁ θεὸς τὴν πλευρὰν, καὶ ἔλαβεν ὑπὸ τῆς ἀδὰμ εἰς γυναικα. καὶ ἡ γὰρ αὐτὴν περὶ τὸν ἀδὰμ. δ. εἶπεν ἀδὰμ. ἡ τὸ πνεῦμα ὅπου ἐκ τῆς σαρκὸς μου. θ. αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτῆς ἐλήφθη. ἔνεκ τούτου καλεῖται αἰσθητός τὸν πατέρα αὐτῆς καὶ τὴν μητέρα, καὶ περὶ καλληθήσεται περὶ τὴν γυναικα αὐτῆς. καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.

α. Πηγὴ δὲ ἀνέβαινεν ἐκ τῆς γῆς, καὶ ἐπότιζε πᾶν τὸ περὶ αὐτὸν τῆς γῆς. Α. ὁ πνεῦμα αὐτῆς ἐκ τῆς γῆς, καὶ ἐπότιζε

πᾶν τὸ περὶ αὐτὸν τῆς γῆς. β. [Καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πνεῦμα αὐτῆς] Α. δὲ S. μυκτῆρα. γ. [Εν ἡμέρᾳ καὶ ἀνατολῆς] Α. ὑπὸ ἀρχῆς. S. ἐκ πρώτης. Th. ἐκ πρώτης. δ. [Εἶπε τοῦτον ἐν τῷ ὡραίων σου] S. ἐν τῷ ὡραίων σου τῆς ἀλλοῦ. ε. [H δ' αὖ ἡμέρα φάγηται ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ὑποθανεῖσθαι] S. ἢ δ' αὖ ἡμέρα φάγηται ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ὑποθανεῖσθαι. ζ. [Επέβαλεν ὁ θεὸς ἐκαστὸν ὅπου τὸν ἀδὰμ] Α. κατὰ φοράν. S. κατὰ. η. [Τοῦτο πνεῦμα ὅπου ἐκ τῆς σαρκὸς μου] S. & Th. τὸ πνεῦμα ὅπου ἐκ τῆς σαρκὸς μου. θ. [Αὕτη κληθήσεται γυνή] S. αὕτη κληθήσεται αἰσθητός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ. 3.

Κ. Αἱ ἦσαν οἱ δύο γυμνοὶ ὁ, τε ἀδὰμ καὶ ἡ γυνή αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦσαν ἰσχυροί. α. ὁ δὲ ὄφεις καὶ φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων τῶν ὅπου τῆς γῆς, ὧν ἐποίησε κύριος ὁ θεός. καὶ εἶπεν ὁ ὄφεις τῇ γυναικί. π. ὅτι εἶπεν ὁ θεὸς ἐμὴ φάγηται ὑποταγῆς σου τῶν ὡραίων σου; καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ τῷ ὄφει. ὅτι καρπὸς τῆς ξύλου τῆς ὡραίων σου φαγούριθα. ὅτι τῆς καρπὸς τῆς ξύλου, ὁ ὅστις ἐν μέσῳ τῶν ὡραίων σου, εἶπεν ὁ θεός, οὐ φάγεσθαι ἀπ' αὐτοῦ, οὐ δὲ μὴ ἀφῆσθαι αὐτοῦ, ἵνα μὴ ὑποταγῆται. καὶ εἶπεν ὁ ὄφεις τῇ γυναικί. οὐ θανάτῳ ὑποθανεῖσθαι. ἢ δὲ γὰρ ὁ θεός, ὅτι ἡ αὐτὴ ἡμέρα φάγηται ἀπ' αὐτοῦ, διανοήθησονται ἡμεῖς οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἔσονται ὡς θεοί, γνώσεσθαι καλὸν καὶ πονηρὸν. καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ, ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρώσιν, καὶ ὅτι ἀφῆσθαι τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν, καὶ ὡραίων ὅστις τῆς κατὰ νόμον σου, καὶ λαβοῦσα ὑποταγῆς σου αὐτοῦ, ἔφαγε. β. καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς μετ' αὐτῆς, καὶ ἔφαγον. καὶ διανοήθησαν οἱ ὀφθαλμοί τῶν δύο, καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν. καὶ ἔρρασαν φύλλα συκῆς, καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς περιζώματα. καὶ ἤκουσαν τῆς φωνῆς κυρίου γ. ὅτι περὶ περιπατοῦντος ἐν τῷ ὡραίων σου τὸ δακτύλιον. καὶ ἐκρύβησαν ὁ, τε ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ὑποταγῆς σου κυρίου τῆς περὶ ἐν μέσῳ τῆς ξύλου τῆς ὡραίων σου. καὶ ἐκάλεσεν κύριος ὁ θεὸς τὸν ἀδὰμ, καὶ εἶπεν αὐτοῦ. ἀδὰμ ποῦ εἶ; καὶ εἶπεν αὐτοῦ. τῆς φωνῆς σου ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ ὡραίων σου, καὶ ἐφοβήθην ὅτι γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβην. δ. εἶπεν αὐτοῦ ὁ θεός. τίς ἀνήγγελλέ σοι ὅτι γυμνός εἶ, εἰ μὴ ὑποταγῆς σου ὅτι ἐκ τῆς ξύλου οὐ ἐνετείλαμεν σοι τούτου μόνου μὴ φαγεῖν, ἀπ' αὐτοῦ ἔφαγες; καὶ εἶπεν ὁ ἀδὰμ. ἡ γυνὴ καὶ ἔδωκε μετ' ἐμοῦ, αὕτη μοι ἔδωκεν ὑποταγῆς σου, καὶ ἔφαγον. ε. εἶπε κύριος ὁ θεός. τῇ γυναικί. π. τὸ ἐποίησας; καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ. ὁ ὄφεις ἠπάτησέ με, καὶ ἔφαγον. καὶ εἶπε κύριος ὁ θεός. τῷ ὄφει. ὅτι ἐποίησας τὸ ὅτι κατὰ νόμον σου ὑποταγῆς σου τῆς γῆς. ὅτι τῆς σῆς σου καὶ τῆς κοιλίας πορεύσῃ. καὶ γὰρ φαγῇ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. καὶ ἔχρησθαι ἀνὰ μέσον σου καὶ ἀνὰ μέσον τῆς γυναικός, καὶ ἀνὰ μέσον τῆς σάρκα σου, καὶ ἀνὰ μέσον τῆς σάρκα σου. δ. αὐτός σου τηρήσῃ κεφαλὴν, καὶ σὺ τηρήσῃς αὐτὴν ὡς τὴν γυναικα. καὶ τῇ γυναικί. εἶπε. πληθύνων πληθύνω τὰς λύπας σου καὶ τὸν στεναγμόν σου. ἐν λύπῃς τῆς τέκνα, καὶ περὶ τὸν ἀνδρα σου ἡ ὑποταγῆς σου. καὶ αὐτός σου κυριεύσῃ. τῷ δὲ ἀδὰμ. εἶπεν. ὅτι ἡκου-

ἤκουσας τῆς φωνῆς τῆς γυναικὸς σου, καὶ ἔφαγας ἀπὸ
 τοῦ ξύλου, οὗ ἐνείλαμην σοι τοῦτου μόνου μὴ φαγεῖν,
 ἀπὸ αὐτοῦ ἔφαγας, ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις
 σου. ἐν λύπῃ σου φαγῇ αὐτὴν πάσαι τὰς ἡμέρας τῆς
 ζωῆς σου. ἀκαθάρας καὶ βρωτοφάγος ἀνατελεῖ σὺ καὶ φα-
 γῇ τὸν χορτὸν τῆς ἀγροῦ. ἐν ἰδρωτί τῆς πορείας σου
 φαγῇ τὸν ἄρτον σου, ἕως τῆς ἀποστροφῆς σου εἰς τὴν γῆν
 ἐξ ἧς ἦν φθις. ὅτι γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ. καὶ ἐκά-
 λεισεν Ἀδὰμ^α τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ζωή, ὅτι μὴ-
 ρη παύσῃ τῇ ζωῇ. καὶ ἐποίησε κύριος ὁ θεὸς
 τῷ Ἀδὰμ καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ χιτῶνας δερματίνους,
 καὶ ἐνέδυσεν αὐτοὺς. καὶ εἶπεν ὁ θεός, ἰδοὺ Ἀδὰμ γέγο-
 νεν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν, τὸ γινώσκον καλὸν καὶ πονηρὸν. καὶ
 νῦν μὴ ποτε ἐκτείνῃ τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ λάβῃ ἀπὸ τοῦ
 ξύλου τῆς ζωῆς καὶ φάγῃ, καὶ ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ
 ἐξῆλθεν αὐτὸν κύριος ὁ θεός ἐκ τοῦ ὄρους αἰείου
 τῆς φυγῆς ἐργάζεσθαι τὴν γῆν ἐξ ἧς ἦν φθις. καὶ ἐξέ-
 βαλε τὸν Ἀδὰμ, καὶ κατέκτισεν αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ πα-
 ραδείσου τῆς φυγῆς. καὶ ἔταξε τὰ χειροβίμια καὶ τὰ
 φλογίνια ῥομφαία τὴν σπειρομήδην φυλάσσειν τὴν
 ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς.

^α Ο δὲ ὅρις τῶν φρονιμώτατος Aquila, καὶ ὅρις τῶν παυό-
 ρος ἀπὸ πάντων τῶν τῆς χώρας, καὶ ἐπίσταται κύριος ὁ θεός. AA. LL.
 φρονιμώτερος. utraque lectio reperitur apud Latinos Do-
 ctiores. β [Καὶ ἔδωκε τῇ ἀνδρὶ αὐτῆς μετ' αὐτῆς, καὶ ἔφαγον] Ita LL. VV. & Latini Doctiores. A. L. ἔφαγον. quae lectio
 confirmatur Latina veteri editione. γ [Τὸ θεοῦ περὶ πα-
 τὸς ἐν τῷ παραδείσῳ τὸ δεινόν.] A. ἐν τῷ ἀνέμῳ τῆς ἡμέ-
 ρας. Symmachus. διὰ πνέματος τῆς ἡμέρας. Theodotio. ἐν τῷ
 πνέματι πρὸς κατὰ ψῆφον τῆς ἡμέρας. δ [Αὐτὸς σου τηρήσει
 κεφαλὴν. Ita LL. VV. & vulgatae editiones, τηρήσει & τηρή-
 σεις, ἢ πρὸς τηρήσει & τηρήσεις. ε [Τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ
 Ζωή.] Ita LL. VV. In commentario S. Iohannis Chry-
 lostomi est, τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ εὐα, ὅπερ ἐστὶ Ζωή.
 quam lectionem sequutus videtur Origenes.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'. 4.

Α Δὰμ δὲ ἔγνω ὅτι τὴν γυναικα αὐτοῦ καὶ συλ-
 λαβοῦσα, ἔτεκε τὸν χάιν. καὶ εἶπεν. ἐκτινάμην
 αὐθροπὸν ὅτι τὸ θεοῦ. καὶ περὶ ἐδόθηκε τὴν αὐ-
 τοῦ ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν ἄβελ. καὶ ἐγένετο ἄβελ ποιμὴν πο-
 βάτων. χάιν δὲ τὸ ἐργαζόμενος τὴν γῆν. καὶ ἐγένε-
 το μὲν ἡμέρας ὡς ἔκεν χάιν ἀπὸ τῆς καρπῶν τῆς γῆς
 θυσιάαν τῷ κυρίῳ. καὶ ἄβελ ὡς ἔκεν καὶ αὐτὸς ἀπὸ
 τῆς καρπῶν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ὁ θεός, ὅτι ἄβελ καὶ ὅτι
 τοῖς δώροις αὐτοῦ. ὅτι δὲ χάιν καὶ ὅτι τῶν θυσιῶν αὐ-
 τοῦ οὐ περὶ ἐδόθη. καὶ ἔκτεκε χάιν λίαν καὶ συνεπέσει
 τῷ πατρὶ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεός τῷ χάιν.
 β ἵνα τί πείλεις τὸν κύριον, καὶ ἵνα τί συνεπέσει τὸν πα-
 τῆρά σου; οὐκ ἐὰν ὁρθῶς περὶ ἐδόθη, ὁρθῶς δὲ μὴ
 διέλης, ἡμέρῃς; ἢ σὺ χασον. περὶ σὲ ἡ ἀποστροφὴ αὐ-
 τοῦ, καὶ σὺ ἀρξῇς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν χάιν πρὸς ἄβελ τὸν
 ἀδελφὸν αὐτοῦ. γ δι' ἡμετέραν εἰς τὸ πρῶτον. καὶ ἐγένετο
 ἐν τῷ ἔτι αὐτοῖς ἐν τῷ πρῶτῳ, ἀνέστη χάιν ὅτι ἄβελ
 τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν. καὶ εἶπεν κύ-

Α λειος ὁ θεὸς πρὸς χάιν. ποῦ ἐστὶν ὁ ἀδελφός σου;
 καὶ εἶπεν, οὐ γινώσκω. μὴ φύλαξ τὸν ἀδελφόν μου ἐ-
 μὲν ἐγώ, καὶ εἶπεν κύριος. δ τί πεποίηκας; φωνὴ αἱμα-
 τος τῆς ἀδελφῆ σου βοᾷ πρὸς με ἐκ τῆς γῆς. καὶ νῦν
 ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ τῆς γῆς, ἡ ἔχοντι τὸ σῶμα αὐτῆς
 δέξασθαι τὸ αἷμα τῆς ἀδελφῆ σου ἐκ τῆς χερός σου.
 ὅτι ἐργά τὴν γῆν, καὶ οὐ περὶ ἐδόθη τὴν ἰσχυρίαν αὐτῆς
 δοῦναι σοι. ε στένων καὶ ζέμων ἐστὶν ὅτι τῆς γῆς. καὶ εἶπεν
 χάιν πρὸς κύριον τὸν θεόν. μέλιζον ἡ αἰτία μου τῷ ἀ-
 φρονητάῳ. εἰ ἐκβάλλεις με σήμερον ἀπὸ τοῦ πο-
 τοῦ τῆς γῆς, καὶ ἀπὸ τοῦ ποτοῦ σου κρυβήσομαι, καὶ
Β ἔσομαι στένων καὶ ζέμων ὅτι τῆς γῆς. καὶ ἔσται πᾶς ὁ δ-
 εῖσκων με, ἀποκτενεῖ με. καὶ εἶπεν αὐτῷ κύριος ὁ
 θεός. εἰ οὐτως. πᾶς ὁ ἀποκτενεῖς χάιν, ἐπὶ τὴν ἐκδικού-
 μενα τὴν ἀδικίαν. καὶ ἔδοξε κύριος ὁ θεός σημεῖον πρὸς
 χάιν, τὸ μὴ ἀνῆλθαι αὐτὸν πάντα τὸν δεισκόντα αὐτόν.
 ἐξῆλθε δὲ χάιν ἀπὸ τοῦ ποτοῦ τῆς θεῆς, καὶ ὤκησεν
 ἐν γῇ καὶ ἀπέκτεινεν τὸν ἄβελ. καὶ ἔγνω χάιν τὴν γυναι-
 κα αὐτοῦ καὶ συλλαβοῦσα, ἔτεκε τὸν ἐνώχ. καὶ τὸν οὐ-
 κολομήαν πόλιν. καὶ ἐπωνόμασε τὴν πόλιν ὅτι τῷ ὀ-
 νόματι τῷ ἔτι αὐτοῦ ἐνώχ. ἐγέννηθη δὲ τῷ ἐνώχ καὶ
Γ εὐρὰ καὶ καὶ εὐρὰ ἐγέννησε τὸν μαλελήλ. καὶ μα-
 λελήλ ἐγέννησε τὸν μαθουσάλα. καὶ μαθουσάλα
 ἐγέννησε τὸν λάμεχ. καὶ ἔλαβεν αὐτοῦ λάμεχ δύο
 γυναῖκας, ὄνομα τῇ μιᾷ, Ἀδὰ. καὶ ὄνομα τῇ ἑτε-
 ρᾷ, Σελλὰ. καὶ ἔτεκεν Ἀδὰ τὸν ἰωβήλ. ὅτι τῷ πατρί οὐ-
 κολοῦται ἐν σκηνῇ καὶ τῷ ὄνομα τῷ ἀδελ-
 φῷ αὐτοῦ, ἰωβήλ. ὅτι τῷ ὀ καὶ ἀδελφῶς ἰωβήλ καὶ
 καὶ εὐρὰ. σελλὰ δὲ καὶ αὐτὴ ἔτεκε τὸν θάβελ. καὶ τὸν
 σφουροκόπος χαλκοῦς χαλκοῦ καὶ σιδήρεος. ἀδελφὴ δὲ
 θάβελ, νοεμά. εἶπεν δὲ λάμεχ τῶν ἐαυτοῦ γυναικῶν.
 Ἀδὰ καὶ σελλὰ, ἀκούσατέ μου τῆς φωνῆς τῆς γυναικὸς λά-
 μεχ. ἐνώπιον αὐτοῦ τοῖς λόγοις. ὅτι ἄνθρωπος ἀπέκτει-
Δ να εἰς τὸν ἄβελ καὶ νεανίσκον εἰς μάλωπα ἐμοί, ὅτι
 ἐπὶ αἰκὶς ἐκδοκλήται ἐκ χάιν. ἐκ δὲ λάμεχ, ἐβδουρη-
 κοντάκις ἐπὶ αἰ. ἔγνω δὲ ὁ ἄβελ εὐρὰ τὴν γυναικα αὐ-
 τοῦ καὶ συλλαβοῦσα, ἔτεκεν ἐνὶ τῷ. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνο-
 μα αὐτοῦ σήθ, λέγουσα. ὅτι ἀνέστησε γὰρ μοι ὁ θεός
 σέθ. ἔγνω δὲ ὁ ἄβελ, ὅτι ἀπέκτεινε χάιν. καὶ πρὸς
 σέθ ἐγένετο ὁ λόγος. ἐπωνόμασε δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἐνώχ.
 ὅτι ἔτι ἡλπισεν ὅτι καλεῖται τὸ ὄνομα κυρίου τῷ θεῷ.

^α Καὶ ἐπεὶ δὲ ὁ θεός ὅτι ἄβελ Theodotio, ἐνέπευσεν.
 Aquila, ἀπεκλήθη, vel ἀπεκλήθη. Symmachus, ἐτέφθη.
 Editio Syra. διέδοκην. β [ἵνα τί πείλεις τὸν κύριον] A. εἰς
 τὸν κύριον σοι; γ [Διέλωται εἰς τὸ πρῶτον] Cyrillus. παρ'
 οὐδενὶ τῶν λοιπῶν κεῖται τὰ ῥήματα τῶν χάιν πρὸς ἄβελ. ἀλλ' ἐ-
 δὲ παρ' ἐβραίοις. ὅτι δὲ τοῖς ἐβδουμήκοντα κεῖται. ἔχει δὲ αὐτὰ
 καὶ τὸ σαρματικόν. Animaduertendum quoque in Thar-
 gum Hierosolymitano, qui Romae est, haec verba repe-
 riri. δ [Τί πεποίηκας] LL. VV. τί ἐποίησας τὸ τοῦ; ε [Στένων
 καὶ ζέμων ἐστὶν ὅτι τῆς γῆς] Schol. ὁ ἐβραῖος καὶ ὁ σῦρος, σαλ δὲ
 μένος καὶ ἀκαταστασία, τοῦτέστι, μὴ μένων ἐν ἐνὶ τῷ. Theodo-
 retus. τὸ βέβαιον, ἢ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐρμηνεύται, ἀκαταστασία. ζ
 [Καὶ μαλελήλ ἐγέννησε τὸν μαθουσάλα] Schol. ὅτι τῶν ἐβ-
 δουμήκοντα μαθουσάλα κεῖται. τὸ δὲ πλάνη γραφικὴ ἐστίν.
 ὁ γὰρ μαθουσάλα ἐκ τῆς συνεσώσεως γυναικὸς ὅτι τῷ σέθ. ὁ δὲ τῷ
 χάιν μαθουσάλα καλεῖται, ὅς ἐξ ὧν καὶ τῶν λοιπῶν. in La-
 tina quoque editione Mathufala dicitur qui ex Seth, Ma-
 thufael

thusael qui ē Cain ortus est. ⁂ [Οὗτος ἠλπισεν ὀπιθεῖν αὐτῷ τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ Θεοῦ] Theodoretus, ὁ δὲ ἀκύλας οὐτως τὸ πρῶτον ἠρμηνεύει. τότε ἤρχθη τὸ λαλῆσαι ἐν ὀνόματι κυρίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Α Ὑπὶ ἡ βίβλος γένεσεως ἀνθρώπων. ἡ ἡμέρα ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἀδάμ. κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν. ἀρσεν καὶ θήλυ ἐποίησεν αὐτοῖς. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς. καὶ ἐπωνόμασε αὐτὸ ὄνομα αὐτῷ ἀδάμ, ἡ ἡμέρα ἐποίησεν αὐτοὺς. ἔζησε δὲ ἀδάμ ξιὰ κόντα καὶ ὀκτακόσια ἔτη. καὶ ἐγέννησε καὶ τὴν ἰδέαν αὐτῷ, καὶ καὶ τὴν εἰκόνα αὐτῷ, καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτῷ, σήθ. ἐγένοντο δὲ αἱ ἡμέραι ἀδάμ, αὗτ' ἔζησε καὶ τὸ γυνῆσαι αὐτὸν τὴν σήθ, ἔτη ἑπτάκοντα. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἀδάμ, αὗτ' ἔζησε, ξιὰ κόντα καὶ ἐνακόσια ἔτη. καὶ ἀπέθανεν. ἔζησε δὲ σήθ πέντε καὶ ὀκτακόσια ἔτη. καὶ ἐγέννησε τὸν ἐνώχ, καὶ ἔζησε σήθ μετὰ τὸ γυνῆσαι αὐτὸν τὸν ἐνώχ, ἑπτά ἔτη καὶ ἑπτάκοντα. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι σήθ, δώδεκα καὶ ἐνακόσια ἔτη. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησεν ἐνώχ ἔτη ἑκατὸν ἐνενήκοντα. καὶ ἐγέννησε τὸν καϊνᾶν. καὶ ἔζησεν ἐνώχ καὶ τὸ γυνῆσαι αὐτὸν τὸν καϊνᾶν, πεντεκαίδεκα ἔτη καὶ ἑπτάκοντα. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἐνώχ πέντε ἔτη καὶ ἐνακόσια. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησε καϊνᾶν ἐβδμήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη. καὶ ἐγέννησε τὸν μελλεήλ. καὶ ἔζησε καϊνᾶν καὶ τὸ γυνῆσαι αὐτὸν τὸν μελλεήλ, τεσσαράκοντα καὶ ἑπτάκοντα ἔτη. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι καϊνᾶν δέκα ἔτη καὶ ἐνακόσια. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησε μελλεήλ πέντε καὶ ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη. καὶ ἐγέννησε τὸν ἰάρεδ. καὶ ἔζησε μελλεήλ καὶ τὸ γυνῆσαι αὐτὸν τὸν ἰάρεδ, ἔτη ξιὰ κόντα καὶ ἑπτάκοντα. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι μελλεήλ, ἔτη πέντε καὶ ἐνενήκοντα καὶ ὀκτακόσια. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησεν ἰάρεδ δύο καὶ ἐξήκοντα ἔτη καὶ ἑκατὸν. καὶ ἐγέννησε τὸν ἐνώχ, καὶ ἔζησεν ἰάρεδ καὶ τὸ γυνῆσαι αὐτὸν τὸν ἐνώχ, ὀκτακόσια ἔτη. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἰάρεδ, δύο καὶ ἐξήκοντα καὶ ἐνακόσια ἔτη. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησεν ἐνώχ πέντε καὶ ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη. καὶ ἐγέννησε τὸν μεθυσάλα. ἀνέστησεν δὲ ἐνώχ πατέρα καὶ τὸ γυνῆσαι αὐτὸν τὸν μεθυσάλα, ὀκτακόσια ἔτη. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἐνώχ, πέντε καὶ ἐξήκοντα καὶ ξιὰ κόντα ἔτη. καὶ ἀνέστησεν ἐνώχ πατέρα. καὶ οὐχ ὤλεσκετο, ὅτι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ Θεός. καὶ ἔζησε μεθυσάλα ἑπτά ἔτη καὶ ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν. καὶ ἐγέννησε τὸν λάμεχ. καὶ ἔζησε μεθυσάλα καὶ τὸ γυνῆσαι αὐτὸν τὸν λάμεχ, δύο καὶ ὀκτακόσια ἔτη. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι μεθυσάλα, αὗτ' ἔζησεν, ἐννέα καὶ ἐξήκοντα καὶ ἐνακόσια ἔτη. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησε λάμεχ ὀκτὼ καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη. καὶ ἐγέννησεν υἱόν. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ κώε, λέγων. ὅτι διὰ παύσεως ἡμέρας ἀπὸ τοῦ

Α ἔργων ἡμῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ λυπῶν τοῦ ἡμεῶν, καὶ ἀπὸ τῆς γῆς, ἥς κατεράσαστο κύριος ὁ Θεός. ἔζησε λάμεχ καὶ τὸ γυνῆσαι αὐτὸν τὸν κώε, πεντακόσια καὶ ἐξήκοντα καὶ πέντε ἔτη. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι λάμεχ, ἑπτάκοντα καὶ πενήκοντα ἔτη. καὶ ἀπέθανε.

α Τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀδάμ. L.V. αὐτῷ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄. 6.

Κ Αἱ λέξεις αὐτῶν πεντακοσίων. καὶ ἐγέννησε ξιὰς υἱοὺς τὸν σὴμ, τὸν χαμ, τὸν ἰάρεδ. καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἤρξαντο οἱ ἀνθρώποι πολλοὶ γίνεσθαι ὅτι τῆς γῆς, καὶ θυγατέρας ἐγέννηθησαν αὐτοῖς. α ἰδόντες δὲ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ τὰς θυγατέρας τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι καλὰ εἰσιν, ἔλαβον ἐαυτοῖς γυναῖκας ἀπὸ πασῶν, ὧν ἐξέζησαν. καὶ εἶπε κύριος ὁ Θεός. β οὐ μὴ καὶ ἡμεῖς τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τοῦτο εἰς τὸν αἰῶνα, δὲ τὸ ἐξ αὐτοῦ σάρκας. ἔσονται δὲ αἱ ἡμέραι αὐτῶν, ἕκατὸν εἰκοσιν ἔτη. γ οἱ δὲ γίγαντες ἦσαν ὅτι τῆς γῆς ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις. καὶ μετ' ἐκείνους, ὡς αὐτὸς ἐπορεύοντο οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὰς θυγατέρας τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐγέννησαν αὐτοῖς. ἐκείνοι ἦσαν οἱ γίγαντες οἱ ἀπαῖωνος, οἱ ἀνθρώποι οἱ ὀνομασθέντες δὲ κύριος ὁ Θεός, ὅτι ἐπληρώθησαν αἱ κακίαι τοῦ ἀνθρώπου ὅτι τῆς γῆς, καὶ πᾶς τις διανοεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ πύσας τὰς ἡμέρας. δ καὶ ἐνεθυμήθη ὁ Θεός, ὅτι ἐποίησε τὸν ἀνθρώπον ὅτι τῆς γῆς, καὶ διανοήθη, ὅτι εἶπεν ὁ Θεός. ἀπαλείψω τὸν ἀνθρώπον ὃν ἐποίησα ἀπὸ πρῶτον τῆς γῆς, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, ὅτι ἐρρετο ἡ γῆς ἀπὸ πονηρίας. ε ὅτι ἐνεθυμήθη, ὅτι ἐποίησα αὐτοὺς. νῦν δὲ εὗρε χάριν ἐναντίον κυρίου τοῦ Θεοῦ. αὐταὶ δὲ αἱ γυναῖκες νῦν αὐτῶν ἀνθρώπων οἱ κακοὶ, τέλειος ὢν ἐν τῇ γυνεῇ αὐτῶν, ὅτι πατέρα ἀνέστησεν νῦν. ἐγέννησε δὲ νῦν ξιὰς υἱοὺς τὸν σὴμ, τὸν χαμ, τὸν ἰάρεδ. ἐφ' ὅτι δὲ ἡ γῆς ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπληρώθη ἡ γῆς ἀδικίας. καὶ εἶπε κύριος ὁ Θεός τῷ γλῶ. καὶ λέω κατεφθαρμένη, ὅτι κατεφθάρη πᾶσα σὰρξ τῷ ὁδῷ αὐτῶν ὅτι τῆς γῆς. καὶ εἶπε κύριος ὁ Θεός τῷ νῶ. ἡ καρὸς πάντων ἀνθρώπων ἡ καὶ ἐναντίον μου. ὅτι ἐπληρώθη ἡ γῆς ἀδικίας ἀπ' αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ κατεφθείρω αὐτοὺς καὶ τὸν γλῶ. ποιήσω οὐδὲ σεαυτῷ κιβωτόν ἐκ ξύλων τετραγώνων. γ νοσιστὸς ποιήσας τὸν κιβωτόν. καὶ ἀσφαλτοῦς αὐτῷ ἐσωθεν καὶ ἐξωθεν τῇ ἀσφάλτῳ. καὶ οὕτω ποιήσας τὸν κιβωτόν. ξιὰ κόντων πῆχεων τὸ μήκος τῆς κιβωτός, καὶ πενήκοντα πῆχεων τὸ πλάτος, καὶ ξιὰ κόντα πῆχεων τὸ ὕψος αὐτῆς. δ ὅτι πνεύματι ποιήσας τὸν κιβωτόν. καὶ εἰς πῆχυς σεπταλέσας αὐτῷ ἀνώθεν. ε δὲ θύραν τῆς κιβωτῆς ποιήσας ἐκ πλαγίων. ς κατὰ γαῖα διώρυγα καὶ ξιὰ ὄρεα ποιήσας αὐτῷ, ἐγὼ δὲ ἰδοὺ ἐπάγω τὴν κατακλυσμὸν, ὅτι ἐπληρώθη τὸν γλῶ, κατεφθάρη πᾶσα σὰρξ, ἐν ᾗ ὅτι πνεῦμα ζωῆς ὑποκάτω τοῦ νεφέου. ζ ὅσα αἶψα ὅτι τῆς γῆς, τελευτήσας. ἔσται δὲ ὁ κατακλυσμὸς

θήκη

νῶε ἀνθρώπος γεωργὸς γῆς. καὶ ἐφύτλυσεν ἀμπε-
λῶνα. καὶ ἔπλεον ἐκ τῆς οἰκῆς αὐτοῦ. καὶ ἐγυ-
μνώθη ἐν τῇ οἰκῇ αὐτοῦ. καὶ εἶδε χάμ οὐ πατὴρ χα-
ναάν β τὴν γύμνωσιν τῆς πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐξελθὼν
ἀνῆλθεν τοῖς δούλοις ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἐξω. καὶ λαβόν-
τες σῆμ καὶ ἰάφεθ τὸ ἰμάτιον, ἐπέθεοντο ἐπὶ τὰ δύο
νῶτα αὐτῶν, καὶ ἐπορεύθησαν ὁποδοφανῶς, καὶ συ-
νεκάλυψαν τὴν γύμνωσιν τῆς πατρὸς αὐτῶν. καὶ τὸ
ἁπόστονον αὐτῶν ὁποδοφανῶς, καὶ τὴν γύμνωσιν τῆς
πατρὸς αὐτῶν οὐκ εἶδον. ἐξέτηλε δὲ νῶε διὰ τῆς οἰ-
κῆς, καὶ ἐγνώσθη ὅσα ἐποίησεν αὐτοῦ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ νεώτε-
ρος. καὶ ἔπλεον. ὅταν κατὰ εἰς χανάαν γ παῖς. οἰ-
κίτης ἐστὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ ἔπλεον. ὁλοκλη-
ρῶς κύριος ὁ θεὸς τῆς σῆμ. καὶ ἐστὶ χανάαν παῖς οἰ-
κίτης αὐτοῦ. πλάτναι ὁ θεὸς τῆς ἰάφεθ, δ καὶ κα-
τοικησάτω ἐν τοῖς οἰκοῖς τῆς σῆμ. καὶ γνηθήτω χα-
ναάν παῖς αὐτοῦ. ἐξῆλθε δὲ νῶε μετὰ τὸν κατακλυ-
σμόν ἐπὶ τριηκόσια πενήκοντα. καὶ ἐγέρθητο πᾶ-
σαι αἱ ἡμέραι νῶε ἐναντίον αὐτοῦ πενήκοντα ἔτη. καὶ
ἐπένθησαν.

α [Παλὺ κρέας ἐν αἵματι ψυχῆς.] Aquila. ἐν ψυχῇ αὐτοῦ
αἷμα αὐτοῦ. Symmachus. οὐ σὺν ψυχῇ αἷμα αὐτοῦ. β [Τὴν
γύμνωσιν τῆς πατρὸς αὐτοῦ.] A. & S. τὴν ἀρχιμυστίνην. γ [Παῖς
οἰκίτης ἐστὶ] A. δούλος δούλων. δ [Κατοικησάτω ἐν τοῖς οἰ-
κοῖς τῆς σῆμ.] LL. VV. ἐν τοῖς σκηνώμασι. Theodoretus
in commentario vitramq. lectiorem agnoscite.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'. 10.

Α Ὑπαι αἱ γῆρας τῆς ἡγῶν νῶε, σῆμ, χάμ, ἰά-
φεθ. καὶ ἐγνηθήθησαν αὐτοῖς υἱοὶ μετὰ τὸν κα-
τακλυσμόν. υἱοὶ ἰάφεθ, γαμὲρ, καὶ μαζώγ, καὶ μα-
δοῖ, καὶ ἰωάν, καὶ ἑλισά, καὶ θυβέλ, καὶ μοσὺχ, καὶ
θαίρας. καὶ υἱοὶ γαμὲρ, ἀχανάξ, καὶ ριφάθ, καὶ θε-
γαμὰ. καὶ υἱοὶ ἰωάν, ἑλισά, καὶ θαρσῆς, κήποι, ρό-
δοι. ἐκ τούτων ἀφωείθησαν νῆσοι τῆς ἐθνῶν ἐν τῇ
γῇ αὐτῶν. ἔκαστος κατὰ γλώσσας ἐν ταῖς φυλαῖς αὐ-
τῶν, καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν. υἱοὶ δὲ χάμ, χοῖς, καὶ
μωσαῖν, φουδ, καὶ χανάαν. υἱοὶ δὲ χοῖς, σαβὰ, καὶ
ῥιλά, καὶ σαβαθά, καὶ ῥεγμά, καὶ σαβαθακά. υἱοὶ
δὲ ῥεγμά, σαβὰ, καὶ σαδάν. χοῖς δὲ ἐγνηθήθη τὸν νε-
βεθ. ὅθεν ἤρξατο ἐπὶ γῆρας ὅτι τῆς γῆς. ὅθεν ἡ
γῆρας κυνηγὸς ἐναντίον κυρίου τῆς θεοῦ. ὅθεν τὸ ἐ-
ροῦσιν, ὡς νεβεθ. α γῆρας κυνηγὸς ἐναντίον κυρίου.
καὶ ἐγνηθήθη ἀρχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ βαβυλῶν, καὶ
ὁρεῖχ καὶ ἀργαῖς καὶ χαλάνη, ἐν τῇ γῇ σενναάρ. ἐκ
τῆς γῆς ἐκείνης ἐξῆλθεν ἀσούρ. καὶ ὠκοδόμησε τὴν
νινὴ, καὶ τὴν ῥωβὼθ πόλιν, καὶ τὴν χαλὰχ, καὶ
τὴν διασὴ ἀνὰ μέσον νινὴ, καὶ ἀνὰ μέσον χαλὰχ.
αὕτη ἡ πόλις μεγάλη. καὶ μωσαῖν ἐγνηθήθη τοῖς λε-
θείμ, καὶ τοῖς νεφθαλείμ, καὶ τοῖς ἐνεματέμ, ἐ τοῖς
λαβειάμ, καὶ τοῖς παξοσωνιέμ, καὶ τοῖς χασμωνιέμ,
ὅθεν ἐξῆλθεν φυλισιέμ, καὶ τοῖς γαφδερείμ. χα-
ναάν δὲ ἐγνηθήθη τὸν σιδῶνα περὶ τὸν αὐτοῦ, καὶ
τὸν χετῆϊον, καὶ τὸν ἰεβουσαῖον, καὶ τὸν ἀμορρῆον,

Α καὶ τὸν γεργεσαῖον, καὶ τὸν δαῖον, καὶ τὸν ἀρουκαῖον,
καὶ τὸν ἀσενναῖον, καὶ τὸν ἀράδιον, καὶ τὸν σαμαραῖον,
καὶ τὸν ἀμαδί. καὶ μετὰ τὸ διεσπάρησαν αἱ φυ-
λαὶ τῆς χανάαν. καὶ ἐγνηθήθη τὰ ὄρια τῆς χανά-
ναῖων ἀπὸ σιδῶνος ἕως ἐλθῆν εἰς γερεσὰ καὶ γα-
ζαν, ἕως ἐλθῆν ἕως σιδῶνων καὶ γομόρρας. ἀδα-
μα καὶ σεβωῖμ ἕως δασά. οὗτοι υἱοὶ χάμ, ἐν ταῖς
φυλαῖς αὐτῶν, κατὰ γλώσσας αὐτῶν, ἐν ταῖς χε-
ραῖς αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν. καὶ τὸ σῆμ ἐ-
γνηθήθη καὶ αὐτοῦ πατρὶ πάντων τῶν ἡγῶν ἔβερ, ἀ-
δελφὸς ἰάφεθ τῆς μέζονος. υἱοὶ σῆμ, ἑλὰμ, καὶ ἀσ-
σουρ, καὶ ἀρφαξάδ, καὶ λουδ, καὶ ἀρὰμ, καὶ καῖ-
ναῖ. καὶ υἱοὶ ἀρὰμ, οὗζ, καὶ οὐλ, καὶ γατῆρ, καὶ μοσὺχ.
καὶ ἀρφαξάδ ἐγνηθήθη τὸν καῖναῖ. καὶ καῖναῖ ἐγνη-
θήθη τὸν σαλα. σαλα δὲ ἐγνηθήθη τὸν ἔβερ. καὶ τὸ
ἔβερ ἐγνηθήθησαν δύο υἱοὶ. ὄνομα τῶν ἐν, φαλέγ.
ὅτι ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς διεμερίσθη ἡ γῆ. καὶ ὄνο-
μα τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, ἰεκταν. ἰεκταν δὲ ἐγνηθήθη
τὸν ἑλμωδαδ, καὶ σαλῆθ, καὶ τὸν σαρμωθ, καὶ ἰα-
εαχ, καὶ ὁδορὰ, καὶ αἰβήλ, καὶ δεκλά, καὶ δαλ,
καὶ ἀβιμαέλ, καὶ σαβὰ, καὶ οὐφείρ, καὶ δαίλα, καὶ
ἰωδάβ. πάντες οὗτοι υἱοὶ ἰεκταν, καὶ ἐγνηθήθη ἡ κα-
τοίκησις αὐτῶν, ἀπὸ μωσῆ ἕως ἐλθῆν εἰς σαφραῖ
ὄρος ἀνατολῶν. οὗτοι υἱοὶ σῆμ, ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν,
καὶ γλώσσας αὐτῶν, ἐν ταῖς χεραῖς αὐτῶν, ἐν τοῖς
ἔθνεσιν αὐτῶν. αὐταὶ αἱ φυλαὶ ἡγῶν νῶε κατὰ γῆρας
αὐτῶν, καὶ ἔθνη αὐτῶν. ἀπὸ τούτων διεσπάρησαν νῆ-
σοι τῆς ἐθνῶν ἐπὶ τῆς γῆς μετὰ τὸν κατακλυσμόν.

α Γῆρας κυνηγός.] Schol. βίαιος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'. 11.

Κ Αἱ ἡγῶν πᾶσαι ἡ γῆ χεῖλος ἐν, καὶ φωνὴ μία πᾶσι.
καὶ ἐγνηθήθη ἐν τῇ κινήσει αὐτῆς ἀπὸ ἀνατολῶν,
εὔρον πεδίον ἐν γῇ σενναάρ καὶ κατὰ κησαν ἐκεῖ. καὶ εἰ-
πεν ἄνθρωπος τῶν πλησίων αὐτοῦ. δεῦτε πλινθίσω-
μεν πλίνθοις, καὶ ὀπῆσωμεν αὐτὰς πυρεῖ. καὶ ἐγνηθήθη
αὐτοῖς ἡ πλίνθος εἰς λίθον. α καὶ ἀσφαλτος ἡγῶν αὐτοῖς
ὁ πηλός. καὶ εἶπαν. δεῦτε οἰκοδομήσωμεν ἑαυτοῖς πό-
λιν καὶ πύργον, οὗ ἔσται ἡ κεφαλὴ ἕως τῆς οὐρανῶν. καὶ
ποιήσωμεν ἑαυτοῖς ὄνομα, ὥστε ἵδμεν ἀρῆναι ἡμᾶς
ἐπὶ τοῦ ὀνόματος πάσης τῆς γῆς. καὶ κατέβη κύριος ἰ-
δεῖν τὴν πόλιν καὶ τὸν πύργον, ὃν οἰκοδόμησαν οἱ υἱοὶ
τῶν ἀνθρώπων. καὶ εἶπε κύριος. ἰδοὺ γῆρας ἐν, καὶ χεῖ-
λος ἐν πάντων. καὶ τὸ ἔργον τοῦ ποιῆσαι. καὶ νῦν ἐκ ἐκ
λείψω αὐτῶν πάντα, β ὅσα αὐτῶν ἐπὶ τῆς γῆς ποιῶν.
δεῦτε, καὶ καταβαίνετε συλῆσθε αὐτῶν ἐκεῖ τὴν γλῶσ-
σαν, ἵνα μὴ ἀκούσωσιν ἑκαστος τὴν φωνὴν τῶν πλησίων.
καὶ διέσπειρεν αὐτοῖς κύριος ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ
πάσης τῆς γῆς. καὶ ἐπαύσαντο οἰκοδομοῦντες τὴν πό-
λιν καὶ τὸν πύργον. ὅθεν ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτῆς,
σύγχυσις. ὅτι ἐκεῖ σινέχει κύριος τὰ χεῖλη πάσης
τῆς γῆς. καὶ ἐκεῖθεν διέσπειρεν αὐτοῖς κύριος ἐπὶ τὸ ὄ-
νομα πάσης τῆς γῆς. καὶ αὐταὶ αἱ γῆρας σῆμ.
καὶ

κὶ τὸ σῆμ υἱὸς ἑκατὸν ἐτῶν, ὅτε ἐρχύνησε τὸν ἀρφαξάδ, ὃς
 δώτερον ἔτις μὲν τὸν κακὰ κλυσμένον. καὶ ἔζησε σῆμ,
 μὲν τὸ γυνῆσαι αὐτὸν τὸν ἀρφαξάδ, ἔτι πεντακόσια.
 καὶ ἐρχύνησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔ-
 ζησεν ἀρφαξάδ ἑκατὸν τριακονταπέντε ἔτη. καὶ ἐρχύ-
 νησε τὸν καϊνᾶν. καὶ ἔζησεν ἀρφαξάδ, μὲν τὸ γυνῆ-
 σαι αὐτὸν τὸν καϊνᾶν, ἔτι τετρακόσια. καὶ ἐρχύνησεν
 υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησε καϊνᾶν ἑ-
 κατὸν καὶ τριακοντα ἔτη. καὶ ἐρχύνησε τὸν σαλά. καὶ
 ἔζησε καϊνᾶν, μετὰ τὸ γυνῆσαι αὐτὸν τὸν σαλά, ἔτι
 τριακόσια τριακοντα. καὶ ἐρχύνησεν υἱοὺς καὶ θυγατέ-
 ρας. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησε σαλά ἑκατὸν τριακοντα
 ἔτη. καὶ ἐρχύνησε τὸν ἔβερ. καὶ ἔζησε σαλά μὲν τὸ γυ-
 νῆσαι αὐτὸν τὸν ἔβερ, τριακόσια τριακοντα ἔτη. καὶ ἐρχύ-
 νησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησεν ἔ-
 βερ ἑκατὸν τριακοντατέσσαρα ἔτη. καὶ ἐρχύνησε τὸν
 φαλέγ. καὶ ἔζησεν ἔβερ, μετὰ τὸ γυνῆσαι αὐτὸν τὸν
 φαλέγ, ἔτι διακόσια ἐβδωμήκοντα. καὶ ἐρχύνησεν υἱοὺς
 καὶ θυγατέρας. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησε φαλέγ τρια-
 κοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη. καὶ ἐρχύνησε τὸν ῥαγαῦ. καὶ ἔζη-
 σε φαλέγ, μετὰ τὸ γυνῆσαι αὐτὸν τὸν ῥαγαῦ, ἑνέα
 καὶ διακόσια ἔτη. καὶ ἐρχύνησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας.
 καὶ ἀπέθανε. ἔζησε ῥαγαῦ ἑκατὸν τριακοντα καὶ δύο
 ἔτη. καὶ ἐρχύνησε τὸν σερούχ. καὶ ἔζησε ῥαγαῦ, μετὰ
 τὸ γυνῆσαι αὐτὸν τὸν σερούχ, διακόσια ἑπτὰ ἔτη. καὶ
 ἐρχύνησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησε
 σερούχ ἑκατὸν τριακοντα ἔτη. ἔζησε τὸν ναχώρ.
 καὶ ἔζησε σερούχ, μετὰ τὸ γυνῆσαι αὐτὸν τὸν ναχώρ,
 ἔτι διακόσια. καὶ ἐρχύνησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ
 ἀπέθανε. καὶ ἔζησε ναχώρ ἔτι ἑκατὸν ἐβδωμηκέντα εν-
 νέα. καὶ ἐρχύνησε τὸν θάρρα. καὶ ἔζησε ναχώρ, μετὰ
 τὸ γυνῆσαι αὐτὸν τὸν θάρρα, ἔτι ἑκατὸν εἰκοσιπέντε.
 καὶ ἐρχύνησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἀπέθανε. καὶ
 ἔζησε θάρρα ἐβδωμήκοντα ἔτη. καὶ ἐρχύνησε τὸν ἄ-
 βραμ, καὶ τὸν ναχώρ, καὶ τὸν ἄρραν. αὗται δὲ αἱ
 γυνεὲς θάρρα. θάρρα ἐρχύνησε τὸν ἄβραμ, καὶ τὸν να-
 χώρ, καὶ τὸν ἄρραν. καὶ ἄρραν ἐρχύνησε τὸν λώτ. καὶ
 ἀπέθανε. ἄρραν ἐνώπιον θάρρα τὸ παῖός αὐτῆς ἐν
 τῇ γῇ ἢ ἐρχυμένη, ἐν τῇ χώρᾳ τῆς χαλδαίων. καὶ ἔλα-
 βον ἄβραμ καὶ ναχώρ ἐαυτοῖς γυναῖκας. ὄνομα τῇ
 γυναικὶ ἄβραμ, σάρρα. καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ να-
 χώρ, μελχί, θυγατὴρ ἄρραν. καὶ πατὴρ μελχί, καὶ πα-
 τὴρ ἱερά. καὶ τὸ σάρα σείρα, καὶ οὐκ ἐτεκνοποίη. καὶ
 ἔλαβε θάρρα τὸν ἄβραμ υἱὸν αὐτῆς, καὶ τὸν λώτ υἱὸν
 ἄρραν, υἱὸν τῆς υἱοῦ αὐτῆς, καὶ τὴν σάρρα τὴν σύμφλυν
 αὐτῆς, γυναῖκα ἄβραμ τῆς υἱοῦ αὐτῆς, καὶ ὁξήνησεν
 αὐτοῖς ἐκ τῆς χώρας τῆς χαλδαίων, πορεύσθαι εἰς
 γῆν χαναάν. καὶ ἦλθον ἕως χαρράν. ἔκαστος κήρυξεν
 καὶ ἐρχύοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι θάρρα ἐν γῇ χαρράν,
 διακόσια πέντε ἔτη, καὶ ἀπέθανε θάρρα ἐν χαρράν.

α Καὶ ἀσφαλτος τὸ αὐτοῖς ὁ πλὸς] Schol. ὁ σύρος καὶ ὁ
 ἐβραῖος ἀσβεστον φασίν. καὶ τὴν ἀσφαλτον πνέει τῆς διδασκα-
 λίας ἀσβεστον φασίν, ἀσφαλτος ὡς εἰκός τις ἐν τῇ ἀσ-
 σελῇ πνέει. Diodorus. ἀσφαλτος εἰς οἰκοδομὴν ἀχρηστὴς,
 ἀσβεστός δὲ ἐπιτηδεύεται. β [Ὅσα αὐτῶν ποιῶνται] Schol.
 ὅθεν ἐννοεῖται.

Αἱ αἵτις κύριος τῶν ἄβραμ. ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς
 σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ ἐκ τῆς οἰκου-
 μένης σου. καὶ δεῦρο εἰς τὴν γῆν, ἣν αὐτὸς σοὶ δεί-
 ξω, καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα. καὶ διλογησάσῃ καὶ
 μεγαλυνῶ τὸ ὄνομα σου, καὶ ἔσῃ διλογημένος. καὶ
 διλογησάσῃ τοῖς διλογοῦντάς σε, καὶ τοῖς καταρξαμέ-
 νοις σε καταράσασθαι. καὶ ἐν διλογηθήσονται ἐν σοὶ
 πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. καὶ ἐπαράσῃ ἄβραμ, κα-
 τὰ τὴν ἡμέραν αὐτῆς κύριος. καὶ ὄψετο μετ' αὐτῆς
 λώτ. ἄβραμ δὲ τὸν ἐβδωμηκονταπέντε, ὅτι ἐ-
 ξήλθοσαν ἐκ χαρράν. καὶ ἔλαβεν ἄβραμ. σάρρα τὴν
 γυναῖκα αὐτῆς, καὶ τὸν λώτ υἱὸν τῆς ἀδελφοῦ αὐτῆς,
 καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν, ὅσα ἐκτήσαντο,
 καὶ πᾶσαν ψυχὴν, ἣν ἐκτήσαντο ἐκ χαρράν. καὶ ἐ-
 ξήλθοσαν πορεύσθαι εἰς γῆν χαναάν. καὶ διώδω-
 σεν ἄβραμ τὴν γῆν εἰς τὸ μῆκος αὐτῆς ἕως τῆς πό-
 ρου συχέμ, ὅτι τὴν δρυὶ τὴν ὑψηλῇ. οἱ δὲ χα-
 ναναιοὶ τότε κατώκουσαν τὴν γῆν. καὶ ὠφθαλμοὺς
 τῶν ἄβραμ, καὶ εἶπεν αὐτῶν. τὸ σπέρματί σου δώσω
 τὴν γῆν ταύτην. καὶ ὠκοδόμησεν ἐκεῖ ἄβραμ θυ-
 σιαστήριον κυρίῳ τῷ ὀφθέντι αὐτῶν. β Ἐπέστη ἐκεῖ-
 θεν εἰς τὸ ὄρος κτ' ἀνατολὰς βαιθίλ. καὶ ἔστησαν ἐκεῖ
 τὴν σκηνὴν αὐτῶν ἐν βαιθίλ γ κτ' θάλασσαν, καὶ ἀγ-
 γαὶ κτ' ἀνατολὰς. καὶ ὠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον
 τῷ κυρίῳ, καὶ ἐπεκαλέσατο ὅτι τῷ ὀνόματι κυρίου.
 καὶ ἀπῆλθεν ἄβραμ, καὶ πορεύσας εἰς ἐρατοπέδον
 ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἐρχέτο λιμὸς ὅτι τῆς γῆς. ἔ-
 κατέβη ἄβραμ εἰς αἰγυπτιὸν παροικῆσαι ἐκεῖ, ὅτι
 ἐνέχυσεν ὁ λιμὸς ὅτι τῆς γῆς. ἐρχέτο δὲ ἡνίκα ἡγ-
 γισεν ἄβραμ εἰσελθεῖν εἰς αἰγυπτιὸν, εἶπεν ἄβραμ
 σάρρα τῇ γυναικὶ. γινώσκω ἐγὼ, ὅτι γυναῖκα διωρόσω-
 πος εἶ. ἔσαι οὐδ' ὡς ἀν' ἰδού σε οἱ αἰγυπτῖοι, ἐρεῶσιν
 ὅτι γυναῖκα αὐτῆς ὅτι αὐτῆς, καὶ ἀποκτενοῦσί με. σὲ δὲ
 ὡς ἐπιποιήσονται. εἶπον οὐδ', ὅτι ἀδελφὴ αὐτῆς εἰμι, ὅ-
 πως αὐτὸς μοι γένηται δεῦρ, καὶ ζήσεται ἡ ψυχὴ μου
 ἐνεκέν σου. ἐρχέτο δὲ ἡνίκα εἰσῆλθεν ἄβραμ εἰς αἰ-
 γυπτιὸν, ἰδόντες οἱ αἰγυπτῖοι τὴν γυναῖκα αὐτῆς, ὅτι
 καλὴ ἡ σφόδρα. καὶ ἶδον αὐτὴν οἱ ἀρχόντες φα-
 ραῶ, καὶ ἐπῆνεσαν αὐτῇ πρὸς φαραῶ, καὶ εἰσῆ-
 γαγον αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον φαραῶ. καὶ τῶν ἄβραμ εὖ
 ἐχρησάντο δι' αὐτὴν, καὶ ἐρχόντο αὐτῇ πρὸς βασιλεῖς,
 καὶ μέγχοι, καὶ ὄνοι, καὶ παῖδες, καὶ παιδίσκαι, καὶ ἡ-
 μῶνοι, καὶ κάμηλοι. καὶ ἦτασεν ὁ δεὸς τὸν φαραῶ ἐ-
 τασιμοῖς μεγάλοις καὶ πονηροῖς, καὶ τὸν οἶκον αὐτῆς
 πρὸς σάρας τῆς γυναικὸς ἄβραμ, καλέσας δὲ φα-
 ραῶ τὸν ἄβραμ, εἶπεν. τί τέτο ἐποίησάς μοι, ὅτι οὐκ
 ἀπήγγαλές μοι, ὅτι γυναῖκα σου ὄστις; ἵνατί εἶπας ὅτι
 ἀδελφὴ μου ὄστις; καὶ ἔλαβον αὐτὴν ἐμαυτῇ γυναῖ-
 κα. καὶ νῦν ἰδοὺ ἡ γυναῖκα σου ἐναντί σου, λαβὼν ἀπό-
 ξεχε. καὶ ἐντείλατο φαραῶ ἀνδράσι πρὸς ἄβραμ
 συμπεροπέναι αὐτὸν, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτῆς, καὶ
 πάντα ὅσα ἦν αὐτῆς.

α [Επὶ τῷ δρυὶ τῷ ὑψηλῷ] Schol. πῆς δρυὸς μαμβρη. β [Καὶ ἀπὸς ἐκείνου] Aquila. μετῆρεν. γ [Κατὰ θαλάσσαν] Schol. ἀπὸ δρυῶν. ἀπὸ θαλάσσης. δ [Ἐστρατοπέδουσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ] A. νότον δὲ Symmachus. εἰς νότον. ε [Ὁπὶ ὀρχύων ὁ λιμός.] A. ἐβάρυνεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'. 13.

Α Νέβη δὲ ἄβεραμ ὅξαι γυῖα αὐτοῦ, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, ὅτι πάντα τὰ αὐτῶν, ὅτι λῶτ μετ' αὐτῶν εἰς τὴν ἔρημον. ἄβεραμ δὲ ὡς πλείους σφόδρα κτήνεσι, ὅτι ἀργυρεῖα, καὶ χρυσία. καὶ ἐπορεύθη ὅθεν ἦλθεν εἰς τὴν ἔρημον ἕως βαυθίλ, ἕως τῆς τόπου, οὗ ὡς ἡ σιλων αὐτῶν τοῦ περὶ τὸν. ἀνὰ μέσον βαυθίλ καὶ ἀνὰ μέσον ἀργυρεῖα, εἰς τὸν τόπον τῆς θυσιάζουσας, οὗ ἐποίησεν ἐκεῖ τὴν ἀρχὴν. καὶ ἐπεκαλέσατο ἐκεῖ ἄβεραμ τὸ ὄνομα τῆς κυρίας. ὅτι λῶτ τὰ συμπορεύομεν μὲν ἄβεραμ ὡς περὶ βατα, α καὶ βόες, ὅτι σιλωνί. καὶ ἐκ ἐχθροῦ αὐτοῖς ἡ γῆ κατοικεῖν ἄμα. ὅτι ὡς τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν πολλά. καὶ ἐκ ἐχθροῦ αὐτοῖς ἡ γῆ κατοικεῖν ἄμα. καὶ ἐχρηστέον μάχην ἀνὰ μέσον τῶν ποιμνίων τῶν κτηνῶν τῶν ἄβεραμ, καὶ ἀνὰ μέσον τῶν ποιμνίων τῶν κτηνῶν τῶν λῶτ. οἱ δὲ χαναναῖοι καὶ οἱ φερεζαῖοι τότε κατ' ὅκου τῶν γυν. εἰπε δὲ ἄβεραμ τῷ λῶτ. μὴ ἔστω μάχη ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ, καὶ ἀνὰ μέσον τῶν ποιμνίων μου καὶ ἀνὰ μέσον τῶν ποιμνίων σου. ὅτι ἀνθρώποι ἀδελφοὶ ἐσμὲν ἡμεῖς. ἐκ ἰδοὺ πάντα ἡ γῆ ἐναντίον σου ὅτι δὲ χωρὶς αὐτῶν ἐμοῦ. εἰ σὺ εἰς ἀριστερά, ἐγὼ εἰς δεξιὰ. εἰ δὲ σὺ εἰς δεξιὰ, ἐγὼ εἰς ἀριστερά. καὶ ἐπάρας λῶτ τοὺς ὀφθαλμούς αὐτῶν, ἐπεὶ δὲ πᾶσαν τὴν περὶ χωρὶς τῆς ἰορδάνης, ὅτι πᾶσα ὡς ποταμὸς περὶ τῆς κατὰ τὴν δεξιὰν τοῦ θεοῦ. ὅτι ὁδομα καὶ γομῶν, ὡς ὁ ὡς ἀδελφὸς τῶν θεῶν, καὶ ὡς ἡ γῆ αἰγυπτῶν, ἕως ἡβὴν εἰς ζοροα. καὶ ὅτι ἐξήγαγε αὐτὸν λῶτ πᾶσαν τὴν περὶ χωρὶς τῆς ἰορδάνης. ὅτι ἀπῆρε λῶτ ἀπὸ αἰατῶν. ὅτι διεχωρίσθησαν ἕκαστος ἀπὸ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ. ἄβεραμ δὲ κατ' ὅκου ἐν γῇ χαναναί. λῶτ δὲ κατ' ὅκου ἐν πόλει τῇ περὶ χωρὶς, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν σοδόμοις. οἱ δὲ ἀνθρώποι οἱ ἐν σοδόμοις πονηροὶ ὅτι ἀμάρτυροι ἐναντίον τοῦ θεοῦ σφόδρα. ὁ δὲ θεὸς εἶπε τῷ ἄβεραμ μὲν τὸ διεχωρίσθαι τὸν λῶτ ἀπ' αὐτοῦ. ἀνὰ βλεφάρων τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, ὅτι ἰδοὺ τὸν τόπον ὅτι νῦν σὺ εἶ περὶ βορρᾶν καὶ λίβα καὶ αἰατῶν. ὅτι θαλάσσαν. ὅτι πᾶσαν τὴν γῆν, ὡς σὺ ὅτι, σοὶ δώσω αὐτήν. ὅτι περὶ ἀνέρεματὶ σου ἕως αἰῶνος. καὶ ποιήσω τὸ ἀνέρεμα σου, ὡς τὴν ἄμμον τῆς γῆς. εἰ δύναται τις ἐξαριθμῆσαι τὴν ἄμμον τῆς γῆς, καὶ τὸ ἀνέρεμα σε ἐξαριθμηθήσεται. ἀνὰ σῶς διόδοσον τὴν γῆν εἰς τε τὸ μῆκος αὐτῆς καὶ εἰς τὸ πλάτος. β ὅτι σοὶ δώσω αὐτήν καὶ περὶ ἀνέρεματὶ σου εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἀποσκηνώσας ἄβεραμ, ὅτι κατ' ὅκου περὶ τὸν δρυὶ τῆς μαμβρη, ἡ ὡς ἐν χερσὶ καὶ ὁκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιάζουσαν περὶ κυρίως.

α Καὶ βόες, καὶ σιλωνί. Ita LL. VV. in alijs est βόες καὶ κτήνη. prior lectio reperitur apud S. Ambrosium, posterior apud Philonem. β [Ὁπὶ σοὶ δώσω αὐτήν καὶ περὶ ἀνέρεματὶ σου εἰς τὸν αἰῶνα.] Ita LL. VV. & ita legit S. Ambrosius. In alijs libris defuntilla. καὶ περὶ ἀνέρεματὶ σου εἰς τὸν αἰῶνα. nec S. Augustinus agnoscit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'. 14.

Ε Γένετο δὲ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῇ ἀμαρφαλ βασιλέως σενναάρ, καὶ ἀριώχ α βασιλέως ἐλλατάρ, χοδολλογομὸρ βασιλέως ἐλάμ, καὶ θαργὰλ βασιλέως ἐθων. ἐποίησαν πόλεμον μὲν βαλλὰ βασιλέως σοδόμων, καὶ μὲν βαρσὰ βασιλέως γομῶν, καὶ μὲν σενναάρ βασιλέως ἀδαμ, καὶ μετὰ συμφορὰ βασιλέως σεβωῆμ, καὶ βασιλέως βαλάκ. αὐτῇ ὅτι σηγώρ. πάντες οὗτοι β συνεφώνησαν γ ὅτι τῷ φάραγγα τῷ ἀλυκί. αὐτῇ ἡ θαλάσσα τῇ ἀλῶν. δὲ δεκά ἔτη αὐτοὶ ἐδούλευσαν περὶ χοδολλογομὸρ. περὶ δὲ τῆς κατὰ τὸν ἔτερος ἀπέστησαν. ἐν δὲ τῷ περὶ τῆς κατὰ τὸν ἔτερος ἦλθε χοδολλογομὸρ καὶ οἱ βασιλεῖς μετ' αὐτοῦ, ὅτι κατέκοψαν τοὺς γίγαυτας τοὺς ἐν ἀσραθ, καὶ καρναῖν, καὶ ἐθνη ἰχυρεῖ ἄμα αὐτοῖς. καὶ τοὺς ὁμομαῖς τοὺς ἐν σαυῇ τῇ πάλαι. καὶ τοὺς χορῶν τοὺς ἐν τοῖς ὅροις σιερ, ὅτι εἰς τῆς περὶ τῆς φαραν. ἡ ἐστὶν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἀναστρέφοντες ἦλθον ὅτι τὴν πηγὴν τῆς κείσεως. αὐτῇ ὅτι κείσεως. καὶ κατέκοψαν πάντας τοὺς ἀρχοντας ἀμαλὴν, καὶ τοὺς ἀμρῶν τοὺς κατὰ τοὺς ἐν ἀσραθ. ὅτι ἦλθε δὲ βασιλέως σοδόμων, καὶ βασιλέως γομῶν, καὶ βασιλέως ἀδαμ, καὶ βασιλέως σεβωῆμ, καὶ βασιλέως βαλάκ. αὐτῇ ὅτι σηγώρ. καὶ περὶ τῆς αὐτοῖς εἰς πόλεμον ἐν τῇ κοιλάδι τῇ ἀλυκί περὶ χοδολλογομὸρ βασιλέως ἐλάμ, καὶ θαργὰλ βασιλέως ἐθων, καὶ ἀμαρφαλ ἡ βασιλέως σενναάρ, καὶ ἀριώχ βασιλέως ἐλλατάρ. οἱ τῆς βασιλεῖς βασιλεῖς περὶ τῆς πέντε. ἡ δὲ κοιλάς ἡ ἀλυκί, φέρεται ἀσφάλτου. ἔφυγε δὲ βασιλέως σοδόμων, καὶ βασιλέως γομῶν, καὶ ἐνέπεσαν ἐκεῖ. οἱ δὲ κατὰ τὸν ἔτερος εἰς τὴν ὁρενί, ἔφυγον. ἔλαβον δὲ τὴν ἵππον πᾶσαν τὴν σοδόμων καὶ γομῶν, καὶ πάντα τὰ βερόματα αὐτῶν. καὶ ἀπῆλθον. ἔλαβον δὲ καὶ τὸν λῶτ τὸν υἱὸν τῆς ἀδελφῆς ἄβεραμ, καὶ τὴν ἀποσκηνῶ αὐτοῦ. καὶ ἀπῶρον. ὅτι ὡς κατὰ τοὺς ἐν σοδόμοις. κατὰ τὸν γομῶν δὲ τῇ αἰατῶν τῶν περὶ ἀπῆλθον. ὅτι ἄβεραμ περὶ τῆς αὐτοῦ. αὐτοῦ δὲ κατὰ τὸν κατὰ τῇ δρυὶ τῇ μαμβρη ἀμρῶν τῆς ἀδελφῆς ἐχὼν, καὶ τῆς ἀδελφῆς ἀνάν. οἱ ἦσαν σιωμῶται τῆς ἄβεραμ. ἀκούσας δὲ ἄβεραμ ὅτι ἡ χμαλὼν τῶν λῶτ ὁ ἀδελφιδὸς αὐτοῦ, ἡ ἐβίμησε τοὺς ἰδίους οἰκογυῖας αὐτοῦ, τῆς κατὰ τῆς δέκα καὶ ὁκτώ. καὶ κατεδίωξεν ὅτι αὐτῶν ἕως δαν. καὶ ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτοῖς πῆν νύκτα αὐτοῦ, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς καὶ κατεδίωξεν αὐτοὺς ἕως χοβά, ἡ ὅτι ἐν ἀριστερὰ δαμασκοῦ. καὶ ἀπέσρεψε πᾶσαν τὴν ἵππον σοδόμων, καὶ λῶτ τὸν ἀδελφιδὸν αὐτοῦ ἀπέσρεψε, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὸν λαόν. ὅτι ἦλθε δὲ βασιλέως σοδόμων εἰς σιωμῶται αὐτοῦ, μετὰ τὸ ὑποσρέψαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς κοπῆς τῆς χοδολλογομὸρ, καὶ τῇ βασιλέων τῇ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν κοιλάδα τῆς σαβύ. τῆτο ὡς τὸ περὶ τῆς βασιλέων. καὶ μετὰ τῆς βασιλέως σαλήμ ὅτι ἐβίμησε αὐτοὺς καὶ οἶον. ὡς δὲ ἰερός τῆς θεοῦ τῆς ὑμῶν. ἡ καὶ ὁ δέ-

α Βασιλέως ἑλλατάρ] Aquila, πέντου, Symmachus. ου-
 ῶν. γ [Σωεφώνησαι] A. συνέβαλον. S. συνήλθον. β [Ἐπὶ τῷ
 ἀρεβ] α τῷ αλυκῷ] A. ἤβ. θεαπεδιαν. Theodotio. ᾧ ἀλ-
 ῶν. δ [Καὶ κατέκοψαν τοὺς γίγαντας] A. ραζαίμ. ε [Ἐως
 ἰς περεβίνδου] Schol. δρυός. ἡ πέλις αὐτῇ τῷ ἰώβ. ζ [Θα-
 ῦλ βασιλέα ἐθνῶν.] S. σκυθῶν. Schol. παμουλίας. η [Βα-
 λυαία σενναάρ.] Schol. πέντου. θ [Ἦν γὰρ καὶ τοῖκιν ἐν σοδό-
 μῃ.] AA. LL. ῶ γὰρ κατὰ σπικυῶν ἐν τῇ γῇ ἤβ. σοδόμεον .
 [Τῶν αἰασωθέντων πῖς] S. διαφωρύντων. κ [Ἀβεσμ τῷ πε-
 ρῆτῃ] A. περεῖτῃ. S. πῶ ἐβραῖω. Acacius, τὸ ἀπὸ τῶ θερεπά-
 ρος τῶ ἀβεσμ, λέγω δὲ τῶ ἐβερ, ἐθνικὸν ὄνομα ἐρμυδιθὲν ἐ-
 ἔθῃ. σῶ, αὐτὴ τῶ ἀβεσμ τῷ ἐβραῖω, ἀβεσμ τῷ περῆτῃ. ἐβραῖος
 ὑπὲρ περῆτης ἐρμυδιθεῖται. Diodorus. περῆτων χαλεῖ τον ἀ-
 ρεμ, ὅτανε πῖ πρην οἰκουμὴ τῶ ἰορδάνου. Origenes. περῆτης
 ἐρμυδιθεῖται ἀβεσμ, ἐπεὶ δὴ ἀπὸ τῆς χαλδαίων χώρας διαπερ-
 εῖς τῷ μεσποταμίᾳ, ἦλθεν εἰς τὰ μέρη τῶ χαναάν. Schol.
 ἀπὸ τοῦ περῆτ ἐβραῖω κείμενον εὐρον διὰ τοῦ δὲ ἀβεραμ ἀπὸ τῆς
 χαλδαίων χώρας εἰς τῷ παλαιστίνῃ ἦλθεν, τὸν διφρεῦ τῷ πο-
 μῶν διαβάζ. λ [Εὐλόγησεν τὸν ἀβεσμ] Ita VV. LL. In a-
 jz est, δὲ λόγησεν αὐτὸν μελχισηέχ. μ [Δὲ μοι τοὺ ἀνδρας].
 ν. ᾧ Ὑλχυλ. S. πᾶς ψυχας. χ [Ἀπὸ σαρπῆ] A. ράμματος.
 νήματος. Schol. σφουρῆσεν δὲ τὸν ἱμάτα τῷ ὑποδήματος,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΙΕ΄.

Μ Επὶ δὲ τὰ ῥήματα ταῦτα ἐξηγήθη· οὐ
 εις πρὸς ἄβραμ ἐν ὁράματι, λέγων, μὴ φοβοῦ
 ἄβραμ, ἐγὼ ὑποσπάζω σου, ὁ μισθός σου πολὺς ἔστι
 σφόδρα, λέγει δὲ ἄβραμ. Δέσποτα κύριε τί μοι δώ-
 σης; ἐγὼ δὲ ὀπολύομαι ἄτεκνος. α. ὁ δὲ υἱός μου σὲ κ
 τῆς οἰκογενεῶς μου, εἶπεν δὲ μακάρος ἐλπίζει. καὶ εἶπεν
 ἄβραμ, ἐπεὶ δὲ ἐμοὶ οὐκ ἔδωκας σπέρμα, ὁ δὲ οἰκο-
 γηγὴς μου κληρονομήσῃ με, καὶ ὅτις φωνὴ κυεῖν ἐ-
 γήκει ἐκ τῶν αὐτῶν, λέγουσα, οὐ κληρονομήσῃ σε εἰς.
 ἀλλ' ὅς ἐξ ἡγούσῃ γ) ἐκ σοῦ, εἶπεν κληρονομήσῃ σε. ὁ δὲ
 γὰρ δὲ αὐτὸν ἔξω, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἀνὰ βλεψὸν δὴ
 εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἀείμνησον τοὺς ἀστέρας, εἰ διωήσῃ
 ὁξαριθμῆσαι αὐτοῖς, καὶ εἶπεν. οὕτως ἔστι τὸ σπέρ-
 μα σου. καὶ ἐπίστευσεν ἄβραμ τῷ θεῷ, καὶ ἡγορήθη
 αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. εἶπε δὲ πρὸς αὐτόν. ἐγὼ ὁ
 θεός ὁ ὁξαγαγὼν σε ἐκ χώρας χαλδαίων, ὥστε δοῦ-
 νά σοι τὴν γῆν ταύτην κληρονομήσῃ. εἶπε δὲ. Δέ-
 σποτα κύριε καὶ πῶς γινώσκω, ὅτι κληρονομήσω αὐ-
 τήν; εἶπε δὲ αὐτῷ. λάβει μοι δέμαλιν ξειπέζου-
 σαν, καὶ αἶγα τειπέζουσαν, καὶ κείον τειπέζοντα,
 καὶ ξυγρόνα, καὶ φεισεράν. ἔλαβε δὲ αὐτῷ πάντα ταῦτα

A ταῦτα. καὶ διῆλκεν αὐτὰ μέσαι, καὶ ἔθηκεν αὐτὰ ἀν-
τιπώρσωπα ἀλλήλοισι. τὰ δὲ ὄρνεα οὐ διέειλε. κατέβη
δὲ ὄρνεα β' ὅππ' τὰ σώματα, ὅππ' τὰ διχοτομήματα ἂν
ᾤν. γ καὶ συνεκάθισεν αὐτοῖς ἄβραμ, ὡς δὲ ἦλκε
δυσμᾶς δ' ἕκαστος ἐπέπεσε πρὸ ἄβραμ, καὶ ἰδοὺ σόβως
σκοτεινὸς μέγας ὅππ' ἵππει αὐτῶν. καὶ ἔρρεθη φῶς ἄ-
βραμ. γινώσκων γινώσῃ ὅτι πάριον ἔσαι τὸ σπέρμα
σου ἐν γῇ οὐκ ἰδίᾳ. καὶ δουλώσουσιν αὐτοῖς, καὶ κατώ-
σουσιν αὐτοῖς, καὶ ταπείνουσιν αὐτοῖς τετρακόσια ἔ-
τη. τὸ δὲ ἔθνος ὃ ἐὰν δουλώσωσι, κενῶ ἐγὼ. μὴ δὲ
ταῦτα, ἐξήχουσιν αὐτὸν δὲ μὴ ἀποσκοδῆς πολλῆς. σὺ
B δὲ ἀπελῶσθι ἑπὶ πρὸς τοὺς πατέρας σου ἐν εἰρήνῃ, ἔφα-
φίς ἐν γῆρα καλῇ. τετάρτη δὲ ἡμέρᾳ ἀπογραφῆσθαι
αὐτῶν. οὐπω γὰρ ἀναπεπλήσονται αἱ ἀμύρται ᾤν
ἀμυρράων ἕως τῆς νυκτός. ἐπεὶ δὲ ὁ ἥλιος ἐξῆντο πρὸς
δυσμᾶς, φλόξ ἐξῆντο. καὶ ἰδοὺ κλίβανος καπνίζόμε-
νος καὶ λαμπάδες πυρός, αἵ διῆλτον ἀνὰ μέσον ᾤν
διχοτομημάτων τούτων. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ διέδετο
κύριος πρὸ ἄβραμ δεξιῇ κλῆν, λέγων. πρὸ σπέρματός
σου δώσω τὴν γῆν ταύτην, ἀπὸ τοῦ πατρὸς Αἰγυπτίας
ἕως τοῦ πατρὸς τῆς μεγάλης Εὐφράτου. τοῖς κενάτοις,
καὶ τοῖς κενεζαίοις, καὶ τοῖς κεδμωναίοις, καὶ τοῖς χε-
T τίοις, καὶ τοῖς φερεζαίοις, καὶ τοῖς ραφαῖν, καὶ τοῖς ἀ-
μυρράμοις, καὶ τοῖς χαναναίοις, καὶ τοῖς δαίοις, καὶ τοῖς
γεργεσαίοις, καὶ τοῖς ἰεβουσαίοις.

α Θου̇ υ̇ος ματ̃κ.] Aquila. ὁ υ̇ὸς τ̃ πατ̃ρος οἰκίαν μου, Theodotio. καὶ ὁ υ̇ὸς τ̃ ὀπί της οἰκίας μου. Schol. δὲ συγ-
γρῆς τ̃ οἴκου μου. β [Ἐπ̃ τὰ σώματα. ὅπ̃ι τὰ διχοτομήματα αὐ-
τοῦ.] Ita LL. VV. In alijs est, ὅπ̃ι τὰ σώματα τὰ διχοτομηθέν-
τα. γ [Καὶ συνεχίστην αὐτοῖς ἄβυσσ.] Α. ἀππβισεν. δ
Εκκαπ̃ ἐπέπετ̃ Symmachus. χερ̃σε. [Πρὸς τοῖς πατέρας σου
ἐν εἰρήνῃ τραπεῖς ἐν γῆρα χαλῶ. AA. LL. πατέρας σου μετ̃ εἰρή-
νης τραπεῖς ἐν γῆρα χαλῶ. AA. πατέρας σου τραπεῖς ἐν εἰρήνῃ,
ἐν γῆρα χαλῶ. Schol. ἐν πολὺ ἄβυσσ.] Omnes LL. VV. τρα-
πεῖς. nufquam ταπεῖς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ΄.

Σ Λεα δὲ ἡ γυνὴ ἄβραμ οὐκ ἔπικτεν αὐτῷ. καὶ
 δὲ αὐτῇ παρδίσκη αἰγυπτία, ἥ ὄνομα ἄγαρ. ἔ-
 πε δὲ σάρα πρὸς ἄβραμ. ἰδοὺ συνεκλήσέ με κύριος
 τῷ μὴ ἠκτῆν. εἰσελθε οὖν πρὸς τὴν παρδίσκην μου,
 ἵνα τεκνοποιήσωμαι ὅς αὐτῇ. ὑπήκουσε δὲ ἄβραμ
 τῆς φωνῆς σάρας. καὶ λαβῆσα σάρα ἡ γυνὴ ἄβραμ
 ἄγαρ τὴν αἰγυπτίαν τὴν ἑαυτῆς παρδίσκην, καὶ δέχε-
 ῖται τὴν οἰκῆσάν ἄβραμ ἐν γῇ χανααν, ἐδίδωκεν αὐτῇ
 τὴν ἄβραμ ἀνδρὶ αὐτῆς αὐτῷ ἱσαάκ. καὶ εἰσῆλθε
 πρὸς ἄγαρ, καὶ συνελάβε. καὶ εἰδὼν ὅτι ἐν γαστρὶ ἔχῃ,
 καὶ ἠπμῶσθη ἡ κυρία ἐναντίον αὐτῆς, εἶπε δὲ σάρα
 πρὸς ἄβραμ. ἀδικοῦμαι ἐκ σοῦ. ἐγὼ δέδωκα τὴν παρ-
 δίσκην μου εἰς τὸν κόλπον σου. ἰδοῦσα δὲ ὅτι ἐν γασ-
 τρὶ ἔχῃ, ἠπμῶσθη ἐναντίον αὐτῆς. κεῖναι ὁ θεὸς ἀνὰ
 μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ. εἶπε δὲ ἄβραμ πρὸς σάραν. ἰδοὺ
 ἡ παρδίσκη σου ἐν ταῖς χερσὶ σου. χρῶ αὐτῇ ὡς αὐτῇ
 ἀρεσὸν ἔσται. καὶ ἐκάκωσεν αὐτὴν σάρα, καὶ ἀπέδρα ὑπὸ
 ποροσάπου αὐτῆς. εὗρε δὲ αὐτὴν αἰγυπτιῶς κυρία ὅτι
 τῆς παρδίσκῃς τῆς ὕδατος ἐν τῇ ἐρήμῳ ὅτι τῆς παρδίσκῃς ἐν τῇ
 ὁδῷ

ὁ δὲ βούρ. κὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ ἀγγελος κυεῖν. ἄρα πα-
 ῖσκη σάρας πόθεν ἔρχῃ; ἔπειτα πορεύῃ; ἔπειτα. ὁ δὲ
 πρὸς τοῦ σάρας ὁ κυεῖν μου ἐγὼ ὑποδιδράσκω.
 εἶπε δὲ αὐτῇ ὁ ἀγγελος κυεῖν. ὁ δὲ σάρας πρὸς
 τὴν κυεῖν σου, καὶ ἀπηνώθητι ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐ-
 τῆς. κὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ ἀγγελος κυεῖν. πληθύνων πλη-
 θυνῶ τὸ σπέρμα σου, καὶ οὐκ ἀριθμηθήσεται ὑπὸ τῷ
 πλήθει. καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ ἀγγελος κυεῖν. ἰδοὺ σὺ ἐν
 γαστρὶ ἔχεις, καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ
 ἰσμαήλ. ὅτι ἐπήκουσε κύριος τῇ ἀπηνώσῃ σου. ὁ δὲ
 ἔστι ἀγροικὸς ἀνθρώπος. αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπὶ πάντα,
 ἔτι αἱ χεῖρες πάντων ἐπ' αὐτόν. κὶ ὡς πρὸς τοὺς πάν-
 τας τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ ἔθους. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄ-
 νομα κυεῖν τῷ λαλῶντος πρὸς αὐτήν. σὺ δὲ θεὸς
 ὁ ἐπιδὼν μοι. ὅτι εἶπε. καὶ ὡς ἐνώπιον εἶδον ὁφθέντα
 μοι. ἔνεκεν τοῦτου ἐκάλεσε τὸ φρέαρ, φρέαρ οὗ ἐνώ-
 πιον εἶδον. ἰδοὺ ἀνὰ μέσον γάδος καὶ ἀνὰ μέσον βα-
 ράδ. καὶ ἔτεκεν ἄρα τὸν ἄβραμ υἱόν, ὃς ἐκάλεσεν
 ἄβραμ τὸ ὄνομα τῷ υἱῷ αὐτοῦ ὅτι ἔτεκεν αὐτὸν ἄρα,
 ἰσμαήλ. ἄβραμ δὲ ἦν ἐν τῷ ὄγδοηκονταεξί, ἡνίκα ἔ-
 τεκεν ἄρα τὸν ἄβραμ τὸν ἰσμαήλ.

α Ἰνα τεκνοποιήσῃται ἐξ αὐτῆς] Ita LL. VV. & S. Hiero-
 nymus. AA. LL. τεκνοποιήσῃ. quod fecutus est S. Am-
 brosius, S. Iohannes Chrysostomus, & Philo. β [Σούρ.]
 Schol. πῖχος ἢ ἀΐδυσμός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ.

17-

Ε Γένετο δὲ ἄβραμ ἐν τῷ ἐννεκονταεννέα. καὶ
 ὥφθη κύριος πρὸς ἄβραμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἐ-
 γὼ εἰμι ὁ θεός σου. ἀνάστητι ἐνώπιον ἐμοῦ, καὶ γί-
 νου ἀμαρτίας. καὶ θήσῃμαι τὴν δεξιάν μου ἀνὰ
 μέσον ἐμοῦ, καὶ ἀνὰ μέσον σου. καὶ πληθυνῶ σε σφό-
 δρα. καὶ ἐπεσεν ἄβραμ ὅτι πρὸς τοὺς πάντας. καὶ ἔ-
 λαλῃσεν αὐτῷ ὁ θεός, λέγων. καὶ ἐγὼ ἰδοὺ ἡ δεξιή μου
 μου μὲν σὺ. καὶ ἐσθὶ πατὴρ πλήθους ἐθνῶν. καὶ ἐκ κλη-
 θήσεται ἐπὶ τὸ ὄνομα σου ἄβραμ, ἀλλ' ἔστι τὸ ὄνομα
 σου ἄβραμ. ὅτι πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε.
 καὶ ἀνέστησέ σε σφόδρα σφόδρα. καὶ θήσῃ σε εἰς ἔθνη.
 καὶ βασιλεῖς ἐκ σοῦ ἐξέλθουσιν. καὶ σήσῃ τὴν δε-
 ξιάν μου ἀνὰ μέσον σου, καὶ ἀνὰ μέσον τῶν σπέρμα-
 τός σου μὲν σὺ εἰς τὰς γυναικὰς αὐτῶν, εἰς δεξιάν αἰῶ-
 νιον ἐξ' οὗ σου θεός, ὃς τὸ σπέρματός σου μὲν σὺ. καὶ δώ-
 σω σοι καὶ τὴν σπέρματί σου μὲν σὺ τὴν γῆν, ἣν παρ-
 κείς, πάντας τὴν γῆν χανααν εἰς κατάρχεσιν αἰώνιον.
 καὶ ἔσθῃ αὐτοῖς εἰς θεόν. καὶ εἶπεν ὁ θεός πρὸς ἄ-
 βραμ. σὺ δὲ τὴν δεξιάν μου δεξιήσῃς, σὺ καὶ
 τὸ σπέρμα σου μὲν σὺ εἰς τὰς γυναικὰς αὐτῶν. καὶ αὕτη ἡ
 δεξιή μου, ἣν δεξιήσῃς, ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ
 ἀνὰ μέσον τῶν σπέρματός σου μὲν σὺ εἰς τὰς γυναικὰς αὐ-
 τῶν. ὡς ἐπὶ τὴν δεξιάν μου ὑμῶν πᾶν ἀρσενικόν. ὃς ἐπὶ τὴν
 δεξιάν μου τὴν σπέρματός σου μὲν σὺ, ὃς ἐστὶ εἰς
 σημεῖον δεξιῆς ἀνὰ μέσον ἐμοῦ ὃς ὑμῶν. καὶ παρ-
 δίδον ὅκτω ἡμερῶν ὡς ἐπὶ τὴν δεξιάν μου ὑμῶν, πᾶν ἀρσενι-
 κόν εἰς τὰς γυναικὰς ὑμῶν. καὶ οἰκογενεῖς ὃς ὁ ἀργυροπώ-
 λης. ὁ δὲ πᾶν τὸν ἡμῶν ἄλλοξίς, ὃς οὐκ ἔστι ἐκ τῶν σπέρ-
 ματός σου, ὡς ἐπὶ τὴν δεξιάν μου ὑμῶν.

Α ματός σου, ὡς ἐπὶ τὴν δεξιάν μου ὑμῶν. ὃς οἰκογενεῖς τῆς
 οἰκίας σου, καὶ ὁ ἀργυροπώλης. καὶ ἔστι ἡ δεξιή μου
 ἐπὶ τὴν σπέρματός σου μὲν σὺ εἰς δεξιάν αἰώνιον. ὃς ἐπὶ τὴν
 δεξιάν μου ὑμῶν, ὃς οὐ ὡς ἐπὶ τὴν δεξιάν μου ὑμῶν, ὃς οὐ
 ὡς ἐπὶ τὴν δεξιάν μου ὑμῶν, ὃς οὐ ὡς ἐπὶ τὴν δεξιάν μου ὑμῶν.
 Β σονται. καὶ ἐπεσεν ἄβραμ ὅτι πρὸς τοὺς πάντας. καὶ ἔ-
 λαλῃσεν αὐτῷ ὁ θεός, λέγων. καὶ ἐπὶ τὴν δεξιάν μου ὑμῶν, ὃς
 ἐπὶ τὴν δεξιάν μου ὑμῶν, ὃς ἐπὶ τὴν δεξιάν μου ὑμῶν, ὃς ἐπὶ τὴν
 δεξιάν μου ὑμῶν, ὃς ἐπὶ τὴν δεξιάν μου ὑμῶν, ὃς ἐπὶ τὴν δεξιάν μου ὑμῶν.
 Γ δεξιάν μου ὑμῶν, ὃς ἐπὶ τὴν δεξιάν μου ὑμῶν, ὃς ἐπὶ τὴν δεξιάν μου ὑμῶν, ὃς
 ἐπὶ τὴν δεξιάν μου ὑμῶν, ὃς ἐπὶ τὴν δεξιάν μου ὑμῶν, ὃς ἐπὶ τὴν δεξιάν μου ὑμῶν.
 Δ δεξιάν μου ὑμῶν, ὃς ἐπὶ τὴν δεξιάν μου ὑμῶν, ὃς ἐπὶ τὴν δεξιάν μου ὑμῶν, ὃς
 ἐπὶ τὴν δεξιάν μου ὑμῶν, ὃς ἐπὶ τὴν δεξιάν μου ὑμῶν, ὃς ἐπὶ τὴν δεξιάν μου ὑμῶν.

α Καὶ δώσω σοι καὶ τὴν σπέρματί σου] S. καὶ δώσω σοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ.

18

Β Φθὴ δὲ αὐτῷ ὁ θεός πρὸς τὴν δεξιάν μου ὑμῶν, ὃς ἐπὶ τὴν δεξιάν μου ὑμῶν, ὃς ἐπὶ τὴν δεξιάν μου ὑμῶν, ὃς ἐπὶ τὴν δεξιάν μου ὑμῶν, ὃς ἐπὶ τὴν δεξιάν μου ὑμῶν.
 Ω βρῆ, καὶ θήσῃμαι αὐτῷ ὅτι τῆς θύρας τῆς σκη-
 τῆς αὐτοῦ μεσημβρίας. ἀναβλέψας δὲ τοῖς ὀφθαλ-
 μοῖς αὐτοῦ εἶδε. καὶ ἰδοὺ τρεῖς ἄνδρες εἰσῆλθον ἐπὶ
 αὐτόν. καὶ ἰδὼν, προσέειπεν αὐτοῖς σιναῖται αὐ-
 τοῖς ὅτι τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ. καὶ προσεκύ-
 λησεν ὅτι τὴν γῆν, ὃς εἶπε. κύριε, εἰ ἄρα εὖρον χά-
 ρειν ἐναντίον σου, μὴ παρῇς τὸν παῖδά σου. ληφθή-
 ται δὲ ὁ υἱός σου, καὶ νιφάτωσαν τοὺς πόδας ὑμῶν. καὶ κα-
 τὰ ὑμῶν ὑποτῶν τὸν δένδρον. καὶ λήψομαι ἄρτον, καὶ φά-
 γω. καὶ μὲν τὸ παρῇς αὐτοῖς εἰς τὴν ὁδὸν ὑμῶν.
 οὗ

ὠρθεῖσιν ἀβιμέλεχ τῷ πατρὶ, καὶ ἐκάλεσε πάντας τοὺς παῖδας αὐτοῦ. καὶ ἐλάλησε πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν. ἐφοβήθησαν δὲ πάντες οἱ ἀνθρώποι σφόδρα. καὶ ἐκάλεσεν ἀβιμέλεχ τὸν ἀβραάμ, ὃς εἶπεν αὐτῷ. ἂ τί τέ το ἐποίησας ἡμῖν; μή τι ἡμῖν ποῖν εἰς σέ, ὅτι ἐπήγαγες ἐπ' ἐμέ καὶ ὅπι τὴν βασιλείαν μου ἀμαρτίαν μεγάλην; ἔργον δ' οὐδεὶς ποιήσῃ, πεποιηκός μοι. εἶπε δὲ ἀβιμέλεχ τῷ ἀβραάμ. τί ἐνιδὼν ἐποίησας τέ το; εἶπε δὲ ἀβραάμ. εἶπα γὰρ οὐκ ἔστι θεοσέβεια ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. ἐμέ τε ὑποκτενοῦσιν ἐνεκὸν τῆς γυναικὸς μου. καὶ γὰρ ἀληθὺς ἀδελφὴ μου ὅστις ἐκ πατρὸς, ἀλλ' ἢ ἐκ μητρὸς. ἐχρήσθη δὲ μοι εἰς γυναῖκα. ἐχρύετο δὲ ἡνίκα ὤξη γὰρ με ὁ θεὸς ἐκ τῆς οἴκου τῆς πατρὸς μου. καὶ εἶπα αὐτῇ. ταύτῃ τὴν δικαιοσύνην ποιήσῃς εἰς ἐμέ, εἰς πάντα τόπον οὗ ἐὰν ἐσέλθω μὲν ἐκεῖ. εἶπεν ἐμέ, ὅτι ἀδελφός μου ἐστίν. ἔλαβε δὲ ἀβιμέλεχ χίλια δίδραγμα, καὶ παρέβρατε, ὡς μόχους, καὶ παῖδας, καὶ παιδίσκας, καὶ ἔδωκε τῷ ἀβραάμ. ὃς ἀπέδωκεν αὐτῷ σάρραν τὴν γυναῖκα αὐτῆς. καὶ εἶπεν ἀβιμέλεχ τῷ ἀβραάμ. ἰδοὺ ἡ γῆ μου ἐναντίον σου. οὐ αὖ σοι ἀρέσκει, καὶ τοῖκε. τῇ δὲ σάρρᾳ εἶπεν. ἰδοὺ δέδωκε χίλια δίδραγμα τῷ ἀδελφῷ σου. ταῦτα ἔστι σοι εἰς σμῖλν τῆς περσάπου σου, καὶ πάσης τῆς μὲν σου. ὃ πάντα ἀλήθως. περσπύξατο δὲ ἀβραάμ πρὸς τὸν θεόν, καὶ ἰάσατο ὁ θεὸς τὸν ἀβιμέλεχ, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτῆς, καὶ τὰς παιδίσκας αὐτῆς. καὶ ἔτεκεν. ὅτι συγκλείων συνέκλεισε κύριος ἕξωθεν πᾶσαν μήτραν ἐν τῇ οἰκῇ ἀβιμέλεχ, ἐνεκὸν σάρρας τῆς γυναικὸς ἀβραάμ.

α Τί τέ το ἐποίησας ἡμῖν;] Aquila, τί εἶδες, ὅτι ἐποίησας σὺ τὸ ῥήμα τούτο; Symmachus, τί ἰδὼν, ἐποίησας τὸ φράγμα τούτο; Theodotio, τί ἑώρακας, ὅτι ἐποίησας τὸν λόγον τούτον;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'. 24.

Κ Αὶ κύριος ἐπισκέψατο τὴν σάρρα, καὶ εἶπε καὶ ἐποίησε κύριος τῇ σάρρᾳ κατὰ ὅσα ἔλαλησε. καὶ συλλαβοῦσα, ἔτεκε τῷ ἀβραάμ υἱὸν εἰς τὸ γῆρας, εἰς τὸν καιρὸν κατὰ ἔλαλησεν αὐτῷ κύριος. καὶ ἐκάλεσεν ἀβραάμ τὸ ὄνομα τῆς υἱοῦ αὐτοῦ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ὃν ἔτεκεν αὐτῇ σάρρα, ἰσαάκ. ὡς εἶπε δὲ ἀβραάμ τὸν ἰσαάκ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, κατὰ ἐνεσίλατο αὐτῷ ὁ θεός. ὃ ἀβραάμ ἠγάπων ἐτῷ ἡνίκα ἐχρύετο αὐτῷ ἰσαάκ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. εἶπε δὲ σάρρα ἡ γλῶττά μοι ἐποίησε κύριος. ὃς γὰρ ἀκούσῃ, συγχαίρειτά μοι. καὶ εἶπε. τίς ἀναγγελεῖ τῷ ἀβραάμ, ὅτι θηλάζει παιδίον σάρρα, ὅτι ἔτεκεν υἱὸν ἐν τῇ γῆρα μου; καὶ ἠυχήθη τὸ παιδίον ὡς ἀπεγαλακτίσθη. καὶ ἐποίησεν ἀβραάμ δοχλὴν μεγάλην, ἡ ἡμέρα ἀπεγαλακτίσθη ἰσαάκ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. ἰδοῦσα δὲ σάρρα τὸν υἱὸν ἄγαρ τῆς αἰγυπτίας, ὃς ἐχρύετο τῷ ἀβραάμ, ὃ παύζοντα μὲν ἰσαάκ τῆς υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ εἶπε τῷ ἀβραάμ. ἐκβαλε τὴν παιδίσκην ταύτην, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσῃ ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης

Α ταύτης μὲν τῆς υἱοῦ μου ἰσαάκ. σκληρὸν δὲ ἐφαίνε τὸ ῥήμα σφόδρα ἐναντίον ἀβραάμ, ὡς εἶπε τῆς υἱοῦ αὐτοῦ. εἶπε δὲ ὁ θεὸς τῷ ἀβραάμ. μὴ σκληρὸν ἔστω ἐναντίον σου ὡς εἶπε τῷ παιδίῳ, καὶ ὡς εἶπε τῆς παιδίσκης. πάντα ὅσα αὖ εἶπη σοι σάρρα, ἀκούε τῆς φωνῆς αὐτῆς. ὅτι ἐν ἰσαάκ κληθήσεται αἱ σοὶ σπέρμα. καὶ τὸν υἱὸν δὲ τῆς παιδίσκης ταύτης εἰς ἔθνος μέγα ποιήσω αὐτὸν, ὅτι σπέρμα σὺν ὅσιν. ἀνέστη δὲ ἀβραάμ τὸ πατρὶ, καὶ ἔλαβεν ἄρτους καὶ ἀσκὸν ὕδατος, καὶ ἔδωκεν τῇ ἄγαρ. καὶ ἐπέθηκεν ὅππῃ τὸν ὄμιον αὐτοῦ τὸ παιδίον, καὶ ἀπέστειλεν αὐτὴν. ἀπελθούσα δὲ ἐπλανήθη καὶ τὴν ἔρημον, καὶ

Β τὸ φρέαρ τῆς ὄρεως. ὤξυλιπε δὲ τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς ἀσκού. καὶ ἔρριψε τὸ παιδίον ὑποκάτω μαζῶν ἑαυτῆς. ἀπελθούσα δὲ ἐκάθητο ἀπέναντι αὐτῷ μακρόθεν, ὡς εἶπε τὸ ξου βολῶν. εἶπε γὰρ οὐ μὴ ἴδω τὸν θάνατον τῆς παιδίδου μου. καὶ ἐκάθισεν ἀπέναντι αὐτῇ. ἀναβοήσαν δὲ τὸ παιδίον ἐκλαυσεν. εἰσήκουσε δὲ ὁ θεὸς τῆς φωνῆς τῆς παιδίδου ἐκ τῆς τύπου οὗ ἡ. καὶ ἐκάλεσεν ἄγαρ ἄγαρ τῆς υἱοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς οὐρανοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῇ. τί ὅστις ἄγαρ; μὴ φοβοῦ. ἐπακήκοε γὰρ ὁ θεὸς τῆς φωνῆς τῆς παιδίδου ἐκ τῆς τύπου οὗ ὅστις. ἀνέστη δὲ ἔλαβε τὸ παιδίον, καὶ κατέστησεν τῇ χερὶ σου αὐτό. εἰς

Γ γὰρ ἔθνος μέγα ποιήσω αὐτό. καὶ ἀνέωξεν ὁ θεὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. ὃ εἶδε φρέαρ ὕδατος ζῶντος, καὶ ἐπορεύθη, καὶ ἐπλησε τὸν ἀσκὸν ὕδατος. καὶ ἐπότισε τὸ παιδίον. καὶ ἡ δὲ ὁ θεὸς μὲν τῆς παιδίδου. καὶ ἠυχήθη, καὶ κατέκνησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ἐχρύετο δὲ τῷ ὅσιν. καὶ κατέκνησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ὃ ἔλαβεν αὐτῇ ἡ μήτηρ γυναῖκα ἐκ τῆς αἰγυπτίας. ἐχρύετο δὲ ἐν τῇ καιρῷ ἐκείνῳ. καὶ εἶπεν ἀβιμέλεχ, καὶ ὁρχήσθαι ὁ νυμφαγωγὸς αὐτοῦ, καὶ φιχὲλ ὁ ἀρχιερατῆρος τῆς διωάμεως αὐτοῦ πρὸς ἀβραάμ, λέγων. ὁ θεὸς μὲν σου ἐν πᾶσιν, οἷς ἐὰν ποιῇς. νῦν οὐδ' ὁμοσόν μοι τὸν θεὸν μὴ ἀδικήσῃς με, μὴ δὲ τὸ σπέρμα μου, μὴ δὲ τὸ ὄνομα μου.

Δ ἀλλὰ καὶ τὴν δικαιοσύνην ἡ ἐποίησα μὲν σου, ποιήσῃς μετ' ἐμοῦ, καὶ τῇ γῇ ἡ σὺ παρῶκησας ἐν αὐτῇ. καὶ εἶπεν ἀβραάμ. ἐγὼ ὁμοῦμαι. καὶ ἠλεγξεν ἀβραάμ τὸν ἀβιμέλεχ ὡς εἶπε τῇ φρεάτῃ τῆς ὕδατος, ὡς ἀφείλοντο οἱ παῖδες τῷ ἀβιμέλεχ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἀβιμέλεχ. οὐκ ἔγνω τίς ἐποίησέν σοι τὸ ῥήμα τούτο. ἐδὲ σὺ μοι ἀπήγαγας, ἐδὲ ἐγὼ ἤκουσα, ἀλλ' ἢ σήμερον. ὃ ἔλαβεν ἀβραάμ πρὸς τὸν μόχους, καὶ ἔδωκε τῷ ἀβιμέλεχ. καὶ δίδεντο ἀμφοτέρω θλαθήκων. καὶ ἔστησεν ἀβραάμ ἐπὶ τὰ ἀμνάδας πρὸς τὸν μόνα. καὶ

Ε εἶπεν ἀβιμέλεχ τῷ ἀβραάμ. τί εἰσιν αἱ ἐπὶ τὰ ἀμνάδες τῇ πρὸς τὸν μόνα, ἀνέστησας μόνας; καὶ εἶπεν ἀβραάμ. ὅτι τὰς ἐπὶ τὰ ἀμνάδας λήψῃ παρ' ἐμοῦ, ἵνα ὡς μοι εἰς μέρπυλον, ὅτι ἐγὼ ὥρυστα τὸ φρέαρ τούτο. ὅθεν τὸ ἐπὶ τὸν μόνα τὸ ὄνομα τῆς τύπου ἐκείνης; φρέαρ ὀρκισμοῦ. ὅτι ἐκεῖ ὡμοσαν ἀμφοτέρω. καὶ δίδεντο θλαθήκων ἐν τῇ φρεάτῃ τῆς ὀρκισμοῦ. ἀνέστη δὲ ἀβιμέλεχ ὁρχήσθαι ὁ νυμφαγωγὸς αὐτοῦ, καὶ φιχὲλ ὁ ἀρχιερατῆρος τῆς διωάμεως αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν γῆν τῇ φυλισίᾳ. καὶ ἐφύτωσεν ἀβραάμ ἀφ' οὐρανὸν ὅτι τῇ φρεάτῃ τῆς ὀρκισμοῦ. καὶ ἐπεκλήσατο ἐκεῖ τὸ

καὶ τὸ

καὶ τὸ ὄνομα κυρίου, θεὸς αἰώνιος. παρώκησε δὲ ἀβραὰμ ἐν τῇ γῇ τῇ φυλιστιμὴ ἡμέρας πολλὰς.

α Παύζοντα μετὰ ἰσαάκ] Acacius, μήποτε τὸ παύειν ἀπὸ τῆς μάχης καὶ διαίξεως εἴρηται; β [Καὶ κράτησεν τὴν χειρὶ σου αὐτὸν] Ita LL.VV. & ita legit S. Augustinus. AA. LL. κράτησεν τῆς χειρὸς αὐτοῦ. quia lectio extat apud S. Iohannem Chrysostomum, & S. Hieronymum. γ [Καὶ ἐφύτασεν ἀβραὰμ ἀρουραν] Aquila, & Symmachus, δένδρων φυτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'. 22

Κ Αἰ ἐρχέτο μὲν τὰ ῥήματα ταῦτα ὁ θεὸς ἅ ἐπέ-
ρασε τὸν ἀβραὰμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἀβραὰμ
ἀβραὰμ. καὶ εἶπεν. ἰδοὺ ἐγώ. καὶ εἶπε. β λάβε τὸν
υἱόν σου τὸν ἀγαπητόν, ὃν ἡγάπησας τὸν ἰσαάκ, καὶ πο-
ρεύσθην γ' εἰς τὴν γῆν τὴν ὑψηλὴν, καὶ ἀνένεικε αὐ-
τὸν ἐκεῖ εἰς ὀλοκαρπῶσιν ἐφ' ἣν τῷ ὀρέων ὦν αὐ σοὶ εἴ-
πω. ἀναστὰς δὲ ἀβραὰμ τὸ πρῶτον, ἐπέστρεψε τὴν ὁδὸν
αὐτοῦ. παρέλαβε δὲ μὲν αὐτῷ δύο παῖδας, καὶ ἰσαάκ
τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ χίσας ξύλα εἰς ὀλοκαρπῶσιν, ἀνα-
στὰς ἐπορεύθη. καὶ ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ὃν εἶπεν αὐτῷ
ὁ θεὸς τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ. καὶ ἀναβλέψας ἀβραὰμ
τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, εἶδε τὸν τόπον μακρόθεν. καὶ
εἶπεν ἀβραὰμ τοῖς παισὶν αὐτοῦ. καὶ εἰσάγαγε αὐτὸν μὲν
τῆς ὁδοῦ. ἐγὼ δὲ καὶ τὸ παιδάριον διήλθον μεθ' ἐμοῦ.
ἔλαβε δὲ ἀβραὰμ τὰ ξύλα τῆς ὀλοκαρπώσεως, καὶ
ἐπέθηκεν ἰσαάκ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. ἔλαβε δὲ μὲν χεῖρας καὶ
τὸ πῦρ καὶ τὴν μάχαιραν, καὶ ἐπορεύθησαν οἱ δύο ἄμα.
εἶπε δὲ ἰσαάκ πρὸς ἀβραὰμ τὸν πατέρα αὐτοῦ. πά-
τερ. ὁ δὲ, εἶπε. τί ὅτι τέκνον; εἶπε δὲ. ἰδοὺ τὸ πῦρ
καὶ τὰ ξύλα, ποῦ ὅτι τὸ πρῶτον τὸ εἰς ὀλοκαρπῶ-
σιν; εἶπε δὲ ἀβραὰμ. ὁ θεὸς ὁ ψέγει αὐτῶν πρὸς ἀβρα-
ὰμ εἰς ὀλοκαρπῶσιν, τέκνον. πορεύσιντες δὲ ἀμφό-
τεροι ἄμα, ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ θεός.
καὶ ὠκοδόμησεν ἐκεῖ ἀβραὰμ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐπέ-
θηκε τὰ ξύλα. καὶ συμπόδισας ἰσαάκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ,
ἐπέθηκεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπάνω τῶν ξύλων.
καὶ ὤξεται ἀβραὰμ τὴν χεῖρα αὐτοῦ λαβεῖν τὴν
μάχαιραν, σφάζει τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν
ἄγγελος κυρίου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ εἶπεν. ἀβραὰμ
ἀβραὰμ. ὁ δὲ εἶπεν. ἰδοὺ ἐγώ. καὶ εἶπε. μὴ ὀπιθά-
λης τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὸ παιδάριον, μὴ δὲ ποιήσης
αὐτῷ μηδέν. νῦν γὰρ ἔγνω, ὅτι φοβῆσθαι σὺ τὸν θεόν. καὶ
οὐκ ἐφείσω τὸν υἱόν σου τὸν ἀγαπητόν δι' ἐμέ, καὶ ἀναβλέ-
ψας ἀβραὰμ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ εἶδε. καὶ ἰδοὺ
κεῖνος εἰς δ' ἡμετέραν ἡμέραν ἐν φυτῶν σαβέκ τῷ κερά-
των. καὶ ἐπορεύθη ἀβραὰμ, καὶ ἔλαβε τὸν κεῖνον, καὶ
ἀνήνεγκεν αὐτὸν εἰς ὀλοκαρπῶσιν ἀπὸ ἰσαάκ τῶν υἱῶν
αὐτοῦ. καὶ ἐκάλεσεν ἀβραὰμ τὸ ὄνομα τῶν τόπων ἐκεῖ-
να, κύριος εἶδεν. ἵνα εἴπωσι σήμερον, ἐν τῷ ὄρει κύ-
ριος ὤφθη. ὁ ἐκάλεσεν ἄγγελος κυρίου τὸν ἀβρα-
ὰμ δούτερον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λέγων. κατ' ἐμὰς ὡ-
μῶσας λέγει κύριος. οὐκ ἐνεκεν ἐποίησας τὸ ῥήμα τῶ-
το, καὶ οὐκ ἐφείσω τὸν υἱόν σου τὸν ἀγαπητόν δι' ἐμέ. ἢ

Α μὴ δ' ὁ λόγος ὁ λόγος σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ
τὸ σπέρμα σου, ὡς τοῖς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὡς τὴν
ἄμμον τὴν ὡρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. καὶ πλη-
ρονομήσῃ τὸ σπέρμα σου τὰς πόλεις τῇ ὑπαναλήσει.
καὶ ἐνδολογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματί σου πάντα τὰ
ἔθνη τῆς γῆς, ἀπὸ τῶν ὑπήκουσας τῆς ἐμῆς φωνῆς. ἀ-
πεσράφη δὲ ἀβραὰμ πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ. καὶ ἀ-
ναστάντες, ἐπορεύθησαν ἄμα ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὄρκου.
καὶ κατώκησεν ἀβραὰμ ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὄρκου.
ἐρχέτο δὲ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, ὁ ἀγγελὸς τοῦ
ἀβραὰμ, λέγωντες. ἰδοὺ τέτοκα μετὰ καὶ τὴν υἱοῦ
τοῦ ναχωρ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὸν οὐζωροτότοκον, ὁ δὲ
βαυζὶ ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ τὸν χαμουὴλ πατέρα σύφον,
καὶ τὸν χαζὰδ, καὶ ἀζαὺ, καὶ τὸν φαλδὸς, καὶ τὸν ἱελ-
δάφ, καὶ τὸν βαδουήλ. βαδουήλ δὲ ἐρχήνησε τὴν ῥε-
βέκκαν. ὅκτω οὗτοι υἱοί, οἳ ἔτεκε μετὰ καὶ τὸν ναχωρ
τοῦ ἀδελφοῦ ἀβραὰμ. καὶ ἡ παλλακὴ αὐτοῦ ἡ ὄνομα
ῥάμα, ἔτεκε καὶ αὐτῇ τὸν ἱαβέκ, καὶ τὸν ταὰμ, ὁ τὸν
τοῖος, καὶ τὸν μορχά.

α Επεύρασε τὸν ἀβραὰμ] Symmachus, ἐδύξασεν. β
[Ἐλάβε τὸν υἱόν σου τὸν ἀγαπητόν] Aquila, τὸν μονογενῆ. S. τὸν
μόνον σου. γ [Εἰς τὴν γῆν τὴν ὑψηλὴν] A. τὴν κατὰ φα-
νῆ. S. τῆς ὁπλισίας. δ [Κατερχόμενος ἔξ' κεράτων] Melito, ὁ
σῦρος καὶ ὁ ἐβραῖος κερμαίνοντος φησὶ. ὡς σαφέστερον πτωχῶν
σαυρόν. ε [Ἐν φυτῶν σαβέκ] A. συγῆ. Schol. τὸ σαβέκ, ἀφρε-
σιν πνέες ἐκδιδόμενοι. οἱ δὲ ὀρδοῦσιν, ὡς εἶ) αὐτὸ τὸ λεγόμενον βάρ-
ρος ὁρδοῦσιν ἐπαναβεβηκώς φυτῶν. ἐν ταῦτα δὲ ὀρδοῦσιν ἔξ' κερά-
των κατερχόμενος, ὡς εἶ) φανερόν τυπὸν σαυροῦ. διὰ τὸ τοῦ δὲ εἶχ
ἐρμηνεύεται, ὅτι ἡ ἐβραϊκὴ μία οὐ συλλέγει πολλά σημαίνει ἐρ-
μηνεύεται. πρὸς δὲ τοὺς πτωχολογούμενους δὲ εἶ) ἀποκρίνεται καὶ
λέγειν, ὅτι τὸ σαβέκ ἐστὶν ἡμετέραν ἐρμηνεύεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'. 23

Ε Γένετο δὲ ἡ ζωὴ σάρρα, ἣτι ἐκ τὸν εἰκοσιεπτά.
καὶ ἀπέθανε σάρρα ἐν πόλει ἀρβόκ, ἣ ὅστις ἐστὶν ἐν
τοῖς κοιλώματι. αὕτη ἐστὶν ἡ χεῖρα ἐν τῇ γῇ χαναάν.
ἦλθε δὲ ἀβραὰμ κόψασθαι σάρραν, καὶ πενθήσασθαι. καὶ
ἀνέστη ἀβραὰμ ἀπὸ τῆς νεκροῦ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἀβρα-
ὰμ τοῖς υἱοῖς τῆς χεῖρας, λέγων. πάρεργος καὶ παρεπίδη-
μος ἐγὼ εἰμι μετ' υἱοῦ. δότε μοι οὐδ' κτήσιν τάφου
μετ' υἱοῦ, καὶ θάψω τὸν νεκρόν μου ἀπ' ἐμοῦ. ἀπε-
κρίθησαν δὲ οἱ υἱοὶ χεῖρας πρὸς ἀβραὰμ, λέγοντες. μὴ
κύριος. ἀκούσων δὲ ἡ μῆρ. βασιλεὺς ὡρὰ θεοῦ σὺ εἶ
ἐν ἡμῖν. ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς μνημείοις ἡ μῆρ θάψον τὸν
νεκρόν σου. εἰδὲς γὰρ ἡ μῆρ εἰ μὴ καλύσῃ τὸ μνημεῖον
αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ οὐ, τῆς θάψας τὸν νεκρόν σου ἐκεῖ. ἀναστὰς
δὲ ἀβραὰμ πρὸς τὸν λαόν τῆς γῆς, τοῖς υἱοῖς
τῆς χεῖρας. καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς ἀβραὰμ, λέγων.
εἰ ἔχετε τὴν ψυχὴν υἱοῦ, ὡς τε θάψω τὸν νεκρόν μου
ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ μου, ἀκούσατέ μου, καὶ λαλήσατε
πρὸς ἐμὸν φερόν τῶν σαφ. καὶ δότε μοι τὸ σωτή-
ριον τὸ διπλοῦν, ὅστις αὐτῶν, τὸ ὃν ἐν μέρει τῆς ἀ-
ρχοῦ αὐτοῦ. ἀργυρίου τῆς ἀξίου δότε μοι αὐτὸ ἐν ὑμῖν
εἰς κτήσιν μνημείου. ἐφάρη δὲ ἐκάστη ἐν μέσῳ τῶν
υἱῶν χεῖρας. ἀποκριθεὶς δὲ ἐφάρη ὁ χατῆρος πρὸς ἀ-
βραὰμ, εἶπεν ἀκούσαντων τῶν υἱῶν χεῖρας, καὶ τῶν εἰς πα-
τῆρα.

βουομένων εἰς τὴν πόλιν πάντων, λέγων· παρ' ἐμοὶ γηοὺ κύριε, καὶ ἀκουσόν μου· τὸν ἀγρὸν καὶ τὸ σπήλαιον τὸ ἐν αὐτῷ, σοὶ δίδωμι, ἐναντίον πάντων τῶν πολιτῶν μου δίδωκά σοι. θάψον τὸν νεκρὸν σου, καὶ ποροσκύνησεν ἀβεραὰμ ἐναντίον τοῦ λαοῦ τῆς γῆς. καὶ εἶπε τῷ ἔφρονι εἰς τὰ ὅσα ἐναντίον τοῦ λαοῦ τῆς γῆς· ἐπειδὴ πρὸς ἐμοῦ εἶ, ἀκουσόν μου· τὸ ἀργύρεον τὸ ἀγροῦ λάβε παρ' ἐμοῦ, καὶ θάψω τὸν νεκρὸν μου ἐκεῖ. ἀπεκρίθη δὲ ἔφρων τῷ ἀβεραὰμ, λέγων· οὐχὶ κύριε· ἀκήκοα γὰρ, γῆ τετρακοσίων διδραχμῶν ἀργυρίου· ἀλλὰ τί αὐτὸν εἶη τὸ ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ; σὺ δὲ τὸν νεκρὸν σου θάψον. καὶ ἤκουσεν ἀβεραὰμ τὸ ἔφρων, καὶ ἀπεκατέστησεν ἀβεραὰμ τῷ ἔφρονι τὸ ἀργύρεον, ὃ ἐλάλησεν εἰς τὰ ὅσα τῶν υἱῶν χέτ. τετρακόσια διδραχμα ἀργυρίου δοκίμου ἐμπόροις· καὶ ἔσθ' ὁ ἀγρὸς ἔφρων, ὃς ἦν ἐν τῷ διπλοῦ σπηλαίῳ, ὃς ἐστὶ καὶ πρὸς τὸν μαμβρῆν, ὃ ἀγρὸς καὶ τὸ σπήλαιον, ὃ ἦν ἐν αὐτῷ καὶ πᾶν δένδρον, ὃ ἦν ἐν τῷ ἀγρῷ, καὶ πᾶν ὃ ὅστις ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῶν κύκλῳ τῷ ἀβεραὰμ, εἰς κτῆσιν ἐναντίον τῶν υἱῶν χέτ, καὶ πάντων τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὴν πόλιν. καὶ ταῦτα ἔθαψεν ἀβεραὰμ σάββαν τῷ γυναικί αὐτοῦ ἐν τῷ σπηλαίῳ τῷ ἀγροῦ τῷ διπλοῦ, ὃ ὅστις ἀπέναντι μαμβρῆν. αὕτη ἐστὶ χεβρὼν ἐν τῇ γῇ χαναάν. Ἐκυεύθη ὁ ἀγρὸς καὶ τὸ σπήλαιον ὃ ἦν ἐν αὐτῷ τῷ ἀβεραὰμ εἰς κτῆσιν τῶν υἱῶν χέτ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'. 24

Κ αὶ ἀβεραὰμ ἦν πρεσβύτερος περὶ βιβλίου ἡμερῶν· καὶ κύριος ἠυλόγησε τὸν ἀβεραὰμ καὶ πάντας· καὶ εἶπεν ἀβεραὰμ τῷ πατρὶ αὐτοῦ πρὸς τὸν υἱὸν τῆς οἰκίας αὐτοῦ τῷ ἀρχόντι πάντων τῶν αὐτῶν, διὲς τὴν χεῖρά σου ὑπὸ τὸν μηρὸν μου, καὶ ἔξορκισέ σε κύριον τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸν θεὸν τῆς γῆς, ἵνα μὴ λάβῃς γυναικὰ τῷ υἱῷ μου ἰσαάκ ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῶν χαναανίων, καθὼς ἐγὼ οἰκῶ ἐν αὐτοῖς, ἀλλ' ἢ εἰς τὴν γλῶσσάν μου οὗ ἐγγυηθήτω πορεύσῃ, καὶ εἰς τὴν φυλάν μου, καὶ λήψῃ γυναικὰ τῷ υἱῷ μου ἰσαάκ ἐκ αὐτῶν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ παῖς· μή ποτε οὐ βούληται ἡ γυνὴ πορεύσθαι μετ' ἐμοῦ ὅπισθ' εἰς τὴν γλῶσσαν ταύτην, ἀποστέλλω τὸν υἱόν σου εἰς τὴν γλῶσσαν, ὅθεν ἐξῆλθες ἐκ αὐτῶν; εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ἀβεραὰμ· πρὸς σε αὐτὴν μὴ ἀποστέλλῃς τὸν υἱόν μου ἐκεῖ· κύριος ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὁ θεὸς τῆς γῆς, ὃς ἔλαβέ με ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς μου, καὶ ἐκ τῆς γῆς ἧς ἐγγυηθήτω, ὃς ἐλάλησέ μοι, καὶ ὃς ὤμοσέ μοι, λέγων· σοὶ δώσω τὴν γλῶσσαν ταύτην ὡς τῷ πατρί σου. αὐτὸς ἀποστείλει τὸν ἀγγελοῦ αὐτοῦ ἐμ' ἐναντίον σου· καὶ λήψῃ γυναικὰ τῷ υἱῷ μου ἐκ αὐτῶν. ἐὰν δὲ μὴ θέλῃ ἡ γυνὴ πορεύσθαι μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν γλῶσσαν ταύτην, καὶ πρὸς ἐσθ' ἀπὸ τοῦ ὅρκου μου· μόνον τὸν υἱόν μου μὴ ἀποστέλλῃς ἐκεῖ. καὶ ἔθηκεν ὁ παῖς τὴν χεῖρά αὐτοῦ ὑπὸ τὸν μηρὸν ἀβεραὰμ τοῦ κυρίου αὐτοῦ. καὶ ὤμοσεν αὐτῷ πρὸς τὴν ῥήματι τοῦ κυρίου· καὶ ἔλαβεν ὁ παῖς

Α δέκα καμήλους ἀπὸ τῶν καμήλων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν τοῦ κυρίου αὐτοῦ ἐξήγαγε· καὶ ἀναστὰς, ἐπορεύθη εἰς τὴν μεσοποταμίαν εἰς τὴν πόλιν ναχώ. καὶ ἐκοίμισεν τὰς καμήλους ἐξω τῆς πόλεως ὡς τὸ φρέαρ τοῦ ὕδατος τοῦ πρὸς τὸν πῖνα, ἐκπορεύονται αἱ ὑδροδόμοι· καὶ εἶπε· κύριε ὁ θεὸς τοῦ κυρίου μου ἀβεραὰμ δόδοισον ἐναντίον ἐμοῦ σήμερον, καὶ πόισον ἔλεος καὶ τὸ κυρίου μου ἀβεραὰμ. ἰδοὺ ἐγὼ ἔστηκα ὅτι τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος· αἱ δὲ θυγατέρες τῶν οἰκουμένων τὴν πόλιν, ἐκπορεύονται ἀντλήσαι ὕδωρ, καὶ ἔσται ἡ παρθένος ἡ αὐτῶν ἐγὼ εἶπω, ὅτι κληρονόμος τῆς ὑδρίας σου, ἵνα πῶ, καὶ εἴπῃ μοι, πῆς σὺ, ὅτι τὰς καμήλους σου ποτιῶ, ἕως αὐτῶν παύσονται πίνεσθαι. **Β** ταύτην ἡτοίμασας τῷ πατρί σου τῷ ἰσαάκ, καὶ ἐν τούτῳ γνώσομαι, ὅτι ἐποίησας ἔλεος καὶ τὸ κυρίου μου ἀβεραὰμ. Ἐρχέτο πρὸς τὴν σιωπὴν αὐτὸν λαλοῦντα ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἰδοὺ ῥεβέκκα ἐξέπορεύετο ἡ τελευτήσα βαθυὴν, υἱὰ μελχίρ, τῆς γυναικὸς ναχώ, ἀδελφοῦ τοῦ ἀβεραὰμ, ἔρχετο τὴν ὑδρίαν ὅτι τῶν ὁμῶν αὐτῆς· ἡ δὲ παρθένος ἦν καλὴ τῇ ὀψὲ σφόδρα· παρθένος ἦν· ἀνὴρ ἐκ ἐργῶν αὐτοῦ, καὶ ἔβαστα δὲ ἐπὶ τὴν πηγὴν, ἐπληκτο τὴν ὑδρίαν αὐτῆς, καὶ ἀνέβη. ἐπέδραμε δὲ ὁ παῖς εἰς πωλῆσιν αὐτῆς, καὶ εἶπε· πόσις με μικρὸν ὕδωρ ἐκ τῆς ὑδρίας σου, ἡ δὲ εἶπε· πῆς κύριε; καὶ ἔσπευσε καὶ καθάλε τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τὸν βραχίονα αὐτῆς καὶ ἐπότισεν αὐτὸν, ἕως ἐπαύσαι το πίνων. καὶ εἶπε· καὶ ταῖς καμήλοις σου ὑδρόσωμι, ἕως αὐτῶν πῶσαι, καὶ ἔσπευσε καὶ ἔθηκεν ὡς τὴν ὑδρίαν εἰς τὸ ποτιῆσθαι. καὶ ἔδραμεν ὅτι τὸ φρέαρ ἀντλήσαι πάλιν, καὶ ὑδρόσωτο πάσας τὰς καμήλους· ὁ δὲ ἀνθρώπος κατεμάνθανεν αὐτῇ, καὶ παρεσιώπα τὴν γυναικα εἰς τὸ δώδεκα κύριος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, ἡ οὐ· ἐρχέτο δὲ ἡνίκα ἐπαύσαντο πᾶσαι αἱ καμήλοι πίνουσαι, ἔλαβεν ὁ ἀνθρώπος ἐνώπια χρυσῶν ἀνὰ δραχμῶν ὀκτὴς, καὶ δύο φέλλια ὅτι τὰς χεῖρας αὐτῆς, δέκα χρυσῶν ὀκτὴς αὐτῇ, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὴν, καὶ εἶπε· θυγάτηρ τίς εἶ; ἀνάγκη μοι· εἰ ἔστι ὡς τὸ πατρί σου τόπος ἡμῶν τὴν κατὰλύσαι. ἡ δὲ εἶπεν αὐτῷ· θυγάτηρ βαθυὴν εἰμι τὴν μελχίρ, ὃν ἔτεκε τὸ ναχώ· καὶ εἶπεν αὐτῷ· καὶ ἄχρη καὶ χρυσῶν ματὰ πολλὰ παρ' ἡμῶν, καὶ τόπος τὴν κατὰλύσαι. Ἐδόκησας ὁ ἀνθρώπος, πρὸς σκεκύνησεν τὸν κύριον· καὶ εἶπεν· δόλοισις κύριος ὁ θεὸς τοῦ κυρίου μου ἀβεραὰμ· ὃς οὐκ ἐγκατέλιπε τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τοῦ κυρίου μου· ἐμέ τ' ἐδώκε κύριος εἰς οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ κυρίου μου· καὶ δραμοῦσα ἡ παῖς ἀνήγαγε εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ τὰ ῥήματα ταῦτα· τῇ δὲ ῥεβέκκα ἀδελφὸς ἦν, ὃν ὄνομα λάβαν· καὶ ἔδραμε λάβαν πρὸς τὸν ἀνθρώπον ἐξω ἐπὶ τὴν πηγὴν, καὶ ἐρχέτο ἡνίκα εἶδε τὰ ἐνώπια καὶ τὰ φέλλια ἐν ταῖς χερσὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, καὶ ἔτε ἡκουσε τὰ ῥήματα ῥεβέκκας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, λευροῦ τις· οὕτω λελάληκέ μοι ὁ ἀνθρώπος· καὶ ἦλθε πρὸς τὸν ἀνθρώπον ἑστηκότος αὐτοῦ ὅτι τῶν καμήλων ὅτι τῆς πηγῆς· καὶ εἶπεν

εἶπεν αὐτοῖς. διὕθ' εἰσελθε ὁ δολοφονὸς κυεῖν. ἵνα-
 τί ἐσηκας ἐξω; ἐγὼ δὲ ἠτοίμασα τὴν οἰκίαν καὶ τί-
 πον τὰς χαμῆλους. εἰσῆλθε δὲ ὁ ἀνθρώπος εἰς τὴν
 οἰκίαν. καὶ ἀπέσασκε τὰς χαμῆλους. καὶ ἔδωκεν ἄχυ-
 ρα καὶ χορτάσματα τὰς χαμῆλοις, καὶ ὑδὴρ νίψασθαι
 τοῖς ποσὶν αὐτῶν, καὶ τοῖς ποσὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν μετ' αὐ-
 τῶν. καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς ἄρτους φαγεῖν. καὶ εἶπεν.
 οὐ μὴ φάγω, ἕως τῆ λαλήσασά με τὰ ῥήματά μου.
 καὶ εἶπεν. λάλησον. καὶ εἶπε. πᾶς ἀβραάμ ἐγὼ εἰμι.
 κύριος δὲ ἠυλόγησε τὸν κύριόν μου σφόδρα, καὶ ὑψώ-
 θη. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ παῖδας, καὶ μόχους, καὶ ἀργύ-
 ριον, καὶ χρυσίον, πᾶδας, καὶ παιδίσκας, χαμῆλους,
 καὶ ὄνους. καὶ ἔθηκε σάρρα ἡ γυνὴ τῆ κυεῖν μου ἥν
 ἔνα τῶ κυεῖν μου μὲν τὸ γινέσθαι αὐτόν. καὶ ἔδωκεν
 αὐτῷ ὅσα ᾤ αὐτῷ. καὶ ὠρκισέ με ὁ κύριός μου, λέ-
 γων. οὐ λήψῃ γυναικα τῶ ἡμέμου ὅπο τῶν θυγα-
 τέρων τῶ χαναανίων, ἐν οἷς ἐγὼ παρισκῶ ἐν τῇ γῇ
 αὐτῶν. ἀλλ' εἰς τὸν οἶκόν τῆ πατρὸς μου πορεύσῃ, καὶ
 εἰς τὴν φυλὴν μου, καὶ λήψῃ γυναικα τῶ ἡμέμου ἐ-
 κείθεν. εἶπα δὲ τῶ κυεῖν μου, μήποτε οὐ πορεύσεται
 ἡ γυνὴ μετ' ἐμοῦ. καὶ εἶπέ μοι. κύριος ὁ θεὸς ὃς ὤ-
 κησεν ἐναντίον αὐτῆς, αὐτὸς ἔξαποσελᾷ τὸ ἄγγελον
 αὐτῆς μὲν σὺ καὶ δοῦλάς τῶ ὁδόν σου. Ἐλήψῃ γυ-
 ναίκα τῶ ἡμέμου ἐκ τῆς φυλῆς μου, καὶ ἐκ τῆ οἴκου
 τῆ πατρὸς μου. τότε ἀθῶος ἔσῃ ὅπο τῆς ἀράς μου.
 ἡνίκα γὰρ ἐὰν ἔλθῃς εἰς τὴν φυλὴν μου, καὶ μὴ σοι δώ-
 σῃ, καὶ ἔσῃ ἀθῶος ὅπο τῆ ὀρκισμοῦ μου. καὶ ἐλθὼν
 σήμερον ἐπὶ τὴν πηλὴν, εἶπα. κύριε ὁ θεὸς τῆ κυ-
 εῖν μου ἀβραάμ, εἰ σὺ δοῦλός τῶ ὁδόν μου, ἐν ἡ νύκ-
 τῃ ἐγὼ πορεύομαι ἐν αὐτῇ. ἰδοὺ ἐγὼ ἐφύσηκα ἐπὶ τῆς πη-
 λῆς τῆ ὑδατος, καὶ αἱ θυγατέρες τῶ ἀνθρώπων τῆς
 πόλεως ἐκπορεύονται ἀντλήσαι ὑδωρ. καὶ ἔσται ἡ παρ-
 θένης, ἡ ἀν' ἐγὼ εἶπω, πόπσόν με ἐκ τῆς ὑδρίας σου
 μικρόν ὑδωρ, καὶ εἶπη μοι, καὶ σὺ πίε, καὶ τὰς χαμῆ-
 λους σου ὑδρόσονται. αὕτη ἡ γυνὴ ᾧ ἠτοίμασε κύ-
 ριος τῶ ἡμέμου θεράποντι ἰσαάκ. καὶ ἐν τούτῳ γνώ-
 σονται, ὅτι πεποίηκεν ἔλεος τῶ κυεῖν μου ἀβραάμ.
 καὶ ἐρχέτο πρὸς τὴν σιωπῆσάν με λαλοῦντα ἐν τῇ
 διανοίᾳ μου, διότι ῥεβέκκα ἔξεπορεύετο ἔχουσα τὴν
 ὑδρίαν ἐπὶ τῶ ὤμων. καὶ κατέβη ἐπὶ τὴν πηλὴν, καὶ
 ὑδρόσασα. εἶπα δὲ αὐτῇ. πόπσόν με. καὶ σφόδρα-
 σα, καὶ εἶλε τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τὸν βραχίονα αὐτῆς ἀ-
 φ' ἐαυτῆς, καὶ εἶπε. πίε σὺ, καὶ τὰς χαμῆλους σου πο-
 τῶ. καὶ ἔπον, καὶ τὰς χαμῆλους ἐπότισε. καὶ ἠρώτη-
 σα αὐτὴν, καὶ εἶπα. θυγάτηρ τίνος εἶ, ἀνὰ γάλόν μου.
 καὶ εἶρη. θυγάτηρ βαθυὴλ ἐμὴ ἡ οὗ τῆ νυχτὸς, ὃν ἐ-
 πεκεν αὐτῷ μελῆ. καὶ ᾤεσθαι αὐτῇ τὰ ἐνώπια,
 καὶ τὰ φέλλα ᾧ τὰς χεῖρας αὐτῆς. καὶ ὁδοκῆ-
 σαι προσκυκύνουσα τῶ κυεῖν. καὶ ὁ λόγος κυεῖν
 τὸν θεὸν τῆ κυεῖν μου ἀβραάμ, ὃς ὠνόμασε με ἐν
 ὁδῷ ἀληθείας λαβεῖν τὴν θυγατέρα τῆ ἀδελφοῦ τῆ
 κυεῖν μου τῶ ἡμέμου. εἰ οὐκ οἶσθε ὑμεῖς ἔλεος ἔ-
 δικασμένῳ πρὸς τὸν κύριόν μου. εἰ δὲ μὴ, ἀπαγ-
 γείλατέ μοι, ἵνα ὁπιστρέψω εἰς δεξιὰν ἢ ἀριστεράν. ἀ-
 ποκριθεὶς δὲ λάβαν καὶ βαθυὴλ, εἶπαν. ὦρα κυεῖν

A ἔξῃλθε τὸ πρῶτον τῆ το. οὐ διωσόμεθα σοι. ἀ-
 τεπῆν χακὴν ἢ χαλὴν. ἰδοὺ ῥεβέκκα ἐνώπῳ σου.
 λαβὼν δὲ τὸν τρεῖς. καὶ ἔσω γυνὴ τῶ ἡμέμου κυεῖν σε,
 καὶ ἔσῃ ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς. ἐρχέτο δὲ ἐν τῶ ἀκούσῃ τῆ
 πατρὸς τῆ ἀβραάμ τῶ ῥήματων αὐτῶν, προσκυκύνου-
 σεν ἐπὶ τὴν γυνὴν τῶ κυεῖν. καὶ ἔξενεγκας ὁ πᾶς
 σκόνη ἀργυρᾶ ἔχουσα καὶ ἰματισμόν, ἔδωκε τῇ ῥε-
 βέκκα. καὶ δῶρα ἔδωκε τῶ ἀδελφῷ αὐτῆς, καὶ τῇ
 μητρὶ αὐτῆς. καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον καὶ αὐτὸς ὁ ἀν-
 δρὴς οἱ μετ' αὐτῶν ὄντες, καὶ ἐκοιμήθησαν. καὶ ἀναστὰς
 τὸ πρῶτον, εἶπεν. ἐκπέμψατέ με, ἵνα ἀπέλθω πρὸς τὸν
 κύριόν μου. εἶπαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς, καὶ ἡ μήτηρ.
 μὴνᾶτω ἡ παρθένης μὲν ἡμεῖς ἡμέρας ὥστε δέξαι, καὶ
 μὲν ταῦτα ἀπελεύσεται. ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτοῖς. μὴ
 κατέχετέ με. καὶ κύριος ὠνόμασε τὴν ὁδόν μου ἐν
 ἐμοί. ἐκπέμψατέ με, ἵνα ἀπέλθω πρὸς τὸν κύριόν μου.
 οἱ δὲ εἶπαν. καλέσωμεν τὴν πατέρα καὶ ἐρωτή-
 σωμεν τὸν νόμον αὐτῆς. καὶ ἐκάλεσαν τὴν ῥεβέκκα,
 καὶ εἶπαν αὐτῇ. πορεύσῃ μὲν τῇ ἀνθρώπου τούτου; ἡ
 δὲ εἶπε. πορεύσομαι. καὶ ἔξενεγκαν ῥεβέκκα τὴν
 ἀδελφὴν αὐτῆς, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῆς, καὶ τὸν
 πατέρα τῆ ἀβραάμ, καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν. καὶ ὁ λόγος
 ἔσται ῥεβέκκα, καὶ εἶπαν αὐτῇ. ἀδελφὴ ἡμεῖς. ἡ
 γίνου εἰς χηλιδάδας μυριάδων, καὶ κληρονομήσῃ
 τὸ πᾶν σου τὰς πόλεις τῶ ὑπεραντίων. ἀναστὰς
 δὲ ῥεβέκκα. καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτῆς, ἐπέβησαν ἐπὶ τὰς
 χαμῆλους, καὶ ἐπορεύθησαν μὲν τοῦ ἀνθρώπου. καὶ
 ἀναλαβὼν ὁ πᾶς τὴν ῥεβέκκα, ἀπῆλθεν. ἰσαάκ
 δὲ διεπορεύετο διὰ τῆς ἐρήμου καὶ τὸν φορέα τῆς ὁδο-
 σεως. αὐτὸς δὲ κατῴκει ἐν τῇ γῇ τῇ πρὸς λίβαν. καὶ
 ἔξῃλθεν ἰσαάκ ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς εἰς τὸ πεδίον τὸ πρὸς
 δέλις. καὶ ἀναβλέψας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, εἶδε
 χαμῆλους ἐρχομένους. καὶ ἀναβλέψασα ῥεβέκκα τοὺς
 ὀφθαλμοὺς, εἶδε τὸν ἰσαάκ. καὶ κατεπήδησεν ὅπο τῆς
 χαμῆλου. καὶ εἶπε τῶ παιδί. τίς ἔστιν ὁ ἀνθρώπος
 ἐκείνος ὁ πορεύόμενος ἐν τῶ πεδίῳ εἰς σιμωνίτην ἡ-
 μῖν; εἶπε δὲ ὁ πᾶς. ἐκείνός ἐστιν ὁ κύριός μου. ἡ δὲ
 λαβούσα τὸν δέλεον, ᾤεσθαι αὐτῇ. καὶ διηγήσατο
 ὁ πᾶς τῶ ἰσαάκ πάντα τὰ ῥήματα, ἃ ἐποίησεν. εἰ-
 σῆλθε δὲ ἰσαάκ. εἰς τὸν οἶκόν τῆς μητρὸς αὐτῆς. καὶ
 ἔλαβε τὴν ῥεβέκκα. καὶ ἐρχέτο αὐτῇ γυνὴ. καὶ ἡ-
 γάπησεν αὐτὴν. καὶ παρεκλήθη ἰσαάκ ᾧ σάρρας
 τῆς μητρὸς αὐτῆς.

E α Καὶ ἐκοιμῆσε τὰς χαμῆλους] Schol. ἐγνώσκειν. β [Ταύ-
 την ἠτοίμασε τῶ παιδί σου ἰσαάκ] Schol. ἀπέδειξε. γ [Ἀνα-
 δραχμὴν ὀλκῆς] L. V. διδραχμὴν. S. Hieronymus in
 Quait. Heb. vertit, didrachmum pondus eius. δ [Εὐ-
 λογητὸς κύριος] Ita LL. VV. & Latina editio. AA. LL.
 δολοφονὸς κυρίου. ε [Ἀντεπῆν χακὴν ἢ χαλὴν. AA. LL.
 χακὴν χαλὴν. Schol. ὁ σύρος, ἢ χαλὸν ἢ χακόν. ζ Καὶ τὰ ὑ-
 πάρχοντα αὐτῆς] Aquila, καὶ τὴν πτῶν αὐτῆς. Symma-
 chus, καὶ τὴν πτῶν αὐτῆς. η [Καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτῆς] A. πω-
 λίσκαι S. κοράσια. θ [Ἀδελφὸς αὐτῆς εἰς τὸ πεδίον] S. λαλή-
 σαι ἐν τῇ ἀρχῇ. A. ὁμιλῆσαι ἐν χώρᾳ. Schol. ἐξῆλθε καὶ ὡ-
 τας τοὺς ἰδίους λογιζομένους ἐνομιλῆσαι. οὐ φέρεται δὲ πῶς. εἰ-
 κότως. ἐπεὶ μὴδὲ ἀνθρώπων ἡ ποταμὴ ὁμιλία γίνεται, ἀλ-
 λ' ἡτοίμασε αὐτὸν ἡ αὐτὴ πῶς φέρεται αὐτόν. ι [Εἰς τὸν
 οἶκόν

οἶκον τῆς μητρὸς αὐτῆς] Α. εἰσῆγαγν' αὐτὴν εἰς τὴν οἰκίαν πατρὸς τῆς μητρὸς αὐτῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΚΕ'. 2

Προδέμωρος δὲ ἀβεράμ, ἔλαβε γυναῖκα, ἣ ὄνομα χετθούρα. ἔτεκε δὲ αὐτῇ τὸν ζομβράν, καὶ τὸν ἰεζάν, καὶ τὸν μαδάλ, καὶ τὸν μαδιάμ, καὶ τὸν ἰεσβώκ, καὶ τὸν σωιέ. ἰεζάν δὲ ἐγέννησε τὸν σαβά, καὶ τὸν δεδάν. υἱοὶ δὲ δεδάν ἀσουρείμ, καὶ λατουσιέμ, καὶ λαωμείμ. υἱοὶ δὲ μαδιάμ γεφάρ, καὶ ἀφείρ, καὶ ἐνώχ, καὶ ἀβειδά, καὶ ἡθαρὰ. πάντες οὗτοι ἦσαν υἱοὶ χετθούρας. ἔδωκε δὲ ἀβεράμ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῆς ἰσαάκ τῷ υἱῷ αὐτῆς. καὶ τοῖς υἱοῖς τῆς παλλακῶν αὐτῆς ἔδωκεν ἀβεράμ δώματα. καὶ ἔξαπέστειλεν αὐτοὺς ὑπὸ ἰσαάκ τῷ υἱῷ αὐτῆς ἐπὶ ζώντος αὐτῆς, πρὸς ἀνατολὰς εἰς γῆν ἀνατολῶν. ταῦτα δὲ τὰ ἔτη ἡμερῶν τῆς ζωῆς ἀβεράμ ὅσα ἐζησεν, ἑκατὸν ἐβδόμηκον ἄπεντε ἔτη. καὶ ἐκλείπων ἀπέθανεν ἀβεράμ ἐν γῆρᾳ καλῇ, πρεσβύτης, καὶ πλήρης ἡμερῶν. καὶ ἠοροσετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτῆς. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἰσαάκ καὶ ἰσμαὴλ οἱ υἱοὶ αὐτῆς εἰς τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν, εἰς τὸν ἀγρὸν ἐφ' ᾧ τὸ σαρ τῆς χετθούρας, ὃς ὄξιν ἀπέναντι μαμβροῦ. τὸν ἀγρὸν καὶ τὸ σπήλαιον, ὃ ἐκτίσθη ἀβεράμ ὡς τῶν υἱῶν τῆς χετθούρας, ἐκαὶ ἔθαψαν ἀβεράμ, καὶ σάβραν τὴν γυναῖκα αὐτῆς. ἐγένετο δὲ μὲν τὸ ὅτι θανεῖν ἀβεράμ, ἀλόγησεν ὁ θεὸς τὸν ἰσαάκ υἱὸν αὐτῆς. καὶ κατώκησεν ἰσαάκ ὡς τὸ φρίαρ τῆς ὁράσεως. αὐταὶ δὲ αἱ γυνεὲς ἰσμαὴλ τῷ υἱῷ ἀβεράμ, ὃν ἔτεκεν ἄγαρ ἡ αἰγυπτία ἡ παιδίσκη σάρρας τῆς ἀβεράμ. ταῦτα δὲ τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσμαὴλ, κατ' ὀνόματα τῶν γυναικῶν αὐτῆς. πρὸς τὸν λαὸν ἰσμαὴλ, καὶ ναβαϊώθ, καὶ κηδάρ, καὶ ναβδεήλ, ἔμασσάμ, καὶ μασμά, ἔδουμά, καὶ μασσῆ, καὶ χοδδάν, καὶ θιμμάν, ἔιέτῳρ, καὶ ναφές, καὶ κεδμά. οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ ἰσμαὴλ. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν ταῖς σκηναῖς αὐτῶν, καὶ ἐν ταῖς ἐπαύλεσιν αὐτῶν. δώδεκα ἄρχοντες κτ' ἐθνη αὐτῶν. καὶ ταῦτα τὰ ἔτη τῆς ζωῆς ἰσμαὴλ, ἑκατὸν ἑξιακονταπέντε ἔτη. καὶ ἐκλείπων, ἀπέθανεν. καὶ ἠοροσετέθη πρὸς τὸν λαόν αὐτῆς. κατῴκησε δὲ ὑπὸ δὶλθὰ ἕως σουρ, ἣ ἔστι κτ' ὡς τὸ πρὸς τὸν αἰγυπτίον ἕως ἐλθῆν πρὸς ἀσσυρίους. κτ' ὡς τὸ πρὸς τὸν αἰγυπτίον ἕως ἐλθῆν πρὸς ἀσσυρίους. κτ' ὡς τὸ πρὸς τὸν αἰγυπτίον ἕως ἐλθῆν πρὸς ἀσσυρίους. καὶ αὐταὶ αἱ γυνεὲς ἰσαάκ τῷ υἱῷ ἀβεράμ. ἀβεράμ ἐγέννησε τὸν ἰσαάκ. ὡς δὲ ἰσαάκ ἐτῆς τεσσαράκοντα, ὅτε ἔλαβε τὴν ῥεβέκκαν θυγατέρα εἰς τὴν οἰκίαν τῆς συοῦ, ἐκατὸν ἑξιακονταπέντε ἔτη. καὶ αὐτῇ εἰς γυναῖκα. ἐδέετο δὲ ἰσαάκ κυεῖν ὡς ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτῆς, ὅτι στείρα ὡς. ἐπήκουσε δὲ αὐτῇ ὁ θεός, καὶ συνέλαβεν ἐν γαστρὶ ῥεβέκκα ἡ γυνὴ αὐτῆς. γ' ἐσκίρτων δὲ τὰ παρδία ἐν αὐτῇ. εἶπε δέ. εἰ οὐπω μοι μέλλα γίνεσθαι, ἵνα τί μοι τέτοξ' ἐπορεύθῃ δὲ πυθέσθαι ὡς κυεῖν. καὶ εἶπε κύριος αὐτῇ. δύο ἔθνη ἐν γαστρὶ σου εἰσὶ. καὶ δύο λαοὶ ἐκ τῆς κοιλίας σου θύσασθαι ἕσονται. καὶ λαὸς λαοῦ ἑστέξεται. καὶ ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι. καὶ ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι

Α μέραι τῆς τεκῆς αὐτῆς. καὶ τῇ δὲ ὡς διδυμὰ ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς. ἐξῆλθε δὲ ὁ πρῶτος τοκος πυρράκης. ὅλος, ὡς εἰς δουρ, δασύς. ἐπωνόμασε δὲ τὸ ὄνομα αὐτῆς, ἡσαῦ. καὶ μὲν τὸ ἐξῆλθεν ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς. καὶ ἡ χεὶρ αὐτῆς ἐπὶ ἀνδρὸς τῆς πύλης ἡσαῦ. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτῆς, ἰακώβ. ἰσαάκ δὲ ὡς ἐτῆς ἐξήκοντα, ὅτε ἔτεκεν αὐτῇ ῥεβέκκα. ἡνυξήθησαν δὲ οἱ νεανίσκοι. καὶ ὡς ἡσαῦ ἀνθρώπος εἰδὼς κυνηγεῖν, ἀγροικὸς. ἰακώβ δὲ, ἀνθρώπος δ' ἀπλᾶτος, οἰκὼν οἰκίαν. ἡγάπησε δὲ ἰσαάκ τὴν ἡσαῦ, ὅτι ἡ θήρα αὐτῆς ἐρώσιν αὐτῆς. ῥεβέκκα δὲ ἡγάπα τὸν ἰακώβ. ἡνυξήθη δὲ ἰακώβ ἐφ' ἡμέρας. ἦλθε δὲ ἡσαῦ ἐκ τῆς πεδύνης ἐκλείπων. καὶ εἶπεν ἡσαῦ τῷ ἰακώβ. γυῖόν με ἐξέμαρτο πύρρον τούτου, ὅτι ἐκλείπων. δὲ τὸ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτῆς, ἐδώμ. εἶπε δὲ ἰακώβ πρὸς ἡσαῦ. ὑπὸ δου μοι σήμερον τὰ πρῶτα τοκία σου ἐμοί. καὶ εἶπεν ἡσαῦ. ἰδοὺ ἐγὼ πορεύομαι τελευτᾶν. καὶ ἵνα τί μοι ταῦτα τὰ πρῶτα τοκία; καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰακώβ. ὁμοῦν μοι σήμερον. καὶ ὁμοῦν αὐτῆς. ἀπέδοτο δὲ ἡσαῦ τὰ πρῶτα τοκία τῷ ἰακώβ. ἰακώβ δὲ ἔδωκε τῷ ἡσαῦ ἄρτον, καὶ ἐφ' ἡμέρας φακοῦ. καὶ ἔφαγε καὶ ἔπιε. καὶ ἀναστὰς ὡς χετο. καὶ ἐφάρισεν ἡσαῦ τὰ πρῶτα τοκία.

α. Εν γῆρᾳ καλῇ] Aquila, & Symmachus. ἐν πλεῖστ' ἀγαθῇ. β. [Πρὸς τὸν λαὸν αὐτῆς] Schol. πρὸς τοὺς περάτας. γ. [Εσκήρτων δὲ τὰ παρδία] S. διεπάλαιον. δ. [Απλᾶτος] Α. ἀπλοῦς. S. ἀμωμῆς. ε. [Απὸ τῆς ἐξέμαρτος πυρρῶν τούτου] δ. ἀδάμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'. 2

Εγένετο δὲ λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς, χωρὶς τῆς λιμοῦ τῆς πρῆτης, ὅς ἐγένετο ἐν τῇ καρφῇ τῆς ἀβεράμ. ἐπορεύθη δὲ ἰσαάκ πρὸς ἀβιμέλεχ βασιλέα φυλιστῶν εἰς γέρεα. ὡφθη δὲ αὐτῷ κύριος, καὶ εἶπε. μὴ καταβῆς εἰς αἰγυπτὸν. κατοικήσου δὲ ἐν τῇ γῇ, ἣ ἂν σοι εἴπω. καὶ παρῶν ἐν τῇ γῇ ταύτῃ. καὶ ἐσσομαι μὲν σοὶ, ὡς ὁ λόγός σου. σοὶ γὰρ καὶ τῇ σπέρματί σου δώσω πάντα τὴν γῆν ταύτην. καὶ στήσω τὸν ὄρκον μου, ὃν ὡμῶς τῷ ἀβεράμ τῷ πατρί σου. καὶ πληθύνω τὸ σπέρμα σου, ὡς τοὺς ἀστέρας τῆς οὐρανοῦ. καὶ δώσω τῷ σπέρματί σου πάντα τὴν γῆν ταύτην. καὶ ὁ λόγος ἐπληρώθη ἐν τῇ σπέρματί σου πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς. ἀνδρῶν ὑπῆκουσεν ἀβεράμ ὁ πατὴρ σου τῆς ἐμῆς φωνῆς, καὶ ἐφύλαξε τὰ πρῶτα τοκία μου, καὶ τὰς ἐν τῷ λαῷ μου, καὶ τὰ δικαίωματά μου, καὶ τὰ νόμμά μου. κατῴκησε δὲ ἰσαάκ ἐν γεραρί. ἐπληρώθησαν δὲ οἱ ἀνδρες τῆς πόλεως ὡς ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτῆς. καὶ εἶπεν. ἀδελφὴ μου ὅστις. ἐφοβήθη γὰρ εἰπεῖν, ὅτι γυνὴ μου ὅστις. μή ποτε δποκτείνωσιν αὐτὸν οἱ ἀνδρες τῆς πόλεως ὡς ῥεβέκκας, ὅτι ὡράσα τῇ ὁφθῇ. ἐγένετο δὲ πολυχρόσιος ἐκεί. καὶ ὡς ἐκύψας ἀβιμέλεχ ὁ βασιλεὺς γεράριον δὲ τῆς συοῦ εἶδε, εἶδε τὸν ἰσαάκ παύζοντα μὲν ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτῆς. ἐκάλεσε δὲ ἀβιμέλεχ τὸν ἰσαάκ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἀρά γε γυνὴ σου ὅστις; τί ὅτι εἶπας, ἀδελφὴ

δελφὴ μου ὄξιν· εἶπε δὲ αὐτῇ ἰσαάκ· εἶπα γὰρ, μή ποτε ὀποθάνω δι' αὐτῶν. εἶπε δὲ αὐτῇ ἀβιμέλεχ· τί τέτο ἐποίησας ἡμῖν· μικροῦ ἰκοιμήθη τις ἐκ τῶν γυμνῶν μου μὴ τῆς γυναικὸς σου, β' καὶ ἐπήγαγες αὐτὴν ἡμῶς ἀγνοίαν. συστάξει δὲ ἀβιμέλεχ πᾶν τὸ πρὸ λαφ' αὐτῆς, λέγων· πᾶς ὁ ἀφ' αὐτοῦ τῆς ἀνθρώπου τούτου καὶ τῆς γυναικὸς αὐτῆς, θανάτῳ ἐνοχὸς ἔσται. ἔσπερε δὲ ἰσαάκ ἐν τῇ γῇ σκάνη. καὶ εὗρεν ἐν τῇ ἐν-αὐτῇ σκάνῃ γ' ἑκατοστὸν ὄντα κρεῖδν. δι' λόγους δὲ αὐτὸν κύριος. καὶ ὑψώθη ὁ ἀνθρώπος. καὶ περισβαίνων, μέζων ἐγένετο ἕως οὗ μέγας ἐγένετο σφόδρα. ἐγένετο δὲ αὐτῷ κτήνη περισβάτων, καὶ κτήνη βοῶν, καὶ γαῶνια πολλά. ἐζήλωσαν δὲ αὐτὸν οἱ φυλισαῖοι, καὶ πᾶν τὰ φρέατα, ἃ ὠρυζαν οἱ παῖδες τῷ πατρὸς αὐτῆς ἐν τῇ γῇ, τῷ πατρὸς αὐτῆς, ἐνέφραξαν αὐτὰ οἱ φυλισαῖοι, καὶ ἐπλησαν αὐτὰ γῆς. εἶπε δὲ ἀβιμέλεχ πρὸς ἰσαάκ· ἀπελθε ἀφ' ἡμῶν. ἐπὶ δυνατώτερος ἡμῶν ἐγένου σφόδρα. καὶ ἀπῆλθεν σκάνη ἰσαάκ. καὶ κατέλυσεν ἐν τῇ φάραγι γεάρεον. ἔκατόκησεν σκάνη. καὶ πάλιν ἰσαάκ ὠρυξε τὰ φρέατα τῶν ὕδατος, ἃ ὠρυζαν οἱ παῖδες ἀβραάμ τῷ πατρὸς αὐτῆς. καὶ ἐνέφραξαν αὐτὰ οἱ φυλισαῖοι μὴ τὸ ὀποθάνειν ἀβραάμ τὸν πατέρα αὐτῆς. καὶ ἐπώνομασεν αὐτοῖς ὀνόματα καὶ τὰ ὀνόματα, ἃ ὠνόμασεν ὁ πατήρ αὐτῆς. καὶ ὠρυζαν οἱ παῖδες ἰσαάκ ἐν τῇ φάραγι γεάρεον. καὶ εὗρεν σκάνη φρέαρ ὕδατος ζώντος. δ' καὶ ἐμαχέσαντο οἱ ποιμένες γεάρεον μὴ τῷ ποιμένων ἰσαάκ, φάσκοντες αὐτὸν εἶναι τὸ ὕδωρ. ε' καὶ ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα τῷ φρέατος, ἀδίκια. ἠδίκησαν γὰρ αὐτόν. ἀπάρας δὲ σκάνη, ὠρυξε φρέαρ ἑτερον. σκάνηοντο δὲ καὶ πρὸς σκάνη. καὶ ἐπώνομασε ζ' τὸ ὄνομα αὐτῆς, ἐλθία. ἀπάρας δὲ σκάνη, ὠρυξε φρέαρ ἑτερον. καὶ οὐκ ἐμαχέσαντο πρὸς αὐτῆς. καὶ ἐπώνομασε τὸ ὄνομα αὐτῆς ὀρυχωρία, λέγων· διότι νῦν ἐπλάτυνε κύριος ἡμῖν, καὶ ἠύξησεν ἡμᾶς ὅτι τῆς γῆς. ἀνέστη δὲ σκάνη ὅτι τὸ φρέαρ τῶν ὀρκῶν. καὶ ὠφθη αὐτῷ κύριος ἐν τῇ νυκτὶ σκάνη, καὶ εἶπεν· ἐγὼ εἰμι ὁ θεὸς ἀβραάμ τῷ πατρὸς σου. μὴ φοβοῦ. μὴ σοὶ γὰρ εἰμι. η' καὶ δι' ὀρκῶν σου. καὶ πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου δι' ἀβραάμ τὸν πατέρα σου. καὶ ὠκοδόμησεν σκάνη θυσιάζειον. καὶ ἐπεκατέσθη τὸ ὄνομα κυρίου. καὶ ἐπηξεν σκάνη τῶν σκάνων αὐτῆς. ὠρυζαν δὲ σκάνη οἱ παῖδες ἰσαάκ φρέαρ ἐν τῇ φάραγι γεάρεον. καὶ ἀβιμέλεχ ἐπερδύθη πρὸς αὐτόν διὰ γεάρεον, καὶ ὀρχαζάθ' ὁ νυμφαγωγὸς αὐτῆς, καὶ φιχὼν ὁ ἀρχιερέτης τῆς δυναμείας αὐτῆς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἰσαάκ· ἵνα τί ἥλθετε πρὸς με; ὑμεῖς δὲ ἐμυσήσατέ με, καὶ ὕδατος ἐπέλατέ με ἀφ' ὑμῶν. οἱ δὲ εἶπαν· ἰδόντες ὡρῶμεν, ὅτι ἡμεῖς κύριος μὴ σοῦ. καὶ εἶπα μὲν. γένετο ἀρὰ ἀνὰ μέσον ἡμῶν καὶ ἀνὰ μέσον σου, καὶ διεσέμεθα μὴ σοῦ διεσέμεθα μὴ ποιήσῃ μετ' ἡμῶν κακόν, καὶ ὅτι οὐκ ἐβδελυξάμεθα σε ἡμεῖς. καὶ ὅν ἐξόπον ἐρησάμεθα σοι καλῶς, καὶ ὕδατος ἐπέλατέ με μετ' ἐλπίδος. καὶ νῦν δι' ὀρκῶν σου ὑποκύει. καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς ὀρκῶν, καὶ ἔφαγον καὶ ἔπινον. καὶ ἀναστάντες

Α τὸ φρέαρ, ὡρῶμεν ἑκατὸς τῶν πλησίων. καὶ ὕδατος ἐπέλα-
 λεν αὐτοῖς ἰσαάκ. καὶ ἀπῶχεν τὸ ὕδωρ αὐτῶν μὴ σπο-
 ρείας. ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ σκάνη. καὶ ὠρῶμεν
 μὲν οἱ παῖδες ἰσαάκ ἀπῆλθον αὐτῶν πρὸς τὸ φρέαρ
 τοῦ ὠρυζαν. καὶ εἶπαν· οὐχ ὕδατος ὕδωρ. καὶ ἐ-
 κάλεσεν αὐτὸ, ὀρκῶν. διὰ τὸ ἐκάλεσεν ὄνομα τῇ
 πόλει σκάνη. φρέαρ ὀρκῶν, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας.
 β' καὶ ἰσαάκ ἐπὶ τῷ φρέατος ἀδίκια. καὶ ἔλαβε γυναικᾶ
 ἰουδίαν, θυγατέρα βεῶν τῷ χετταίου. καὶ τῶν βα-
 σιμῶν, θυγατέρα ἐλὼν χετταίου. καὶ ἦσαν ἐκείνου
 τῶν ἰσαάκ καὶ τῇ ῥεβέκκᾳ.

Β α' Εἶδεν τὸν ἰσαάκ πύζοντα μετὰ ῥεβέκκᾳ Schol. διὰ ἡ-
 μῶν ἐρηται. β' [Καὶ ἐπῆγαγε αὐτὴν ἡμῶς ἀγνοίαν] Aquila
 & Symmachus. πλημμελίαν. γ' [ἑκατοστὸν ὄντα κρεῖδν]
 Α. ἑκατὸν ἑκατομῶν. δ' [Καὶ ἐμαχέσαντο οἱ ποιμένες] Schol.
 ἐδικάσαντο. ε' [Καὶ ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα τῶν φρέατος, ἀδίκια.]
 Schol. σκωφαντία. ἐσκεφάντησαν γὰρ αὐτόν. ζ' [Τὸ ὄνομα αὐ-
 τῆς, ἐλθία] Α. & S. ἀντικείμενη, ἐναντίως. η' [Ἐυλογῶν σε]
 ΑΑ. ΙΙ. ἐλογῶν σε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ'. 27

Γ Ε Γένετο δὲ μετὰ τὸ γράσαι τὸν ἰσαάκ, καὶ ἡμ-
 βλυώθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς τῶν ὀρκῶν. καὶ
 ἐκάλεσεν ἰσαάκ τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρεσβύτερον. καὶ εἶ-
 πεν αὐτῷ· ἡμεῖς καὶ εἶπεν· ἰδοὺ ἐγώ. καὶ εἶπεν·
 ἰδοὺ γηθήρα καὶ οὐ γινώσκω τὴν ἡμέραν τῆς τελευ-
 τῆς μου. νῦν οὖν λάβε τὸ σκεῦός σου, τὴν πεφάρ-
 ξαν, καὶ τὸ τόξον. καὶ ἐξελθε εἰς τὸ πεδίον, καὶ θήρε-
 σόν μοι θήραν. καὶ ποιήσόν μοι ἐδέσματα, ὡς φιλοῦ
 ἐγώ. καὶ ἐνεγκέ μοι, ἵνα φάγω. ὅπως δι' ὀρκῶν σου ἡ
 ψυχὴ μου, ὡς ὀρκῶν σου με. ῥεβέκκα δὲ ἠκούσε
 λαλοῦντος ἰσαάκ πρὸς ἰσαάκ τὸν υἱὸν αὐτῆς. ἐπερδύ-
 θη δὲ ἰσαάκ εἰς τὸ πεδίον θηρεῦσαι θήραν πρὸς πατέρα
 αὐτῆς. ῥεβέκκα δὲ εἶπε πρὸς τὸν ἰακώβ τὸν υἱὸν αὐ-
 τῆς τὸν ἰακώβ· ἰδε, ἠκούσα τῶν πατρὸς σου λαλοῦ-
 ντος πρὸς ἰσαάκ τὸν ἀδελφόν σου, λέγοντος· ἐνεγκέ
 μοι θήραν. καὶ ποιήσόν μοι ἐδέσματα, ἵνα φάγω. δι-
 λορήσω σε ἐναντίον κυρίου πρὸς τὸ ὀποθάνειν με. νῦν
 οὖν ἡμεῖς καὶ ἀκούσόν μου, καὶ ἐγὼ σοὶ ἐντέλλομαι.
 καὶ πορεύθεις εἰς τὰ πόδια, λάβε μοι σκάνη δὲ
 ἐλπίδος ἀπαλοῦς, καὶ καλοῦς. καὶ ποιήσω αὐτοῖς ἐδέ-
 σματα πρὸς πατέρα σου, ὡς φιλοῦ. καὶ εἰσίσθης πρὸς πατέρα
 σου καὶ φάγεται, ὅπως δι' ὀρκῶν σου ὁ πατήρ σου πρὸς
 τὸ ὀποθάνειν αὐτόν. εἶπε δὲ ἰακώβ πρὸς ῥεβέκκαν
 τὴν μητέρα αὐτῆς· ἐστὶν ἰσαάκ ὁ ἀδελφός μου ἀνὴρ δι-
 σπύς, ἐγὼ δὲ ἀνὴρ λαῖος. μή ποτε ψηλαφήσῃ με ὁ πα-
 τήρ, καὶ ἐσομαι ἐναντίον αὐτῆς ὡς κατὰ φρονῶν. καὶ
 ἐπάξω ἐπ' ἐμαυτὸν κατάραν. καὶ οὐκ ἐλογίαν. εἶπε
 δὲ αὐτῇ ἡ μήτηρ· ἐπ' ἐμὲ ἡ κατάραν σου τέκνον. μό-
 νον ἐπάκουσόν μου τῆς φωνῆς. καὶ πορεύθεις ἐνεγκέ
 μοι. πορεύθεις δὲ, ἔλαβε καὶ ἐνεγκέ τῇ μητρὶ. καὶ
 ἐποίησεν ἡ μήτηρ αὐτῆς ἐδέσματα, καὶ ἐφίλει ὁ πα-
 τὴρ αὐτῆς. καὶ λαβοῦσα ῥεβέκκα τὴν σολῶν ἰσαάκ τῷ
 υἱὸ αὐτῆς τῶν πρεσβυτέρων τὴν καλὴν, ἡ ἡμεῖς παρ' αὐ-
 τῇ ἐν τῇ οἰκῇ, ἐνέδυσεν αὐτὴν ἰακώβ τὸν υἱὸν αὐτῆς
 τὸν

τὴν νεότητά σου. καὶ τὰ δέσματά τ' ἔδειξεν ἀνέδεικναι ἐπὶ τοῖς βραχίονας αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τὰ γυμνά τῆς βραχίονος αὐτῆς. καὶ ἔδειξε τὰ ἰδέσματα καὶ τοὺς ἀφ' οὓς ἐποίησεν, εἰς τὰς χεῖρας ἰακώβ τῆς υἱοῦ αὐτῆς. καὶ εἰσῆνεγκε τὸ παῖδι αὐτῆς. εἶπε δέ. πάτερ. ὁ δὲ εἶπεν. ἰδοὺ ἐγώ. τίς εἰ σύ τέκνον; καὶ εἶπεν ἰακώβ τὸ παῖδι. ἐγὼ ἡσαῦ ὁ πρεσβύτερός σου πεποίηκα κατὰ ἐλάλησάς μοι. ἀναστὰς, κἀνάστων καὶ φάγε δὸ πρὸς τῆς θήρας μου, ὅπως βιολογήσῃ με ἡ ψυχὴ σου. εἶπε δὲ ἰσαὰκ τὸ υἱὸς αὐτῆς. τί τὸ τοιοῦτον; καὶ εἶπεν ἰακώβ τὸ παῖδι. ὁ πατὴρ αὐτῆς. ἐγὼ εἶπεν. ὁ πατὴρ σου ἐναντίον μου. εἶπε δὲ ἰσαὰκ τὸ ἰακώβ. ἐργασόν μοι, καὶ πληθυνέτω σε τέκνον, εἰ σύ εἶ ὁ υἱός μου ἡσαῦ, ἢ οὐ. ἤγγισε δὲ ἰακώβ πρὸς ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐτῆς. καὶ ἐκλήλασεν αὐτὸν, καὶ εἶπεν. ἡ μὲν φωνή, φωνὴ ἰακώβ. αἱ δὲ χεῖρες, χεῖρες ἡσαῦ. καὶ οὐκ ἐπέγνω αὐτόν. ἦσαν γὰρ χεῖρες αὐτῆς, ὡς αἱ χεῖρες ἡσαῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτῆς δασαίαι. καὶ βιολογήσεν αὐτὸν, καὶ εἶπε. σύ εἶ ὁ υἱός μου ἡσαῦ; ὁ δὲ εἶπεν. ἐγώ. καὶ εἶπε. πρεσβύτερός μοι· καὶ φάγομαι δὸ πρὸς τῆς θήρας σου τέκνον, ἵνα βιολογήσῃ σε ἡ ψυχὴ μου. καὶ πρεσβύνειεν αὐτῶς, καὶ ἔσται. καὶ εἰσῆνεγκεν αὐτῶς οἶνον, καὶ ἔπιε. καὶ εἶπεν αὐτῶς ἰσαὰκ ὁ πατὴρ αὐτῆς. ἐργασόν μοι, καὶ φίλησόν με τέκνον. καὶ ἐγγίστας ἐφίλησεν αὐτόν. καὶ ὡς τρανέη τὴν ὁσμὴν τῶν ἰματίων αὐτῆς, καὶ βιολογήσεν αὐτόν. καὶ εἶπεν. ἰδοὺ ὁ σμὴν τῆς υἱοῦ μου, β' ὡς ὁ σμὴν ἀγροῦ πλήρης, ὃν βιολογήσῃ κύριος. καὶ δώσῃ σοι ὁ θεὸς δὸ πρὸς τῆς δρύσου τῆς οὐρανοῦ, καὶ δὸ πρὸς τῆς πότιτος τῆς γῆς, ἥ πληθύνῃ σίτου καὶ οἴνου. καὶ δουλεύσάτωσαν σοι ἐθνη, ἃ πρεσβυτέρωσάν σοι ἀρχόντες. καὶ γένου κύριος τῶν ἀδελφῶν σου. καὶ πρεσβυτέρωσόν σοι οἱ υἱοὶ τῶν πατρῶν σου. ὁ κατὰ ἐξουσίαν σε, ἐπικρατήσας. ὁ δὲ βιολογῶν σε, βιολογημῶς. καὶ ἐγγύετο μὲν τὸ πᾶνταυτὶς ἰσαὰκ βιολογούμεναι ἰακώβ τὸν υἱὸν αὐτῆς. καὶ ἐγγύετο, ὡς αὐτὸς ἐξήλθεν ἰακώβ δὸ πρὸς πρὸς ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐτῆς, καὶ ἡσαῦ ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς ἦλθεν δὸ πρὸς τῆς θήρας. καὶ ἐποίησεν καὶ αὐτὸς ἰδέσματα, καὶ πρεσβύνειεν τὸ παῖδι αὐτῆς. καὶ εἶπε τὸ παῖδι. ἀναστὰς ὁ πατὴρ μου. καὶ φάγετω δὸ πρὸς τῆς θήρας τῆς υἱοῦ αὐτῆς, ὅπως βιολογήσῃ με ἡ ψυχὴ σου. καὶ εἶπεν αὐτῶς ἰσαὰκ ὁ πατὴρ αὐτῆς. τίς εἰ σύ; ὁ δὲ εἶπεν. ἐγὼ εἰμι ὁ υἱός σου ὁ πρεσβύτερος ἡσαῦ. ἔξέστη δὲ ἰσαὰκ ἐκστασιν μεγάλῃ σφόδρα. καὶ εἶπε. τίς οὐδ' ὁ θηρόσας μοι θήραν καὶ εἰσενέγκας μοι, ἃ ἔφαγον δὸ πρὸς πάντων πρὸς τῆς γῆς; καὶ βιολογήσῃ αὐτόν, γ' καὶ βιολογημῶς ἔσται. ἐγγύετο δὲ ἡνίκα ἦκουσεν ἡσαῦ τὰ ῥήματα τῶν πατρῶν αὐτῆς ἰσαὰκ, ἀνέβησεν φωνῇ μεγάλῃ καὶ πικρᾷ σφόδρα. καὶ εἶπεν. βιολογήσῃ δὴ καὶ με πάτερ. εἶπε δὲ αὐτῶς. ἔλθων δ' ὁ ἀδελφός σου μὲν δόλου, ἔλαβε τὴν βιολογίαν σου. καὶ εἶπε. δικαίως ἐκλήθη ἐπὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἰακώβ. ἐπὶ τὴν νύκτα γὰρ με ἰδοὺ δόλυνται. τὰ τε πρεσβυτέρωσάν μοι εἴληφε. καὶ νῦν ἔλαβε τὴν βιολογίαν μου. καὶ εἶπεν ἡσαῦ τὸ παῖδι αὐτῆς. ἐχ' ὑπελίπου μοι βιολογίαν πάτερ; δόλομαι δὲ ἰσαὰκ; εἶπε τὸ ἡσαῦ. εἰ κύριος αὐτὸν πεποίηκε, καὶ πάν-

τας τοὺς ἀδελφούς αὐτῆς πεποίηκε αὐτῆς εἰκέτας. σίτω καὶ οἶνω ἐσθλεύσῃ αὐτόν. σὺ δὲ τί ποιήσω τέκνον; εἶπε δὲ ἡσαῦ πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς. μὴ βιολογία μὲν σοι εἴσι πάτερ; βιολογήσῃ δὴ καὶ με πάτερ. κατὰ τὴν χεῖρα δὲ ἰσαὰκ, ἀνέβησεν φωνὴ ἡσαῦ, ἃ ἔλαυεν. δόλομαι δὲ ἰσαὰκ ὁ πατὴρ αὐτῆς, εἶπεν αὐτῶς. ἰδοὺ δὸ πρὸς τῆς πότιτος τῆς γῆς ἔσται ἡ κατὰ ἐξουσίαν σου, καὶ δὸ πρὸς τῆς δρύσου τῆς οὐρανοῦ ἀνέσται. καὶ ὅτι τῇ μαχαίρᾳ σου ζήσῃ, καὶ τὸ ἀδελφὸς σου δουλεύσῃς. ἔσται δὲ ἡνίκα ἐὰν κατέλῃς καὶ ἐκλύσῃς τὸν ζυγὸν αὐτῆς δὸ πρὸς τῆς βραχίονος σου. καὶ ἐκείτῃ ἡσαῦ τὸ ἰακώβ πρὸς τῆς βιολογίας, ἥς βιολογήσεν αὐτόν ὁ πατὴρ αὐτῆς. εἶπε δὲ ἡσαῦ ἐν τῇ διατριβῇ αὐτῆς. ἐργατάσασαν αἱ ἡμέραι τῆς πένθους τῶν πατρῶν μου, ἵνα δόλομαι ἰακώβ τὸν ἀδελφόν μου. ἀπὸ τῆς γῆς δὲ ἐβέβηκα τὰ ῥήματα ἡσαῦ τῆς υἱοῦ αὐτῆς τῆς πρεσβυτέρου. καὶ πέμψατα ἐκέλευσεν ἰακώβ τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν νεώτερον, ἃ εἶπεν αὐτῶς. ἰδοὺ ἡσαῦ ὁ ἀδελφός σου ἂν φιλῇ σοι τὸ δόλομαι σε. νῦν οὐδὲ τέκνον ἀκουσὲν με τῆς φωνῆς, καὶ ἀναστὰς δὸ πρὸς δραδί εἰς τὴν μεσοποταμίαν πρὸς λάβαν τὸν ἀδελφόν μου εἰς χαῖράν. καὶ οἴκησεν μετ' αὐτῆς ἡμέρας πέντε, ἕως τῆς δόλομαι εἰς τὸν θυμὸν, καὶ τὴν ὁργὴν τῆς ἀδελφῆς σου δὸ πρὸς σου, καὶ ἐπιλάθεται ἀπεποίηκας αὐτῶς. καὶ δόλομαι εἰς μετὰ πέμψομαι σε ἐκείθεν, μή ποτε δόλομαι τὸν ἀπὸ τῶν δύο ἡμῶν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ. εἶπε δὲ ἐβέβηκα πρὸς ἰσαὰκ. θ' πρεσβυτέρωσῃ τῇ ζωῇ μου δὸ πρὸς τῆς θυγατέρας τῆς υἱοῦ γέ. εἰ λήξῃ ἰακώβ γενναῖα δὸ πρὸς θυγατέρας τῆς γῆς ταύτης. ἵνα τί μοι τὸ ζῆν;

α Καὶ ἔσται ἐναντίον αὐτῶν ὡς καταστροφῶν] Aquila, καταμακρύνων. Symmachus, καταπαύων. β [Ὡς ἐπὶ τῶν ἀρχῶν πλήρους] Diodorus, ὁ σῶρος αὐτῶν τῶν ἀρχῶν, ἀρχῶν ἐχει. γ [Εὐλογημένος ἔσται] Ita LL. VV. & S. Ioannes Chrysostomus. AA. LL. βιολογημένος ἔσται. & ita S. Augustinus. δ [Ὁ ἀδελφός σου μετὰ δόλου] A. εἰς τῆς δόλου δόλομαι. ε [Τὸ ὄνομα αὐτῆς ἰακώβ. ἐπὶ τὴν νύκτα γὰρ με] Cyrillus. Περὶ τῆς ἰακώβ, πούτῃ τεχνίτης, ἡτοι νύκτα εἰδός. ζ [Ἐστὶν δὲ ἡνίκα αὐτῶς κατέλῃς καὶ ἐκλύσῃς τὸν ζυγόν] Schol. ἐστὶν δὲ αὐτῶν καμφοῦς. καὶ ἐστὶν κατὰ καταβιβάζσης. η [Ἀπειλῇ σοι τὸ δόλομαι σε] Schol. διανοεῖται κατὰ σὺ. θ' πρεσβυτέρωσῃ τῇ ζωῇ μου] A. εἰς κληῖνα. S. ἐν κληῖνᾳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ'. 28.

Προκαλεσάμενος δὲ ἰσαὰκ τὸν ἰακώβ, βιολογήσεν αὐτόν. καὶ ἐνετείλατο αὐτῶς, λέγων. ἐλθέ ἡ γυναικί σου ἐν τῇ θυγατέρας τῆς γῆς χαρναίων. ἀναστὰς δὸ πρὸς δραδί εἰς τὴν μεσοποταμίαν, εἰς τὸν οἶκον βαθυὴλ τῆς πατρῶς τῆς μητρῶς σου. καὶ λάβε σε αὐτῶς ἐκείθεν γυναικί σου ἐν τῇ θυγατέρας λάβαν τῇ ἀδελφῷ τῆς μητρῶς σου. ὁ δὲ θεός μου βιολογήσῃ σε, καὶ αὐξήσῃ σε, καὶ πληθύνῃ σε. καὶ ἔσῃ εἰς σιναγωγὰς ἐθνῶν. ἃ δώσῃ σοι τὴν βιολογίαν ἀβραὰμ τῆς πατρῶς μου σοι; καὶ τὰς ἀφ' ἐξουσίας σου μὲν σε, κληρονομήσῃ τὴν γλῶσσαν τῆς πατριάρχης σου, ὡς ἔδωκεν ὁ θεός τῶν ἀβραὰμ. καὶ ἀπέστειλεν ἰσαὰκ τὸν ἰακώβ. καὶ ἐπορεύθη

ῥέθη εἰς τὴν μεσοποταμίαν πρὸς λάβαν τὸν υἱὸν βα-
 θουήλ τῆ σύρου, ἀδελφὸν ῥεβέκκας τῆς μητρὸς ἰα-
 κώβ, καὶ ἡσαῦ. ἰδοὺ δὲ ἡσαῦ ὅτι ἐλόγησεν ἰσαάκ τὸν
 ἰακώβ, καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὴν μεσοποταμίαν σαρίας,
 λαβεῖν ἑαυτῇ γυναῖκα ἐκείνην ἐν τῇ ἐλογεῖν αὐ-
 τόν. καὶ ἐνετίλατο αὐτῇ, λέγων. οὐ λήψῃ γυναῖκα
 ἐκ τῆς θυγατρὸς τῆς χαναανίων. καὶ ἤκουσεν ἰα-
 κώβ τῆς πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς αὐτῆς. καὶ ἐπορεύθη εἰς
 τὴν μεσοποταμίαν σαρίας. ἰδὼν δὲ καὶ ἡσαῦ ὅτι πο-
 νηαὶ εἰσιν αἱ θυγατέρες χανααν ἐναντίον ἰσαάκ τῆς πα-
 τρὸς αὐτῆς, ἐπορεύθη ἡσαῦ πρὸς ἰσμαήλ. καὶ ἔλαβε
 τὴν μαριὰμ θυγατέρα ἰσμαήλ τῆς υἱοῦ ἀβραάμ, ἀ-
 δελφῶν ναβωθ, πρὸς ταῖς γυναῖξιν αὐτῆς γυναῖ-
 κα. καὶ ὤκνησεν ἰακώβ ἀπὸ τῆς φρέατος τῆς ὁρκου.
 καὶ ἐπορεύθη εἰς χαρρὰν. καὶ ἀπώλησε τὸ πῶ. καὶ
 ἐκοιμήθη ἐκεῖ. ἔδωκε δὲ ὁ ἥλιος. καὶ ἔλαβεν ἀπὸ τῆς
 λίθου τῆς τύπου, καὶ ἔθηκε πρὸς κεφαλῆς αὐτῆς. καὶ
 ἐκοιμήθη ἐν τῇ τύπῳ ἐκείνῳ, καὶ ἐνυπνιάθη. καὶ
 ἰδοὺ κλίμαξ ἐστηριγμένη ἐν τῇ γῇ, ἥς ἡ κεφαλὴ ἀφι-
 κνέτο εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ οἱ ἄγγελοι τῆς θεοῦ ἀνέβαι-
 νον καὶ κατέβαινον ἐπ' αὐτῇ. ὁ δὲ κύριος ἐπέστηκεν
 ἐπ' αὐτῆς. καὶ εἶπεν. ἐγὼ εἰμι ὁ θεὸς ἀβραάμ τῆς πα-
 τρὸς σου, καὶ ὁ θεὸς ἰσαάκ. μὴ φοβοῦ. ἡ γῆ ἐφ' ἣς σὺ
 καθύλῃς ἐπ' αὐτῆς, σοὶ δώσω αὐτήν, καὶ τῇ σπέρμα-
 τί σου. καὶ εἶπαι τὸ σπέρμα σου, ὡς ἡ ἄμμος τῆς γῆς.
 καὶ πλατυθήσεται ὅτι θάλασσαν, καὶ λίβα, ὡς βορ-
 ρὰν, καὶ ὅτι ἀναθήλῃς. καὶ ἐν ἐλογηθήσονται ἐν σοὶ
 πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, καὶ ἐν τῇ σπέρματί σου. καὶ
 ἰδοὺ ἐγὼ εἰμι μετ' ὁδουλάσων σε ἐν τῇ ὁδῷ πά-
 σῃ, οὐκ ἀποδοθήσῃς. καὶ ἀποσρέψῃ σε εἰς τὴν γῆν ταύ-
 τήν. ὅτι οὐ μὴ σε ἐγκαταλίπω, ἕως τῆς ποιήσῃ με
 πάντα ὅσα ἐλάλησα σοι. καὶ ὤκνησεν ἰακώβ ἐκ τῆς
 ὕπνου αὐτῆς, καὶ εἶπεν. ὅτι ἐστὶ κύριος ἐν τῇ τύπῳ
 τούτῳ, ἐγὼ δὲ οὐκ ᾔδειν. καὶ ἐφοβήθη. καὶ εἶπεν. ὡς
 φοβερός ὁ τόπος οὗτος. οὐκ ἐστὶ τοῦτο ἀλλ' ἡ οἰκὸς θεοῦ,
 καὶ αὕτη ἡ πύλη τῆς ἐραντοῦ. καὶ ἀνέστη ἰακώβ τὸ πρῶτον,
 καὶ ἔλαβε τὸν λίθον ὃν ὑπέθηκεν ἐκεῖ πρὸς κεφαλῆς
 αὐτῆς. καὶ ἔστησεν αὐτὸν στήλῳ, καὶ ἐπέχευεν ἔλαιον ἐπὶ
 τὸ ἄκρον αὐτῆς. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τῆς τύπου ἐ-
 κείνου, οἶκος θεοῦ. καὶ οὐλαμλουζὶ τὸ ὄνομα τῆς πό-
 λης τοῦ πρῶτον. καὶ ἤνυσεν ἰακώβ διχλῶν, λέγων,
 εἰάν ἡ κύριος ὁ θεὸς μετ' ἐμοῦ, καὶ ἀποδοῦναι με ἐν
 τῇ ὁδῷ ταύτῃ, ἢ ἐγὼ πορεύομαι, καὶ δῶ μοι ἄρτον φα-
 γῆν, καὶ ἰμάτιον περιβαλέσθαι, καὶ ἀποσρέψῃ με μετ'
 σωτηρίας εἰς τὸν οἶκόν τῆς πατρὸς μου. καὶ ἐστὶ κύριός
 μοι εἰς θεόν. καὶ ὁ λίθος οὗτος, ὃν ἔστησα στήλῳ, ἔσται
 μοι οἶκος θεοῦ. καὶ πάντων ὧν ἐὰν μοι δῶς, δεκτέον
 ἀπὸ δεξιῶν σου αὐτά σοι.

α. Τὸ ὄνομα τῆς τύπου ἐκείνου οἶκος θεοῦ] Aquila, βασιλ.
 β [Οὐλαμλουζ] A. πρῶτον λουζὸν ὄνομα τῆς πόλ. LL.VV.
 variant. in alijs est, ἐλαμμουζ. in alijs, λαμμουζ. in alijs,
 οὐλαμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΚΘ'. 2

Κ Αὐτῶν ἰακώβ τοῖς πόδας, ἐπορεύθη εἰς γῆν

Α αἰατολῶν πρὸς λάβαν τὸν υἱὸν βαθουήλ τῆς σύρου,
 ἀδελφὸν δὲ ῥεβέκκας μητρὸς ἰακώβ καὶ ἡσαῦ. καὶ ὤ-
 κνησεν. καὶ ἰδοὺ φρέαρ ἐν τῇ πεδίῳ. ἡσαῦ δὲ ἐκεῖ τέλει
 ποίμνια πρὸς λάβαν ἀπαπαυόμενα ἐπ' αὐτῆς. ἐκ γὰρ
 τῆς φρέατος ἐκείνου ἐπότιζον τὰ ποίμνια. λίθους δὲ ἦν
 μέγας ὅππῃ τῆς σόμας τῆς φρέατος. καὶ συνεήγοντο ἐκεῖ
 πάντα τὰ ποίμνια. καὶ ἀπεκύλιον τὸν λίθον ἀπὸ τῆς
 σόμας τῆς φρέατος, καὶ ἐπότιζον τὰ πρὸς λάβαν, καὶ ἀ-
 παπαύειν τὸν λίθον ὅππῃ τὸ σόμα τῆς φρέατος εἰς τὸν
 τόπον αὐτῆς. εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰακώβ. ἀδελφοί. πόθεν
 ἐστὶ ὑμεῖς; οἱ δὲ εἶπαν. ἐκ χαρρὰν ἐσμὲν. εἶπε δὲ αὐ-
 τοῖς. γινώσκετε λάβαν τὸν υἱὸν ναχὼρ; οἱ δὲ εἶπαν.
 γινώσκοντες. εἶπε δὲ αὐτοῖς. ὑμεῖς; οἱ δὲ εἶπαν. ὑ-
 γαίνεσθε. καὶ ἰδοὺ ῥαχήλ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἤρχετο μετ'
 τῆς πρὸς λάβαν. καὶ εἶπεν ἰακώβ. ἐπὶ ὅσῃν ἡμέραι πολ-
 λή. οὐπω ὥρα συναχθῆναι τὰ κτήνη. ποτίσαντες τὰ
 πρὸς λάβαν, ἀπώλῃντες βόσκειτε. οἱ δὲ εἶπαν. ἐ-
 νουμήσθαι, ἕως τῆς συναχθῆναι πάντας τοὺς ποιμνίας,
 καὶ ἀποκυλίσουσι τὸν λίθον ἀπὸ τῆς σόμας τῆς φρέα-
 τος, καὶ ποιοῦμεν τὰ πρὸς λάβαν. ἐπ' αὐτῇ λαλοῦντος
 αὐτοῖς, καὶ ἰδοὺ ῥαχήλ ἡ θυγάτηρ λάβαν ἤρχετο μετ'
 τῆς πρὸς λάβαν τῆς πατρὸς αὐτῆς. αὐτὴ γὰρ ἐβόσκε τὰ
 πρὸς λάβαν τῆς πατρὸς αὐτῆς. ἐρχέτο δὲ ὡς εἶδεν ἰα-
 κώβ τὴν ῥαχήλ τὴν θυγάτηρα λάβαν ἀδελφῆς τῆς
 μητρὸς αὐτῆς, καὶ τὰ πρὸς λάβαν τῆς ἀδελφῆς
 τῆς μητρὸς αὐτῆς. καὶ πρὸς ἐλθὼν ἰακώβ, ἀπεκύλι-
 σεν τὸν λίθον ἀπὸ τῆς σόμας τῆς φρέατος, καὶ ἐπότι-
 ζεν τὰ πρὸς λάβαν τῆς ἀδελφῆς τῆς μητρὸς αὐτῆς.
 καὶ ἐφίλησεν ἰακώβ τὴν ῥαχήλ. καὶ βοήσας τῇ φω-
 νῇ αὐτῆς, ἐκλαυσεν. καὶ ἀπήγγαλε τῇ ῥαχήλ, ὅτι ἀδελ-
 φὸς τῆς πατρὸς αὐτῆς ὅστις, καὶ ὅτι υἱὸς ῥεβέκκας ὅστις,
 καὶ δραμεῖται, ἀπήγγαλε τῇ πατρὶ αὐτῆς καὶ τὰ ῥή-
 ματα ταῦτα. ἐρχέτο δὲ ὡς ἤκουσε λάβαν τὸ ὄνομα
 ἰακώβ τῆς υἱοῦ τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς, ἐδραμεῖ εἰς συνα-
 χθῆναι αὐτῆς. καὶ πρὸς ἐλθὼν αὐτὸν, ἐφίλησεν. καὶ ἐπῆ-
 γαγνεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκόν αὐτῆς. καὶ διηγήσατο τῇ λά-
 βαν πάντας τοὺς λόγους τούτους. καὶ εἶπεν αὐτῇ λά-
 βαν. ἐκ τῆς ὁδοῦ μου, καὶ ἐκ τῆς σαρκό μου εἰς σὺ.
 καὶ ἔγω μετ' αὐτῆς μῆνα ἡμερῶν. εἶπε δὲ λάβαν τῇ
 ἰακώβ. ὅτι γὰρ ἀδελφός μου εἶ, οὐ δουλεύσεις μοι δω-
 ρεῖν. ἀπῆγγαλόν μοι τίς ὁ μισθός σου ὅστις; τῇ δὲ λά-
 βαν ἡσαῦ δύο θυγατέρες. ὄνομα τῇ μείζονι, λεία. καὶ
 ὄνομα τῇ νεωτέρᾳ, ῥαχήλ. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ λείας,
 ἀδυνάεις. ῥαχήλ δὲ ἔγω καλῶ τῇ εἰδῇ, καὶ ὡραία τῇ
 ὀφθαλμοῦ. ἡγάπησεν δὲ ἰακώβ τὴν ῥαχήλ. καὶ εἶ-
 πε. δουλεύσω σοι ἐπὶ ἅ ἔτι πρὸς τῆς ῥαχήλ τῆς θυγα-
 τρὸς σου τῆς νεωτέρας. εἶπε δὲ αὐτῇ λάβαν. βέλπον
 δοῦναί με αὐτῷ σοι, ἢ δοῦναί με αὐτῇ ἀδελφῇ ἐτέρῳ.
 εἰκησον μετ' ἐμοῦ. ὡς ἐδούλευσεν ἰακώβ πρὸς ῥαχήλ.
 ἐπὶ ἅ ἔτι. καὶ ἡσαῦ ἐναντίον αὐτῆς ὡς ἡμέραι ὀλίγαι.
 πρὸς τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν αὐτῷ. εἶπε δὲ ἰακώβ τῇ
 λάβαν. ὅτις μοι τὴν γυναῖκά μου, πεπλήρωσθαι γὰρ
 αἱ ἡμέραι ὅπως ἐσέλθω πρὸς αὐτῷ. συνεήγαγε δὲ
 λάβαν πάντας τοὺς ἀδελφούς τῆς τύπου, α καὶ ἐποίησε
 γάμον. καὶ ἐρχέτο ἡ σάρα. ὡς λαβὼν λείαν τὴν θυ-
 γατήν.

τῷ ἐπαύρειον. ὅπ' ὅτιν ὁ μισθός μου ἐνώπιόν σου. πάν
 ὅταν μὴ ἦ ραντὸν καὶ δαλδύκον ἐν ταῖς αἰξί· καὶ φαῖον
 ἐν τοῖς ἀρνασι, κακλεμμένον ἔσται παρ' ἐμοῖ. εἶπε δὲ
 αὐτῷ λάβαν. ἔσω κ' τὸ ῥήμα σου. καὶ διέστειλεν ἐν
 τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τοὺς βόας. " τοὺς ραντοὺς καὶ τοὺς
 δαλδύκους, καὶ πάσας τὰς αἰγας τὰς ραντάς καὶ τὰς
 δαλδύκους, καὶ πᾶν ὃ ὡς φαῖον ἐν τοῖς ἀρνασι, καὶ παῦ
 ὅ ὡς λαλὸν ἐν αὐτοῖς. καὶ ἔδωκε δὲ χροὸς τῷ υἱῷ
 αὐτοῦ. καὶ ἀπέστησεν ὁδὸν ξυῶν ἡμερῶν, καὶ αἰὰ μέσον
 αὐτῶν καὶ αἰὰ μέσον ἱακώβ. ἱακώβ δὲ ἐποίμηνε τὰ
 πορόβατα λάβαν τὰ ὑπολευθέντα. ἔλαβε δὲ αὐ-
 τῷ ἱακώβ ῥάβδον συρακίην χλωρὰν ὃ καὶ καρυ-
 τίνην καὶ πλατάνου. καὶ ἐλέπισεν αὐτὰς ἱακώβ λεπί-
 σματι λαλῶν. " καὶ ὡρυσέον τὸ χλωρὸν, ἐφάνετο
 ὅτι ταῖς ῥάβδους τὸ λαλὸν, ὃ ἐλέπισεν, ποικίλον. καὶ
 παρέθηκε τὰς ῥάβδους, αἱ ἐλέπισεν ἐν τοῖς λλωοῖς τῷ
 ποτισμένῳ τῷ ὕδατος. " ἵνα ὡς αὐτὸ ἔλθῃσι τὰ πορόβα-
 τα πῖν, ἐνώπιον τῷ ῥάβδον ὅσοντων αὐτῶν εἰς τὸ
 πῖν, ἐγκλισήσονται τὰ πορόβατα εἰς τὰς ῥάβδους. καὶ
 ἐγκλισῶν τὰ πορόβατα εἰς τὰς ῥάβδους. καὶ ἐπικτον
 τὰ πορόβατα δαλδύκα καὶ ποικίλα καὶ ἀποδοιδῇ
 ραντά. τοὺς δὲ ἀμνοὺς διέστειλεν ἱακώβ. καὶ ἔστησεν
 ἐναντίον τῷ πορόβάτων κελὸν δαλδύκον καὶ πᾶν ποι-
 κίλον ἐν τοῖς ἀμνοῖς. καὶ διεχώρισεν αὐτοῦ ποίμνιαν
 καὶ αὐτὸν, καὶ οὐκ ἔμεινεν αὐτὰ εἰς τὰ πορόβατα, λά-
 βαν. ἐγγύετο δὲ ἐν τῷ χαμῶδι ἐγκλισῶν τὰ πορό-
 βατα ἐν γαστρὶ λαμβανόντα, ἔθηκεν ἱακώβ τὰς ῥάβ-
 δους ἐναντίον τῷ πορόβάτων ἐν τοῖς λλωοῖς, τῷ ἐγκλι-
 σῇσι αὐτὰ κατὰ τὰς ῥάβδους. ἡνίκα δ' αὐτὸς ἔπεσε τὰ
 πορόβατα, οὐκ ἐπίθει. ἐγγύετο δὲ καὶ τὰ μὲν ἄσσημα τῷ
 λάβαν, τὰ δὲ ὀπίσθημα τῷ ἱακώβ. καὶ ἐπλούτησεν ὁ
 αὐτὸς σφόδρα σφόδρα. καὶ ἐγγύετο αὐτοῦ κτήνη
 πολλὰ, καὶ βόες, καὶ παῖδες, καὶ παῖδες, καὶ κάμη-
 λοι, καὶ ὄνοι.

α Σωματελάβετό μου] Ita LL.VV. & S. Ioannes Chry-
 sofostomus. In alijs est, συναλάβετό μοι. Aquila. συναλίσσε-
 με. β [Εν τῷ] Ita LL.VV. & S. Hieronymus. AA. LL.
 διτῷ. Theodoretus. διτῷ, οὐ τῷ ἱακώβ ἐστὶ ῥήμα, ἀλλ'
 καὶ τῷ λείῳ γυναικὶ ἐν δυνάμει τῇ αἰσθησῇ, καὶ κατὰ βραχὺ τὰ
 θεῖα παιδὸς αἰσθησῇ. οὐ τῷ καὶ ὁ ταύτης πατὴρ ἐφ' ἡμῶν, οἰωνισαμένη.
 γ [Μακαρίους] Ita LL.VV. S. Ioannes Chrysofostomus,
 Cyrillus, & Philo. In alijs est, μακαρίζουσί με. Et ita S.
 Hieronymus. δ [Τὸ ὄνομα αὐτοῦ αἰσθη] AA. LL. addunt,
 ὅτι πλοῦτος. quod improbat S. Hieronymus. ε [Διείσκει-
 λον τὸν μισθόν σου. A. ἐπὶ νόμασον. Symmachus. ὁρίσων. ζ
 Καὶ διαχώρισον ἐκείθεν πᾶν πορόβατον φαῖον] Schol. ποικί-
 λον. περὶ. η [Τοὺς ραντοὺς καὶ τοὺς δαλδύκους] S. λαλὸν ποδοῦς.
 θ [Καὶ καρυτίνην] Schol. ἀμυγδαλίνην. ι [Καὶ ὡρυσέον
 τὸ χλωρὸν] Ita LL.VV. & S. Ioannes Chrysofostomus. In
 alijs est, τὸ λαλὸν. κ [Τὰ μὲν ἄσσημα τῷ λάβαν] A. ὀπίσθημα
 S. δὲ ὀπίσθημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑ'. 38.

Η Κουσε δὲ ἱακώβ τὰ ῥήματα τῷ υἱῷ λαβαν,
 λερόντων. εἰληφεν ἱακώβ πάντα τὰ τῷ πατρὶ
 ἡμῶν, καὶ ἐκ τῷ τῷ πατρὶ ἡμῶν πεποίηκε πᾶσαν τὴν
 δόξαν ταύτην. καὶ ἔδωκεν ἱακώβ τὸ πορόσωπον τῷ λα-

A βα, καὶ ἰδοὺ οὐκ ὡς πορόσωπον αὐτὸν, ὡς εἰ χροὸς καὶ τείτω
 ἡμέραν. εἶπε δὲ κύριος πορόσωπον ἱακώβ. ἀποστέφον εἰς
 τὴν γλῶττάν σου, καὶ εἰς τὴν γλῶττάν σου, καὶ ἔσο-
 μαί μ' ἐν σοὶ. ἀποστείλας δὲ ἱακώβ, ἐκάλεσε λείαν καὶ
 ῥαχὴλ εἰς τὸ πεδίον οὗ ὡς τὰ ποίμνια. καὶ εἶπεν αὐ-
 τῇς. ὁρῶ ἐγὼ τὸ πορόσωπον τῷ πατρὶ ὡς ὡς ὡς, ὅπ' οὐκ
 ἔστι πορόσωπον ἐμοῦ, ὡς ἐχθὲς καὶ ξίτω ἡμέραν. ὁ δὲ θεὸς
 τῷ πατρὶ μου ὡς μετ' ἐμοῦ. καὶ αὐταὶ δὲ οἶδαντες, ὅπ'
 ἐν πάσῃ τῇ ἰσχυρί μου δεδούλωκα τὰ πατέρα ὑμῶν.
 " ὁ δὲ πατήρ ὑμῶν παρεκρούσατό με, β καὶ ἡλλαξε
 τὸν μισθόν μου τῷ δέκα ἀμνῶν. καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτοῦ
 B ὁ θεὸς κακοποιήσά με. ἐὰν οὕτως εἶπῃ, τὰ ποικίλα
 ἔσται σου μισθός. Ἐξέταται πάντα τὰ πορόβατα πο-
 κίλα. ἐὰν δὲ εἶπῃ, τὰ λαλῶν ἔσται σου μισθός. καὶ τέ-
 ζεται πάντα τὰ πορόβατα λαλῶν. καὶ ἀφείλετο ὁ θεὸς
 πάντα τὰ κτήνη τῷ πατρὶ ὡς ὡς, καὶ ἔδωκε μοι αὐτά.
 καὶ ἐγγύετο ἡνίκα ἐνεκλίσων τὰ πορόβατα ἐν γαστρὶ λαμ-
 βανόντα. καὶ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου ἐν τῷ ὕπνῳ.
 καὶ ἰδοὺ οἱ βόες καὶ οἱ κελὶ ἀναβαίνοντες ὅπ' αὐτὰ πορό-
 βατα καὶ τὰς αἰγας, δαλδύκοι καὶ ποικίλοι ἔσονται
 δὲ ραντοὶ. καὶ εἶπέ μοι ὁ ἄγγελος τῷ θεῷ καὶ ὡς
 Γ ὡς. ἱακώβ. ἐγὼ δὲ εἶπα. τί ὅτι; καὶ εἶπεν. ἀνάβλε-
 ψον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἴδε τοὺς βόας καὶ τοὺς
 κελὶ ἀναβαίνοντας ὅπ' αὐτὰ πορόβατα καὶ τὰς αἰγας
 δαλδύκοι καὶ ποικίλοι καὶ ἀποδοιδῇ ραντοὺς. ἐώ-
 ρακα γὰρ ὅσα σοι λάβαν ποίει. ἐγὼ εἰμι ὁ θεὸς ὁ ὀ-
 φθαλμοῖς σου ἐν τῷ πατρὶ, οὗ ἡλπίσας μοι ἐκεί σῆλιν;
 καὶ ἡνύκα μοι ἐκεί δὲ χλω. νῦν οὐδ' ἀνάστηθι, καὶ ἐξέλ-
 θε ἐκ τῆς γῆς ταύτης, καὶ ἀπέλθε εἰς τὴν γλῶττάν τῆς γα-
 νισσεῖς σου, καὶ ἔσομαι μ' ἐν σοὶ. καὶ ἀποκλεισθήσῃ ῥα-
 χὴ καὶ λεία, εἶπαν αὐτοῦ. μὴ ἔστιν ἡμῖν ἐπὶ μέλει ἡ
 κληρονομία ἐν τῷ οἴκῳ τῷ πατρὶ ἡμῶν; οὐχ ὡς αἱ
 Δ αλλότριαι λελογίσμεθα αὐτῶν; πένοντα γὰρ ἡμῶν,
 καὶ κατὰ βόας κατὰ γὰρ τὸ ἀργύριον ἡμῶν. πάντα
 τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δόξαν, ὡς ἀφείλετο ὁ θεὸς τῷ πα-
 τρὶ ἡμῶν, ἡμῖν ἔσται καὶ τοῖς τέκνοις ἡμῶν. νῦν οὐδ' ὀ-
 στα σοι εἴρηκεν ὁ θεὸς, ποίει. ἀναστὰς δὲ ἱακώβ, ἔλαβε
 τὰς γυναῖκας αὐτοῦ καὶ τὰ παῖδια αὐτοῦ ὅπ' αὐτὰς κα-
 μήλους. καὶ ἀπήγαγε πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ,
 Γ καὶ πᾶσαν τὴν δόξαν αὐτοῦ, ὡς ὡς ὡς, ὡς ὡς ὡς
 ὡς ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ, καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ ἀπ' ἡμερῶν
 πορόσωπον ἱσαῖκ τὸν πατέρα αὐτοῦ εἰς γλῶτταν χαναάν. λά-
 βαν δὲ ὡς ὡς καὶ τὰ πορόβατα αὐτοῦ. ἐκλεψέ δὲ ἱα-
 κώβ ῥαχὴλ δὲ τὰ εἰδωλα τῷ πατρὶ αὐτοῦ. ἐκρυψε δὲ ἱα-
 κώβ λάβαν τὸν σύρον, τῷ μὴ ἀναγγεῖλαι αὐτοῦ, ὅπ'
 Ε ἀποδιδράσκει. καὶ ἀπέδρα αὐτοῦ, καὶ τὰ αὐτοῦ παῖ-
 τα, καὶ διέβη τὸν ποταμόν, ὡς ὡς ὡς εἰς τὸ ὄρος γα-
 λαὰδ. ἀπὸ γῆλης δὲ λάβαν τὸν σύρον τῇ ἡμέρᾳ τῇ ξί-
 τη, ὅπ' ἀπέδρα ἱακώβ. Ἐκρυψε λαβὸν τοὺς ἀδελφούς
 αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, ἐδίωξεν ὁπίσσω αὐτοῦ ὁδὸν ἡμερῶν
 ἑπτὰ. Ἐκατέλαβεν αὐτὸν ἐν τῷ ὄρει γαλαὰδ. ἦλθε
 δὲ ὁ θεὸς πορόσωπον λάβαν τὸν σύρον καὶ ὡς ὡς τὴν νύκ-
 τα, καὶ εἶπεν αὐτοῦ. φύλαξαι σεαυτὸν, μὴ ποτε λαλή-
 σης μ' ἱακώβ πονηρὰ. καὶ κατέλαβε λάβαν τὸν ἱα-
 κώβ. ἱακώβ δὲ ἐπηξέ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐν τῷ ὄρει
 λά-

λάβαν δὲ ἔστησε τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς ἐν τῇ ἔρει γα-
λαάδ'. εἶπε δὲ λάβαν τῷ ἱακώβ. τί ἐποίησας; ἵνατί
κρυφῇ ἀπέδρας, καὶ ἐκλοποφόρησάς με καὶ ἀπήγαγας
τὰς θυγατέρας μου, ὡς αἰχμαλώτους μαχαίρας; καὶ
εἰ ἀνὴρ ἄλλος μοι, ὅξαι πέσειλα ἀν' σε μετ' ὀφροσύνης,
καὶ μὴ μουσικῶν, καὶ τυμπάνων, καὶ κιθάρων. καὶ ἐκ
ἡξιωθῶν καὶ ἀφιλήσας τὰ παῖδιά μου, καὶ τὰς θυγα-
τέρας μου. νῦν δὲ ἀφρόνως ἔπαρξας. καὶ νῦν ἰαχὺν
ἢ χεῖρ μου κακοποιήσά σε. ὁ δὲ θεὸς τῷ πατρὶ σου
χθὲς εἶπε πρὸς με, λέγων. φύλαξαι σεαυτὸν μή ποτε
λαλήσῃς μὴ ἱακώβ πονηρῶ. νῦν οὐκ πεπορεύσας.
ὅπου θυμῶν γὰρ ἐπεθύμησας ἀπελθεῖν εἰς τὸν οἶκον τῷ
πατρὶ σου, ἵνατί ἐκλεῖπας τοὺς θεοὺς μου; ἀποκρι-
θεὶς δὲ ἱακώβ εἶπε τῷ λάβαν. ὅτι ἐφοβήθην. εἶπα
γὰρ, μή ποτε ἀφῆλθαι τὰς θυγατέρας σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ
πάντα τὰ ἐμά. ὃ εἶπεν ἱακώβ. παρ' ὃ ἀν' ὁρῆς τοῖς
θεοῖς σου, οὐ ζήσεται ἐναντίον τῷ ἀδελφῶν ἡμῶν. ὅτι
γινώσκω, ὅτι παρ' ἐμοῖ τῶν σῶν, καὶ λάβε. καὶ ἐκ ἐ-
πέγνω παρ' αὐτοῦ οὐδέν. οὐκ ἦδει δὲ ἱακώβ, ὅτι ῥα-
χὴλ ἡ γυνὴ αὐτῆς ἐκλεῖπεν αὐτοῖς. ἐσελθὼν δὲ λά-
βαν, ἠρδύνησεν εἰς τὸν οἶκον λέας, καὶ οὐχ εὗρεν. καὶ
ὄξαι ἦλθεν ἐκ τῷ οἴκου λέας, καὶ ἠρδύνησεν τὸν οἶκον ἱα-
κώβ, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τῷ δύο παιδισκῶν, καὶ οὐχ εὗρεν.
εἰσὶν ἡ δὲ καὶ εἰς τὸν οἶκον ῥαχὴλ. ῥαχὴλ δὲ ἔλαβε
τὰ ἐδωλὰ, καὶ ἐνέβαλεν αὐτὰ εἰς τὰ σάγματα τῆς κα-
μήλου, καὶ ἐπεκάλυπεν αὐτοῖς. ὃ εἶπε τῷ πατρὶ αὐ-
τῆς. μὴ βαρέως φέρε κύριε. οὐ δυνάμει ἀναστῆναι
ἐνώπιόν σου, ὅτι τὰ κατ' ἐπισμόν τῷ γυναικῶν μοι
ἔστιν. ἠρδύνησεν λάβαν ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ, καὶ οὐχ εὗρε
τὰ ἐδωλὰ. ὡργισθὲν δὲ ἱακώβ, ὃ ἐμαχέσατο τῷ λά-
βαν. ἀποκριθεὶς δὲ ἱακώβ, εἶπε τῷ λάβαν. τί τὸ
ἀδίκημά μου; καὶ τί τὸ ἀμάρτημά μου, ὅτι κατεδίω-
ξας ὅπως μου, καὶ ὅτι ἠρδύνησας πάντα τὰ σκῶν τῷ
οἴκῳ μου; τί εὗρες ἀπὸ πάντων τῶν σκῶν τῷ οἴκῳ
σου; θεὸς ὡς ἐνώπιον τῶν ἀδελφῶν σου, καὶ τῶν ἀδελ-
φῶν μου, καὶ ἤγεγάτωσαν ἀνὰ μέσον τῶν δύο ἡμῶν.
ταῦτά μοι εἰκοσι ἔτη ἐγὼ εἶμι μὴ σοῦ. τὰ πρόβατά
σου, καὶ αἱ αἴγες σου οὐκ ἠτεκνώθησαν. κριοὶ τῶν
προβάτων σου οὐ κατέφαγον. θηριάλωτον οὐκ ἐνή-
νορά σοι. ἐγὼ ἀπεπίνυνον παρ' ἐμαυτῆς κλέμματα ἡ-
μέρας, καὶ κλέμματα νυκτός. ἐργόμην τῆς ἡμέρας
σὺ καὶ ὁ μῆκος τῶν καύματι καὶ τῶν παγῶν τῆς νυκτός.
καὶ ἀφίστατο ὁ ὕπνος μου ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου. ταῦ-
τά μοι εἰκοσι ἔτη ἐγὼ εἶμι ἐν τῇ οἰκίᾳ σου. ἐδούλωσά
σοι διακτέσασα ἔτη ἀντὶ τῶν δύο θυγατέρων σου, ὃ
ἔξ ἔτη ἐν τοῖς προβάτοις σου. καὶ παρελογίστω τὸν
μισθόν μου δέχα ἀμνάσιν. εἰ μὴ ὁ θεὸς τῷ πατρὶ
μου ἀβραάμ, καὶ ὁ φόβος ἱσαὰκ ἐν μοί, νῦν αὖ κα-
νὸν με ὄξαι πέσειλας. τὴν ἑσπέρην μου, καὶ τὸν κό-
πον τῶν χερῶν μου ἔδωκεν ὁ θεός. καὶ ἠλεγξέ σε χθὲς.
ἀποκριθεὶς δὲ λάβαν, εἶπε τῷ ἱακώβ. αἱ θυγατέρες,
θυγατέρες μου. καὶ υἱοί, υἱοί μου. καὶ τὰ κτήνη, κτήνη
μου. καὶ πάντα ὅσα σὺ ὅρεας, ἐμά ἐστί, ὃ τῶν θυγα-
τέρων μου. τί ποιήσω ταύταις σήμερον ἢ τοῖς τέκνοις
αὐτῶν, οἷς ἔτεκον; νῦν οὐκ δεῦρο δεῖξάμαι ὁξαιθῆ-

Α κλιν ἐγὼ τε καὶ σύ. καὶ ἔσται εἰς μέρτυριν ἀνὰ μέσον
ἐμοῦ καὶ σοῦ. εἶπε δὲ αὐτῶν. ἰδοὺ οὐθίς μεθ' ἡμῶν
ἔστιν. ἰδοὺ ὁ θεὸς μέρτυς ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ. λαβὼν
δὲ ἱακώβ λίθον, ἔστησεν αὐτὸν στήλῳ. εἶπε δὲ ἱακώβ
τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῆς. συλλέγετε λίθους. καὶ σιμείε-
ξαν λίθους, καὶ ἐποίησαν βουβόν. καὶ ἔφαγον ἐκεῖ ὅππ
τῷ βουβῶν. καὶ εἶπεν αὐτῶν λάβαν. ὁ βουβὸς ὅστις μέρ-
τυρ εἰς ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ σήμερον. καὶ ἐκάλεσεν
αὐτὸν λάβαν, βουβὸς τῆς μέρτυρας. ἱακώβ δὲ ἐκά-
λεσεν αὐτὸν, βουβὸς μέρτυς. εἶπε δὲ λάβαν τῷ ἱα-
κώβ. ἰδοὺ ὁ βουβὸς ὅστις καὶ ἡ στήλη, ἡ ἔστησα ἀνὰ μέ-
σον ἐμοῦ καὶ σοῦ. μέρτυρ εἰς ὁ βουβὸς ὅστις, καὶ μέρτυρ
ἡ στήλη αὐτή. δεῖ τὸ ἐκλήθη τὸ ὄνομα, βουβὸς μέρ-
τυρ. ὃ ἡ ὄρεσις ἡ ἔπεν. ὅτι δὲ ὁ θεὸς ἀνὰ μέσον
ἐμοῦ καὶ σοῦ, ὅτι ἀποσησὺ μὴ ἔπερος ἀφ' ἐτέρου. εἰ
ταπεινώσῃς τὰς θυγατέρας μου, εἰ λάβης γυναικας
πρὸς ταῖς θυγατέρας μου, ὅρα, οὐθίς μεθ' ἡμῶν ἔστιν
ὄρεσις. θεὸς μέρτυς μετὰ ἐμοῦ καὶ μετὰ σοῦ. καὶ
εἶπε λάβαν τῷ ἱακώβ. ἰδοὺ ὁ βουβὸς ὅστις καὶ μέρτυς
ἡ στήλη αὐτή. ἐὰν τε γὰρ ἐγὼ μὴ δεῖξω πρὸς σε, μήτε
σὺ δεῖξῃς πρὸς με τὸν βουβὸν τῶν καὶ τὴν στήλην
ταύτην ὅτι κακία, ὁ θεὸς ἀβραάμ καὶ ὁ θεὸς ναχὼρ
κρίναι ἀνὰ μέσον ἡμῶν. καὶ ὡμωσεν ἱακώβ καὶ τῷ φό-
βου τῷ πατρὶ αὐτῆς ἱσαὰκ. καὶ ἔδυσεν θυσιᾶν ἐν τῇ
ὄρει. καὶ ἐκάλεσε τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς, καὶ ἔφαγον καὶ
ἔπινον, καὶ ἐκοιμήθησαν ἐν τῇ ὄρει. αἰσας δὲ λάβαν
τὸ πρῶτον, κατεφίλησε τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας αὐ-
τῆς, καὶ ἐλόγησεν αὐτοὺς. καὶ ἀποστραφεὶς λάβαν, ἀ-
πῆλθεν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς.

α Ο δὲ πατὴρ ἡμῶν παρεκρούσατό με] Aquila, & Symma-
chus. παρελογίσάτο με. β [Καὶ ἠλλαξε τὸν μισθόν μου δέχα
ἀμνάσιν] Α. δέχα ἀριθμοῖς. S. δέχα ἀριθμοῖς. Eusebius. ὁ
σῦρος δεκάκις, ἀντὶ τῶν πολλῶν. γ [Καὶ πᾶσαν τὴν ἀποδοὺν]
Schol. κτήνη. δ [Τὰ ἐδωλὰ] Α. μορφώματα. S. δεραφέν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΒ'. 32.

Κ Αἱ ἱακώβ ἀπῆλθεν εἰς τὴν ὁδὸν ἑαυτῆς. καὶ αἰα
βλέψας, εἶδε παρεμβολὴν θεῶν παρεμβεβλη-
κῶν. καὶ σιμώτησαν αὐτῶν οἱ ἄγγελοι τῷ θεῷ. εἶ-
πε δὲ ἱακώβ, ἡνίκα εἶδεν αὐτοῖς. παρεμβολῇ θεοῦ
αὐτή. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τῶν τόπων ἐκεῖ, παρεμ-
βολαί. ἀπέστειλε δὲ ἱακώβ ἀγγέλους ἐμ' αὐτοῦ αὐ-
τῆς πρὸς ἡσαὺ τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς εἰς γλῶσπερ, εἰς
χωρὰν ἐδώμ. καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς, λέγων. οὕτως ἐρεῖ-
τε τῷ κυρίῳ μου ἡσαῦ. οὕτως λέγει ὁ παῖς σου ἱα-
κώβ. μὴ λάβαν παρώκησα, καὶ ἐχρῶνισα ἕως τῆς νυκ-
τὸς καὶ ἐχρῶντό μοι βόες, καὶ ὄνοι, καὶ πρόβατα, καὶ παῖ-
δες, καὶ παιδίσκαι. καὶ ἀπέστειλα ἀναγγεῖλαι τῷ κυ-
ρίῳ μου ἡσαῦ, ἵνα εὕρῃ ὁ παῖς σου χεῖρ ἐναντίον σε.
καὶ ἀνέστρεψαν οἱ ἄγγελοι πρὸς ἱακώβ, λέγοντες.
ἡλθομεν πρὸς τὸν ἀδελφὸν σου ἡσαῦ. καὶ ἰδοὺ αὐτὸς
ἐρχεται εἰς σιμαάντησιν σε, καὶ τρεῖς ἀνδρες μετ'
αὐτῆς. ἐφοβήθη δὲ ἱακώβ σφόδρα, καὶ ἠπυρέτο. καὶ
διέειλε τὸν λαὸν τὸν μετ' αὐτῆς, καὶ τοὺς βόας, καὶ τὰς
καμή-

25

χαμήλους, καὶ τὰ πρῶτα εἰς δύο παρεμβολάς. καὶ εἶπεν ἰακώβ. ἐὰν ἔλθῃ ἡσαὺ εἰς παρεμβολὴν μίαν, καὶ κόψῃ αὐτὴν, ἔσται ἡ παρεμβολὴ ἡ δευτέρα εἰς τὸ σπέρμα. εἶπε δὲ ἰακώβ. ὁ θεὸς τῶ πατρὸς μου ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς τῶ πατρὸς μου ἰσαάκ, κύριε σὺ ὁ ἐμπῶν μοι, ὅπου ἔρχεαι εἰς τὴν γῆν τῆς θηριότητός σου, καὶ εὖ σε ποιήσω. ἰκανοῦνται μοι ὅπου πάσης δικαιοσύνης, καὶ ὅπου πάσης ἀληθείας, ἥς ἐποίησας τῷ πατρὶ σου. ἐν γὰρ τῇ ῥάβδῳ μου ταύτῃ διέβλεψον τὸν ἰορδάνην τῆς νυκτὸς. καὶ γέγονα εἰς δύο παρεμβολάς. ἔξελου μέλας χιρὸς τῷ ἀδελφῷ μου, ἐκ χιρὸς ἡσαὺ. ὅτι φοβέμαι ἰσχυρὸν αὐτὸν, μή ποτε ᾔδῃ πατάξῃ με, καὶ κινήσῃ ἐπὶ τέκνοις. σὺ δὲ εἶπας. εὖ σε ποιήσω, καὶ ἰσχυρὸν τὸ σπέρμα σου ὡς τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης, ἡ ἐκ ἀεὶθ μνησθήσεται ὑπὸ τῶ πληθους. καὶ ἐκοιμήθη ἐκείνῳ τὴν νύκτα ἐκείνῳ. καὶ ἔλαβεν ὧν ἔφερε δῶρα. Ἐξῆλπεσιν ἡσαὺ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ αἶγας δακρυόσας, ζάχους ἑκοσι, πρῶτα δακρυόσας, κελιοὶ ἑκοσι, χαμήλους θηλαζούσας, καὶ τὰ παῖδια αὐτῶν θηλαζόντας, βόας πρῶτα δακρυόσας, ταύρους δέκα, ὄνοι ἑκοσι, καὶ πώλους δέκα. καὶ ἔδωκεν αὐτὰ τοῖς παισὶν αὐτοῦ ποίμνιον καὶ μόνους. εἶπε δὲ τοῖς παισὶν αὐτοῦ. πορορδύετε ἔμ πορορδύω μου, καὶ ὁρδύετε αὐτὰ ἀπὸ μέσου ποίμνης καὶ ποίμνης. καὶ ἐντείλατο τῷ πορορδύω, λέγων. ἐὰν σοι συμμαθήσῃ ἡσαὺ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἔσθῃ σε, λέγων. τίνος εἶ; καὶ ποῦ πορορδύῃ; καὶ τίνος ταῦτα τὰ πορορδύομενά σου; ἐρεῖς. τῷ πατρὶ σου ἰακώβ. δῶρα ἀπέσταλας τῷ κυρίῳ μου ἡσαὺ. καὶ ἰδὼν αὐτὸς ὅπως ἦν ἡμῖν. καὶ ἐντείλατο τῷ πορορδύω, καὶ τῷ δούτῳ, καὶ τῷ ξίτῳ, καὶ πᾶσι τοῖς πορορδύομενοις ὅπως τῷ ποιμνίῳ τούτῳ, λέγων. καὶ τὸ ῥῆμα τῆτο λαλήσατε ἡσαὺ ἐν τῷ ὄρει ὑμῶν αὐτὸν, καὶ ἐρεῖτε. ἰδὼν ὁ πῦρ σου ἰακώβ ὡς ζαίνεται ὅπως ἦν ἡμῖν. εἶπε γὰρ. ἔξιλασμαι τὸ πρῶτον αὐτῷ ἐν τοῖς δώροις τοῖς πορορδύομενοις αὐτοῦ, καὶ μὴ τῆτο ὄψομαι τὸ πρῶτον αὐτοῦ. β. ἴσως γὰρ πορορδύει τὸ πρῶτον μου. καὶ πορορδύει τὰ δῶρα καὶ πρῶτον αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ἐκοιμήθη τὴν νύκτα ἐκείνῳ ἐν τῇ παρεμβολῇ. ἀναστὰς δὲ τὴν νύκτα ἐκείνῳ, ἔλαβε τὰς δύο γυναικας, καὶ τὰς δύο παῖδας, καὶ τὰ ἑκατὸν παῖδια αὐτοῦ, Ἐδιέβη τὴν ὁρδύσιν ἡ ἰακώβ. καὶ ἔλαβεν αὐτοὺς, καὶ διέβη τὸν ἡμέρῳ, καὶ διέβησας πάντα τὰ αὐτῷ. ὑπελήφθη δὲ ἰακώβ μόνος. γ. καὶ ἐπάλαιεν ἀνθρώπος μετ' αὐτοῦ ἕως ὧς. εἶδε δὲ, ὅτι οὐ δύναται πρὸς αὐτόν. καὶ ἦπατο τῷ πλάτῳ τῷ μερῷ αὐτοῦ, καὶ ἐνάρκησε τὸ πλάτος τῷ μερῷ ἰακώβ ἐν τῷ παλαίῳ αὐτὸν μετ' αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτοῦ. ὅπου σὺ εἶπες μοι. ἀνέβη γὰρ ὁ ὄρθρος. ὁ δὲ εἶπεν. ἐμὴ σὺ ὁπορεύῃ, ἐὰν μὴ μετ' ὁλοκλήρης. εἶπε δὲ αὐτοῦ. τί τὸ ὄνομά σου ὄρν; ὁ δὲ εἶπεν. ἰακώβ. καὶ εἶπεν αὐτοῦ. ἐκ κληθήσεται ἔτι τὸ ὄνομά σου ἰακώβ, ἀλλ' ἴσθαι ἔσται τὸ ὄνομά σου. ὅτι ἐν ἰσχυρῳ καὶ ὄρν, καὶ μὴ ἀνθρώπων διωκτὸς ἔσθαι. ἠρώσῃς δὲ ἰακώβ, καὶ εἶπεν. ἀναγγεῖ μοι τὸ ὄνομά σου. Ἐ. εἶπεν. ἰναπὶ τῆτο ἔσθῃς σὺ τὸ ὄνομά μου; καὶ ὁλοκλήρῳ αὐτὸν

A ἐκεί· καὶ ἐκάλεσεν ἰακώβ ζ τὸ ὄνομα τῆ τοπικοῦ ἐκεῖ-
νου, αἵματος θεοῦ. εἶδον γὰρ θεόν, πρὸς σπονδὴν πρὸς πρὸς
σπονδῶν, καὶ ἐσαύθη μου ἡ ψυχὴ. ἀνέτειλε δὲ αὐτῷ ὁ ἥ-
λιος; ἤνιχα παρήλθε τὸ αἶμα τῆ θεοῦ. αὐτὸς δὲ ἐπέ-
σκαζε τὰ μηρᾶ αὐτοῦ. ἔνεγκες τοῦτου οὐ μὴ φάγωσιν
υἱοὶ Ἰσραὴλ τὸ νεῦρον, ὃ ἐναρέκησεν, ὅδεστιν ὅτι τῇ πλα-
τοῦς τῆ μεροῦ, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ὅτι ἡ ψαλ τῆ
πλατοῦς τῇ μερὶ ἰακώβ τῇ νύκτου, ὃ ἐναρέκησεν.

α. ἰκανοῦσθε μοι.] Ita LL.VV. Cyrillus. ἰκανοῦταί μοι.
AA.LL. ἰκανός εἰμι. β. [Ἰσως ὃ προσφίξεται τὸ πρῶτον πρὸν
μου.] Schol. εἰά πως ἐντραπῇ. γ. [Καὶ ἐπάλαμι μετ' αὐτῶ
ἄνθρωπος.] Aquila, & Symmachus. ἐκυλίετο αὐτῇ μετ' αὐ-
τῷ. δ. [Εὐρίχθυσας μετὰ θεοῦ] A. ἥρξας μετὰ θεοῦ. S. ἥρξω
ἔτι πρὸς θεόν. ε. [Ἰναπὶ τῷτο ἐρωτῶς.] Schol. το, καὶ τὰ το
ἔξτ' θαυμαστος, παρ' οὗ διηγί καίται καὶ τῷ ἔξτασθαι. ζ. [Τὸ ὄνομα
τῷ τοῦ πού κένειν, εἰδος θεῶν.] A. ἀπερίτοπον ἰγυρε. S. φανήλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓ'. 34

Α ^αναβλέψας δὲ ἰακώβ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ,
 εἶδε. καὶ ἰδοὺ ἡσαῦ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐρχόμενος,
 καὶ τετρακόσιοι ἄνδρες μετ' αὐτοῦ. ^β καὶ διέλκον ἰακώβ
 τὰ παιδία ἐπὶ λείαν, καὶ ἐπὶ ραχήλ, καὶ τὰς δύο παιδι-
Γ σκας. καὶ ἔθετο τὰς δύο παιδίσκας καὶ τοὺς υἱοὺς αὐ-
 τῶν ἐν ποσὶ τοῖς, καὶ λείαν καὶ τὰ παιδία αὐτῆς ὀπί-
 στω, καὶ ραχήλ καὶ ἰωσήφ ἐχάτοις. αὐτὸς δὲ θεωρεῖ-
 θεν ἔμφορῶς αὐτῶν. καὶ θεωροῦντι οὖν ὅτι τὴν
 γλῶττιν ἐπ' αἰκίς, ἕως τῆς ἐγγίστης τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. καὶ
 θεωροῦντι οὖν ἡσαῦ εἰς συμαίνεσθαι αὐτοῦ. καὶ θεω-
 ραζὼν αὐτὸν, θεωροῦντι οὖν ὅτι τὸν ῥαχὴλον αὐτοῦ,
 καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. καὶ ἔκλαυσαν ἀμφοτέρω.
 καὶ ἀναβλέψας ἡσαῦ, εἶδε τὰς θυγατέρας. ^γ τὰ παι-
 δία. καὶ εἶπε. τί ταῦτά σοι ὄντι; ὁ δὲ εἶπε. τὰ παι-
 δία, οἷς ἡλέησεν ὁ θεὸς τὸν πατέρα σου. καὶ θεωρή-
Δ γισαν αἱ παιδίσκαί καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ θεωροῦ-
 κύνησαν. καὶ θεωρήγισεν λείαν καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς,
 καὶ θεωροῦντι οὖν. καὶ μὴ ταῦτα θεωρήγισεν ρα-
 χήλ καὶ ἰωσήφ, καὶ θεωροῦντι οὖν. καὶ εἶπε. τί ταῦ-
 τά σοι ὄντι, πᾶσαι αἱ παρεμβολαὶ αὐταί, αἵς ἀπαλώ-
 τηκα; ὁ δὲ εἶπε. ἵνα εὖρη ὁ παῖς σου χάριν ἐναντίον
 σου κύρει. εἶπε δὲ ἡσαῦ. ἐστὶ μοι πολλὰ ἀδελφεά. ἔσται
 σοι τὰ σά. εἶπε δὲ ἰακώβ. εἰ εὖρον χάριν ἐναντίον
 σου, δέξαι τὰ δῶρα δέξαι τῶν ἐμῶν χερσῶν. ἐνεκεν τοῦ-
 του εἶδον τὸ πρόσωπόν σου, ὡς ἂν τις ἴδῃ πρόσωπον
 θεοῦ. καὶ διδοκήσῃς με. λάβε τὰς δολοχίας μου, καὶ
Ε λύθηκα σοι. ὅτι ἡλέησέ με ὁ θεός, καὶ ἐστὶ μοι πάντα.
 καὶ ἐβιάσατο αὐτόν, καὶ ἔλαβε. καὶ εἶπεν. ἀπάραντι
 γὰρ πορεύσασθε ἐπὶ δόξαν. εἶπε δὲ αὐτοῦ. ὁ κύριός
 μου γνώσκῃ, ὅτι τὰ παιδία ἀπαλώτερεα, καὶ τὰ πρό-
 βεα καὶ αἱ βόες λοχίζονται ἐπ' ἐμέ. ἐὰν οὖν χα-
 διώξω αὐτὰ ἡμέραν μίαν, ἀποθανοῦνται πάντα τὰ
 κτήνη. θεωρεῖ δὲ ὁ κύριός μου ἔμφορῶς τὴν πα-
 τὴν αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ἐνιχύσω ἐν τῇ ὁδοῦ καὶ ὅλην τὴν πο-
 ρεύσας τῆς ἐναντίας μου, καὶ τὴν πόδα τῶν παιδαρίων,
 ἕως τῆς ἕβαν με πρὸς τὸν κύριόν μου εἰς σπείρ. εἶπε δὲ
 ἡσαῦ. καὶ λέγω μὴ σὺ διότι τῶν λαῶν μετ' ἐμῶν. ὁ δὲ εἶ-
 C

παι. ἵνα πὶ τῆτος ἱκανὸν, ὅτι εὖ εἰς χάριν ἐναντίον σου
κίερε. ἀπέρριψε δὲ ἡσαυ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς τὴν
ὁδὸν αὐτῆς εἰς σπείρ. καὶ ἱακώβ ἀπαίρει εἰς σκηνάς.
καὶ ἐποίησεν αὐτῇ ἐκεῖ οἰκίας, καὶ τοῖς κτήνεσιν αὐ-
τῆς ἐποίησε σκηνάς. ὅθεν τὸ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τῆς
πόλεως ἐκείνου, σκηναί. καὶ ἦλθεν ἱακώβ εἰς σαλήμ
πόλιν σηκίμων, ἥ ὅστις ἐν γῇ χαρὰν, ὅτε ἐπαγγέλει
ἐκ τῆς μεσοποταμίας συείας. καὶ παρσέλαβε κτή-
νη τὰ πόρρωτον τῆς πόλεως. καὶ ἐκτίστατο τῷ μελέ-
δα τῆς ἀγροῦ, οὗ ἔστησεν ἐκεῖ τῷ σκηνῶν αὐτῆς, πα-
ρὰ ἐμμὼρ πατρὸς συχέμ, ἐκ τὸν ἀμνῶν. καὶ ἔστησεν
ἐκεῖ θυσιάζειον, καὶ ἐτεχάλεσατο τὸν θεὸν Ἰσραήλ.

α. Αναβλή[ας δὲ ἱακώβ] Aquila. καὶ ἦσαν ἱακώβ τοῖς ὀ-
φθαλμοῖς αὐτοῦ. Symmachus. ἐπάρει δὲ ἱακώβ τοῖς ὀφθαλ-
μοῖς αὐτοῦ εἰς τὸ φανέντα ἡσαυ ἐρχόμενον. β. [Καὶ ἐπαγγέλει ἱα-
κώβ τὰ παλαιά.] Α. ἡμίονον. γ. [Πορεύσασθε εἰς δόθειαν.]
S. καὶ πορεύσασθε ἵνα συνοδῶσασθε. Schol. πορεύσασθε εἰς
χατθαντὸν σου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΔ'. 34.

Ε Ξῆλθε δὲ δείνα, ἡ θυγάτηρ λείας, ἡ δὲ ἔτεκε
τῷ ἱακώβ, καὶ ταμαθῆν τὰς θυγατέρας τῶν
ἐγχωρίων. καὶ εἶδεν αὐτῷ συχέμ ὁ υἱὸς ἐμμὼρ ὁ
δῶστος, ὁ ἀρχὴν τῆς γῆς. καὶ λαβὼν αὐτῷ, κοιμή-
θη μετ' αὐτῆς. καὶ ἐταπείνωσεν αὐτῷ. καὶ πορσε-
χε τῇ ψυχῇ δείνας τῆς θυγατρὸς ἱακώβ. καὶ ἡγά-
πησε τῷ πατρὶ. καὶ ἐλάλησε κατὰ τῷ δέξιοιαν
τῆς πατρὸς αὐτῆς. εἶπε συχέμ πορσε ἐμμὼρ τὸν πα-
τέρα αὐτῆς, λέγων. λάβε μοι τῷ παῖδα ταύτῃ εἰς
γυναικα. ἱακώβ δὲ ἠκούσεν, ὅτι ἐμίανεν ὁ υἱὸς ἐμ-
μὼρ δείναν τῷ θυγατέρα αὐτῆς. οἱ δὲ υἱοὶ αὐτῆς ἦ-
σαν μετὰ τῶν κτηνῶν αὐτῆς ἐν τῇ πεδίῳ. παρεσιώ-
πησε δὲ ἱακώβ, ἕως τῆς ἐλθεῖν αὐτοῖς. ὅτε ἦλθε δὲ
ἐμμὼρ ὁ πατὴρ συχέμ πορσε ἱακώβ, λαλήσας αὐτῆς.
οἱ δὲ υἱοὶ ἱακώβ ἦλθον ἐκ τῆς πεδίου. ὡς δὲ ἠκούσαν,
κατενύγησαν οἱ ἄνδρες, καὶ λυπηρὸν ἡ αὐτοῖς σφό-
δρα. ὅτι ἀγχοῦν ἐποίησεν ἐν Ἰσραήλ, κοιμηθεῖς με-
τὰ τῆς θυγατρὸς ἱακώβ. καὶ οὐκ οὕτως ἔσται. καὶ ἤγά-
λησαν ἐμμὼρ αὐτοῖς, λέγων. συχέμ ὁ υἱὸς μου πορ-
σείλετο τῇ ψυχῇ τῷ θυγατέρα ὑμῶν. δότε οὖν αὐ-
τῷ αὐτῆς γυναικα, καὶ ὅτι γαμβρόσδε ἡμῖν. τὰς
θυγατέρας ὑμῶν δότε ἡμῖν, καὶ τὰς θυγατέρας ἡμῶν
λάβετε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν. καὶ ἐν ἡμῖν κατοικήτε. καὶ
ἡ γῆ Ἰδού πλατεῖα ἐναντίον ὑμῶν. κατοικήτε, καὶ
ἐμπορεύεσθε ἐπ' αὐτῆς, καὶ ἐγκταῖτε ἐν αὐτῇ. εἶπε
δὲ συχέμ πορσε τὸν πατέρα αὐτῆς, καὶ πορσε τοὺς ἀ-
δελφοὺς αὐτῆς. ὄρεσιν χάριν ἐναντίον ὑμῶν. καὶ ὁ
ἐὰν εἴπητε, δώσω μιν. πλὴν δύναται τῷ φερῶν σφό-
δρα, καὶ δώσω καὶ ὅτι ἀπ' αὐτῆς μοι, καὶ δώσετε μοι
τῷ παῖδα ταύτῃ εἰς γυναικα. ἀπεκρίθησαν δὲ
οἱ υἱοὶ ἱακώβ τῷ συχέμ, καὶ ἐμμὼρ τῷ πατρί αὐτῆς
μετὰ δόλου. καὶ ἐλάλησαν αὐτοῖς, ὅτι ἐμίανεν δεί-
ναν τῷ ἀδελφῷ αὐτῶν. καὶ εἶπαν αὐτοῖς συμεὼν
καὶ λαοὶ οἱ ἀδελφοὶ δείνας. οὐ δύνασθε ποιεῖ-

Α σαι τὸ ῥῆμα τῆτος, δοῦναι τῷ ἀδελφῷ ἡμῶν ἀν-
θρώπῳ, ὃς ἔχει ἀκροβυστίαν. ἔστι γὰρ ὁ νεῖδος ἡμῖν. μόν-
τον ἐν τούτῳ ὁμοιωθῆσόμεθα ὑμῖν, καὶ κατοικήσα-
μεν ἐν ὑμῖν, ἐὰν γῆναι ὡς ἡμεῖς καὶ ὑμεῖς, ἐν τῇ πε-
ριτμηθῆναι ὑμῶν πᾶν ἀρσενικόν. καὶ δώσω μιν τὰς
θυγατέρας ἡμῶν ὑμῖν, καὶ δώσω τῇ θυγατέραν ὑμῶν
ληφόμεθα ἡμῖν γυναικας, καὶ οἰκήσουμι παρ' ὑμῶν,
καὶ ἐσόμεθα ὡς γῆρος ἐν. ἐὰν δὲ μὴ εἰσακούσῃτε ἡ-
μῶν τῆς παρεμβάδας, λαβόντες τῷ θυγατέρα ἡ-
μῶν ἀπελθόμεθα. καὶ ἦρεσαν οἱ λόγους ἐναντίον
ἐμμὼρ, καὶ ἐναντίον συχέμ τῆς υἱοῦ ἐμμὼρ. καὶ ἐκ ἐ-
χρόνισεν ὁ νεῖδος τῆς ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τῆτος. ἐνέ-
κειτο γὰρ τῇ θυγατρὶ ἱακώβ. αὐτὸς δὲ ἡ δὲ ἐνδοξότα-
τος πάντων τῶν ἐν τῇ οἰκῷ τῆς πατρὸς αὐτῆς. ἦλθε δὲ
ἐμμὼρ καὶ συχέμ ὁ υἱὸς αὐτῆς πορσε τῷ πύλῳ τῆς
πόλεως αὐτῶν, καὶ ἐλάλησαν πορσε τοὺς ἄνδρας τῆς
πόλεως αὐτῶν, λέγοντες. α. οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἰρη-
νικοὶ εἰσι, μεθ' ἡμῶν οἰκέτωσαν ὅτι τῆς γῆς, καὶ ἐμ-
πορεύσασθαι αὐτῷ. ἡ δὲ γῆ Ἰδού πλατεῖα ἐναντίον
αὐτῶν. τὰς θυγατέρας αὐτῶν ληφόμεθα ἡμῖν γυναι-
κας, καὶ τὰς θυγατέρας ἡμῶν δώσω μιν αὐτοῖς. ἐν
τούτῳ μόνον ὁμοιωθῆσονται ἡμῖν οἱ ἄνθρωποι τῇ κα-
τοικίᾳ μεθ' ἡμῶν, ὥστε εἶναι λαὸν ἕνα, ἐν τῇ πε-
ριτεμνῶν ἡμῶν πᾶν ἀρσενικόν, καὶ αὐτοὶ πε-
ριτεμνῶνται. καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν, ὅσα τὰ τεράρια,
καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν οὐκ ἡμῶν ἔσται; μόνον ἐν
τούτῳ ὁμοιωθῶμι αὐτοῖς, ὅτι οἰκήσουσι μεθ' ἡμῶν.
καὶ εἰσέκουσαν ἐμμὼρ καὶ συχέμ τῆς υἱοῦ αὐτῆς πα-
τες οἱ ἐμπορεύμενοι τῷ πύλῳ τῆς πόλεως αὐτῶν.
καὶ παρετέμοντο τῷ σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτῶν
πᾶς ἀρσῶν. ἐγχετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ὅτε ἦ-
σαν ἐν τῇ πόνῳ, ἔλαβον οἱ δύο υἱοὶ ἱακώβ συμεὼν
καὶ λαοὶ ἀδελφοὶ δείνας, ἕκαστος τῷ μετὰ αὐ-
τῆς, καὶ εἰσῆλθον εἰς τῷ πόλιν ἀσφαλῶς, καὶ ἀπέ-
κτειναν πᾶν ἀρσενικόν. τὸν τῆς ἐμμὼρ καὶ συχέμ τὸν
υἱὸν αὐτῆς ἀπέκτειναν ἐν φόβῳ μετὰ χαίρας. καὶ ἔλα-
βον τῷ δείναν ἐκ τῆς οἴκου τῆς συχέμ, καὶ ὅτε ἦλθεν.
οἱ δὲ υἱοὶ ἱακώβ εἰσῆλθον ἐπὶ τοὺς ξαυματίας, καὶ
διήρπασαν τῷ πόλιν, ἐν ᾗ ἐμίανεν δείναν τῷ ἀ-
δελφῷ αὐτῶν. καὶ τὰς πορσε αὐτῶν, καὶ τοὺς
βόας αὐτῶν, καὶ τοὺς ὄνους αὐτῶν, ὅσα τε ἡ δὲ ἐν τῇ πό-
λει, καὶ ὅσα ἡ δὲ ἐν τῇ πεδίῳ, ἔλαβον. καὶ πάντα
τὰ σώματα αὐτῶν, καὶ πᾶσαν τῷ δόλοσιν αὐ-
τῶν, καὶ τὰς γυναικας αὐτῶν ἡχμαλώτους. καὶ
Ε διήρπασαν ὅσα τε ἡ δὲ ἐν τῇ πόλει, καὶ ὅσα ἡ δὲ ἐν τῇ
οἰκίᾳ. εἶπε δὲ ἱακώβ πορσε συμεὼν καὶ λαοὶ. μι-
σητόν με πεποιθήκατε, ὥστε πονηρὸν με εἶναι πᾶσι τοῖς
κατοικοῦσι τῷ γῶν, ἐντε τοῖς χαρῶν αἰσῶν, καὶ ἐν τοῖς
φρεσίν αἰσῶν. ἐγὼ δὲ ὀλιγοστός εἰμι ἐν ἀριθμῷ. καὶ συ-
ναχθέντες ἐπ' ἐμὲ, συγκόψουσί με, καὶ ἐκτερίβωσιν
ἐγὼ, καὶ ὁ οἶκός μου. οἱ δὲ, εἶπαν. ἀλλ' αἰσῶν πόρνη
ῤῥήσονται τῇ ἀδελφῇ ἡμῶν;

α. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἰρηνικοὶ.] Aquila. ἀπρησμένοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕ΄.

75

Ε ἔπει δὲ ὁ θεὸς πρὸς ἰακώβ. αἰσάς, αἰάβηθι εἰς τὸν τόπον βαμθὴλ. καὶ οἶκον ἐκεῖ. καὶ ποιήσουσαν ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ θεῷ πρὸς ὃν φθίνῃ σοι, ἐν τῷ ὑποδιδράσκῃ σε ὑπὸ πρεσβύτου ἡσαὺ τῷ ἀδελφῷ σου. ἔπει δὲ ἰακώβ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς μετ' αὐτοῦ. ἄρατε τοὺς θύους τοῖς ἀλλοξίοις τοῖς μὲν ὑμῶν ἐκ μέσου ὑμῶν, καὶ καταείδητε, καὶ ἀλλάξατε τὰς σολὰς ὑμῶν. καὶ αἰσάντες αἰσθῶμεν εἰς βαμθὴλ, καὶ ποιήσωμεν ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ θεῷ τῷ ἐπακούσαντί μου ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, ὃς ἐδωκεν μοι τὸν τόπον οὗτος, ὃς ἐπορεύθη. καὶ ἔδωκεν τῷ ἰακώβ τοὺς θύους τοῖς ἀλλοξίοις, οἵ ἦσαν ἐν ταῖς χειρὶν αὐτῶν, καὶ τὰ ἐνώπια τὰ ἐν τοῖς ὤσιν αὐτῶν. ἔκατέκρυψεν αὐτοὶ ἰακώβ ὑπὸ τῷ τριβύνῳ ἐν τῷ ἐν σπηκίμῳ. καὶ ἀπέλασεν αὐτοὺς, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ ἐξῆλθεν ἰσραὴλ ἐκ σπηκίμων. καὶ ἐχρύντο φόβος θεοῦ ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς κύκλῳ αὐτῶν. καὶ ἐκατεδίωξαν ὀπίσσω τῶν υἱῶν ἰσραὴλ. ἦλθε δὲ ἰακώβ εἰς λεζὰ ἢ ὅστις ἐν γῇ χαναάν, ἢ ὅστις βαμθὴλ, αὐτὸς, καὶ πᾶς ὁ λαὸς, ὃς ἐδωκεν αὐτοῖς. καὶ ὡκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τὸ τόπου, βαμθὴλ. ἐκεῖ γὰρ ἐφατή αὐτοῦ ὁ θεός, ἐν τῷ ὑποδιδράσκῃ αὐτὸν ὑπὸ πρεσβύτου ἡσαὺ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἀπέθανε δὲ δεβόρρα ἡ ἑοφὸς ρεβέκκας, καὶ ἐτάφη κατ' ὅτερον βαμθὴλ ὑπὸ τῷ βάλαρον. καὶ ἐκάλεσεν ἰακώβ τὸ ὄνομα αὐτῆς, βάλαν. πένθους. ὡφθη δὲ ὁ θεός τῷ ἰακώβ ἐπὶ ἐν λουζᾷ, ὅτε παρεχρύντο ἐκ μεσοποταμίας τῆς συρίας. καὶ ἐλόγησεν αὐτὸν ὁ θεός. καὶ εἶπεν αὐτοῦ ὁ θεός. τὸ ὄνομα σου, οὐ κληθήσεται ἐπὶ ἰακώβ, ἀλλ' ἰσραὴλ ἔσται τὸ ὄνομα σου. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰσραὴλ. ἔπει δὲ αὐτοῦ ὁ θεός. ἐγὼ ὁ θεός σου. αὐξάνε, καὶ πληθύνε. ἔθνη καὶ σιμαγωγὰς ἐθνῶν ἐσονται ἐκ σοῦ, καὶ βασιλεῖς ἐκ τῆς ὀσφύος σου ἐξελθούσιναι. καὶ τῷ γῆν, ἐδωκεν αἰσθῶμεν καὶ ἰσαὰκ, σοὶ δὲ δώκεν αὐτῷ. σοὶ ἔσται, ἔπει ἀνέμας σου μὲν σὲ δώσω τὴν γῆν ταύτην. ἀνέβη δὲ ὁ θεός ἀπ' αὐτοῦ ἐκ τῆς πίπτου, ἐξ ἡλίου μετ' αὐτοῦ. καὶ ἔστησεν ἰακώβ στήλῃ ἐν τῷ τόπῳ, ὃν ἡλίου μετ' αὐτοῦ ὁ θεός στήλῃ λιθίνῃ. ἔστησεν ἐπ' αὐτῷ σπονδῶν, καὶ ἐπέχεεν ἐπ' αὐτὴν ἑλαιον. καὶ ἐκάλεσεν ἰακώβ τὸ ὄνομα τὸ τόπου, ἐν ᾧ ἡλίου μετ' αὐτοῦ ἐκεῖ ὁ θεός, βαμθὴλ. ἀπάρας δὲ ἰακώβ ἐκ βαμθὴλ, ἐπηξεν τῷ σκηνῷ αὐτοῦ ἐπέκθηνα τὴν πύργου γαδέρ. ἐχρύντο δὲ ἡνίκα ἡγρῶμεν εἰς χαβεραθὰ τῇ ἡθῆν εἰς τῷ ἐφραθᾷ, ἔτεκε ραχὴλ. καὶ ἐδυόκησεν ἐν τῷ τοκετῷ. ἐχρύντο δὲ ἐν τῷ σκληρῷ αὐτῷ πικρῇ, εἶπεν αὐτῇ ἡ μάϊα. θάρσῃ, καὶ γὰρ ὅστις σοὶ ὅστις υἱός. ἐχρύντο δὲ ἐν τῷ ἀφίεναι αὐτὴν τῷ ψυχῷ, ἀπέθνησκε γὰρ, ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, υἱὸς ὀδύνης μου. ὁ δὲ πατήρ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, βενιαμίν. ἀπέθανε δὲ ραχὴλ, καὶ ἐτάφη β' ἐν τῇ ὁδῷ τῇ ἐκ ποδρόμου ἐφραθᾷ. αὐτὴ ὅστις ἐθαλειέμ. καὶ ἔστησεν ἰακώβ στήλῃ ἐπὶ τῇ μνημείᾳ αὐτῇ. αὐτὴ ὅστις ἡ στήλῃ ὅτι τῇ μνημείᾳ ραχὴλ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ἐχρύντο δὲ ἡνίκα κατέκνησεν

Α ἰσραὴλ ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ, ἐπορεύθη ῥεββὴν, ἔκκοιμήθη μὲν βαλλὰς τὴν παλλακὴν τῇ πατρὸς αὐτοῦ ἰακώβ. καὶ ἤκουσεν ἰσραὴλ, καὶ πονηρὸν ἐφατή ἐναντίον αὐτοῦ. ἦσαν δὲ οἱ υἱοὶ ἰακώβ, δώδεκα. υἱοὶ λείας, πρεσβύτοκος ἰακώβ, ῥεββὴν, συμεὼν, λεβὶ, ἰσάχαρ, ζαβουλὼν. υἱοὶ δὲ ραχὴλ, ἰωσήφ, ἔβενιαμίν. υἱοὶ δὲ βαλλὰς παιδίσκης ραχὴλ, δὴν, καὶ νεφθαλείμ. υἱοὶ δὲ ζιφὰς παιδίσκης λείας, γαδ, καὶ ἀσήρ. ἔτσι υἱοὶ ἰακώβ, οἱ ἐχρύντο αὐτοῦ ἐν μεσοποταμίᾳ τῆς συρίας. ἦλθε δὲ ἰακώβ πρὸς ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐτοῦ εἰς μαμβρὴ, εἰς πόλιν τῇ πεδῖν. αὐτὴ ὅστις χαβεραθ ἐν γῇ χαναάν, ὃν παρώκησεν ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ. ἐχρύντο δὲ αἱ ἡμέραι ἰσαὰκ, αὐτὸς ἐζησεν, ἔπει ἐκατὸν ὀγδοήκοντα καὶ ἐκλείπων ἰσαὰκ ἀπέθανε. καὶ προσετέθη πρὸς τὸ γένος αὐτοῦ πρεσβύτερος ἔκ πληρης ἡμερῶν. καὶ ἔταψαν αὐτὸν ἡσαὺ καὶ ἰακώβ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ.

α Καὶ τῷ γῶν, ἐδωκεν ἀβραὰμ] Schol. ἄμοσα. β [Εν τῇ ὁδῷ τῇ ἐκ ποδρόμου ἐφραθᾷ] Ita LL. VV. & S. Hieronymus cap. 4. Michæ. Rachel in via erat, & in hippodromo, id est, equorum cursu. Et ipse Jacob Genes. 49. ἐχρύντο γὰρ καὶ τὸν ἰσραὴλ καὶ ἰσαὰκ τῆς γῆς τῆς ἐλθῆν ἐφραθᾷ. καὶ κατέκνησεν αὐτὸν ἐν τῇ ὁδῷ τῇ ἐκ ποδρόμου. AA. LL. ἐν τῇ ὁδῷ ἐφραθᾷ. Aquila. καὶ ὁδὸν τῆς γῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕ΄.

76

Α ὕται δὲ αἱ γυνεὲς ἡσαὺ. αὐτὸς ὅστις ἐδωκεν. ἡσαὺ δὲ ἔλαβε τὰς γυναικας ἐαυτοῦ ὑπὸ τῶν θυγατέρων τῶν χανααίων. τῷ ἀδελφῷ, θυγατέρα αἰλὼμ τῇ χειλῶν. καὶ τῷ ὀλιβεμᾷ, θυγατέρα ἀνὰ τῇ υἱῷ σεβεργῶν τῇ δαίον. καὶ τῷ βασεμᾷ, θυγατέρα ἰσραὴλ, ἀδελφῷ ναβαιώθ. ἔτεκε δὲ αὐτοῦ ἀδελφὸν ἡνίκα. καὶ βασεμᾷ ἔτεκε τὸν ραζουήλ. καὶ ὀλιβεμᾷ ἔτεκε τὸν ἰεοὺ, καὶ τὸν ἰεγλὸμ, ἔκ τὸν κορέ. οὗτοι υἱοὶ ἡσαὺ, οἱ ἐχρύντο αὐτοῦ ἐν γῇ χαναάν. ἔλαβε δὲ ἡσαὺ τὰς γυναικας αὐτοῦ, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σώματα τῶν οἰκευ αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ κτήνη, καὶ πάντα ὅσα ἐκτήσατο, καὶ πάντα ὅσα ἔδωκεν αὐτοῦ ἐν γῇ χαναάν. καὶ ἐπορεύθη ἡσαὺ ἐκ τῆς γῆς χαναάν ὑπὸ πρεσβύτου ἰακώβ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἐδωκεν αὐτοῦ τὰ ὑπάρχοντα πολλὰ, τὴν οἶκον αἶμα. καὶ οὐκ ἠδύνατο ἡ γῆ τῆς παρικλήσεως αὐτοῦ φέρειν αὐτοῖς, ὑπὸ τῇ πλήθει τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ. κατέκνησεν δὲ ἡσαὺ ἐν τῷ ὄρει σιέρ. ἡσαὺ αὐτὸς ὅστις ἐδωκεν. αὐταὶ δὲ αἱ γυνεὲς ἡσαὺ πατρὸς ἐδωκεν ἐν τῷ ὄρει σιέρ. καὶ αὐτὰ τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἡσαὺ. ἡνίκα υἱὸς ἀδὰς γυναικὸς ἡσαὺ. καὶ ραζουήλ υἱὸς βασεμᾷ γυναικὸς ἡσαὺ. ἐχρύντο δὲ ἡνίκα υἱοὶ. θαιμαὺ, ὠμαρ, σωφάρ, ροδὸμ, καὶ κενέζ. θαιμαὺ δὲ ἐδωκεν αὐτῷ ἡνίκα τῇ υἱῷ ἡσαὺ. καὶ ἔτεκε τῇ ἐλιφᾷ τὸν ἀμαλὴκ. οὗτοι υἱοὶ ἀδὰς γυναικὸς ἡσαὺ. ἔτσι δὲ υἱοὶ ραζουήλ. ναχὲθ, ζαρέ, συμὲ, καὶ μοζέ. οὗτοι ἦσαν υἱοὶ βασεμᾷ γυναικὸς ἡσαὺ. οὗτοι δὲ υἱοὶ ὀλιβεμᾷ θυγατρὸς ἀνὰ τῇ υἱῷ σεβεργῶν, γυναικὸς ἡσαὺ. ἔτεκε δὲ τῇ ἡσαὺ τῇ ἰεοῦ, ἔκ τὸν ἰεγλὸμ, καὶ τὸν κορέ.

C 2 ρέ.

εἰ. οὗτοι ἡγεμόνες υἱοὶ ἡσαῦ. υἱοὶ ἐλίουφας παρρησιόκην
 ἡσαῦ. ἡγεμὼν θαυμαῖν, ἡγεμὼν ὠμῆρ, ἡγεμὼν στω-
 φάρ, ἡγεμὼν κενέζ, ἡγεμὼν κορέ, ἡγεμὼν ροδάμ,
 ἡγεμὼν ἀμαλήκ. οὗτοι ἡγεμόνες ἤψαφς ἐν γῇ ἰδου-
 μαῖα. οὗτοι υἱοὶ ἀδάς. καὶ οὗτοι υἱοὶ ραζουήλ υἱοῦ
 ἡσαῦ. ἡγεμὼν ναχὼθ, ἡγεμὼν ζαρέ, ἡγεμὼν σουμε,
 ἡγεμὼν κοζέ. ἔτσι ἡγεμόνες ραζουήλ ἐν γῇ ἐδὼμ.
 ἔτσι υἱοὶ βασημαθ γυναικὸς ἡσαῦ. ἔτσι δὲ υἱοὶ ὀλιβε-
 μάς γυναικὸς ἡσαῦ. ἡγεμὼν ἰεούλ, ἡγεμὼν ἰεγλὼμ,
 ἡγεμὼν κορέ. ἔτσι ἡγεμόνες ὀλιβεμάς θυγατρὸς ἀνὰ
 γυναικὸς ἡσαῦ. α ἔτσι υἱοὶ ἡσαῦ, καὶ οὗτοι ἡγεμόνες
 αὐτῶν. ἔτσι εἰσιν υἱοὶ ἐδὼμ. ἔτσι δὲ υἱοὶ σπεῖρ τῷ χορράμ,
 τῷ κατλοκουῦτος τῷ γλῶ. λωτάν, σωβάλ, σεβεργών,
 ἀνὰ καὶ δησὼν, καὶ ἀσάρ, ἔρισὼν. οὗτοι ἡγεμόνες τῷ
 χορράμ, τῷ υἱοῦ σπεῖρ ἐν τῇ γῇ ἐδὼμ. ἐγγύοντο δὲ υἱοὶ
 λωτάν, χορράμ, καὶ αἱμαῖ. ἀδελφὴ δὲ λωτάν, θαμνά.
 ἔτσι δὲ υἱοὶ σωβάλ. γωλάμ, ἔμαναχθ, καὶ γαιβήλ,
 καὶ στωφάρ, καὶ ὠμῆρ. ἔτσι οὗτοι υἱοὶ σεβεργών. αἱ καὶ ἀνὰ.
 ἔτσι ἔτσι ἀνὰ, β ὅς εἰρε τὸν ἱαμὲν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτε
 ἐνεμε τὰ ὑποζύγια σεβεργών τῷ πατρὸς αὐτῶν. οὗτοι δὲ
 υἱοὶ ἀνὰ. δησὼν, καὶ ὀλιβεμάς θυγατρὸς ἀνὰ. οὗτοι δὲ
 υἱοὶ δησὼν. ἀμαδά, ἔασβαν, καὶ ἰθραῖ, καὶ χαρράν.
 οὗτοι δὲ υἱοὶ ἀσάρ. βαλαάμ, καὶ ζουκάμ, καὶ ἰουκάμ,
 οὗτοι δὲ υἱοὶ ἔρισων. ὅς, καὶ ἀραν. οὗτοι δὲ ἡγεμόνες
 χορράμ. ἡγεμὼν λωτάν, ἡγεμὼν σωβάλ, ἡγεμὼν σεβε-
 ρών, ἡγεμὼν ἀνὰ, ἡγεμὼν δησὼν, ἡγεμὼν ἀσάρ, ἡγε-
 μὼν ἔρισων. οὗτοι ἡγεμόνες χορράμ ἐν ταῖς ἡγεμονίαις
 αὐτῶν ἐν γῇ ἐδὼμ. καὶ οὗτοι οἱ βασιλεῖς οἱ βασιλεύ-
 σαντες ἐν ἐδὼμ, πρὸ τῷ βασιλεῦσαι βασιλέα ἐν ἰσ-
 ραήλ. καὶ ἐβασίλευσεν ἐν ἐδὼμ βαλὰκ υἱὸς βεώρ.
 καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐτῆς, δειναβά. ἀπέθανε δὲ βα-
 λὰκ, καὶ ἐβασίλευσεν αὐτῷ αὐτῷ ἰωθάβ υἱὸς ζαρά ἐκ
 βοσοῦρας. ἀπέθανε δὲ ἰωθάβ, καὶ ἐβασίλευσεν αὐτῷ
 αὐτῷ ἀσὼμ ἐκ τῆς γῆς θαυμανών. ἀπέθανε δὲ ἀσὼμ,
 καὶ ἐβασίλευσεν αὐτῷ αὐτῷ ἀδάδ υἱὸς βαράδ, ὁ ἐκ-
 κόψας μαδιάμ ἐν τῷ πεδίῳ μοιάβ. καὶ ὄνομα τῇ
 πόλει αὐτῆς γαθαῖμ. ἀπέθανε δὲ ἀδάδ, καὶ ἐβασί-
 λεύσεν αὐτῷ αὐτῷ σαμαδά ἐκ μαασεκκός. ἀπέθανε
 δὲ σαμαδά, καὶ ἐβασίλευσεν αὐτῷ αὐτῷ σαοῦλ ἐκ ρω-
 βὼθ τῆς ὠρᾶς ποταμόν. ἀπέθανε δὲ σαοῦλ, καὶ ἐβα-
 σίλευσεν αὐτῷ αὐτῷ βαλλων υἱὸς ἀρβώρ. ἀπέθανε
 δὲ βαλλων υἱὸς ἀρβώρ, καὶ ἐβασίλευσεν αὐτῷ αὐ-
 τῷ ἀράδ υἱὸς βαράδ. καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐτῆς φο-
 γώρ. ὄνομα δὲ τῇ γυναικὶ αὐτῆς μετεβήλ, θυγατρὸς
 μαζαῖθ, υἱοῦ μαζωῖβ. ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν
 ἡγεμόνων ἡσαῦ, ἐν ταῖς σὺλαῖς αὐτῶν, καὶ πόπον αὐ-
 τῶν, ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς ἐθνεσιν αὐτῶν.
 ἡγεμὼν θαμνά, ἡγεμὼν γωλάμ, ἡγεμὼν ἰεθέρ, ἡγε-
 μὼν ὀλιβεμάς, ἡγεμὼν ἡλὰς, ἡγεμὼν φινών, ἡγε-
 μὼν κενέζ, ἡγεμὼν θαμνά, ἡγεμὼν μαζαῖθ, ἡγεμὼν
 μαζαῖθ, ἡγεμὼν ζαφωῖν. οὗτοι ἡγεμόνες ἐδὼμ,
 ἐν ταῖς κατωκοδομηματικαῖς ἐν τῇ γῇ τῆς κτήσεως αὐ-
 τῶν. ἔτσι ἡσαῦ πατὴρ ἐδὼμ. κατῶναι δὲ ἱακώβ ἐν
 τῇ γῇ, οὐ παρέστησαν ὁ πατὴρ αὐτῶν ἐν γῇ χαναάν.
 αὐταὶ δὲ αἱ γῆρες ἱακώβ.

Α Οὗτοι υἱοὶ ἡσαῦ] AA:LL. οὗτοι υἱοὶ ἡσαῦ. οὗτος ἐστὶν ἐ-
 δὼν. καὶ οὗτοι υἱοὶ σπεῖρ. β [Ὅς εἰρε τὸν ἱαμὲν] Diodorus.
 ὁ σύρος καὶ ὁ ἐβραῖος τὸν ἱαμὲν ὑδὸρ βούλονται λέγειν. ἀπὸ τῆς,
 εἰρε πηλὴ ἐν ἐρήμῳ. οἱ δὲ ἐρμηνεύσαντες, αὐτῶν πῶς τῷ ἱα-
 εἰν τῷ ἐβραϊκῷ περικέχρηται. Aquila, & Symmachus. τοὺς ἱα-
 μὲν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΖ.

37.

Ι Ωσὴφ δὲ δέκα καὶ ἑπτὰ ἐτῶν ἦν, ποιμαίνων τὰ
 πατρὸς αὐτοῦ τὰ πρόβατα ἐν τῇ γῇ ἰσραήλ. καὶ ἦν ἡ ἀδελφὴ
 αὐτοῦ, ὡς νεὸς μετὰ τῶν υἱῶν βαλλὰς, καὶ μετὰ τῶν υἱῶν
 ζελοφὰς τῶν γυναικῶν τῷ πατρὸς αὐτοῦ. α κατῶναι καὶ
 δὲ ἰωσήφ ψόρον ποιεῖν πρὸς ἰσραὴλ τὸν πατέρα
 αὐτοῦ. ἱακώβ δὲ ἡγάπα τὸν ἰωσήφ ὡς παῖτα, πάντας
 τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ὅτι υἱὸς γέροντος ἦν αὐτοῦ. ἐποίησε δὲ
 αὐτῷ β χιτῶνα ποικίλον. ἰδόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐ-
 τῶν, ὅτι αὐτὸν ὁ πατὴρ φιλεῖ ἐκ πάντων τῶν υἱῶν αὐτοῦ,
 ἐμίσησαν αὐτὸν, καὶ οὐκ ἠδύναντο λαλεῖν αὐτῷ οὐ-
 δὲν εἰρηνικόν. ἐνυπνιασθεὶς δὲ ἰωσήφ ἐνύπνιον, ἀπῆλ-
 θεν αὐτὸ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς,
 ἀκούσατε τὴν ἐνυπνίαν τοῦτου, οὗ ἐνυπνιασθῆναι, ὡς
 ἔμελλεν εἰς τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ ἐν μέσῳ τῶν πεδίων. καὶ
 ἀνέστη τὸ ἐμὸν δράγμα, καὶ ὤρσθη. πρὸς αὐτοὺς
 δὲ τὰ δράγματα ὑμῶν, πρὸς αὐτοὺς ἠκούσαν τὸ ἐμὸν δρά-
 γμα. εἶπαν δὲ αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. μὴ βασιλεύσῃς
 ἐπὶ ἡμῶν, ἢ κυριεύσῃς ἐπὶ ἡμῶν, καὶ
 πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ μισῇ αὐτοὺς ἐνεκὸν τῶν ἐνυπνίων
 αὐτοῦ, ἔνεκον τῶν ῥημάτων αὐτοῦ. εἶπε δὲ ἐνύπνιον
 ἕτερον, καὶ διηγήσατο αὐτὸ πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ, καὶ τοῖς
 ἀδελφοῖς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν. ἰδοὺ ἐνυπνιασθῆναι ἐν-
 ύπνιον ἕτερον. ὡς περὶ ὁ ἥλιος, καὶ ἡ σελήνη, καὶ ἑνδε-
 κα ἀστέρες πρὸς αὐτοὺς με. καὶ ἐπέστησεν αὐτῷ
 ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. τί τὸ ἐνύπνιον τούτο,
 ὃ ἐνυπνιασθῆς; ἀεὶ γὰρ ἐλθόντες ἐλθόμεθα ἐγὼ
 τε καὶ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου πρὸς αὐτοὺς ἡσέ-
 σοι ὅτι τῷ γλῶ; ἐξήλωσαν δὲ αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐ-
 τῶν. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ διετήρησε τὸ ῥῆμα. ἐπορεύθη-
 σαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ βόσκειν τὰ πρόβατα τῷ πα-
 τρὸς αὐτοῦ εἰς συχέμ. ἔπειτα ἰσραὴλ πρὸς ἰωσήφ,
 εἰς οἱ ἀδελφοί σου ποιμαίνουσιν εἰς συχέμ; δεῦρ ἀ-
 ποστείλω σε πρὸς αὐτοὺς. εἶπε δὲ αὐτῷ. ἰδοὺ ἐγὼ.
 εἶπε δὲ αὐτῷ ἰσραὴλ. πορεύσθαι γὰρ ἰδε, εἰ ὑμῖν
 σὺν οἱ ἀδελφοί σου, καὶ τὰ πρόβατα, καὶ ἀνάγλόν μοι.
 καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν ἐκ τῆς κοιλάδος τῆς χεβρόν. καὶ
 ἦλθεν εἰς συχέμ. καὶ εὗρεν αὐτὸν ἀνθρώπος πλανώμε-
 νον ἐν τῷ πεδίῳ. ἠρώτησε δὲ αὐτὸν ὁ ἀνθρώπος, λέ-
 γων. τί ζητεῖς; ὁ δὲ εἶπε. τοῖς ἀδελφοῖς μου ζητῶ.
 ἀπάγλόν μοι ποῦ βόσκουσιν. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ ἀν-
 θρώπος. ἀπῆλθον ἐντεῦθεν. ἤκουσα γὰρ αὐτῷ λεγόν-
 ταν. πορεύσθαι εἰς δαθαῖμ, καὶ ἐπορεύθη ἰωσήφ κα-
 τὰ πόδα τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. καὶ εὗρεν αὐτοὺς ἐν δα-
 θαῖμ. πρὸς αὐτοὺς δὲ αὐτῷ μακρόθεν πρὸς τὸ εἶχσιν αὐ-
 τὸν πρὸς αὐτοὺς. καὶ ἐπονηρώοντο τῷ ἰωσήφ αὐ-
 τῶν. εἶπε δὲ ἰωσήφ πρὸς τοὺς ἀδελφὸν αὐτοῦ. ἰδοὺ ὁ ἐνυπνια-
 σθῆς ἐκείνος ἐρχέται. νῦν οὖν δεῦτε ἰδοὺ κτείνωμαι αὐ-
 τὸν, καὶ ῥίψω αὐτὸν εἰς ἕνα τῶν λάκκων. καὶ ἐρῶ αὐ-
 τῷ. θελεῖς ποιεῖν κατὰ ῥῆμα αὐτοῦ. καὶ ὁ φόμος, τὸ
 ἔτσι

ἔστι τὰ ἐνύπνια αὐτῆς. ἀκούσας δὲ ῥουβλῶν, ὤξεϊλεν **A**
 τὸ αὐτὸν ἐκ τῆς χρεῖνης αὐτῶν. καὶ ἔπειτα, οὐ πατάξων
 μὲν αὐτὸν εἰς ψυχλῶν. εἶπε δὲ αὐτοῖς ῥουβλῶν. μὴ ἐκ-
 χήντε αἶμα. ἐμβάλλετε αὐτὸν εἰς ἕνα τῶν λάκκων
 τούτων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ οὐ μὴ ἐπενέγκητε
 αὐτῶν. ἔπειτα ὤξεϊλεται αὐτὸν ἐκ τῆς χρεῖνης αὐτῶν, καὶ
 ἔπειτα αὐτὸν τῶν πατρὶς αὐτῆς. ἐγὼ δὲ ἐν ἡνίκα ἦλθον
 ἰωσήφ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς, ὤξεϊδυσαν ἰωσήφ
 τὸν χιτῶνα τὸν ποικίλον τὸν περὶ αὐτὸν. καὶ λαβόντες
 αὐτὸν, ἔρριψαν εἰς τὸν λάκκον. ὁ δὲ λάκκος κενὸς,
 ὑδωρ οὐκ ἦν. ἐκείθεν δὲ φαγεῖν ἄρτον. καὶ ἀνα-
 βλέψαντες τοὺς ὀφθαλμοὺς, εἶδον. καὶ ἰδοὺ ὁδοιπό-
 ροι ἰσμενιτῆται ἤρχοντο ἐκ γαλααδ. καὶ αἱ ἐκμη-
 λοὶ αὐτῶν ἐγμὸν θυμιαμάτων ἐρρίπνυν καὶ σακτῆς.
 ἐπερδόντο δὲ κατὰ γαλὴν εἰς ἀγρυπνίαν. εἶπε δὲ ἰούδας
 πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς. τί χρῆσιμον, ἐὰν ἂν ποικί-
 λωμεν τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, καὶ κρύψωμεν τὸ αἶμα αὐ-
 τῆς; δεῦτε ἄπο δώματα αὐτὸν τοῖς ἰσμενιτῆταις πύ-
 ταις. αἱ δὲ χεῖρες ἡμῶν μὴ ἔσσωσαν ἐπ' αὐτὸν, ὅτι ἀδελ-
 φὸς ἡμῶν, καὶ σὰρξ ἡμῶν ὅσιν. ἤκουσαν δὲ οἱ ἀδελ-
 φοὶ αὐτῆς. καὶ παρεπορεύοντο οἱ ἀνθρώποι οἱ μαθη-
 ναῖοι ἐμποροὶ, καὶ ὤξεϊλκυσαν καὶ ἀνέβιβασαν τὸν ἰω-
 σήφ ἐκ τῆς λάκκου. καὶ ἀπέδοντο τὸν ἰωσήφ τοῖς ἰσ-
 μενιτῆταις εἰκοσι χρυσῶν. καὶ κατήγαγον τὸν ἰωσήφ
 εἰς ἀγρυπνίαν. ἀνέστρεψε δὲ ῥουβλῶν ὅτι τὸν λάκκον, καὶ
 οὐχ ὅρα τὸν ἰωσήφ ἐν τῇ λάκκῳ. καὶ διέρρηξε τὰ ἱ-
 μῶτα αὐτῆς. καὶ ἐπέστρεψε πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς.
 καὶ εἶπε. τὸ πατήριον οὐκ ἔστιν. ἐγὼ δὲ ποῦ πορεύο-
 μαι ἔτι; λαβόντες δὲ τὸν χιτῶνα τῆς ἰωσήφ, ἐσφαξάν
 ἑαυτοὺς αἰγῶν, καὶ ἐμόλυναν τὸν χιτῶνα τῶν αἱμάτων.
 καὶ ἀπέστειλαν τὸν χιτῶνα τὸν ποικίλον, καὶ εἰσήνεγκαν
 τὸν πατρὶ αὐτῶν. καὶ ἔειπεν. τὸν εὐεργετήν, ὅτι ἔγνω
 εἰ χιτῶν τῆς ἰούδας ὅσιν. ἡ οὐ. καὶ ἐπέγνω αὐτὸν, καὶ εἶ-
 πε. χιτῶν τῆς ἰούδας ὅσιν. θηρίον πονηρὸν κατέφαγνεν
 αὐτὸν. θηρίον ἤρπασεν τὸν ἰωσήφ. διέρρηξε δὲ ἰακώβ
 τὰ ἱμῶτα αὐτῆς, καὶ ἐπέθετο σάκκον ὅτι τῶν ὀσφυῶν
 αὐτῆς, ἐπένθει τὸν ὕδον αὐτῆς ἡμέρας πολλὰς. σιμὴ-
 ρήσαν δὲ πάντες οἱ υἱοὶ αὐτῆς καὶ αἱ θυγατέρες, καὶ
 ἦλθον. ὡδρακαλέσται αὐτὸν. καὶ οὐκ ἦν δὲ ὡδρακα-
 λέσται, λέγων. ὅτι καταβήσομαι πρὸς τὸν ὕδον μου
 πενθῶν εἰς ἄδου. καὶ ἐκλαυσεν αὐτὸν ὁ πατήρ αὐτῆς.
 οἱ δὲ μαθηναῖοι ἀπέδοντο τὸν ἰωσήφ εἰς ἀγρυπνίαν τῶν
 πεντηρῆ τῶν ἀπ' ὁδοῦ φαραὼ ἀρχιμαγείρῳ.

A Κατήνεγκαν δὲ ἰωσήφ φόρον πονηρὸν. Symmachus. καὶ
 ἔφερον ἰωσήφ διαβολῶν κατ' αὐτῆς πονηρὰν πρὸς πατέρα αὐ-
 τῆς. Aquila. καὶ ἠνεγκαν ἰωσήφ τὸν φόρον αὐτῆς πονηρὸν πρὸς
 τὸν πατέρα αὐτῆς. Diodorus. ὁ σύρος καὶ ὁ ἐβραῖος αὐτῆς τὸ κα-
 τήνεγκαν, κατήνεγκαν ἔχουσι. τουτέστιν, ὁ ἰωσήφ διέβαλε τοὺς ἀ-
 δελφοὺς τῶν πατρὶς, ὡς οὐκ εἶχε τοὺς ὄντας. ὕδον καὶ ἐμισθήθη
 παρ' αὐτῆς. Cyrillus Alexandrinus. οἱ δὲ ζέλφας τε καὶ βάλ-
 λας φόρον πονηρὸν κατήγαγον ὅτι τὸν ἰωσήφ. **B** [Χιτῶνα ποικί-
 λον.] **A**. ἀφραγάλειον. **γ** [Ἰδε εἰ ὕμναιον οἱ ἀδελφοὶ σκ.]
 Schol. τῶν εἰρηλῶν τῶν ἀδελφῶν σου, καὶ τῶν εἰρηλῶν τῶν βο-
 σκημάτων. **δ** [Καὶ ἐπληρώσαντο τὸν σάκκον αὐτῶν.] Schol.
 ἐπληρώσαντο. **ε** [Καὶ αἱ ἐκμηλοὶ αὐτῆς ἐγμὸν θυμιαμάτων.]
A. σύρακος. **ζ** [Τί χρῆσιμον ἐὰν ἀποκτείνωμαι.] **A**. τί πλεονέκ-
 τημα; Alij Interpretes. τί κέρδος; **η** [Μαθηναῖοι.] Schol.
 ἰσμενιτῆται.

E Γίνεται δὲ ἐν τῇ καμρί ἐκείνῳ, κατέβη ἰούδας
 ἄπο τῆς ἀδελφῶν αὐτῆς, καὶ ἀφίκατο ἕως πρὸς
 ἀνθρώπων τῶν ὁδοιλαμίτων, ὃ ὄνομα εἶρα. καὶ εἶ-
 δον ἐκεῖ ἰούδας θυγατέρα ἀνθρώπου γαλααίτου, ἣ
 ὄνομα σιμὴ. καὶ ἔλαβεν αὐτὴν, καὶ εἰσῆλθε πρὸς
 αὐτὴν. καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκεν υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ
 ὄνομα αὐτῆς, ἦρ. καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκεν υἱὸν ἔτι, καὶ
 ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτῆς, ἀναν. καὶ πρὸς αὐτὴν ἔτε-
 κεν υἱόν, ἐκείνη δὲ τὸ ὄνομα αὐτῆς, σιμὴ. αὕτη δὲ
 καὶ ἐν καμρί, ἦν καὶ ἔτεκεν αὐτοῖς. **B** ἔλαβεν ἰούδας
 γυναῖκα ἥρ τῆς πρὸς τοὺς ἀδελφούς αὐτῆς, ἣ ὄνομα δάμαρ.
 ἐγὼ δὲ ἦρ πρὸς τοὺς ἀδελφούς αὐτῆς, ἡ δὲ πονηρὸς ἦν αὐτῇ
 καὶ ἀπέκτανεν αὐτὸν ὁ θεός. εἶπε δὲ ἰούδας τῶν ἀν-
 ναῖ. εἰσελθε πρὸς τὴν γυναῖκα τῆς ἀδελφοῦ σου, ἐκ
 ἐπιγάμειον αὐτῆς, καὶ ἀνάσπον σπέρμα τῶν ἀ-
 δελφῶν σου. γοῖς δὲ ἀναν, ὅτι οὐκ αὐτῶν ἔστι τὸ σπέρ-
 μα, ἐγὼ δὲ ὅταν εἰσῆρχομαι πρὸς τὴν γυναῖκα τῆς ἀ-
 δελφοῦ αὐτῆς, ὤξεϊλεν ὅτι τῶν γυνῶν τῆς μηδουῶν σπέρ-
 μα τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς. πονηρὸν δὲ ἐφαίνετο αὐτῇ τὸ
 θεοῦ, ὅτι ἐποίησε τὸ. καὶ ἐθανάτωσε καὶ τὸν. εἶπε
 δὲ ἰούδας δάμαρ τῇ νύμφῃ αὐτῆς. κἀκεῖνος χήρα ἐν τῇ
 οἰκῇ τῆς πατρὸς σου, ἕως μέγας γήνηται σιμὴ ὁ υἱός
 μου. εἶπε γὰρ. μὴ ποτε ἂν θάνη καὶ ὁ πατήρ σου, ὡς περὶ καὶ
 οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς. ἀπελθοῦσα δὲ δάμαρ, ἐκείνη δὲ ἐν
 τῇ οἰκῇ τῆς πατρὸς αὐτῆς. ἐπληθύνθησαν δὲ αἱ ἡμέ-
 ραι, καὶ ἀπέθανε σιμὴ ἡ γυνὴ ἰούδας. καὶ ὡδρακλη-
 θῆς ἰούδας, ἀνέβη ἐπὶ τοὺς κείροντας τὰς ὡδρακλα-
 αὐτῆς, αὐτὸς καὶ εἶρα ὁ ποιμὴν αὐτῆς ὁ ὁδοιλαμίτης
 εἰς θάμνα. καὶ ἀπηγγέλη δάμαρ τῇ νύμφῃ αὐτῆς, λέ-
 γοντες. ἰδοὺ ὁ πενθερός σου ἀναβαίνει εἰς θάμνα, καὶ
 εἶρα τὰς ὡδρακλα αὐτῆς. καὶ ὡδρακλα τὰ ἱμῶτα τῆς
 χιτῶνος αὐτῆς, καὶ ὡδρακλα τὸν δάμαρ, καὶ
 ἐκάλωπτατο, καὶ ἐκείνη δὲ πρὸς ταῖς πύλαις ἀναν,
 ἡ ὅσιν ἐν πατρὶ θάμνα. ἴδε γὰρ ὅτι μέγας γέγονε
 σιμὴ. αὐτὸς δὲ οὐκ ἔδωκεν αὐτῇ αὐτῶν γυναῖκα.
C ἰδὼν αὐτῇ ἰούδας, ἔδωκεν αὐτῇ πόρνην ἑῴαν. κα-
 τέβαλε τὸν πόρνην αὐτῆς. καὶ οὐκ ἐπέγνω
 αὐτῇ. ὤξεϊλεν δὲ πρὸς αὐτὴν τὴν πόρνην. καὶ εἶπεν
 αὐτῇ. ἔασόν με εἰσελθεῖν πρὸς σέ. οὐ γὰρ ἐγὼ, ὅτι
 νύμφη αὐτῆς ὅσιν. ἡ δὲ εἶπε. τί μοι δώσεις, ἐὰν εἰσελ-
 θῇς πρὸς με; ὁ δὲ εἶπεν. ἐγὼ σοι δώσω τὸν εὐεργε-
 τῆν ἐκ τῆς πρὸς ἀδελφῶν μου. ἡ δὲ εἶπεν. ἐὰν δώ-
 σῃ μοι ἀρραβῶνα, ἕως τῆς δώσω σοι. ὁ δὲ εἶπε. τίνα
 τὸν ἀρραβῶνα σοι δώσω; ἡ δὲ εἶπε. **B** τὸν δακτύλιόν
 σου, καὶ τὸν ὀρμίσκον, **γ** καὶ τὴν ῥάβδον τῶν ἐν τῇ
 χρεῖ σου. καὶ ἔδωκεν αὐτῇ. **C** εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν,
 καὶ ἐν καμρί ἔλαβεν ὅς αὐτῆς. καὶ ἀναστῆσα, ἀπῆλ-
 θε, καὶ ὡδρακλα τὸν δάμαρ αὐτῆς ἀφ' ἑαυτῆς, καὶ
 ἐνέδυστο τὰ ἱμῶτα τῆς χιτῶνος αὐτῆς. ἀπέστει-
 λε δὲ ἰούδας τὸν εὐεργετῆν εἰς αἰγῶν ἐν χρεῖ τῆς
 αὐτῆς τῆς ὁδοιλαμίτου, κομίσασθαι ὡδρακλα τῆς
 γυναικὸς τὸν ἀρραβῶνα. καὶ οὐχ εὗρεν αὐτῇ. ἐπηρεώθη δὲ
 τοὺς ἀδελφούς αὐτῆς ἐκ τῆς πόρνης ἡ γυν-
 αῖς αὐτῆς.

χάνων] Aquila. κατὰ δουλομανίαν. Symmachus. δουλομανία.
γ [Καὶ πάντας τοὺς ἀπηγμένους] S. διδόμενους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ'. 40.

Ἐ γήμετο δὲ μὲν τὰ ῥήματα ταῦτα, ἡμέτερον α' ὁ ἀρχαιογένης τῆ βασιλείας αἰγυπίου, ἔ' ὁ ἀρχαιοστοποιὸς τῆ κυρείου αὐτῆς βασιλείας αἰγυπίου. καὶ ὡς γινώσκοντες ὅτι τοῖς δουλομανίαις αὐτῶν, ὅτι τῶν ἀρχαιογένης, καὶ ὅτι τῶν ἀρχαιοστοποιῶν. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐν φυλακῇ εἰς τὸ δεισμονήειον, εἰς τὸν τόπον, ὅς ἰωσήφ ἀπῆλθε ἐκεῖ. καὶ συνήγαγον οὗτον ἀρχαιογένης τῶν ἰωσήφ αὐτοῖς. καὶ παρέστη αὐτοῖς. ἦσαν δὲ ἡμέρας ἐν τῇ φυλακῇ. καὶ εἶδον ἀμφοτέρω ἐνύπνιον ἐν μιᾷ νυκτὶ. ἢ ἡ δὲ ὄρασις τῆ ἐνύπνιου τῶν ἀρχαιογένης καὶ ἀρχαιοστοποιῶν, οἱ ἦσαν τῶν βασιλείας αἰγυπίου, οἱ ὄντες ἐν τῇ δεισμονίᾳ, ὡς αὐτῇ. εἰσῆλθε πρὸς αὐτοῖς ἰωσήφ τὸ πρῶτον, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, γ' καὶ ἦσαν τῶν ἀρχαιογένης. ἔ' πρῶτον τοῖς δουλομανίαις φαράω, οἱ ἦσαν μετ' αὐτῶν ἐν τῇ φυλακῇ, ὡς τῶν κυρείου αὐτῶν, λέγων. ἡ ὅτι τὰ πρῶτον ὑμεῖς σκυθώτερον σήμερον; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῶν. ἐνύπνιον εἶδον, καὶ ὁ συγκείμενος οὐκ ἔστιν αὐτό. εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰωσήφ. οὐχ ὅτι τῶν θεῶν ἡ δεισμονία αὐτῶν ἔστι; διηγήσατο αὐτῶν μοι. καὶ διηγήσατο ὁ ἀρχαιογένης τὸ ἐνύπνιον αὐτῶν τῶν ἰωσήφ. καὶ εἶπεν. ἐν τῇ ὑπνῶν μου ὡς ἀμπελος ἐναντίον μου. ἐν δὲ τῇ ἀμπελῶν δ' ἔφαι πυθμῆρες, καὶ αὐτὴ θάλλουσα ἀνενέλωχεν βλαστὰς. πᾶσι τοῖς βότρυς σαφυλῆς. καὶ τὸ ποτήριον φαράω ἐν τῇ χεὶρ μου. καὶ ἔλαβον τὴν σαφυλῶν, καὶ ὅς ἐθελῶ αὐτὴν εἰς τὸ ποτήριον, ἔ' ἔδωκεν τὸ ποτήριον εἰς τὴν χεὶρ μου. καὶ εἶπεν αὐτῶν ἰωσήφ. τὸ τοῦ σὺν κείνῳ αὐτῶν. οἱ ἔφαι πυθμῆρες, ἔφαι ἡμέρας εἰσίν. ἐπὶ ἔφαι ἡμέρας, καὶ μνησθήσεται φαράω τῆς ἀρχῆς σου, καὶ ἔδοξε αὐτῶν σὲ ἐπὶ τὴν ἀρχαιογένην σου, καὶ δώσῃς τὸ ποτήριον φαράω εἰς τὴν χεὶρ αὐτοῦ. καὶ τὴν ἀρχαίαν σου τὴν πρῶτον, ὡς ἡ δὲ οἰνοχῶν. ἀλλὰ μνησθήσεται μοι ὅς ἐστι σκωτῆς, ὅταν εὖ γένηται σοι. καὶ ποιήσῃς ἐν ἐμοὶ ἔλεος. καὶ μνησθήσεται πρὸς ἐμοῦ πρὸς φαράω, καὶ ὅς ἐξάξῃς με ἐκ τῆς ὀχυρομάτης τούτου. ὅτι κλοπῇ ἐκλάπτω ἐκ γῆς ἐβραίων, καὶ ὡς ἐκ ἐποίησα ἐδὲν, ἀλλ' ἐνέβαλον με εἰς τὸν λάκκον τούτον. καὶ εἶπεν ὁ ἀρχαιοστοποιός, ὅτι ὁρῶς συνέκειναι. καὶ εἶπε τῶν ἰωσήφ. καὶ γὰρ εἶδον ἐνύπνιον. καὶ ὡς μὲν ἔφαι κατὰ χονδρίτην ἀρεῖν ὅτι τῆς κεφαλῆς μου. ἐν δὲ κατὰ τῶν ἐπάνω δὲ πᾶν τῶν γῆων, ὡς φαράω εἰδὲν ἔργον στοποιοῦ, καὶ τὰ πλείονα τῶν οὐρανῶν κατὰ τὴν αὐτὰ δὲ τὸ κατὰ τῶν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς μου. δποκειθῆναι δὲ ἰωσήφ, εἶπεν αὐτῶν. αὐτὴ ἡ σύγκειστος αὐτῶν. τὰ ἔφαι κατὰ, ἔφαι ἡμέρας εἰσίν. ἐπὶ ἔφαι ἡμέρας, καὶ ἀφ' ἧς φαράω τὴν κεφαλὴν σου δὲ τοῦ. καὶ κρεμάσῃς σὲ ἐπὶ ξύλου, καὶ φάγεται τὰ ὄρνεα τῶν οὐρανῶν τὰς σάρκας σου δὲ τοῦ. ἐγὼ γέμετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ἡμέρα γλυκύσεως ὡς φαράω, καὶ ἐπείκει πότον πᾶσι τοῖς παισὶν αὐτῶν. καὶ μνησθήσεται ἀρχῆς τῆς οἰνοχῶν καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς στοποιοῦ ἐν μέσῳ τῶν παίδων αὐτῶν. καὶ δποκατέστησεν τὸν ἀρχαιογένην

A ὅτι τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν. καὶ ἔδωκεν τὸ ποτήριον εἰς τὴν χεὶρ φαράω. τὸν δὲ ἀρχαιοστοποιὸν ἐκρέμασεν, καὶ τὰ συνέκειναι αὐτοῖς ἰωσήφ. καὶ οὐκ ἐμνήσθη ὁ ἀρχαιογένης τῆς ἰωσήφ, ἀλλ' ἐπέλαβε τὸ αὐτῶν.

α Ο ἀρχαιογένης καὶ ὁ ἀρχαιοστοποιός] Aquila. ὁ ποτιπῆς, καὶ ὁ πῶν. β [Ἡ δὲ ὄρασις τῆ ἐνύπνιου] AA. LL. ὄρασις τῆ ἐνύπνιου αὐτῶν. ὁ ἀρχαιογένης καὶ ὁ ἀρχαιοστοποιός, οἱ ἦσαν τῶν βασιλείας αἰγυπίου, οἱ ὄντες ἐν τοῖς δεισμονίαις. γ [Καὶ ἦσαν τῶν ἀρχαιογένης] A. ἐμβραστόμενοι. Symmachus. σκυθώτεροι. δ [Τρεῖς πυθμῆρες] A. δὲ S. κληματῆδες. ε [Ἀνενέλωχεν βλαστὰς. πᾶσι τοῖς βότρυς σαφυλῆς] AA. LL. Ἀνενέλωχεν βλαστὰς, πᾶσι τοῖς βότρυς σαφυλῆς. ζ [Τρία κατὰ χονδρίτην] A. τρεῖς κύριοι γῆρας. S. βία κατὰ βαινά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΑ'. 41

Ἐ γήμετο δὲ μὲν δύο ἔτη ἡμερῶν, φαράω εἶδεν ἐνύπνιον. ὡς τὸ εἶναι ὅτι καὶ ποταμῶν. καὶ ἰδὼν ὡς πρὸς ἐκ τῶν ποταμῶν ἀνέβαρον ἐπὶ τὰ βόες, α' καλὰ τῶν εἶδεν, καὶ ἐκλεκτὰς τὰς σαρχί, καὶ ἐβόσκοντο β' ἐν τῇ ἀχί. ἀλλὰ δὲ ἐπὶ τὰ βόες ἀνέβαρον μὲν ταῦτα ἐκ τῶν ποταμῶν, αἰγρὰ τῶν εἶδεν, καὶ λεπταὶ τὰς σαρχί, καὶ ἐνέμοντο ὡς τὰς βόας, ὅτι τὸ χεῖλος τῶν ποταμῶν. καὶ κατέφαγον αἱ ἐπὶ τὰ βόες αἱ αἰγρὰ καὶ λεπταὶ τὰς σαρχί τὰς ἐπὶ τὰ βόας τὰς καλὰς τῶν εἶδεν καὶ τὰς ἐκλεκτὰς τὰς σαρχί. ἡ γάρ τῃ δὲ φαράω, καὶ ἐνύπνιαν τὸ δίδυτον. καὶ ἰδὼν ἐπὶ τὰς σάρκας ἀνέβαινον ἐν τῇ πυθμῆρι ἐν ἐκλεκτοῖς καὶ καλοῖς. καὶ ἰδὼν ἐπὶ τὰς σάρκας λεπτοῖς καὶ ἀνέμφοδοι ἀνέφοντο μετ' αὐτοῖς. καὶ κατέπον οἱ ἐπὶ τὰς σάρκας αἱ λεπτοὶ καὶ ἀνέμφοδοι τοῖς ἐπὶ τὰς σάρκας τοῖς ἐκλεκτοῖς καὶ τοῖς καλοῖς. ἡ γάρ τῃ δὲ φαράω, καὶ ὡς ἐνύπνιον. ἐγὼ γέμετο δὲ πρῶτον, καὶ ἐταράχθη ἡ ψυχὴ αὐτῶν. καὶ ἀποστείλας, ἐκάλεσε πάντας τὸς ἐξῆγητας αἰγυπίας, καὶ πάντας τοὺς σοφοὺς αὐτῆς. καὶ διηγήσατο αὐτοῖς φαράω τὸ ἐνύπνιον αὐτῶν, καὶ οὐκ ὡς ὁ ἀπαγγέλλων αὐτὸ τῶν φαράω. καὶ ὡς ἀλλήλων ὁ ἀρχαιογένης πρὸς φαράω. λέγων. τὴν ἀμπελίαν μου ἀνὰ μνησθήσεται σήμερον. φαράω ὡς γινώσκον τοῖς παισὶν αὐτῶν, καὶ ἔδωκεν ἡμέρας ἐν φυλακῇ, ἐν τῇ οἰκῇ τῶν ἀρχαιογένης, ἐμέ τε ἔ' τὸν ἀρχαιοστοποιόν. καὶ εἶδον ἐνύπνιον ἀμφοτέρω ἐν νυκτὶ μιᾷ ἐγὼ καὶ αὐτῶν, ἐκαστος καὶ τὸ αὐτῶν ἐνύπνιον εἶδον. ὡς δὲ ἐκεῖ μὴ ἡμῶν νεανίσκος πᾶς ἐβραῖος τοῦ ἀρχαιογένης, καὶ ὅς διηγήσατο αὐτῶν, καὶ συνέκειναι ἡμῶν. ἐγὼ γάρ τῃ δὲ, κατὰ τὸς συνέκειναι ἡμῶν οὐκ ἔστιν αὐτῶν, ἐμέ τε δποκατέστησεν ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν μου, ἐκείνους δὲ κρεμάσθηναι. ἀποστείλας δὲ φαράω, ἐκάλεσε τὸν ἰωσήφ. α' καὶ ἐξήγαγον αὐτὸν δὲ τῶν ὀχυρομάτης, καὶ ἐξέβησαν αὐτὸν, καὶ ἡλλαξαν τὴν σολῶν αὐτῶν. καὶ ἦλθε πρὸς φαράω. εἶπε δὲ φαράω πρὸς ἰωσήφ. ἐνύπνιον εἶδον, καὶ ὁ συγκείμενος οὐκ ἔστιν αὐτό. ἐγὼ δὲ ἀκήκοα πρὸς σου λεγόντων, ἀκούσαντά σε ἐνύπνια, συγκείμενα αὐτά. δποκειθῆναι δὲ ἰωσήφ τῶν φαράω, εἶπεν. ἀνδ' ὅτι θεοῦ ἐκ δποκειθῆσεται τὸ ποτήριον φαράω. ὡς ἀλλήλων δὲ φαράω τῶν ἰωσήφ, λέγων. ἐν τῇ ὑπνῶν μου ὡς μὲν εἶδον

ὡς δὲ τὸ χεῖλος τῆς ποταμοῦ. καὶ ὡς περὶ ἐκ τῆς ποταμοῦ ἀνέβαινον ἐπὶ τὰ βόες καλαὶ τὰ εἶδη καὶ ἐκλειπὰ τὰς σαρεῖς, καὶ ἐνέμοντο ἐν τῇ ἀρχῇ. καὶ ἰδοὺ ἐπὶ τὰ βόες ἔτεροι ἀνέβαινον ὅπως αὐτῶν ἐκ τῆς ποταμοῦ, πονηραὶ καὶ αἰσραὶ τὰ εἶδη, καὶ λεπτὰ τὰς σαρεῖς, οἷας οὐκ εἶδον ποιάνας ἐν ὅλῃ γῇ αἰγυπτου αἰσροτέρως. καὶ κατέφαγον αἱ ἐπὶ τὰ βόες αἱ αἰσραὶ καὶ λεπτὰ τὰς ἐπὶ τὰς βόας τὰς περὶ τὰς καλαὶ καὶ τὰς ἐκλειπὰς. καὶ εἰσῆλθον εἰς τὰς κοιλάδας αὐτῶν. καὶ οὐ δὲ δὴ λῶσι ἐργάζοντο, ὅτι εἰσῆλθον εἰς τὰς κοιλάδας αὐτῶν. καὶ αἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν αἰσραὶ, καὶ τὴν ἀρχὴν. ὅτε γὰρ θύει δὲ, ἐκοιμήθη. καὶ εἶδον πάλιν ἐν τῇ ὑπνῷ μου, καὶ ὡς περὶ ἐπὶ τὰς σάχρας ἀνέβαινον ἐν πυθμῶνι ἐνὶ πλήρεις καὶ καλοῖ. ἄλλοι δὲ ἐπὶ τὰς σάχρας λεπτὰ καὶ ἀνέμφοτεροι ἀνέφοντο ἐργάζοντο αὐτῶν. καὶ κατέπιον οἱ ἐπὶ τὰς σάχρας οἱ λεπτὰ καὶ ἀνέμφοτεροι τοὺς ἐπὶ τὰς σάχρας τοὺς καλοὺς καὶ τοὺς πλήρεις. ὅτε οὖν τοῖς ἐξηγηταῖς, καὶ οὐκ ἔγωγε ἀπαγγέλλων μοι αὐτό. καὶ εἶπεν ἰωσήφ τῷ φαραῶ. τὸ ἐν ὑπνίον φαραῶ ἐν ὅτι. ὅσα ὁ θεὸς ποιῇ, ἐδείξε τῷ φαραῶ. αἱ ἐπὶ τὰ βόες αἱ καλαὶ, ἐπὶ τὴν ἐστὶ. καὶ οἱ ἐπὶ τὰς σάχρας οἱ καλοὶ, ἐπὶ τὴν ἐστὶ. τὸ ἐν ὑπνίον φαραῶ ἐν ὅτι. καὶ αἱ ἐπὶ τὰς βόες αἱ λεπτὰ αἱ ἀναβαίνουσαι ὅπως αὐτῶν, ἐπὶ τὴν ἐστὶ. καὶ οἱ ἐπὶ τὰς σάχρας οἱ λεπτὰ καὶ ἀνέμφοτεροι, ἐπὶ τὴν ἐστὶ. ἔσονται ἐπὶ τὴν λιμοῦ. τὸ δὲ ῥῆμα ὁ εἰρηκα φαραῶ, ὅσα ὁ θεὸς ποιῇ, ἐδείξε τῷ φαραῶ. ἰδοὺ ἐπὶ τὴν ἐργάζεται διδωλὴ πολλὴ ἐν πάσῃ γῇ αἰγυπτου. ἥξει δὲ ἐπὶ τὴν λιμοῦ μὲν ταῦτα. καὶ ἐπιλήσονται τῆς πλησμονῆς τῆς ἐσθλῆς ἐν ὅλῃ αἰγυπτῳ. καὶ ἀναλώσῃ ὁ λιμὸς τὴν γῆν. καὶ οὐκ ὅτι γνωσθήσεται ἡ διδωλὴ ὅτι τῆς γῆς. ἀπὸ τῆς λιμοῦ τῆς ἐσθλῆς μὲν ταῦτα. ἰσχυρὸς γὰρ ἔσται σφόδρα. ὡς δὲ τῆς δόξης τῶν ἐν ὑπνίον φαραῶ δις, ὅτι ἀληθὲς ἔσται τὸ ῥῆμα τὸ ὡς τῶν θεῶν. καὶ ἄρχωμαι ὁ θεὸς τὸ ποιῆσαι αὐτό. νῦν ἐν σκέφαι ἀνέθετον φερόμενον καὶ σωετόν, ὃ κατέστησεν αὐτὸν ὅτι γῆς αἰγυπτῳ. καὶ ποιήσας τὸ φαραῶ καὶ καὶ κατεστησάτω ὑπάρχας ὅτι τῆς γῆς. ὃ ἀποπεμπώσας πᾶσαν πᾶσαν τὰ γυνήματα τῆς γῆς αἰγυπτῳ τῷ ἐπὶ τὴν διδωλὴν, καὶ συναγαγέτωσαν ἅπαντα τὰ βρόματα τὰ ἐπὶ τὴν ἐστὶ τῷ ἐργάζοντο. τῷ καλῶν τέκων, καὶ συναχθήτω ὅστις ὑπὸ χεῖρα φαραῶ. ἔρωματα ἐν ταῖς πόλεσι φυλαχθήτω. καὶ ἔσται τὰ βρόματα τὰ πεφυλαγμένα τῇ γῇ εἰς τὰ ἐπὶ τὴν ἐστὶ λιμοῦ, ὃ ἔσονται ἐν γῇ αἰγυπτῳ, καὶ ἐκ ἐκβίβησιν ἡ γῆ ἐν τῇ λιμῶν. ἤρεσε δὲ τὸ ῥῆμα ἐναντίον φαραῶ, καὶ ἐναντίον πάντων τῶν παίδων αὐτοῦ. καὶ εἶπε φαραῶ πᾶσι τοῖς παισὶν αὐτοῦ. μὴ δέησομεν ἀνέθετον τοιοῦτον, ὃς ἔχει πνεῦμα θεοῦ ἐν αὐτῷ; εἶπε δὲ φαραῶ τῷ ἰωσήφ. ἔωφ δὲ εἰδὼς ἐν ὁ θεὸς σοι πάντα ταῦτα, οὐκ ἐστὶν ἀνέθετος φερόμενός τε καὶ σωετόν σου. αὐτῶν ὅτι τῶν οἰκῶ μου, καὶ ὅτι τῶν σόματί σου ὑπακούσιν ἅπαντες ὁ λαός μου. πλὴν τὸν θεόν ὑπερέξω σου ἐγώ. εἶπε δὲ φαραῶ τῷ ἰωσήφ. ἰδοὺ κατέστημά σε σήμερον ὅτι πάση γῇ αἰγυπτῳ. καὶ ὡς ἐλθὼς φαραῶ τὸν δακτύλιον ἀπὸ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ὡς ἐδόθη αὐτὸν ἐ-

A πὶ τῶν χεῖρα ἰωσήφ, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν σολῶν βυσσίνῳ. καὶ ὡς ἐδόθη αὐτὸν χρυσοῦν ὡς τὸν ἑσπέρην αὐτοῦ. καὶ ἀνέβιβασεν αὐτὸν ὅτι τὸ ἄμμα τὸ δότερον τῷ αὐτῷ. καὶ ἐκέρυξεν ἔμπερσεν αὐτὸν κέρυξ. καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐφ' ὅλης γῆς αἰγυπτῳ. εἶπε δὲ φαραῶ τῷ ἰωσήφ. ἐγὼ φαραῶ. ἀδελφὸς σου οὐκ ἔξαρται ἐθὺς τῶν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ πάσης γῆς αἰγυπτῳ. καὶ ἐκάλεσε φαραῶ τὸ ὄνομα ἰωσήφ, φοντομφανήχ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ἀσπενὴ θυγατέρα πετεφρῆ ἱερέως ἡλιοπόλεως αὐτοῦ εἰς γυναῖκα. ἰωσήφ δὲ ἔωφ τῷ ξιάκοντα, ὅτε ἔστη ἐναντίον φαραῶ βασιλέως αἰγυπτῳ. ὅτε ἔστη δὲ ἰωσήφ ἀπὸ φερεφτοφου φαραῶ, καὶ διήλθε πᾶσαν γῆν αἰγυπτῳ. καὶ ἐποίησεν ἡ γῆ ἐν τοῖς ἐπὶ τὴν ἐστὶ τῆς διδωλῆς δράγματα. καὶ σωήσατο πάντα τὰ βρόματα τῷ ἐπὶ τὴν ἐστὶ, ἐν οἷς ἔωφ ἡ διδωλὴ ἐν τῇ γῇ αἰγυπτῳ. καὶ ἔθηκε τὰ βρόματα ἐν ταῖς πόλεσι. βρόματα τὰ πεδίον τῆς πόλεως τῷ κύκλῳ αὐτοῦ ἔθηκεν ἐν αὐτῇ. καὶ σωήσατο ἰωσήφ ὅτι ὡς ἐν τῶν ἄμμεν τῆς θαλάσσης πολὺ σφόδρα, ὡς οὐκ ἦν δύνατο ἀειμνηθῆναι. οὐ γὰρ ἔωφ ἀριθμός. τῷ δὲ ἰωσήφ ἐργάζοντο οἱ οὐκ ὡς τῷ ἔωφ ἐν τὰ ἐπὶ τὴν ἐστὶ λιμοῦ, οἷς ἔτεκεν αὐτῷ ἀσπενὴ ἡ θυγάτηρ πετεφρῆ ἱερέως ἡλιοπόλεως. ἐκάλεσε δὲ ἰωσήφ τὸ ὄνομα τὸ φερεφτοφου, μανασῆ. ὅτι ἐπὶ λαθῶν με ἐποίησεν ὁ θεὸς πάντων τῶν πόνων μου, καὶ πάντων τῶν τὰ πατρός μου. τὸ δὲ ὄνομα τὸ δότερον ἐκάλεσεν, ἐφεραῖμ. ὅτι ἦν ἐν ἐμοὶ με ὁ θεὸς ἐν γῇ αἰγυπτῳ. παρῆλθεν δὲ τὰ ἐπὶ τὴν ἐστὶ τῆς διδωλῆς, ὃ ἐργάζοντο ἐν τῇ γῇ αἰγυπτῳ. καὶ ἤρξατο τὰ ἐπὶ τὴν ἐστὶ λιμοῦ ἐργάζεσθαι, καὶ εἶπεν ἰωσήφ. καὶ ἐρχέτο λιμὸς ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἐν δὲ πάσῃ τῇ γῇ αἰγυπτῳ ἦσαν ἄρτοι. καὶ πείνασε πᾶσα ἡ γῇ αἰγυπτῳ. ἐκέρχετο δὲ ὁ λαὸς πρὸς φαραῶν ὡς ἄρτων. εἶπε δὲ φαραῶ πᾶσι τοῖς αἰγυπτῳ: πορεύεσθε πρὸς ἰωσήφ, καὶ ὅς ἐάν ἐῖπῃ ὑμῖν, ποιήσατε. καὶ ὁ λιμὸς ἔωφ φερεφτοφου πάσης τῆς γῆς. ἀνέωξε δὲ ἰωσήφ πάντας τοὺς σιτοβολῶνας, ὃ ἐπώλει πᾶσι τοῖς αἰγυπτῳ. καὶ πᾶσαι αἱ χώραι ἦλθον εἰς αἰγυπτῳ, ἀγοράζοντες πρὸς ἰωσήφ. ἐπεκράτησε γὰρ ὁ λιμὸς ἐν πάσῃ τῇ γῇ.

α Καλαὶ τὰ εἶδη] Schol. σερμένιοι κρέει, καὶ παχέαι σαρξίν. β [ἐν τῷ ἀρχῇ] AA.LL. ἐν τῇ ὁρῇ. & ita legit Philo. Schol. ἐν τῷ ἔλκῃ. Aliud schol. ἀρχος ἐστὶ τὸ κεφαλὴ καὶ βοτανῶδες φυτῶν. In Job chap. 8. transfiguratur, βοῦ τῶν. ἢ ὑποφωτίζεται βοῦ τῶν ἀδελφῶν. quod Aquila vertit. ἢ πλῆθος φωτίζεται ἔλος. Latina editio, carectū, & in Ecclesiast. cap. 40. pro ἀρχῇ ἐπὶ παντὸς ὑδατος, Latina editio habet. super omnem aquam viriditas. γ [ἀνέμφοτεροι] Schol. ἐφαρμόζοντες καὶ σπινθῆρες, πεφυλαγμένοι ἀνέμοι. δ [ἐπὶ ἀρχῇ καὶ ἡ κυρία αὐτοῦ] Schol. κατεπάρη. ε [τοῖς ἐξηγηταῖς] A. κρυφίας. Symmachus. μαρτυροῦν. ζ [διηγήσατο αὐτῷ καὶ συνέκρινα ἡμῖν] AA.LL. addunt, τὰ ἐν ὑπνίον ἡμῖν. ἀνδρὶ καὶ τὸ ἐν ὑπνίον αὐτῷ ἐπέλυτον. η [καὶ ἐξήγαγον αὐτὸν ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ] Schol. θυγατὴρ ἡ αὐτοῦ. θ [εἶπα οὖν τοῖς ἐξηγηταῖς] A. πρὸς τοὺς κρυφίας. S. μαρτυροῦν. ι [ὅτι ἀληθὲς ἔσται τὸ ῥῆμα] Schol. ἐπομῶν τὸ ῥῆμα. βέβαιος ὁ λόγος. κ [καὶ κατεστησάτω ὑπάρχας] Schol. ὁποσάποτε. λ [πᾶν τὰ βρόματα τῷ ἐπὶ τὴν ἐστὶ] Schol. γυνήματα. μ [καὶ εἰς τὰ βρόματα τὰ πεφυλαγμένα] A. εἰς τὰ βρόματα. S. εἰς ἐν τῇ γῇ. ν [τὸ ὄνομα ἰωσήφ φοντομφανήχ] Schol. ὁ οὐρανὸς ἔχει, ὃ εἰδὼς τὰ

ἐκ κρυψῆς] Philo. κρυψῶν ἑρεπῆς, ἢ δειροκρίτης. ξ [Ἐν δὲ πάσῃ γῇ αἰγύπτου ἦσαν ἀγροί] Ita LL.VV.& S.Ioannes Chrysostomus, & S. Augustinus. AA.LL. ἐκ ἥσαν ἀγροί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΒ'. 42

Ι Δὼν δὲ ἰακώβ ὅτι ἐστὶ πρὸς αὐτὸν αἰγύπτῳ, εἶπε τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. ἰναὶ ῥα θυμεῖτε; ἰδοὺ ἀκήκοα, ὅτι ἐστὶ σῖτος ἐν αἰγύπτῳ. κατέβητε ἐκεῖ, καὶ ὡρίασθε ἡμῖν μικρὰ βρώματα ἵνα ζήσωμεν, καὶ μὴ ἀποθάνωμεν. κατέβησαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ ἰωσήφ οἱ δεκά, ὡρίασθαι σῖτον ἐξ αἰγύπτου. τὸν δὲ βενιαμὴν τὸν ἀδελφὸν ἰωσήφ, οὐκ ἀπέστειλε μὲν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. εἶπε γάρ. α μὴ ποτε συμβῇ αὐτῷ μαλακία. ἦλθον δὲ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀγοράζοντες μὲν τῶν ἐργασίμων. ὡς γὰρ ὁ λιμὸς ἐν γῇ χαναάν. ἰωσήφ δὲ ὡς ὁ ἀρχὸν τῆς γῆς. ἐστὶ ἐπὶ πάλαι παντὶ τῷ λαῷ τῆς γῆς. ἐλθόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ ἰωσήφ, ὡρίασάν τε αὐτοὺς ὅτι πρὸς σῖτον ὅτι τῷ γένει. ἰδὼν δὲ ἰωσήφ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐπέγνω. καὶ ἠλλοξίσθη ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἤγαλθεν αὐτοὺς σκληρὰ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. πόθεν ἔχετε; οἱ δὲ εἶπον. ἐκ γῆς χαναάν, ἀγοράσαμεν βρώματα. ἐπέγνω δὲ ἰωσήφ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. αὐτοὶ δὲ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτόν. καὶ ἐμνήσθη ἰωσήφ τῶν ἐνυπνίων αὐτοῦ, ὧν εἶδεν αὐτός. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. β κατὰσκοποὶ ἐστε, κατανοῶσαι τὰ ἴχνη τῆς χώρας ἥκατε. οἱ δὲ εἶπαν. ἔχουμε. οἱ παῖδες σου ἦλθον μετὰ βρώματα. πάντες ἐσμὲν υἱοὶ ἐνὸς ἀνθρώπου. γ εἰρηνικοὶ ἐσμὲν, οὐκ εἰσιν οἱ παῖδες σου κατὰσκοποι. εἶπε δὲ αὐτοῖς. οὐχὶ ἀλλὰ δ τὰ ἴχνη τῆς γῆς ἦλθετε ἰδεῖν. οἱ δὲ εἶπαν. δώδεκα ἐσμὲν οἱ παῖδες σου ἀδελφοὶ ἐν γῇ χαναάν, καὶ ἰδοὺ ὁ νεώτερος μὲν τῶν πατρὸς ἡμῶν σήμερον. ὁ δὲ ἑτερος οὐχὶ ὑπάρχει. εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰωσήφ. τί τό ἐστιν ὃ εἶρηκα ὑμῖν, λέγων. ὅτι κατὰσκοποὶ ἐστε. ε ἐν τούτῳ φανεῖται. ζ νῆ τὴν ὑμέων φαραῶ, οὐ μὴ ἐξέλθῃτε ἐνταῦθα, ἐὰν μὴ ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος ἔλθῃ ὧδε. ἀποστείλατε ἐξ ὑμῶν ἕνα, καὶ λάβετε τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν. η ὑμεῖς δὲ ἐπάχθητε ἕως τῆς φανεῖας ἡμέρας τῶν ἡμερῶν ὑμῶν, εἰ ἀληθεύετε ἢ οὐ. εἰ δὲ μὴ, νῆ τὴν ὑμέων φαραῶ, ἢ μὲν κατὰσκοποὶ ἐστε. καὶ ἔστω αὐτοῖς ἐν φυλακῇ ἡμέρας ἑπτὰ. εἶπε δὲ αὐτοῖς τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ. τί τό ποιήσατε, καὶ ζήσεσθε. τὸν θεὸν γὰρ ἐγὼ φοβοῦμαι. εἰ εἰρηνικοὶ ἐστε, ἀδελφὸς ὑμῶν καταχεθήτω εἰς ἐν τῇ φυλακῇ. αὐτοὶ δὲ ἐσάδισαν, καὶ ἀπαγγέλατε τὸν ἀγορευσάμενον τῆς σιτοδοσίας ὑμῶν. θ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν τὸν νεώτερον ἀγγέλατε πρὸς με, καὶ πιστευθήσονται τὰ ῥήματα ὑμῶν. εἰ δὲ μή. ἀποθανεῖσθε. ἐποίησαν δὲ ἕτως. καὶ εἶπεν ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. να, ἐν ἀμφοτέρω γὰρ ἐσμὲν πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, ὅτι ὑπερέδωκεν τὴν θλίψιν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ὅτε κατεδέετο ἡμῶν, καὶ οὐκ ἐσηκούσαμεν αὐτοῦ. καὶ ἐνεκεν τούτου ἐπῆλθεν ἐφ' ἡμῶν ἡ θλίψις αὕτη. ἀποκλειθεὶς δὲ ῥουβὴν, εἶπεν αὐτοῖς. οὐκ ἤγαλσα ὑμῖν, λέγων. μὴ ἀφικέσθῃτε τὸ παρὰ δέμας, καὶ οὐκ ἐσηκούσατέ μου; καὶ ἰδοὺ τὸ ἄμα αὐτῶν ἐκζητῆται. αὐτοὶ δὲ ἐκ ἤδη

Α σαν, ὅτι ἀκούει ἰωσήφ. ὁ γὰρ ἐμμένει τῆς ἀνὰ μέσον αὐτῶν λύ. ἀποσφραγίς δὲ ἀπ' αὐτῶν, ἐκλαυσεν ἰωσήφ. καὶ πάλιν ὡρίασθη πρὸς αὐτοὺς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. καὶ ἔλαβον τὸν συμεὼν ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐκαστὸν αὐτῶν. ἐνετάλατο δὲ ἰωσήφ ἐμπλήσαι τὰ ἀγρία αὐτῶν σῖτου, καὶ δαποδοῦναι τὸ ἀργύριον αὐτῶν ἐκαστῷ εἰς τὸν σάκκον αὐτοῦ, καὶ δοῦναι αὐτοῖς δησιπσμον εἰς τὴν ὁδόν. καὶ ἐρχυθήσονται αὐτοῖς οὕτως. **Β** ἐπιθίνετε τὸν σῖτον ὅτι τοῖς ὄνοις αὐτῶν, ἀπῆλθον ἐκ αἰθέρ. λύσεις δὲ εἰς θ τὸν μύροιστον αὐτοῦ, δοῦναι χρυσάσματά τοῖς ὄνοις αὐτοῦ, οὐ κατέλυσαν, καὶ εἶδε τὸν δεσμὸν τῶ ἀργυρίου αὐτοῦ, καὶ ὡς ἐπ' αὐτῶν τὸ σῖμα. **Γ** τὸς τῶ μύροιστον. καὶ εἶπε τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. ἀπεδόθη μοι τὸ ἀργύριον, καὶ ἰδοὺ τῆς τῶ τῶ μύροιστον μου. καὶ ἐξέστη ἡ καρδία αὐτοῦ. καὶ ἐταράχθησαν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες. τί τῶτο ἐποίησεν ὁ θεὸς ἡμῖν; ἦλθον δὲ πρὸς ἰακώβ τὸν πατέρα αὐτοῦ εἰς γῆν χαναάν, καὶ ἀπήγαγον αὐτῶν πάντα τὰ συμβαῖντα αὐτοῖς, λέγοντες. λελάληκα ὁ ἀνθρώπος ὁ κύριος τῆς γῆς πρὸς ἡμᾶς σκληρὰ, καὶ ἔστω ἡμᾶς ἐν φυλακῇ, ὡς κατὰσκοποὶ ἐστέ τῷ γένει. εἶπα μὲν δὲ αὐτοῖς. εἰρηνικοὶ ἐσμὲν, ἐκ ἐσμὲν κατὰσκοποι. δώδεκα ἀδελφοὶ ἐσμὲν, υἱοὶ τῶ πατρὸς ἡμῶν. ὁ εἰς οὐχ ὑπάρχει. ὁ δὲ μικρὸς, μὲν τῶ πατρὸς ἡμῶν σήμερον ἐν γῇ χαναάν. εἶπε δὲ ἡμῖν ὁ ἀνθρώπος ὁ κύριος τῆς γῆς. ἐν τούτῳ γνώσομαι, ὅτι εἰρηνικοὶ ἐστε. ἀδελφὸν ἕνα ἄφετε ὧδε μετ' ἐμοῦ. τὸν δὲ ἀγορευσάμενον τῆς σιτοδοσίας τῶ οἴκου ὑμῶν λαβόντες, ἀπέλθατε. καὶ ἀγγέλατε πρὸς με τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν τὸν νεώτερον. καὶ γνώσομαι, ὅτι οὐ κατὰσκοποὶ ἐστε, ἀλλ' ὅτι εἰρηνικοὶ ἐστε. **Δ** ἔστω τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν δαποδοῦναι ὑμῖν, καὶ τῇ γῇ ἐμπορεύσεσθε. ἐρχέσθω δὲ ἐν τῷ κατὰσκοποῦ αὐτοῖς τοῖς σάκκοις αὐτοῦ, καὶ ὡς ἐκαστὸς ὁ δεσμὸς τῶ ἀργυρίου ἐν τῷ σάκκῳ αὐτοῦ. καὶ εἶδον τοὺς δεσμοὺς τῶ ἀργυρίου αὐτοῦ αὐτοὶ, καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἐφοβήθησαν. εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰακώβ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. ἐμὲ ἠτεκνώσατε, ἰωσήφ οὐκ ἐστὶ, συμεὼν οὐκ ἐστὶ, καὶ τὸν βενιαμὴν λήψετε; ἐπ' ἐμὲ ἐρχέσθω ταῦτα πάντα. εἶπε δὲ ῥουβὴν τῷ πατρὶ αὐτοῦ, λέγων. τοῖς δύο υἱοῖς μου ἀπόκτεινον, ἐὰν μὴ ἀγγέλω αὐτὸν πρὸς σέ. δὲ αὐτὸν εἰς τὴν χεῖρά μου, καὶ γὰρ ἀνάξω αὐτὸν πρὸς σέ. ὁ δὲ εἶπεν. οὐ κατὰσκοποὶ ἐστε ὁ υἱός μου μετ' ἐμοῦ, ὅτι ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀπέθανε, καὶ αὐτὸς μόνος καταλείπεται. καὶ συμβήσεται αὐτὸν μαλακίαν ἐν τῇ ὁδῷ, ἢ ἐὰν πορεύηται, καὶ κατὰξέτε μου τὸ γῆρας μετὰ λύπης εἰς ἄδου.

α Μὴ ποτε συμβῇ αὐτῷ μαλακία] Aquila, σύμψωμα. Symmachus. κίνδυνος. β [Κατὰσκοποὶ ἐστε] Α. ἐφοβήθηται γ [Εἰρηνικοὶ ἐσμὲν] Α. ὁρθοί. S. ἀπλοί. δ [Τὰ ἴχνη τῆς γῆς] Α. & S. τὰ κρυψά. [Ἐν τούτῳ φανεῖται] Α. & S. δοκιμασθήσεται. ζ [Νῆ τὴν ὑμέων φαραῶ] Α. ἡ φαραῶ. η [Υμεῖς δὲ ἐπάχθητε] Α. & S. διεθήσεται. θ [Τὸν μύροιστον] Α. θυλάκιον. S. σάκκον.

Ο δὲ λιμὸς ἐνέχυσεν ὑπὲρ τῆς γῆς. ἐρχέτο δὲ ἡνίκα συνετέλεισαν καταφαγεῖν τὸν ὄπτον, ὃν ἡνεγκαν ἐξ αἰγυπίου. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ πατήρ αὐτῶν· πάλιν πορεύσιντες, ὁρίσασθε ἡμῖν μικρὰ βρώματα. εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰούδας, λέγων· διαμύρτυεῖα μεμύρτυρηται ἡμῖν ὁ ἀνθρώπος ὁ κύριος τῆς γῆς, λέγων· κὺ εὐεθετὸ πρὸς ὅσων μου, ἐὰν μὴ ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος μὴ ὑμῶν ἢ· εἰ μὲν οὐκ ἔσται ἐλλείψῃ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν μὴ ὑμῶν, καταβησόμεθα, καὶ ἀγοράσωμεν σοὶ βρώματα. εἰ δὲ μὴ ἔσται ἐλλείψῃ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν μεθ' ὑμῶν, οὐ πορεύσόμεθα. ὁ γὰρ ἄνθρωπος εἶπεν ἡμῖν, λέγων· οὐκ ὀφείδε μου τὸ πρὸς ὅσων, ἐὰν μὴ ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος μεθ' ὑμῶν ἢ. εἶπε δὲ ἰσραὴλ· τί ἐγκακοποιήσατέ με, ἀναγγεῖλάντες τὰ ἀνθρώπων ὅτι ἐστὶν ὑμῖν ἀδελφός; οἱ δὲ εἶπαν· ἐροῦν ἐπιηρώτησεν ἡμεῖς ὁ ἀνθρώπος καὶ τὴν γῆρα ἡμῶν; λέγων· εἰ ἐπὶ ὁ πατήρ ὑμῶν ζῇ, καὶ εἰ ἐστὶν ὑμῖν ἀδελφός, καὶ ἀπηγγέλαμεν αὐτῷ καὶ τὴν ἐπερώτησιν ἰαύτω· μὴ ἡδεύμεν, ὅτι ἐρεῖ ἡμῖν ἀγάγετε τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν; εἶπε δὲ ἰούδας πρὸς ἰσραὴλ τὸν πατέρα αὐτοῦ· ἀποστείλον τὸ παιδί μου μετ' ἐμοῦ. καὶ ἀναστάντες πορεύσόμεθα, ἵνα ζῶμεν καὶ μὴ ἀποσκοῦν ἡμῶν. ἐγὼ δὲ ἐκδέχεμαι αὐτόν. ἐκ χρεῶς μου ζήτησον αὐτόν. ἐὰν μὴ ἀγάγω αὐτόν, πρὸς σέ, καὶ σῆσω αὐτόν ἐναντίον σου, ἡμῶν κὼς ἔσμαι εἰς σέ πάσας τὰς ἡμέρας. εἰ μὴ γὰρ ἐβραδύναμεν, ἢ δὴ αὐτὸς ὑπεστέφαμεν δῖς. εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰσραὴλ ὁ πατήρ αὐτῶν· εἰ οὕτως ἐστὶ, τὸ ποιήσατε· λάβετε ἄπο τῆς καρπῶν τῆς γῆς ἐν τοῖς ἀγγείοις ὑμῶν, καὶ καταγάγετε τὰ ἀνθρώπων δῶρα τῆς ῥηπίνης, καὶ τὰ μέλιτος, θυμίαμα τε καὶ σακτὴν, καὶ τερέβινθον, καὶ κάρυα. καὶ τὸ ἀργύριον διασὲν λάβετε ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν, καὶ τὸ ἀργύριον τὸ ἀποσραφέν ἐν τοῖς μέρσιπποις ὑμῶν, ἀποστέψατε μεθ' ὑμῶν. μή ποτε ἀγνοήμαί ἐστι. καὶ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν λάβετε, καὶ ἀναστάντες, κατέβητε πρὸς τὸν ἄνθρωπον. ὁ δὲ θεὸς μου δὴν ὑμῖν χάριν ἐναντίον τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἀποστείλας τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν τὸν ἕνα, καὶ τὸν βενιαμίν. ἐγὼ μὲν γὰρ κατὰ πρὸς ἡτέκνωμαι, ἡτέκνωμαι. λαβόντες δὲ οἱ ἄνδρες τὰ δῶρα ταῦτα καὶ τὸ ἀργύριον διπλοῦν, ἔλαβον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν καὶ τὸν βενιαμίν. καὶ ἀναστάντες, κατέβησαν εἰς αἰγύπτιον. καὶ ἔστησαν ἐναντίον ἰωσήφ. εἶδε δὲ ἰωσήφ αὐτοὺς, καὶ τὸν βενιαμίν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν ὁμομήτειον. καὶ εἶπε τῷ ὅτι τῆς οἰκίας αὐτοῦ. εἰσάγαγε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ σφάξον θύματα, καὶ ἐτόμασον. μετ' ἐμοῦ γὰρ φάγονται οἱ ἄνθρωποι ἄρτους τῶν μεσημβείων. ἐποίησε δὲ ὁ ἄνθρωπος κατὰ εἶπεν ἰωσήφ, καὶ εἰσήγαγε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἰωσήφ, εἶπαν, δὲ τὸ ἀργύριον τὸ ἀποσραφέν ἐν τοῖς μέρσιπποις ἡμῶν τὴν ἀρχὴν, ἡμεῖς εἰσαγάμεθα, τὸ συκοφαντήσαι ἡμεῖς· ἐπεδείξαται ἡμῖν, τὸ λαβεῖν ἡμεῖς εἰς πᾶδας καὶ τοῖς

Α ὄνοις ἡμῶν. πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἔπι τῆς οἰκίας τῆς ἰωσήφ, ἔλαβον αὐτοὺς ἐν τῇ πυλῶνι τῆς οἰκίας, λέγοντες. δειόμεθα κύριε. κατέβημεν τὴν ἀρχὴν ὁρίσασθαι βρώματα. ἐρχέτο δὲ ἡνίκα ἡλδομεν εἰς τὸ καταλύσαι, καὶ ἡμῶν τοὺς μέρσιππους ἡμῶν, καὶ τὸ δὲ τὸ ἀργύριον ἐκείνου ἐν τῇ μέρσιππῳ αὐτοῦ. τὸ ἀργύριον ἡμῶν ἐν σαρμὰ ἀπεστέφαμεν νῦν ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν. Ὁ ἀργύριον ἔτερον ἡνεγκάμεν μεθ' ἑαυτοῦ, ἀγοράσαι βρώματα. οὐκ οἶδαμεν πῶς ἐβέβαλεν τὸ ἀργύριον εἰς τοὺς μέρσιππους ἡμῶν. εἶπε δὲ αὐτοῖς· ἴτεως ὑμῖν, μὴ φοβέσθε, ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν ἐδωκεν ὑμῖν θησαυροὺς ἐν τοῖς μέρσιπποις ὑμῶν. καὶ τὸ ἀργύριον ὑμῶν, δώδεκιμου ἀπέχω. Ὁ ἐξήγαγε πρὸς αὐτοὺς τὸν συμεὼν· καὶ ἡνεγκαν ὑμῶν νύλαι τοὺς πόδας αὐτῶν. καὶ ἐδωκεν χρετάσμεθα τοῖς ὄνοις αὐτῶν· ἡτοίμασαν δὲ τὰ δῶρα, ἕως τῆς ἡμέρας τὸν ἰωσήφ μεσημβείας. ἤκουσαν γὰρ ὅτι ἐκεῖ μέλλει ἀρῖσιν. εἰσῆλθε δὲ ἰωσήφ εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ πρὸς ἡνίκα αὐτοὺς τὰ δῶρα, ἀέχον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν εἰς τὸν οἶκον. καὶ πρὸς ἡνίκα αὐτοὺς αὐτοὺς ὅτι πρὸς ὅσων ὅτι τὴν γῆν. ἡρώτησε δὲ αὐτοὺς, πῶς ἔχετε; καὶ εἶπεν αὐτοῖς· εἰ ὑμῶν ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ πρὸς βύτης, ὃν εἶπατε, ἐπὶ ζῇ; οἱ δὲ εἶπαν· ὑμῶν ὁ πατήρ ὁ πατήρ ἡμῶν, ἐπὶ ζῇ. καὶ εἶπεν· ὁ λογιζόμενος ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος τῷ θεῷ. καὶ κύψαντες πρὸς σκύνησαν αὐτοὺς. ἀναβλέψας δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἰωσήφ, εἶδε βενιαμίν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν ὁμομήτειον. καὶ εἶπεν· εἶδε ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος, ὃν εἶπατε πρὸς με ἀγαγεῖν; καὶ εἶπεν· ὁ θεὸς ἐλεήσας σὲ τέκνον. ἐταράχθη δὲ ἰωσήφ, συνεστέφθη γὰρ τὰ ἔγκατα αὐτοῦ ὅτι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, καὶ ἐζήτησε κλαῦσαι. εἰσελθὼν δὲ εἰς τὸ ταμίειον, ἐκλαυσεν ἐκείν. καὶ νιψάμενος τὸ πρόσωπον, ἐξῆλθεν ἐκ ἐκεῖθεν· σατο. καὶ εἶπε· ὡς εἶδετε ἄρτους. Ὁ παρέθηκεν αὐτῷ μόνον, καὶ αὐτοῖς καὶ ἑαυτοῖς, καὶ τοῖς αἰγυπίοις τοῖς σινοειπνοῦσι μετ' αὐτοῦ καὶ ἑαυτοῖς. οὐ γὰρ ἐδύναντο οἱ αἰγυπῖοι συνεσθίειν μετ' ἑαυτοῦ ἄρτους. γὰρ βέλυσμα γάρ ἐστι τοῖς αἰγυπίοις. ἐκάθισαν δὲ ἐναντίον αὐτοῦ, ὁ πρὸς ὅσων καὶ τὰ πρὸς βύβα αὐτοῦ, καὶ ὁ νεώτερος καὶ τὴν νεότητα αὐτοῦ. ἐξίσταντο δὲ οἱ ἄνθρωποι ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. ὁ ἦσαν δὲ μερίδας παρ' αὐτοῦ πρὸς ἑαυτοῖς. ἐμεγαλύνθη δὲ ὁ μετὶ βενιαμίν ὡς τὰς μερίδας πάντων πρὸς ταπλάσιως πρὸς τὰς ἐκείνων. ἔπον δὲ, καὶ ἐμεθύθησαν μετ' αὐτοῦ.

α Καὶ κάρυα] Aquila. ἀμύγδαλα. β [Συνεστέφθη τὰ ἔγκατα αὐτοῦ] AA. LL. τὰ σπλάγχνα. In alijs est. τὰ ἔντερα. β [Βέλυσμα γάρ ἐστι τοῖς αἰγυπίοις] Ita LL. VV. & S. Ioannes Chrysostomus, & S. Augustinus. δ [Ἦσαν δὲ μερίδας αὐτοῦ πρὸς ἑαυτοῖς] AA. LL. πρὸς αὐτοῖς.

Κ Αὐτὸς ἐτείλατο ὁ ἰωσήφ πρὸς ὅντι ὅτι τῆς οἰκίας αὐτοῦ, λέγων· πλήσατε τοὺς μέρσιππους τῶν ἀνθρώπων.

θεωρῶντες βρομέων, ὅσα ἐὰν δύνωνται εἶραι. καὶ ἐμ-
 βάλλετε ἐκείνου τὸ ἀργύριον ἐπὶ τῷ σόματι τοῦ μύ-
 ριστου. ἂ καὶ τὸ κόνδυ μου τὸ ἀργυρεῖν ἐμβάλλετε
 εἰς τὸν μύρυστον τῷ νεωτέρῳ, καὶ τῷ πτωχῷ τῷ σίτου
 αὐτοῦ. ἐγγυήθη δὲ καὶ τὸ ῥήμα ἰωσήφ, καὶ οὕτως εἶπε. τὸ
 παρὸν δίδεσθαι. καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπεσάλπισαν, αὐτοῖς
 καὶ οἱ ὄνοι αὐτῶν. ὁξυδύνων δὲ αὐτῶν τὴν πόλιν,
 οὐκ ἀπέχον μακράν. καὶ ἰωσήφ εἶπε τῷ ἐπὶ τῆς οἰ-
 κίας αὐτοῦ. ἀναστὰς ἐπιδώξον ὁπίσω τῷ ἀδελφῶν, ὃ
 κατέλαβεν αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτοῖς. τί ὅτι αὐταπαιδῶς
 κατεπληρώθη ἀπὸ καλλῶν; ἵνα τί ἐκέλευσέν μοι τὸ κόν-
 δυ τὸ ἀργυρεῖν; ἂ τὸ ἐστίν, ἐν ᾧ πίνει ὁ κύριός μου;
 αὐτὸς δὲ οἰωνισμῶς οἰωνίζεται ἐν αὐτοῖς. πονηρὰ στυ-
 γετέλεκατε ἂ πεποιθήκατε. ὄφρῃ δὲ αὐτοῖς, εἶπεν
 αὐτοῖς καὶ τὰ ῥήματα ταῦτα. οἱ δὲ εἶπαν αὐτοῖς. ἵνα τί
 λαλοῖ ὁ κύριός καὶ τὰ ῥήματα ταῦτα; μὴ χύοιτο τοῖς
 πασὶν σου ποιήσαι καὶ τὸ ῥήμα τοῦτο. ἂ τὸ μὲν ἀργύ-
 ριον, ὃ ἐβρομῆ ἐν τοῖς μαρσίπποις ἡμῶν, ἀπεσρέφα-
 ρον πρὸς σὲ ἐκ γῆς χαναν, πῶς ἀν' ἐκείνου ἐκ
 τοῦ οἴκου τοῦ κυρίου σου ἀργύριον ἢ χρυσίον; παρ' ᾧ ἀν'
 κέρους τὸ κόνδυ τῷ πατέρῳ σου, δόποθ' ἵσταται. καὶ ἡ-
 μοῖς δὲ ἰσομέσθαι πᾶσι τοῖς κυρίῳ ἡμῶν. ὃ δὲ εἶπε.
 καὶ νῦν ὥς λέγετε, οὕτως ἔσται. παρ' ᾧ ἀν' ὄφρ' ἐβῆ
 τὸ κόνδυ εἶναι μοι πᾶς, ὑμεῖς δὲ ἐσεσθε καὶ πατέρες, καὶ ἑ-
 παύσαμεν καὶ καθεύδαμεν ἕκαστος τὸν μύρυστον αὐτοῦ ἑ-
 πα τὸν γλῶν. καὶ ἠνοιξαν ἕκαστος τὸν μύρυστον αὐτοῦ.
 ἠρρόνησε δὲ ὅπου τῷ πατρὶ ἡμεῖς ἀρχάμενος, ὥς ἡλ-
 βισκεῖν τὸν νεώτερον. καὶ εὔρε τὸ κόνδυ ἐν τῷ μύρυσ-
 τῳ τοῦ πατρὸς. καὶ διέρρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ
 ἐπὶ ἔθηκεν ἕκαστος τὸν μύρυστον αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ὄνον αὐ-
 τοῦ, καὶ ἐπέσρεψεν εἰς τὴν πόλιν. εἰσῆλθε δὲ ἰούδας
 καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πρὸς ἰωσήφ ἐπὶ αὐτοῦ ὅπως ἐκεῖ,
 καὶ ἔστησαν ἐναντίον αὐτοῦ ἐπὶ τῷ γλῶν. εἶπε δὲ αὐτοῖς
 ἰωσήφ. τί τὸ παρὸν μέγεθος τοῦτο ποιεῖσθε; οὐκ οἴδατε ὅτι
 οἰωνισμῶς οἰωνίζεται ὁ ἄνθρωπος, οἷος ἐγώ; εἶπε δὲ
 ἰούδας. τί ἀντεροῦμεν πρὸς κυρίῳ ἢ τί λαλήσομεν ἢ
 τί διακωιδώμεν; ὁ θεὸς δὲ εὔρε τὴν ἀδικίαν τῇ πα-
 τέρῳ σου. ἰδοὺ ἐσμεν οἰκέται τοῦ κυρίου ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς,
 καὶ παρ' ᾧ ὄφρ' ἐβῆ τὸ κόνδυ. εἶπε δὲ ἰωσήφ. μή μοι γέ-
 νοιτο ποιῆσαι τὸ ῥήμα τοῦτο. ὁ ἄνθρωπος παρ' ᾧ ὄφρ' ἐβῆ
 τὸ κόνδυ, αὐτὸς ἔσται μοι πᾶς. ὑμεῖς δὲ ἀκούσθητε
 μὴ σωτηρίας πρὸς τὸ πᾶν ὑμῶν. ἐγγίσας δὲ αὐ-
 τοῖς ἰούδας, εἶπε. δέομαι κύριε, λαλήσάτω ὁ παῖς σὲ
 ῥήμα ἐναντίον σου, καὶ μὴ θυμωθῇς τῷ πατρί σου, ὅτι
 σὺ εἰ μὴ φαραὼ. κύριε σὺ ἠρώτησας τοὺς πατέρας σου,
 λέγων. εἰ ἔχετε πατέρα ἢ ἀδελφόν. καὶ ἔπαυον πρὸς
 κυρίῳ. ἐσιν ἡμῶν πατὴρ ὑπερβύτιος, καὶ πατὴρ γῆ-
 ρους νεώτερος αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀπέθανεν,
 αὐτὸς δὲ μόνος ὑπελείφθη τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ὃ δὲ πατὴρ
 αὐτοῦ ἠγάπησεν. εἶπας δὲ τοῖς πασὶν σου. κατέλαβον
 αὐτὸν πρὸς μέ, καὶ ἐπιμελοῦμαι αὐτοῦ. καὶ ἔπαυον
 πρὸς κυρίῳ. οὐ διωθήσεται τὸ πατρίον κατέλαβεν τὸν
 πατέρα αὐτοῦ. ἐὰν δὲ κατέλαβεν τὸν πατέρα, δόποθ' ἵ-
 στανται. αὐτὸ δὲ εἶπας τοῖς πασὶν σου. ἐὰν μὴ καταβῇ ὁ
 ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος μετ' ὑμῶν, οὐ παροῦσιν

A. οὐκ ἰδοὺν τὸ πρὸς ὅσωπόν μου. ἐλθέτω δὲ ἡνίκα ἀνέβη-
 μην πρὸς τὸν πατέρα σου πατέρα ἡμῶν, ἀπηγγέλα-
 μην αὐτὰς τὰ ῥήματα τὰ κυρίου ἡμῶν. εἶπε δὲ ὁ πα-
 τὴρ ἡμῶν. βαδίζατε πάλιν καὶ ἀρροφάσατε ἡμῖν με-
 κρὰ βρόματα. ἡμεῖς δὲ εἶπομεν. οὐ διωχόμεθα
 καταβῆναι. ἀλλ' εἰ μὲν ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν ὁ νεώτερος
 καὶ βαίνει μεθ' ἡμῶν, καταβήσονται. οὐ γὰρ διωχ-
 σόμεθα ἰδοὺν τὸ πρὸς ὅσωπον τῷ ἀδελφῷ, τῷ ἀδελφῷ
 ἡμῶν τῷ νεώτερου μὴ ὄντος μεθ' ἡμῶν. εἶπε δὲ ὁ παῖς
 σου πατὴρ ἡμῶν πρὸς ἡμᾶς. ὑμεῖς γινώσκετε ὅτι δύο
 ἔτι ἐμὲ μοι ἡ γυνὴ, καὶ ὁ ἐξ ἡλθον ὁ εἰς ἀπ' ἐμοῦ. καὶ
 εἶπατε ἔπ' ἀπερίβρωτος γέροντι, καὶ οὐκ ἴδον αὐ-
 τὸν ἄχρι νῦν. εἰάν οὐκ λάβητε καὶ τὸν ἐκ τῶ πρὸς
 ὅσωπόν μου, καὶ συμβῇ αὐτὰς μαλακία ἐν τῇ ὁδῷ, ἔ
 καταξέτε μου τὸ γῆρας μὲν λύπης εἰς ἄδου. νῦν οὐκ
 εἰάν ἐσπορέωμαι πρὸς τὸν πατέρα σου, πατέρα δὲ ἡ-
 μῶν, καὶ τὸ παιδίον μὴ ἦ μετ' ἡμῶν, γ' ἡ δὲ ψυχὴ αὐ-
 τῶ ἐκκρέμαται ἐκ τῆς τούτου ψυχῆς, καὶ ἔστι ἐν τῷ
 ἰδοὺν αὐτὸν μὴ ὄν τὸ παιδίον μεθ' ἡμῶν, τελευτήσῃ,
 καὶ καταξέουσιν οἱ πατέρες σου τὸ γῆρας τῶ παιδὸς σε,
 πατὴρ δὲ ἡμῶν, μὲν λύπης εἰς ἄδου. ὁ γὰρ παῖς σου
 πρὸς τὸν πατὴρ, λέγων, ἐκδέδεκται τὸ παιδίον. εἰάν
 μὴ ἀγάγῃ αὐτὸν πρὸς σέ, ἔσῃσθαι αὐτὸν ἐνώπιόν σε,
 ἡμετέρως ἔσομαι εἰς τὸν πατέρα πάσας τὰς ἡμέρας.
 νῦν οὐκ ὥρα μὲν σοι παῖς ἀπὸ τῶ παιδίου, οἰκίᾳ
 τῶ κυρίου. τὸ δὲ παιδίον ἀναβήτω μὲν τῷ ἀδελφῶν
 αὐτῶ. πῶς γὰρ ἀναβήσεται πρὸς τὸν πατέρα, τῶ παι-
 δίου μὴ ὄντος μεθ' ἡμῶν; ἵνα μὴ ἴδω τὰ κακὰ, ἀδ-
 ερήσῃ τὸν πατέρα μου.

α. Καὶ τὸ κόνδυ. Aquila. σκύφος. Symmachus. οἶάλλω.
[Οἰωνισμῶ οἰωνοῖται.] AA. LL. οἰωνισμῶ οἰωνοῖται.
chol. τὸ σκαρβεῖον. καὶ αὐτὸς περὶ αὐτῶν περὶ αὐτῶν.
liud schol. καὶ ὅδε γινώσκει ὅτι περὶ αὐτῶν περὶ αὐτῶν.
αἱ. γ. Η δὲ ψυχὴ αὐτῶν ἐκκρέματος. A. συνδεδεμένη. S. ἐ-
δεσται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΜΕ'. 43.

Κ Αἰ οὐκ ἠδύνατο ἰωσήφ ἀνέχεσθαι πάντων τῶν
 παρεστηκότων αὐτῷ, ἀλλ' εἶπεν. Ἐξαποστείλα-
 τε πάντας ἄνω ἑμοῦ. καὶ οὐ παρέστηκει οὐδεὶς τῶν ἰω-
 σήφ, ἥνίκα ἀνεγνωρίζετο τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. Ἐὰν ᾤ-
 κει φωνῶν μὴ κλαυθμοῦ. ἤκουσαν δὲ πάντες οἱ ἀγ-
 γύπτιοι, καὶ ἀκουσὸν ἐλάβετε εἰς τὸν οἶκον φαραῶ. εἶπε
 Ε. δὲ ἰωσήφ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. ἐγὼ εἰμι ἰωσήφ.
 εἶπὸ πατὴρ μου ζῇ; καὶ οὐκ ἠδύνατο οἱ ἀδελφοὶ ἀ-
 ποκριθῆναι αὐτῷ. ἐταράχθησαν γάρ. εἶπε δὲ ἰωσήφ
 πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. ἐγγίστατε πρὸς μέ. καὶ
 ἤγγισαν. καὶ εἶπεν. ἐγὼ εἰμι ἰωσήφ ὁ ἀδελφὸς ὑ-
 μῶν, ὃν ἀπέδωκε εἰς αἴγυπτον. νῦν οὐ μὴ λυπεῖσθε,
 μετὰ δὲ σκληρὸν ὑμῖν φανήτω, ὅτι ἀπέδωκε με ὧδε. α
 εἰς γὰρ ζῶν ἀπέστειλέ με ὁ θεὸς ἔμμενον ὑμῶν.
 εἶπετο γὰρ δούλευον ἔπος λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ λοι-
 πῶν πάντων ἐτησίων οἷς ἐκ ἔστιν ἀργιῶσις, οὐ δὲ ἀμνηστὸς.
 ἀπέστειλε γάρ με ὁ θεὸς ἔμμενον ὑμῶν, ὑπολεί-
 πεσθαι

πεδαι ὑμῖν κατάλειμμα ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐκθρέψαι
 ὑμῶν κατάλειψιν μεγάλην. νυνὼ οὐδ' οὐχ ὑμεῖς με
 ἀπετάλητε ὡςδε, ἀλλὰ ὁ θεός. καὶ ἐποίησέ με, ὡς
 πατέρα φαραῶ, καὶ κύριον πάντος τῆς οἴκου αὐτοῦ, καὶ
 ἀρχὴν πάσης γῆς αἰγύπτου. ἀπόσαντες οὖν, ἀνά-
 βητε πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ εἰπατέ αὐτῷ. τὰδε
 λέγει ὁ υἱός σου ἰωσήφ. ἐποίησέ με ὁ θεὸς κύριον πά-
 σης γῆς αἰγύπτου. κατὰβηθι οὖν πρὸς με, καὶ μὴ μέ-
 νης. καὶ κατοικήσεις ἐν γῇ γασέμ ἀραβίας. καὶ ἔσθι
 ἐγγύς μου σὺ καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ οἱ υἱοὶ τῆς ἡμέρας σου, τὰ
 πόρβανά σου, καὶ οἱ βόες σου, καὶ ὅσα σοι ὄξυ. καὶ ἐκ-
 θρέψω σε ἐκεῖ. ἐπὶ γὰρ πάντα ἔτι λιμός. ἵνα μὴ ἐκθρι-
 βῇς σὺ, καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντά σου.
 ἰδοὺ οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν βλέπουσι, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ
 βενιαμὴν τῆς ἀδελφοῦ μου, ὅππότε ὁ νόμος μου τὸ λα-
 λοῦν πρὸς ὑμᾶς. ἀπαγγέilate οὖν τῷ πατρί μου
 πᾶσαν τὴν δόξαν μου τὴν ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ὅσα ἴδετε.
 καὶ ταχύναντες, καὶ ἔρχαντες τὸν πατέρα μου ὡςδε.
 καὶ ἐπιπτεσάντων ἐπὶ τὸν ἐσθλὸν βενιαμὴν τῆς ἀδελφῆς
 αὐτοῦ, ἐκλαυσεν ἐπ' αὐτοῦ. καὶ βενιαμὴν ἐκλαυσεν ἐπὶ
 τῷ ἐσθλῷ αὐτοῦ. καὶ κατεφιλήσας πάντας τοὺς ἀ-
 δελφοὺς αὐτοῦ, ἐκλαυσεν ἐπ' αὐτοῖς. καὶ μὲν ταῦτα
 ῥάλλησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πρὸς αὐτόν. καὶ διεβοήθη
 ἡ φωνὴ εἰς τὸν οἶκον φαραῶ, λέγοντες. ἤκουσιν οἱ ἀ-
 δελφοὶ ἰωσήφ. ἐχάρη δὲ φαραῶ, καὶ ἡ δεξαμενὴ αὐ-
 τοῦ. εἶπε δὲ φαραῶ πρὸς ἰωσήφ. εἶπον τοῖς ἀδελφοῖς
 σου, τί το ποιήσατε, β. γεμίσατε τὰ φορεῖα ὑμῶν, καὶ
 ἀπέλθετε εἰς γῆν χαναάν. καὶ ἀναλαβόντες τὸν πα-
 τέρα ὑμῶν, καὶ τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν, ἤκατε πρὸς με.
 καὶ δώσω ὑμῖν πάντων τῶν ἀγαθῶν αἰγύπτου. καὶ φά-
 γετε τὸν μισθὸν τῆς γῆς. σὺ δὲ ἐντελεῖται ταῦτα. λα-
 βὲν αὐτοῖς ἀμάξας ἐκ γῆς αἰγύπτου τοῖς παιδίοις
 ὑμῶν, καὶ ταῖς γυναῖξιν ὑμῶν. καὶ ἀναλαβόντες τὸν
 πατέρα ὑμῶν, ὡς ἤνευθε. καὶ μὴ φέσητε τοῖς ὀ-
 φθαλμοῖς τῶν σκιδῶν ὑμῶν. τὰ γὰρ πάντα ἀγαθὰ
 αἰγύπτου, ὑμῖν ἔσται. ἐποίησαν δὲ οὕτως οἱ υἱοὶ ἰσ-
 ραὴλ. ἔδωκε δὲ ἰωσήφ αὐτοῖς ἀμάξας καὶ τὰ ἐργη-
 μῆνα ὑποφαραῶ τῆς βασιλείας. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς
 ἑποπισμὸν εἰς τὴν ὁδόν. καὶ πᾶσιν ἔδωκε διδασκὰς
 σολᾶς. τὰ δὲ βενιαμὴν ἔδωκε ξυκοσίους χυσοὺς, γ
 καὶ πάντα ἐξαλλασσούσας σολᾶς. δ καὶ τὰ πατέρα
 αὐτοῦ ἀπέστειλε καὶ τὰ αὐτά. καὶ δεκά ἔνοις ἄροντας
 ἀπὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν αἰγύπτου, καὶ δεκά ἡμιό-
 νους ἀερόσας ἄρτους τῷ πατρί αὐτοῦ εἰς ὁδόν. ἔξαπέ-
 στειλε δὲ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύθησαν. καὶ εἶ-
 πον αὐτοῖς, μὴ ὀργίζεσθε ἐν τῇ ὁδῷ. Ἐάνεβησαν ἔξ
 αἰγύπτου, καὶ ἦλθον εἰς γῆν χαναάν πρὸς ἰακώβ τὸν
 πατέρα αὐτῶν. καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ, λέγοντες. ὅππ
 ὁ υἱός σου ἰωσήφ ζῇ, καὶ αὐτὸς ἀρχὴ πάσης γῆς αἰγύ-
 πτου, καὶ ἔξῃ ἐν τῇ διανοίᾳ ἰακώβ. οὐ γὰρ ὅπισθεν
 σεν αὐτοῖς. ἐλάλησαν δὲ αὐτῷ πάντα τὰ ῥηθέντα
 ὑπὸ ἰωσήφ, ὅσα εἶπεν αὐτοῖς. ἰδὼν δὲ τὰς ἀμάξας,
 αἱ ἀπέστειλεν ἰωσήφ, ὡς τε ἀναλαβεῖν αὐτόν, ἀνέζω-
 πύρησε τὸ πνεῦμα ἰακώβ τῷ πατρί αὐτοῦ. εἶπε δὲ
 ἰσραὴλ, μέγα μοι ὄξιν, ἐπὶ ἰωσήφ ὁ υἱός μου ζῇ.

A πορεύσθεις, ὁφθαλμοὶ αὐτῶν πρὸς τὸν ἰωσήφ αὐτῶν μα.

α Εἰς γὰρ ζῶντι ἀπέστειλε με ὁ θεός. Aquila. ζῶντι. Sym-
 machus. σωτηρίαν. β [Γεμίσατε τὰ φορεῖα ὑμῶν] Ita LL.
 VV. & ita S. Hieronymus in Quæst. Hebr. testatur ver-
 tisse Septuaginta, & interpretatur vehicula. AA. LL. πο-
 ρεία. In alijs est. φορτία. S. Ambrosius. mandat impleri
 eorum sarcinas tritico. γ [Πέντε ἐξαλλασσούσας σολᾶς]
 Schol. ὁ σῦρος, πέντε ζυγὰς σολῶν καὶ διακοσίους χυσοῖους.]
 δ [Καὶ τὰ πατέρα αὐτοῦ ἀπέστειλε καὶ τὰ αὐτά] AA. LL. κατὰ
 ταῦτα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΣ'. 46.

B

A Πάρας δὲ ἰσραὴλ, αὐτὸς καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ,
 ἦλθον ἐπὶ τὸν φάραρ τῆς ὁδοῦ. καὶ ἔδυσε θυσιάν
 πρὸς θεῷ τῷ πατρί αὐτοῦ ἰσαάκ. εἶπε δὲ ὁ θεὸς τῷ
 ἰσραὴλ ἐν ὁράματι τῆς νυκτός, εἰπὼν. ἰακώβ, ἰα-
 κώβ. ὁ δὲ εἶπε. τί ὄξιν; ὁ δὲ λέγει αὐτῷ. ἐγὼ εἰμι ὁ
 θεός τῶν πατέρων σου. μὴ φοβοῦ καταβῆναι εἰς αἰ-
 γύπτον. εἰς γὰρ ἔθνος μέγα ποιήσω σε ἐκεῖ. καὶ ἐγὼ κα-
 ταβήσομαι μετ' σοῦ εἰς αἰγύπτον, Ἐγὼ ἀναβιβάσω
 σε εἰς τέλος. καὶ ἰωσήφ ἐπιβαλεῖ τὰς χεῖρας αὐτοῦ
 ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς σου. ἀνέστη δὲ ἰακώβ ἀπὸ τῆς φά-
 ρας τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀνέλαβον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸν πατέρα
 αὐτοῦ, καὶ τὴν δόξα αὐτοῦ, καὶ τὰς γυναῖκας αὐ-
 τοῦ ἐπὶ τὰς ἀμάξας, αἱ ἀπέστειλεν ἰωσήφ ἄρα αὐτόν.
 καὶ ἀναλαβόντες τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, Ἐπᾶσαν τὴν
 κτήσιν, καὶ ἐκθήσαντο ἐν γῇ χαναάν, εἰσὶν ἡλθον εἰς αἰ-
 γύπτον ἰακώβ, καὶ πᾶν τὸ σπέρμα αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. υἱοὶ
 καὶ υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. θυγατέρες, καὶ θυγα-
 τέρες τῶν θυγατέρων αὐτοῦ. καὶ πᾶν τὸ σπέρμα αὐτοῦ
 ἦν ἡλθον εἰς αἰγύπτον. ταῦτα δὲ τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν
 ἰσραὴλ τῶν εἰσελθόντων εἰς αἰγύπτον ἅμα ἰακώβ
 τῷ πατρί αὐτοῦ. ἰακώβ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ. φεσφότοπος
 ἰακώβ. ρουβὴν. υἱοὶ δὲ ρουβὴν. ἐνώχ, καὶ φαλλός,
 ἄσρον, καὶ χαρμὴ. υἱοὶ δὲ συμεὼν. ἰεμουήλ, καὶ ἰα-
 μείν, καὶ αἰώδ, καὶ αἰχέν, καὶ σαρ, καὶ σαούλ υἱὸς τῆς
 χαρμίνης. υἱοὶ δὲ λαδί. γηρσάν, καὶ δ, καὶ μεραρί.
 υἱοὶ δὲ ἰούδα. ἦρ, καὶ ἄναν, καὶ σπλώμ, καὶ φαρές, καὶ
 ζαρά. ἀπέθανε δὲ ἦρ καὶ ἄναν ἐν γῇ χαναάν. ἐγ-
 νοντο δὲ υἱοὶ φαρές. ἰσερὼν, καὶ ἰεμουήλ. υἱοὶ δὲ ἰσάακ
 ἡλθον. ἔωλα, καὶ φοῦα, καὶ ἄσούμ, καὶ σαμβραή. υἱοὶ
 δὲ ἰακώβ. σαρ, καὶ ἄλλων, καὶ ἀρχὴ. οὗτοι υἱοὶ
 ἰακώβ, οὗς ἔτεκε τῷ ἰακώβ ἐν μεσσοποταμίᾳ τῆς
 ἰσραὴλ, καὶ δέξαντες τὴν θυγατέρα αὐτοῦ πᾶσαι αἱ ψυ-
 χαὶ υἱοὶ καὶ θυγατέρες, ξιάκοντα ἑξῆς. υἱοὶ δὲ γὰρ.
 σαφὼν, καὶ ἀργίς, καὶ σαννίς, καὶ θασοβα, καὶ ἀσθίς,
 καὶ ἀρσθίς, καὶ ἀρενλῆς. υἱοὶ δὲ ἄσθρ. ἰεμὰ, ἰεσο-
 σουά, καὶ ἰεούλ, καὶ βαριά, καὶ σάρα ἀδελφὴ αὐτοῦ.
 υἱοὶ δὲ βαριά. χοβὼρ, καὶ μερχίλ. οὗτοι υἱοὶ ἰεμὰς,
 καὶ ἔδωκε λαβάν λεία τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ, ἡ ἔτεκε τῷ
 ἰακώβ δεκά ἑξ ψυχᾶς. υἱοὶ δὲ ῥαχὴλ. γυναι-
 κὸς ἰακώβ. ἰωσήφ, Ἐβενιαμίν. ἐγέρωντο δὲ υἱοὶ ἰω-
 σήφ ἐν γῇ αἰγύπτου, οὗς ἔτεκεν αὐτῷ ἄσθενθ θυγατρὶς
 πετεφεῖ ἰερέως ἡλίου πόλεως, τὸν μανασσῆ, καὶ τὸν ἐ-
 φραΐμ. ἐγέρωντο δὲ υἱοὶ μανασσῆ, οὗς ἔτεκεν αὐτῷ ἡ
 παλ-

παλλακή ἡ σύρα τὸν μαζάρ. μαζάρ δὲ ἐγγύνησε τὸν
γαλαάδ. υἱοὶ δὲ ἐφραΐμ ἀδελφοῦ μαλασῆ. σουπα-
λαάμ, καὶ ἱαάμ. υἱοὶ δὲ σουταλαάμ. ἰδωμ. υἱοὶ δὲ
βενιαμίν. βαλά, καὶ βοχρέ, καὶ ἀσβήλ. ἐγγύνητο δὲ
υἱοὶ βαλά. γηρά, καὶ νοιμαν, καὶ ἀγχις, καὶ ῥως, καὶ
μαμφίμ. γηρά δὲ ἐγγύνησε τὸν ἀράδ. οὗτοι υἱοὶ ῥα-
χὴλ, οὓς ἔτεκε τῇ ἱακώβ. πᾶσαι αἱ ψυχαὶ διεπα-
οκτώ. υἱοὶ δὲ δάν. ἀσόμ. καὶ υἱοὶ νεφθαλί. ἀσὴλ,
καὶ γωνί, καὶ ἰσάαρ, καὶ σολλήμ. οὗτοι υἱοὶ βαλλὰς,
ὧν ἔδωκε λαβαν ῥαχὴλ τῇ θυγατρὶ αὐτῆς, ἣ ἔτεκε ἱ-
ταίους τῇ ἱακώβ. πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἐπτά. πᾶσαι δὲ ψυ-
χαὶ αἱ εἰσελθοῦσαι μὲν ἱακώβ εἰς αἰγύπτου, οἱ ἔξε-
λθόντες ἐκ τῆς μητρὸς αὐτῆς χωρὶς τῆς γυναικῶν υἱῶν
ἱακώβ, πᾶσαι αἱ ψυχαὶ, ἐξηκοντά. υἱοὶ δὲ ἰω-
σήφ οἱ ἡμέτεροι αὐτῶν ἐν γῇ αἰγύπτῳ, ψυχὰς ἐνεία.
πᾶσαι ψυχὰς οἴκου ἱακώβ αἱ εἰσελθοῦσαι μὲν ἱακώβ
εἰς αἰγύπτου, ψυχὰς ἐβδμήκοντα πέντε. τὸν δὲ ἰσάακ
ἀπέστειλεν ἐμὲ πρὸς τὸν ἰωσήφ πρὸς τὴν σιναίην
αὐτῶν καὶ ἠρώων πόλιν, εἰς γῆν ῥαμμασῆ. ζῶντας
δὲ ἰωσήφ τὰ ἀρμάτα αὐτῆς, ἀνέβη εἰς σιναίην ἰσ-
ραὴλ τῇ πατρὶ αὐτῆς, καὶ ἠρώων πόλιν. καὶ ὁφθαλμοὶ
αὐτῆς, ἐπέπεσαν ἐπὶ τὸν ῥαχὴλ αὐτῆς. α καὶ ἐκλαυ-
σε κλαυθμῷ πόνι. καὶ ἔπαυσε ἰσραὴλ πρὸς ἰωσήφ.
β ὁποθάνομαι ὅπο τῆ νῦν, ἐπεὶ εἶδον τὸ πρὸς
σωπόν σου. ἐπὶ γὰρ σὺ ζῆς. εἶπε δὲ ἰωσήφ πρὸς τοὺς ἀ-
δελφοὺς αὐτῆς. ἀναβατέ ἀπαγγελάτω τῷ φαραῶ, καὶ ἐ-
ρῶ αὐτῶν. οἱ ἀδελφοὶ μου, καὶ ὁ οἶκος τῆς πατρὸς μου,
οἱ ἦσαν ἐν γῇ χαναάν, ἥκασιν πρὸς με. οἱ δὲ ἄνδρες
εἰσὶ ποιμνῆρες. ἄνδρες γὰρ κίλως ῥόφοι ἦσαν. καὶ τὰ κτή-
νη, καὶ τοὺς βόας, καὶ πάντα τὰ αὐτῶν ἀγρόχαιον. ἐὰν
οὐκ καλέσῃ ὑμᾶς φαραῶ, καὶ εἴπῃ ὑμῖν. τί τὸ ἔργον
ὑμῶν ἐστὶ; ἐρεῖτε. ἄνδρες κίλως ῥόφοι ἐσμὲν οἱ παῖδες
σου ἐκ παιδὸς ἕως τῆ νῦν, καὶ ἡμεῖς, καὶ οἱ πατέρες
ἡμῶν. ἵνα κατοικήσῃτε ἐν γῇ γασέμ ἀρεβίας. β δὲ
λυγμα γάρ ἐστιν αἰγυπῖοις πᾶς ποιμνῶν πρεσβύτων.

α Καὶ ἐκλαύσε κλαυθμῷ πόνι] Ita L. V. In alijs, πόνι
mutatum est in, πλείονι. vt in Pfal. 77. ex ἀπικτείνεν ἐν
τοῖς πόνι ἀντὶ ἡμῶν. simili mutatione factum est, ἀπικτείνεν
ἐν τοῖς πλείονι ἀντὶ ἡμῶν. At in LL. VV. ibi est πόνι, pro quo
Latina editio habet, occidit pingues eorum. β [Ἀπο-
θάνομαι ὅπο τῆ νῦν] Aquila. ὁποθάνοιμι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΜΖ'. 47.

Ε Ἰδὼν δὲ ἰωσήφ ἀπήγγαλε τῷ φαραῶ, λέγων.
ὁ πατήρ μου, καὶ οἱ ἀδελφοί μου, καὶ τὰ κτήνη,
καὶ οἱ βόες αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ αὐτῶν ἦλθον ἐκ γῆς
χαναάν. καὶ ἰδοὺ εἰσιν ἐν γῇ γασέμ. ὅπο δὲ τῶν ἀ-
δελφῶν αὐτῆς παρὰ λαβὴν πέντε ἄνδρας, καὶ ἔστησαν αὐ-
τοῖς ἐναντίον φαραῶ. καὶ εἶπε φαραῶ τοῖς ἀδελφοῖς
ἰωσήφ. τί τὸ ἔργον ὑμῶν; οἱ δὲ εἶπαν τῷ φαραῶ. ποι-
μνῆρες πρεσβύτων οἱ παῖδες σου, καὶ ἡμεῖς, καὶ οἱ πα-
τέρες ἡμῶν. εἶπαν δὲ τῷ φαραῶ. παροικεῖν ἐν τῇ γῇ
ἡκαστοῦ. οὐ γάρ ἐστι νομὴ τοῖς κτήνεσι τῶν πατέρων σε.
ἐνίχυσσε γὰρ ὁ λιμὸς ἐν γῇ χαναάν. νῦν οὐκ κατοική-

Α σομῶν ἐν γῇ γασέμ. εἶπε δὲ φαραῶ τῷ ἰωσήφ. κα-
τοικήσασιν ἐν γῇ γασέμ. εἰ δὲ ἐπίστη, ὅτι εἰσιν ἐν αὐ-
τοῖς ἄνδρες δυνατοὶ, κατὰ σπονδὴν αὐτοῖς ἀρχοντας τῶν
ἐμῶν κτηνῶν. ἦλθον δὲ εἰς αἰγύπτου πρὸς ἰωσήφ ἱα-
κώβ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῆς. καὶ ἤκουσε φαραῶ βασιλεὺς αἰ-
γύπτου. καὶ εἶπε φαραῶ πρὸς ἰωσήφ, λέγων. ὁ πα-
τήρ σου, καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἥκασιν πρὸς σέ. ἰδοὺ ἡ
γῆ αἰγύπτου ἐναντίον σου ἐστίν. ἐν τῇ βελπίσῃ γῇ κα-
τοικήσῃ τὸν πατέρα σου, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς σου. εἰσή-
γαγε δὲ ἰωσήφ ἱακώβ τὸν πατέρα αὐτῆς, καὶ ἔστησαν
αὐτὸν ἐναντίον φαραῶ. καὶ ἠύλθην σεν ἱακώβ τὸν φα-
ραῶ. εἶπε δὲ φαραῶ τῷ ἱακώβ. πόσα ἔτη ἡμερῶν
τῆς ζωῆς σου; καὶ εἶπεν ἱακώβ τῷ φαραῶ. αἱ ἡμέ-
ραι τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς μου, αἱ παροικίαι, ἑκατὸν ἑξά-
κοντα ἔτη. μικραὶ καὶ πονηραὶ γυνάσιν αἱ ἡμέραι τῶν
ἐτῶν τῆς ζωῆς μου. οὐκ ἀφίκοντο εἰς τὰς ἡμέρας τῶν
ἐτῶν τῆς ζωῆς τῶν πατέρων μου, αἱ ἡμέρας παρώκη-
σαν. καὶ ἐλύθησας ἱακώβ τὸν φαραῶ, ἐξῆλθεν ἀπὸ
αὐτῆς. καὶ κατώκισεν ἰωσήφ τὸν πατέρα αὐτῆς, καὶ τοὺς
ἀδελφοὺς αὐτῆς. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς κατὰ χεῖρ ἐν γῇ
αἰγύπτῳ, ἐν τῇ βελπίσῃ γῇ ἐν γῇ ῥαμμασῆ, καὶ δὲ
πρὸς τὰς φαραῶ. καὶ ἐστομέτρει ἰωσήφ τῷ πατρὶ
αὐτῆς, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ παντὶ τῷ οἴκῳ τῆς πα-
τρὸς αὐτῆς οἶκον καὶ σῶμα. οἶκος δὲ οὐκ ἦν ἐν πάσῃ
τῇ γῇ. ἐνίχυσσε γὰρ ὁ λιμὸς σφόδρα. ἐξέλιπε δὲ ἡ
γῆ αἰγύπτου καὶ ἡ γῆ χαναάν ὅπο τῆ λιμοῦ. σιμή-
γαγε δὲ ἰωσήφ πᾶν τὸ ἀργύριον τὸ πρὸς τὸν ἐν γῇ αἰ-
γύπτῳ καὶ ἐν γῇ χαναάν τῆς σίτου, οὐ ἡγόραζον, καὶ
ἐστομέτρει αὐτοῖς. καὶ εἰσῆνεγκεν ἰωσήφ πᾶν τὸ ἀρ-
γύριον εἰς τὸν οἶκον φαραῶ. καὶ ἐξέλιπε πᾶν τὸ ἀργύ-
ριον ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ ἐκ γῆς χαναάν. ἦλθον δὲ
πάντες οἱ αἰγυπῖοι πρὸς ἰωσήφ, λέγοντες. δὸς ἡμῖν
ἄρτους, καὶ ἵνα πὶ ὁποθνήσκωμεν ἐναντίον σου; ἐκλέ-
λοιπε γὰρ τὸ ἀργύριον ἡμῶν. εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰωσήφ. φέ-
ρετε τὰ κτήνη ὑμῶν, καὶ δώσω ὑμῖν ἄρτους, ἀντὶ τῶν
κτηνῶν ὑμῶν, εἰ ἐκλέλοιπε τὸ ἀργύριον ὑμῶν. ἦγα-
γον δὲ τὰ κτήνη αὐτῶν πρὸς ἰωσήφ, καὶ ἔδωκεν αὐ-
τοῖς ἰωσήφ ἄρτους ἀντὶ τῶν ἵππων, καὶ ἀντὶ τῶν πρεσβύ-
των, καὶ ἀντὶ τῶν βοῶν, καὶ ἀντὶ τῶν ὄνων. καὶ ἐξέθρε-
ψεν αὐτοὺς ἐν ἄρτοις ἀντὶ πάντων τῶν κτηνῶν αὐτῶν
ἐν τῇ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ. ἐξῆλθε δὲ τὸ ἔτος ἐκεῖνο. ἔ-
λθον πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἔτει τῷ δυνάτῳ, καὶ εἶπαν
αὐτῶν. μή ποτε ἐκβιβώμεν ὅπο τῆ κυρίου ἡμῶν; εἰ
γὰρ ἐκλέλοιπε τὸ ἀργύριον ἡμῶν καὶ τὰ ὑπάρχοντα
καὶ τὰ κτήνη πρὸς σέ τὸν κύριον, καὶ οὐχ ὑπολέλει-
πται ἡμῖν ἐναντίον τῆ κυρίου ἡμῶν ἀλλ' ἡ τὸ ἴδιον σῶ-
μα ἡμῶν ἢ γῆ ἡμῶν, ἵνα οὐκ μὴ ὁποθάνωμεν ἐναντίον
σου, καὶ ἡ γῆ ἐρημωθῇ, καὶ τῆς γῆς ἡμῶν καὶ τῆς γῆς
ἡμῶν ἀντὶ τῶν ἄρτων, καὶ ἐσόμεθα ἡμεῖς καὶ ἡ γῆ ἡμῶν παῖ-
δες τῷ φαραῶ. δὸς σπέρμα, ἵνα σπείρωμεν, καὶ ζῶ-
μεν, καὶ μὴ ὁποθάνωμεν, καὶ ἡ γῆ οὐκ ἐρημωθῇ σπ-
ται. καὶ ἐκτήσατο ἰωσήφ πᾶσαν τὴν γῆν τῶν αἰγυ-
πῶν τῷ φαραῶ. ἀπέδοντο γὰρ οἱ αἰγυπῖοι τὴν γῆν
αὐτῶν τῷ φαραῶ. ἐπεκράτησε γὰρ αὐτῶν ὁ λιμὸς, ἔ-
λθον γὰρ ἡ γῆ τῷ φαραῶ. ἔ τὸν λαὸν κατεδουλώσατο
D αὐτῶν

αὐτὰ εἰς παῖδας, ἀπ' ἀκρον οὐρίων αἰγυπίου ἕως τῆς
ἀκρον, χωρὶς τῆς γῆς τῆς ἱερέων μόνον. οὐκ ἐκτί-
σατο ταύτην ἰωσήφ. β ἐν δόσει γὰρ ἔδωκε δόμα τοῖς
ἱερεῦσι φαραώ. καὶ ἡδῖον τὴν δόσιν, ὡς ἔδωκεν ἀν-
τοῖς φαραώ. δὲ τὸ οὐκ ἀπέδοντο τὴν γλῶσσαν αὐτῶν.
εἶπε δὲ ἰωσήφ πᾶσι τοῖς αἰγυπίοις. ἰδοὺ κέκτημαι
ὑμᾶς καὶ τὴν γλῶσσαν ὑμῶν σήμερον τῷ φαραώ. λα-
βετέ ἰαυτοὺς σπέρμα, καὶ σπείρατε τὴν γλῶσσαν. καὶ ἔσται
πατριάρχης αὐτῆς, ὃς δώσεται τὸ πέμπτον μέρος τοῦ
φαραώ. τὰ δὲ τέσσαρα μέρη ἔσται ὑμῖν αὐτοῖς εἰς σπέρ-
μα τῆς γῆς, καὶ εἰς βρώσιν ὑμῖν, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τοῖς
οἴκοις ὑμῶν. καὶ εἶπεν. σέσωκας ἡμᾶς, εὐεργιστὴν χά-
ριν ἐνεργήσας ἐν κυρίου ἡμῶν, καὶ ἐσόμεθα παῖδες τοῦ
φαραώ. καὶ ἔδωκε αὐτοῖς ἰωσήφ εἰς πορσεύμα ἕως
τῆς ἡμέρας ταύτης, ὅτι γῆς αἰγυπίου τῷ φαραώ ἔδο-
τεν ἰωσήφ, χωρὶς τῆς γῆς τῆς ἱερέων μόνον. οὐκ ὡς
τῷ φαραώ. κατώκησε δὲ Ἰσραὴλ ἐν γῇ αἰγυπῶ ἐ-
πὶ γῆς γασέμ. καὶ γ' ἐκλήρονησαν ἐπ' αὐτῆς. καὶ
ἠυξήθησαν καὶ ἐπληθύνθησαν σφόδρα. ἐπέζησε δὲ
Ἰακώβ ἐν γῇ αἰγυπῶ δεκαπέντε ἔτη. καὶ ἐγγύοντο αἱ
ἡμέραι Ἰακώβ ἐναντίον τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἐκπέντε-
σαρκακονταπέντε ἔτη. ἦλθον δὲ αἱ ἡμέραι Ἰσραὴλ
τὴν ὀποθνήσκον, καὶ ἐκάλεσε τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰωσήφ. καὶ
εἶπεν αὐτῷ. εἰ εὐρηκα χάριν ἐναντίον σου, ὡς ὅτι
τὴν χάριν σου ὑπὸ τὸν μηρόν μου, καὶ ποιήσεις ἐπ' ἐ-
μὲ ἐλεημοσύνην καὶ ἀλήθειαν τὴν μή με θάψαι ἐν
αἰγυπῶ, ἀλλὰ κοιμηθῆσμαι μετὰ τῶν πατέρων μου.
καὶ ἀρεῖς με εἰς αἰγυπῶ, καὶ θάψεις με ἐν τῇ τά-
φῳ αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν. ἐγὼ ποιήσω κατὰ τὸ ῥῆμά σου.
εἶπε δὲ. ὁμοσόν μοι. καὶ ὁμοσεν αὐτῷ. δ καὶ πορσεύ-
σῃσιν Ἰσραὴλ ὅτι τὸ ἀκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ.

α Αἱ ἡμέραι τῆς ἐπὶ τῆς ζωῆς μου, ας παροικῶ Aquila.
ἡμέραι ἐπὶ τῆς πορσεύσεώς μου. β [Εν δόσει γὰρ ἔδωκε
δόμα τοῖς ἱερεῦσι φαραώ] A. ἀκριβασμὸς γὰρ τοῖς ἱερεῦσιν.
Symmachus. σύνταξις γὰρ ὡς τοῖς ἱερεῦσιν. Schol. καὶ γὰρ με-
ρίσιν τοῖς ἱερεῦσιν ἐκ συγχωρήσεως φαραώ. γ [Καὶ ἐκλήρο-
νησαν ἐπ' αὐτῆς] AA. LL. ἐκλήρονησαν. A. κατεργά-
στησαν καὶ ἠυξήθησαν. δ [Καὶ πορσεύσῃσιν Ἰσραὴλ ὅτι τὸ ἀ-
κρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ] A. πορσεύσῃσιν Ἰσραὴλ ὅτι κεφαλῶν
τῆς κλίνης. S. ὅτι τὸ ἀκρον τῆς κλίνης. S. Paulus sequens
Septuaginta, ad Hebr. cap. 11. scriptum, ὅτι τὸ ἀκρον τῆς
ῥάβδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΗ'. 48.

Ε γένετο δὲ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀπηγγέλη
τῷ ἰωσήφ, ὅτι ὁ πατήρ σου ἐνοχλεῖται. καὶ ἀνα-
λαβὼν τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ τὸν μανασσὴ καὶ τὸν ἐφραΐμ,
ἦλθε πρὸς Ἰακώβ. ἀπηγγέλη δὲ τῷ Ἰακώβ, λέγον-
τες. ἰδοὺ ὁ υἱός σου ἰωσήφ ἔρχεται πρὸς σέ. καὶ ἐνι-
σχύσας Ἰσραὴλ, ἐκάθισεν ἐπὶ τὴν κλίνην. καὶ εἶπεν
Ἰακώβ τῷ ἰωσήφ. ὁ θεός μου ὥφθη μοι ἐν λουζᾷ ἐν
τῇ χαλκῇ, καὶ ἐλόγησέ με. καὶ εἶπε μοι. ἰδοὺ ἐγὼ
ἀνίσταμαι, καὶ πληθυνῶ σε, καὶ ποιήσω σε εἰς σωμα-
γωγὰς ἐθνῶν. καὶ δώσω σοι τὴν γλῶσσαν ταύτην, καὶ τῷ
σπέρματί σου μετὰ σέ εἰς κατάρχεσιν αἰώνιον. νυνὶ οὖν
οἱ δύο υἱοί σου, οἱ γηρόμοιόι σοι ἐν γῇ αἰγυπῶ πρὸς τὴν

μετὰ τὴν πρὸς σέ εἰς αἰγυπῶν, ἐμοὶ εἰσιν, ἐφραΐμ καὶ
μανασσὴ, ὡς ῥουβὴν καὶ συμεὼν ἔσονται μοι. τὰ δὲ
ἐκγονα, ἃ ἐὰν γέννησιν μετὰ ταῦτα, ἔσονται ὅτι τὰ ὀ-
νόματι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν. κληθήσονται ὅτι τοῖς ἐ-
κάνων κλήροις. ἐγὼ δὲ ἡνίκα ἤρχομην ἐκ μεσσοπο-
ταμίας τῆς συρίας, ἀπέθανε ῥαχὴλ ἡ μήτηρ σου ἐν γῇ
χαλκῇ, ἐγγίζοντός μου καὶ τὸν ἰπποδρόμον χαβε-
δά τῆς γῆς, τὴν γῆν ἐφραθᾶ. καὶ κατώρυξα αὐτὴν
ἐν τῇ ὁδῷ τῇ ἰπποδρόμου. αὐτὴ ὅτι βηθλέεμ. ἰδὼν
δὲ Ἰσραὴλ τοὺς υἱοὺς ἰωσήφ, εἶπε. τίνες σοι οὗτοι; εἶπε
δὲ ἰωσήφ τῷ πατρὶ αὐτοῦ. υἱοί μου εἰσιν, οἳ ἔδωκέ μοι
ὁ θεός ἐν ταῦτα. καὶ εἶπεν Ἰακώβ. πορσεύα γέ μοι
αὐτοὺς, ἵνα ἐλόγησῃ αὐτοὺς. οἱ ὀφθαλμοὶ δὲ Ἰσ-
ραὴλ ἐβαρύνθησαν ὅτι τὴν γῆρας, καὶ οὐκ ἠδύνατο
εὐρίπαιον. καὶ ἤγγισεν αὐτοὺς πρὸς αὐτόν. καὶ ἐφίλη-
σεν αὐτοὺς, καὶ διεκρίβεν αὐτοὺς. καὶ εἶπεν Ἰσραὴλ
πρὸς ἰωσήφ. ἰδοὺ τὴν πορσεύαν σου οὐκ ἐστὲν ἐν τῷ
καὶ ἰδοὺ ἔδειξέ μοι ὁ θεός καὶ τὸ σπέρμα σου. εἰς ἡ-
γεγῶν αὐτοὺς ἰωσήφ ὅτι τὴν γονάτων αὐτοῦ, καὶ πορ-
σεύσῃσιν αὐτὰς ὅτι πορσεύον ὅτι τῆς γῆς. λαβὼν
δὲ ἰωσήφ τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ, τὸν τε ἐφραΐμ ἐν τῇ δεξιᾷ,
ὃς ἀριστερῶν δὲ Ἰσραὴλ, τὸν δὲ μανασσὴ εἰς ἀριστε-
ρῶν, ἐκ δεξιῶν δὲ Ἰσραὴλ, ἤγγισεν αὐτοὺς αὐτοῦ. ἐκ-
τάντας δὲ Ἰσραὴλ τὴν χεῖρα τὴν δεξιάν, ἐπέβαλεν
ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἐφραΐμ, ὅτι δὲ ὁ νεώτερος, καὶ
τὴν ἀριστερὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν μανασσὴ, ἐναλλάξ
τὰς χεῖρας. καὶ ἐλόγησεν αὐτοὺς, καὶ εἶπεν. ὁ θεός, ὃς
ἐποίησαν οἱ πατέρες μου ἐνώπιόν αὐτοῦ, ἀβραάμ καὶ
ἰσαὰκ, ὁ θεός ὁ ἔφωκεν με ἐκ νεότητος ἕως τῆς ἡμέ-
ρας ταύτης, α ὁ ἀγγελὸς ὁ ῥυόμενός με ἐκ πάντων
τῶν κακῶν, ἐλόγησάμην τὰ παρῖα ταῦτα. καὶ ἐπληθ-
θίσεται ἐν αὐτοῖς τὸ ὄνομα μου, καὶ τὸ ὄνομα τῶν πα-
τέρων μου, ἀβραάμ καὶ ἰσαὰκ. καὶ πληθυνθήσονται
εἰς πλῆθος πολὺ ὅτι τῆς γῆς. ἰδὼν δὲ ἰωσήφ, ὅτι ἐπέ-
βαλεν ὁ πατήρ αὐτοῦ τὴν χεῖρα τὴν δεξιάν αὐτοῦ ἐπὶ
τὴν κεφαλὴν ἐφραΐμ, β βαρὺ αὐτῷ κατεφάνη. καὶ
αἰνέσας ἐπὶ ἰωσήφ τῆς χεῖρας τῆς πατρὸς αὐτοῦ, ἀφῆκεν
αὐτὸν ὅτι τῆς κεφαλῆς ἐφραΐμ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
μανασσὴ. εἶπε δὲ ἰωσήφ τῷ πατρὶ αὐτοῦ. οὐχ οὕτως
πάτερ. ὅτι γὰρ ὁ πορσεύτοκος. ὅτι δὲ τὴν δεξιάν σε
ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἠθέλησεν. ἀλλ' εἶ-
πεν. οἶδα τέκνον, οἶδα. καὶ εἰς αὐτὸν εἰς λαὸν, καὶ εἰς
ἐφωθήσεται. ἀλλ' ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος με-
ρίων αὐτοῦ ἔσται, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἔσται εἰς πλῆθος
ἐθνῶν. καὶ ἐλόγησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέ-
γων. ἐν ὑμῖν ἐλόγησθαι Ἰσραὴλ, λέγοντες. ποιή-
σας ὁ θεός, ὡς ἐφραΐμ καὶ ὡς μανασσὴ. καὶ ἐθνήκε
τὸν ἐφραΐμ ἐμ πορσεύον τὴν μανασσὴ. εἶπε δὲ Ἰσραὴλ
τῷ ἰωσήφ. ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνήσκω, καὶ ἔσται ὁ θεός μετὰ
ὑμῶν, καὶ ὁποσὲν ἔμεις εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν πατέρων
ὑμῶν. ἐγὼ δὲ δίδωμι σοι σίκιμα ἐξ ἀγροῦ ὡς τοῖς
ἀδελφοῖς σου, ὡς λαβὼν ἐκ χεῖρας ἀμορραίων ἐν μα-
χαίρᾳ μου καὶ τόξῳ.

α Ὁ ἀγγελὸς ὁ ῥυόμενός με] Schol. ὁ ἀγγελεὺς. β [Βαρὺ αὐ-
τῷ κατεφάνη] Symmachus. ἀνέβη αὐτοῦ. Aquila. ἐκκαλύφθη

Ε Κάλεσε δὲ ἰακώβ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. *συνάχθητε, ἵνα ἀναγγέλω ὑμῖν, τί ἀπαντήσῃ ὑμῖν ἐπ' ἐρχάτων τῶν ἡμερῶν. συνάχθητε, καὶ ἀκούσατέ μου υἱοὶ ἰακώβ. ἀκούσατε ἰσραὴλ, ἀκούσατε τὴν πατρὸς ὑμῶν. ὁ ρουβὴν πρωτότοκός μου, σὺ ἰσχυρὸς μου, καὶ ἀρχὴ τέκνων μου, σκληρὸς φέρεσθαι, καὶ σκληρὸς ἀντάδης. ἐξύβρισας ὡς ὕδωρ. μὴ ἐκζέσης, ἀνέβης γὰρ ἐπὶ τῷ κοίτῳ τῆς πατρὸς σου. τότε ἐμίανας τῷ σρωμνῷ, οὐ ἀνέβης. συμπαῖν καὶ λαοὶ ἀδελφοὶ συνετίλθον ἀδικίαν ἐξαγρέσεως αὐτῶν. εἰς βουλήν αὐτῶν μὴ εἶδοι ἡ ψυχὴ μου, καὶ ἐπὶ τῇ συστάσει αὐτῶν β' μὴ ἐρίσῃ τὰ ἡπατὰ μου. ὅτι ἐν τῇ θυμῷ αὐτῶν ἀπέκτεναν ἀνθρώπους, καὶ ἐν τῇ ὀπιθυμίᾳ αὐτῶν ἐνδεδροκόνησαν ταῦτον. ὀπιθητάρατος ὁ θυμὸς αὐτῶν ὅτι ἀντάδης, καὶ ἡ μῆνις αὐτῶν ὅτι ἰσκληρυνέθη. δξαμενῶ αὐτοῖς ἐν ἰακώβ, ὃ δξαπτερῶ αὐτοῖς ἐν ἰσραὴλ. ἰούδα, σὲ ἀνέστησαν οἱ ἀδελφοί σου. αἱ χεῖρές σου ἐπὶ νεύου τῶν ἐχθρῶν σου. πρεσβυτέρους σοὶ οἱ υἱοὶ τῆς πατρὸς σου. σκύμνος λέοντος ἰούδα. ἐκ βλαστῶν ὑέ μου ἀνέβης. ἀναπτεσθὲν, ἐκκοιμήθης ὡς λέων, καὶ ὡς σκύμνος. τίς ἐγερῇ αὐτόν; γ' οὐκ ἐκλείψῃ ἀρχὴν ἐξ ἰούδα, καὶ ἡ γούμμος ἐκ τῶν μερῶν αὐτῆς, ἕως ἐὰν ἔλθῃ δ' τὰ ὀποκέμματα αὐτῆς. καὶ αὐτὸς πρεσβυτέρους ἐθῶν. δεσμῶν πρὸς ἀμπελον τὸν πῶλον αὐτῆς, καὶ τῇ ἑλικίᾳ τὸν πῶλον τῆς οἴνου αὐτῆς. πλωεῖ ἐν οἴνῳ τῷ σολῶν αὐτῆς, καὶ ἐν ἀμπελι σαφυλῆς τῷ περὶ βολῶν αὐτῆς. * χαροποὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς ὡς οἶνον, καὶ λαοὶ οἱ ὀδόντες αὐτῆς ἡ γάλα. ζαβουλὼν πρὸς ἄλλους καὶ τοῖς καὶ αὐτὸς παρ' ὄρμον πλοίων, ὃ πρὸς τενεῖς ὡς σιδῶνος. ἰσαάκ το καλὸν ἐπεθύμησεν, ἀναπαυόμενος ἀνὰ μέσον τῶν κλήρων. καὶ ἰδὼν τῷ ἀνάπαυσιν ὅτι καλὴ, καὶ τῷ γλῶ ὅτι πῶν, ὑπέθηκε τὸν ὄρμον αὐτῆς εἰς τὰ πνεῖν. καὶ ἐγλήθη ζ' ἀνὴρ γαργῶς. δὴν κερεῖ τὸν λαὸν αὐτῆς, ὡς καὶ μία φυλὴ ἐν ἰσραὴλ. ὃ γληθήτω δὴν ὅρις ἐφ' ὀδοῦ, εἰ καὶ ἡμέρος ἐπὶ ξίβει, δάκνων πέρηναν ἵππου. καὶ πεσῆται ὁ ἵππος εἰς τὰ ὀπίσω, τῷ στωπείν περὶ μύων κυεῖν. " γὰρ περατῆριον περατῆρὸς αὐτόν. αὐτὸς δὲ περατῆρὸς αὐτόν καὶ πόδας. ἀσπὴρ, πῶν αὐτῶν ὁ ἄρτος. καὶ αὐτὸς θ' δῶσθ' ἔσφω ἀρχοῦσι. νεφθαλὶ σέλεχος ἀναιμῶν ἐπιδιδούς ἐν τῷ γληνῇ καὶ ἄλλος. υἱὸς ἡυξημένος ἰωσήφ, υἱὸς ἡυξημένος μου ζηλωτὸς, υἱὸς με νέωτατες. πρὸς με ἀνὰ σρεῖον. εἰς ὃν δξαβουλόμενοι * υἱοὶ δόρην, καὶ ἐνέχον αὐτῶν κύριοι τῶν δματῶν. καὶ συνεξίβη μὲν κεῖται τὰ πόζα αὐτῶν. καὶ ἐξελύθη τὰ νεύρα βραχόνων χερῶν αὐτῶν, δξα χεῖρα διωάσου ἰακώβ. ἐκείθεν ὁ καπιχύσας ἰσραὴλ πρὸς θεοῦ τῆς πατρὸς σου. καὶ ἐβοήθησέ σοι ὁ θεὸς ὁ ἐμός. καὶ δολογῆσέ σε δολογίαν οὐρανοῦ ἀνώθεν, καὶ δολογίαν γῆς ἐχρύσης πάντας. ἐνέκον δολογίας μεσῶν καὶ μήτρας. δολογίας πατρὸς σου καὶ μητρός σου. ὑπερίχυσεν ὡς δολογίας ὀρέων μονίμων, καὶ ἐπ' δολογίας θινῶν ἀε-*

Α νῶν, ἴσονται ἐπὶ κεφαλῶν ἰωσήφ, καὶ ἐπὶ κορυφῆς ὧν ἤρῃσαςτο ἀδελφῶν. βενιαμὴν λύκος ἀρπάξ τὸ πρεσβυτέρων ἐδίδωται ἐπὶ * καὶ εἰς τὸ ἐσπέραις δίδωσι προφῶν. πάντες οὗτοι υἱοὶ ἰακώβ δῶδεκα. καὶ ταῦτα ἡγάλησεν αὐτοῖς ὁ πατὴρ αὐτῶν. καὶ δολογῆσεν αὐτοῖς. ἔχασον καὶ τῷ δολογίαν αὐτῆς δολογῆσεν αὐτοῖς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ἐγὼ πρεσβυτέρους πρὸς τὸν ἐμὸν λαόν. θάψετε με μετὰ τῶν πατέρων μου ἐν περὶ σπηλαίῳ, ὃ ὅστις ἐν τῷ ἀγρῷ ἐφρονεῖ τῶν χετῶν, ἐν τῷ σπηλαίῳ τῷ διπλῷ, τῷ ἀπέναντι μαμβρῇ, ἐν γῇ χαλαρᾷ, ὃ ἐκθήσαςτο ἀβεραμὸς τὸ σπηλαίον πρὸς ἐφρονεῖ τῶν χετῶν ἐν κτήσῃ μνημείου. ἐκεῖ ἔθαψαν ἀβεραμὸς καὶ σάρραν τῷ γυναικα αὐτῆς. ἐκεῖ ἔθαψαν ἰσαάκ καὶ ρεβέκκα τῷ γυναικα αὐτῆς. ἐκεῖ ἔθαψαν λείαν, ἐν κτήσῃ τῶ ἀγροῦ καὶ τῷ σπηλαίῳ τῷ ὀντος ἐν αὐτῷ, πρὸς τῷ ὑἱῶν γῆτ. καὶ κατέπαυσεν ἰακώβ ὀπιτάσων τοῖς υἱοῖς αὐτῆς. καὶ ἐξάρας τοῖς πόδας αὐτῆς ἐπὶ τῷ κλίνῳ, ἐξέλιπε. καὶ πρεσβετέθη πρὸς τὸν λαόν αὐτῆς.

Α Ρουβὴν πρωτότοκός μου] Diodorus. ὁ σῦρος ἔχει. ρουβὴν πρωτότοκός μου, ἡ δύναμις μου, καὶ ἀρχὴ τῆς ἰσχύος. ἐπὶ πλεονεξίας ὡς ὕδωρ, μὴ πρὸς ἀμείνης, ἀπὸ τῆς μὴ ζήσης. ὁ ἀκύλας. σὺ ἰσχυρὸς μου, καὶ κεφαλὴν λύτης μου. πρὸς ἀρσῆ, καὶ πρὸς ἀρσῆ κραται. ἐπὶ ἀμείνης ὡς ὕδωρ, μὴ πρὸς ἀμείνης. ὁ σῦρος ἔχει. ρουβὴν πρωτότοκός μου καὶ ἀρχὴ δυνάμεις. πρὸς ἀρσῆ λαβείν. καὶ ἐκ πρὸς ἀρσῆ ὡς ὕδωρ, οὐκ ἔστι πρὸς ἀρσῆ. β' [Μὴ ἐρίσῃ τὰ ἡπατὰ μου] S. Hieronymus sequutus Septuaginta vertit, non emuletur iecur meum. Et S. Ambrosius, non contendat viscera mea. AA. LL. μὴ ἐρίσῃ. quam scripturam expressit Tertullianus aduersus Iudaeos, non incubuerint viscera mea. & Origenis interpres, non innitatur viscera mea. ἐνδεδροκόνησαν ταῦτον] Schol. ἐξέβριζον τῶν τῶν. γ' [Οὐκ ἐκλείψῃ ἀρχὴν] Schol. ἀκύλας. σπῆ πρὸς ἀρσῆ δὲ ἡ φυλὴ ὀνομάζεται. δ' [Τὰ ὀποκέμματα αὐτῆς] Sic legit S. Cyprianus, & Cyrillus in Glaphyris, Clemens Alexandrinus, Eusebius Caesariensis, & Origenes. AA. LL. ὃ ὀποκέμματα, vt legit S. Ignatius, S. Irenaeus, Tertullianus de Trinitate, S. Leo Papa, S. Ambrosius, & Theodoretus. Iustinus verò Martyr agnoscit vtranque lectionem, & S. item Augustinus. ε' [Χαροποὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς] Ita LL. VV. & ita legit Cyrillus in Glaphyris. Irenaeus ite cum vertit, Lætificabuntur oculi eius a vino. S. Ambrosius habet, hilares, & Origenis Interpres, gratifici. Diodorus quoque Tarsensis legit, χαροποὶ οἱ. & ita expli cat. δεικνύσι τῷ πρὸς τῶν πρὸς ἀρσῆν ἀναιμῶν. ὁ πρὸς ἀρσῆ γὰρ τῆς οἰκουμένης τὸ πρὸς ἀρσῆν παῖς. AA. LL. χαροποὶ. Schol. δειροί, διάπυροι, φοβεροί. In S. Cypriani veteribus libris manuscriptis est, formidolosi. S. Hieronymus c. 55. Esai. habet, gratiosi. S. vero Augustinus modò, fului, modò, fulgentes. ζ' [Ανὴρ γαργῶς] Schol. ἀνὴρ γαργῶς ὡς φῶρον δουλόων. Aquila, & Symmachus, καὶ ὅτι γαργῶς ὡς φῶρεται. η' [Γὰρ περατῆριον] A. δ' ὅτι γαργῶς. S. λόγος. θ' [Δῶσθ' ἔσφω ἀρχοῦσι] Sic est in Latina quoque editione. AA. LL. δῶσθ' αὐτοῖς. [Ελοισθ' αὐτοῖς, καὶ ἐνέχον αὐτῶν] Schol. τὸ σαμαρῆ πρὸς ἀρσῆ ἐμίσθον αὐτῶν καὶ τοῖς μερίδων. καὶ δέμνην ἐν βάθει τῶν δματῶν αὐτῶν. κ' [Εἰς τὸ ἐσπέραις δίδωσι προφῶν] A. διαμερίει λάφυρα. S. μερίει σκύλα. Aliud schol. ὁ σῦρος. ἐσπέραις ἀρπάσσεται, καὶ τὸ πρὸς ἀρσῆ μερίει σκύλα.

Κ Αἱ ὀπιπτεσὼν ἰωσήφ ἐπὶ πρὸς ὁσων τῶν πατέρων αὐτῆς, ἐκλαυσεν αὐτόν, καὶ ἐφίλησεν αὐτόν. καὶ

πορεύεσθαι ἰωσήφ τοῖς πασι τοῖς ἐνταφια-
 σταῖς ἐνταφιάσαι τὸν πατέρα αὐτοῦ. καὶ ἐνταφιάσαν
 οἱ ἐνταφιάσαι τὸν Ἰσραὴλ. καὶ ἐπλήθυνον αὐτὸς τέσ-
 σεράκοντα ἡμέρας. οὕτω γὰρ καταριθμοῦνται αἱ ἡ-
 μέραι τῆς ταφῆς. καὶ ἐπένησεν αὐτὸν αἰγύπιος ἐβδो-
 μήκοντα ἡμέρας. ἐπεὶ δὲ παρήλθον αἱ ἡμέραι τῆς
 πένθους, ἤγαλσεν ἰωσήφ πρὸς τοὺς δυνάστας φαραῶ,
 λέγων. εἰ εὖρεν χάριν ἐναντίον ὑμῶν, λαλήσατε πρὸς
 ἐμοῦ εἰς τὰ ὅσα φαραῶ, λέγοντες. ὁ πατήρ μου ὤρ-
 κισέ με, λέγων. ἐν τῇ μνημείῳ, ἣν ὠρύξα ἐμαυτῷ ἐν
 γῇ χαναάν, ἐκεῖ με θάψεις. νῦν οὖν ἀνάβα, θά-
 ψω τὸν πατέρα μου καὶ ἐπαυξήσομαι. καὶ εἶπε φα-
 ραῶ πρὸς ἰωσήφ. ἀνάβηθι, θάψον τὸν πατέρα σου, κα-
 θάπερ ὤρκισέ σε. καὶ ἀνέβη ἰωσήφ θάψαι τὸν πατέ-
 ρα αὐτοῦ. καὶ συνανέβησαν μετ' αὐτοῦ πάντες οἱ παῖδες
 φαραῶ, καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῆς οἴκου αὐτοῦ, καὶ πάν-
 τες οἱ πρεσβύτεροι τῆς γῆς αἰγυπτίου, καὶ πάντα ἡ πα-
 νοικία ἰωσήφ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ πάντα ἡ οἰκία
 ἡ πατρικὴ αὐτοῦ, καὶ ἡ συγγένεια αὐτοῦ. καὶ τὰ πόρθεα-
 τα, καὶ τοὺς βόας ὑπελίπεντο ἐν γῇ γασέμ. καὶ συνα-
 νέβησαν μετ' αὐτοῦ καὶ ἀφ' ἡμετέρας καὶ ἰπποῖς, καὶ ἐζύετο
 ἡ παρεμβολὴ μεγάλη σφόδρα. καὶ παρεγγύοντο εἰς
 ἄλωνα ἀπάς, ὅςτις πέραν τῆς ἰορδάνου. καὶ ἐκόψαντο
 αὐτὸν κοπιτὸν μέγαν καὶ ἰσχυρὸν σφόδρα. καὶ ἐποίησε
 τὸ πένθος τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἑπτὰ ἡμέρας. ὃ ἐίδεν οἱ γά-
 τριοι τῆς γῆς χαναάν τὸ πένθος ὃ πάλιν ἄλωνα ἀπάς, καὶ
 εἶπαν. πένθος μέγα τὸ ὅςτις τοῖς αἰγυπτίοις. διὲ τὸ-
 το ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, πένθος αἰγυπτίου, ὃ ὅςτις
 πέραν τῆς ἰορδάνου. ὃ ἐποίησαν αὐτοῦ οὕτως οἱ υἱοὶ αὐ-
 τοῦ. καὶ ἀνέλαβον αὐτὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς γῆν χαναάν.
 καὶ ἔθαψαν αὐτὸν εἰς τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν, ὃ ἐκ-
 τέτατο ἀβραάμ τὸ σπήλαιον ἐν κτήσῃ μνημείῳ πα-
 ρα ἐνθεὸν τῆς χεφθαίου, κατέναντι μαμβρῆ. καὶ ὑπέ-
 σπεψεν ἰωσήφ εἰς αἰγύπτου, αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐ-
 τοῦ, καὶ οἱ συναγαγόντες θάψαι τὸν πατέρα αὐτοῦ.
 ἰδόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ ἰωσήφ, ὅτι τέθνηκεν ὁ πατήρ
 αὐτοῦ, εἶπαν. μή ποτε μνησικακήσῃ ἡμῖν ἰωσήφ, καὶ

Α ἀνταπόδομα ἀνταποδοθῇ ἡμῖν πάντα τὰ κακὰ, ἃ ἐν-
 δεξάμεθα εἰς αὐτόν. καὶ ὡς ἀντιμισθία πρὸς ἰω-
 σήφ, εἶπαν. ὁ πατήρ σου ὤρκισε πρὸς τὴν τελευτήσασιν
 αὐτόν, λέγων. οὕτως εἶπατε ἰωσήφ. ἄφες αὐτοῖς τὴν
 ἀδικίαν καὶ τὴν ἀμάρτιαν αὐτῶν, ὅτι πονηρὰ σοὶ ἐνε-
 δεξάντο. καὶ νῦν δεῖξαι τὴν ἀδικίαν τῇ δειραπόντων
 τῆς θεοῦ τῆς πατρὸς σου. ὃ ἐκλαυσεν ἰωσήφ λαλοῦν-
 των αὐτῶν πρὸς αὐτόν. καὶ ἤϊόντες πρὸς αὐτόν, εἶ-
 παν. οἱ δὲ ἡμεῖς σοὶ οἰκέταί. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἰωσήφ.
 Β μὴ φοβεῖσθε, τῆ γὰρ θεοῦ εἰμι ἐγώ. ὑμεῖς ἐβουλό-
 σαθε κατ' ἐμοῦ εἰς πονηρὰ, ὃ δὲ θεὸς ἐβουλόσατο
 πρὸς ἐμοῦ εἰς ἀγαθὰ, ὅπως ἀν' ὑμῶν ὡς σήμερον,
 καὶ ἔσται λαὸς πολὺς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. μὴ φοβεῖσθε.
 ἐγὼ ὄψαμ' ἐν ὑμῖν, καὶ τὰς οἰκίας ὑμῶν. καὶ παρε-
 κάλεσεν αὐτοὺς, καὶ ἤγαλσεν αὐτοὺς εἰς τὴν καρδίαν.
 καὶ κατ' ὥκνησεν ἰωσήφ ἐν αἰγυπτῷ, αὐτὸς ὃ οἱ ἀδελ-
 φοὶ αὐτοῦ, καὶ πάντα ἡ παροικία τῆς πατρὸς αὐτοῦ. καὶ
 ἐζήσεν ἰωσήφ ἑπτὰ ἔτη δέκα. καὶ εἶδεν ἰωσήφ φεραίμε-
 παῖδα, ἕως τρίτης γενεᾶς. καὶ οἱ υἱοὶ μετὰ τῶν υἱῶν
 μαλασθῇ ἐτέχθησαν ὅτι μνηστὴρ ἰωσήφ. καὶ εἶπεν ἰω-
 σήφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, λέγων. ἐγὼ ἀποθνήσκω. ἐ-
 πισκοπῇ δὲ ὁπίσκειται ὁ θεὸς ὑμᾶς, καὶ ἀνάξει ὑ-
 μᾶς ἐκ τῆς γῆς τῆς αἰγυπτίου εἰς τὴν γῆν, ἐν ᾗ ὤρκισεν ὁ θεὸς
 τῆς πατρὸς ὑμῶν ἡμεῖς, ἀβραάμ, ἰσαὰκ, καὶ ἰακώβ. καὶ
 ὤρκισεν ἰωσήφ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, λέγων. ἐν τῇ ἐπισκο-
 πῇ ἡ ἐπισκοπῇται ὁ θεὸς ὑμᾶς, καὶ συναγείσεται τὰ
 ὀστά μου ἐν τῷ θύμῳ μετ' ὑμῶν. καὶ ἐτελεύτησεν ἰωσήφ
 ἐτὶ ἑπτὰ ἔτη δέκα. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν καὶ ἔθηκαν ἐν
 τῇ σορῷ ἐν αἰγυπτῷ,

Δ α. Μὴ φοβεῖσθε. τῆ γὰρ θεοῦ εἰμι ἐγώ] Aquila. ὅτι μὴ ἀν-
 τὶ θεοῦ ἐγώ; Symmachus. μὴ γὰρ ἀντὶ θεοῦ εἰμι ἐγώ; Schol.
 τὸ σαμαριτικόν. μὴ φοβεῖσθε, καὶ γὰρ φοβούμενος θεόν εἰμι ἐγώ.
 Aliud schol. ἀκύλας. ὅτι μὴ θεὸς ἐγώ; σύμμαχος. μὴ γὰρ
 ἀντὶ θεοῦ ἐγώ;